
GOSPODARKA SZCZECINA 2007
DIAGNOZA I PERSPEKTYWY ROZWOJU
W UJĘCIU KRÓTKO- I ŚREDNIOOKRESOWYM

Raport Grupy G-14

Praca zbiorowa
pod kierunkiem prof. Stanisława Flejterskiego
wykonana na zlecenie Gminy Miasto Szczecin
reprezentowanej przez
Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych

Szczecin, listopad 2007

Recenzent:

Prof. Beata Filipiak

Zespół autorski:

Prof. Stanisław Flejterski – kierownik zespołu i redaktor raportu, przedmowa, rozdziały 1, 10.2

Prof. Piotr Niedzielski – rozdział 7

Prof. Aleksander Panasiuk – rozdział 6

Dr Ireneusz Jaźwiński – rozdział 4

Dr Rafał Klóska – rozdział 2

Dr Dawid Milewski – rozdział 6

Dr Michał Pluciński – rozdział 5

Dr Beata Świecka – rozdział 9

Dr Magdalena Ziolo – rozdział 8

Mgr Magdalena Kogut-Jaworska – podrozdział 10.3

Mgr Joanna Markiewicz – rozdział 7

Mgr Dominika Maścianiec-Kordela – koordynator zespołu, rozdział 3

Mgr Katarzyna Rychlik – rozdział 7

Konsultanci (Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych):

Mgr Zbigniew Stasiów

Mgr Elżbieta Andrzejczak

Mgr Stefan Karbownik

Mgr Ewa Kordus

Mgr Anna Sztandera

SPIS TREŚCI

Przedmowa

- I. Czynniki rozwoju lokalnego – założenia teoretyczno-metodyczne**
- II. Społeczno-gospodarcza pozycja miasta Szczecin na tle innych miast wojewódzkich w Polsce**
- III. Ogólna charakterystyka gospodarki miasta**
- IV. Kapitał ludzki i społeczny a rozwój gospodarki miasta**
- V. Rozwój gospodarki morskiej a kondycja gospodarki miasta**
- VI. Rola turystyki w rozwoju miasta**
- VII. Miasto Szczecin jako centrum rozwoju innowacji i nowych technologii**
- VIII. Kapitał finansowy a rozwój gospodarki miasta**
- IX. Poziom rozwoju lokalnego rynku finansowego a stan i perspektywy rozwoju gospodarki miasta**
- X. Konkluzje i rekomendacje**

Bibliografia

Spis tabel

Spis rysunków

Przedmowa

*Myśleć globalnie, działać lokalnie...
Myśleć lokalnie, działać globalnie...*

Prezentowany raport – powstały na zlecenie Wydziału Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych – jest dziełem **Grupy G-14**, zespołu pracowników naukowych z ośmiu katedr Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego. Podstawowym **celem raportu** jest ekspercki opis i analiza stanu gospodarki Miasta Szczecin wraz z autorską próbą określenia głównych determinant i scenariuszy rozwoju w perspektywie krótko (2008-2010) – i średniookresowej (2008-2013).

Autorom – podczas wielotygodniowych prac i dyskusji nad niniejszym raportem – towarzyszyło silne przekonanie, że nie tworzą „dokumentu na półkę” (choć bez wątplenia ma on znaczenie akademickie i edukacyjne), lecz głównie ważny przyczynek do merytorycznej debaty nad metodami i instrumentami szczecińskiej „**ucieczki do przodu**”. Liczymy więc, że w najbliższym czasie ustalenia, konkluzje i rekomendacje zawarte w 10-ciu rozdziałach raportu staną się przedmiotem zainteresowania Prezydenta Miasta oraz dyskusji na forum Rady Miasta, a także w innych lokalnych gremiach zainteresowanych rozwojem gospodarczym, z mass mediami włącznie. Jesteśmy świadomi, że nasz raport nie pretenduje do odpowiedzi ostatecznej, nie mamy bowiem „monopolu na mądrość”, patentu na nieomyślność, „cudownej broni” na rozwój naszego miasta.

Zrozumiałe jest, że roli rozwoju gospodarki dla rozwoju w szerokim tego słowa znaczeniu nie sposób przecenić, podobnie jak nie sposób przecenić roli i szczególnej odpowiedzialności lokalnych polityków i elit za kreowanie wizerunku Miasta Szczecin jako potencjalnie jednego z czołowych polskich biegunów wzrostu i rozwoju gospodarczego, nowoczesnej metropolii otwartej na świat, przyjaznej dla **MIESZKAŃCÓW** (z przedsiębiorcami i studentami włącznie) oraz **GOŚCI** – z inwestorami, studentami i turystami na czele.

W związku z tym sugerujemy reprezentantom władz lokalnych przeanalizowanie celowości i możliwości **systematycznego** przygotowywania przez naukowców –ekonomistów z WZiEU US raportów monitorujących rozwój gospodarki miasta i prezentujących sygnały wczesnego ostrzegania. Oznaczałoby to powstanie swego rodzaju nieformalnego, lokalnego *think-tank'u*. Jesteśmy gotowi podjąć się tego wyzwania.

Stanisław Flejterski

Szczecin, listopad 2007

I. CZYNNIKI ROZWOJU LOKALNEGO – ZAŁOŻENIA TEORETYCZNO-METODYCZNE

- 1.1. Uwagi wstępne
- 1.2. Wzrost i rozwój zrównoważony
- 1.3. Atrakcyjność zagranicznych wzorców rozwojowych (USA, Irlandia)
- 1.4. Endo- i egzogeniczne wehikuły rozwoju lokalnego
- 1.5. Zintegrowane podejście do kapitału
- 1.6. Teoria bazy ekonomicznej na tle wybranych koncepcji rozwoju regionalnego
- 1.7. „Złote zasady” konkurencyjności

1.1. Uwagi wstępne

Do **głównych funkcji** ekonomistów i ekonomii (mega-, makro-, mezo- i mikroekonomii), zarówno pozytywnej, normatywnej, jak i stosowanej należą: **opis, objaśnianie przyczyn, poszukiwanie wzorców i norm, konstruowanie prognoz i poszukiwanie scenariuszy, tworzenie programów i planów, konstruowanie zasad i instrumentów ekonomicznych**. Punktem wyjścia jest opis. Nie od dziś wiadomo, że wbrew pozorom opisanie rzeczywistości nie należy do łatwych przedsięwzięć. Jak bowiem opisać stan gospodarki w Polsce (na Pomorzu Zachodnim, w Szczecinie) u progu 2008 roku? Niekiedy trafnie mawia się, że „świat jest jeden, ale patrzymy na niego przez różne okna”. Obraz jest bez wątpienia wysoce niejednoznaczny. Z jednej strony odnotować trzeba liczne pozytywne tendencje w gospodarce Polski, związane głównie z około 5-cio procentową stopą wzrostu PKB, nadal względnie niską (choć rosnącą), „cywilizowaną” stopą inflacji, korzystnymi tendencjami w kształtowaniu się bilansu handlowego, wysoką (ale i zmienną) dynamiką rozwoju warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych, a także stopniowym wykorzystywaniem przez polskich beneficjentów wielomiliardowych środków z funduszy UE (dotyczy to m.in. wykorzystania unijnych funduszy strukturalnych ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego). Z drugiej jednak strony zauważyć trzeba, że Polska jest jednym z najbiedniejszych krajów Unii Europejskiej, o nadal relatywnie wysokiej stopie bezrobocia, uznawanym za kraj skorumpowany, zajmujący przy tym relatywnie niskie pozycje w rankingu krajów pod względem konkurencyjności, stopnia globalizacji, a także w rankingu uciążliwości rozwiązań podatkowych dla biznesu (miejsce 125 na 178 krajów).

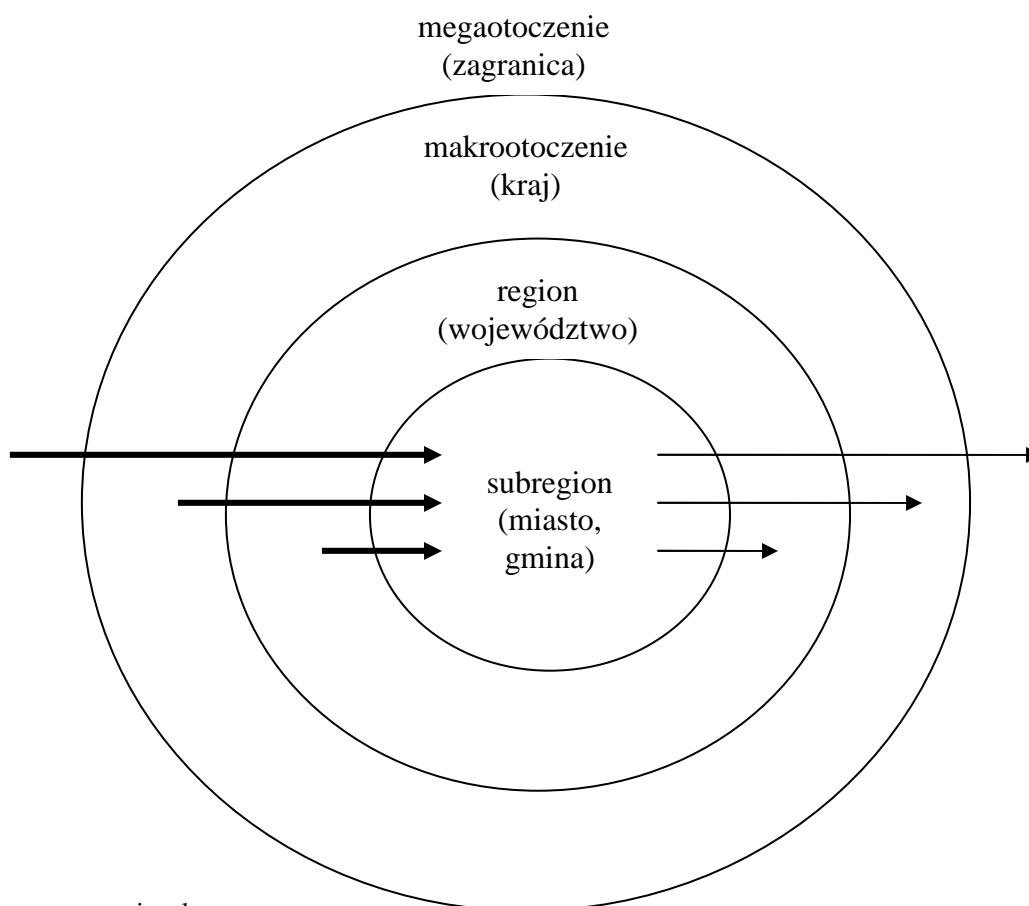
Równie niejednoznaczny jest obraz stanu gospodarki Pomorza Zachodniego (w tym gospodarki Miasta Szczecin) jesienią 2007 roku. Wśród głównych czynników (rys. 1.1.) oddziałujących na perspektywy rozwojowe gospodarki lokalnej szczególną rolę odgrywają czynniki zewnętrzne (koniunktura na świecie, koniunktura w Polsce), ponadto czynniki natury politycznej (poziom rozwoju demokracji i jakość tzw. klasy politycznej) oraz społecznej (tendencje demograficzne, stosunek do norm prawnych i standardów etycznych). Specjalne znaczenie ma rozwój nauki oraz edukacji. **Odnosi się to również do Pomorza Zachodniego, regionu, który – podobnie jak jego centralne miasto – po okresie zastoju staje się stopniowo beneficjentem procesów transformacji i modernizacji.**

1.2. Wzrost i rozwój zrównoważony

Najważniejszym pytaniem w naukach ekonomicznych jest kwestia, dlaczego jedne narody (państwa, regiony, **miasta**, przedsiębiorstwa, gospodarstwa domowe) są bogate, a inne biedne. Innymi słowy, chodzi o to, jak osiągnąć trwałą, zrównoważony wzrost (*sustainable*

growth), który prowadziłby do dobrobytu społeczno-ekonomicznego, a co najmniej do zmniejszenia skali tzw. wykluczenia.

Rys. 1.1. Relacje między mega- i makrootoczeniem a rozwojem regionalnym i lokalnym

Źródło: opracowanie własne.

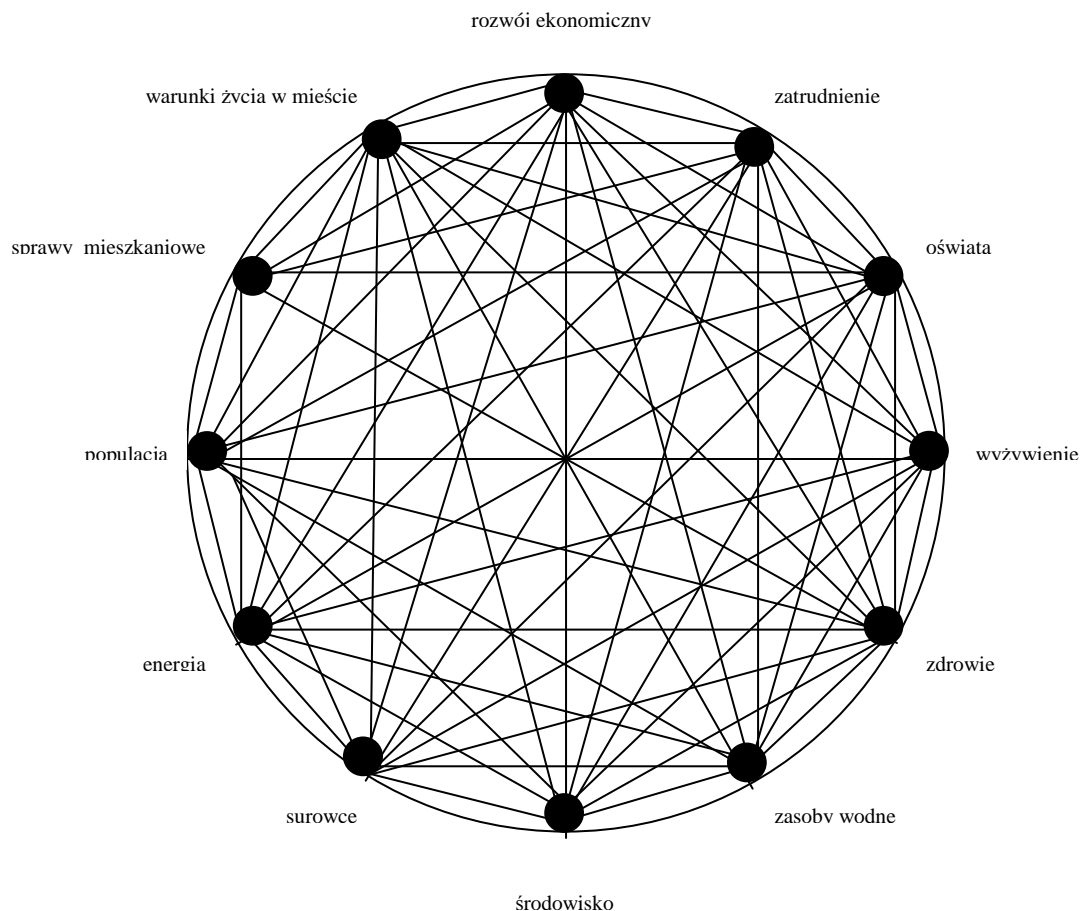
Rozwój zrównoważony oznacza taki proces zmian, w którym eksploatacja zasobów, kierunki inwestowania, kierunki postępu technicznego i zmiany instytucjonalne pozostają w harmonii i zachowują bieżąco i na przyszłość możliwości zaspokojenia ludzkich potrzeb i aspiracji. Zaspokojenie tych potrzeb i aspiracji jest głównym celem rozwoju. Zrównoważony rozwój wymaga zaspokojenia podstawowych potrzeb wszystkich ludzi i dania wszystkim możliwości spełnienia ich aspiracji do lepszego życia. Zaspokojenie podstawowych potrzeb zależy częściowo od pełnego wykorzystania możliwości wzrostu, stabilizacja rozwoju wymaga wzrostu gospodarczego tam, gdzie te podstawowe potrzeby nie są zaspokajane. Społeczeństwa w różny sposób ograniczają swoją zdolność do zaspokajania podstawowych potrzeb swych członków. Na przykład eksploatując nadmiernie zasoby, ograniczają możliwość zaspokojenia przyszłych potrzeb. Rozwój techniki może rozwiązywać pewne bieżące problemy, ale jednocześnie może rodzić inne, poważniejsze. Źle pojęty rozwój może spychać wielkie grupy ludzi na margines życia społecznego (tzw. wykluczenie).

Maksymalizacja wzrostu PKB nie jest celem rozwoju, lecz jedynie głównym miernikiem rozwoju. Nieprzypadkowo nie od dziś trwają poszukiwania alternatywnego wobec PKB wskaźnika rozwoju. Jedną z propozycji jest tzw. *Human Development Index* obejmujący trzy komponenty: długość życia, poziom edukacji oraz dochód na jednego mieszkańca skorygowany o lokalne koszty życia. Inną miarą jest tzw. wskaźnik dobrobytu ekonomicznego netto (*Measure of Net Economic Welfare*), uwzględniający m.in. czas

wolny, produkcję nie rejestrowaną, infrastrukturę publiczną i prywatne dobra trwałego użytku, zanieczyszczenie środowiska, wydatki na obronę narodową i na dojazdy do pracy. W tym kontekście w pełni uprawniona jest konstatacja, że społeczeństwo (**również społeczność miasta**) jest systemem, a wszystkie zmienne są wzajemnie powiązane (rys.1. 2).

W historii rozwoju w okresie minionych dziesięcioleci zdarzały się rozmaite błędy i ślepe uliczki. Rozwiązanie jednego problemu stwarzało wiele nowych. W latach dziewięćdziesiątych obywatele i władze samorządowe w wielu krajach zaczęły poszukiwać wskaźników umożliwiających określenie poziomu życia społeczeństwa i zredefiniowanie postępu. W Seattle proces ten zaczął się w 1990 roku: przywódcy społeczności reprezentujący wszystkie aspekty i dziedziny życia wielkiego miasta zgromadzili się, aby omówić możliwość wyboru nowych kryteriów oceny poziomu długoterminowego poziomu społeczeństwa. Wskaźniki te tworzą całościowy obraz dobrobytu mieszkańców. Lista czterdziestu wskaźników ukazuje zarówno stan posiadania, jak i to czego brakuje. Chociaż na liście znajduje się dziesięć wskaźników dotyczących gospodarki (zużycie energii na jednego dolara przychodu, zatrudnienie, bezrobocie, podział dochodów, wydatki na ochronę zdrowia, ilość pracy koniecznej do zaspokojenia podstawowych potrzeb, posiadanie własnych mieszkań, dzieci żyjące w ubóstwie, pomieszczenia dla ofiar nagłych wypadków, inwestycje społeczne), nie ma wśród nich wzrostu gospodarczego. Gdy ekonomiści opracowują wskaźniki, koncentrują się na pieniądzu, gdy to samo czynią nieekonomiści – skupiają się na życiu. W centrum tego podejścia znajduje się myślenie długookresowe, priorytet dla problematyki ekologicznej i szeroko rozumianej jakości życia (z **jakością usług publicznych** włącznie).

Rys. 1.2. Obszary współzależności

Źródło: A. King (red.), *The State of the Planet* (za A. Peccei, *Przyszłość jest w naszych rękach*, PWN, Warszawa 1987, s. 7

Filozofia zrównoważonego rozwoju oparta jest na zasadach: **solidarności**, zarówno w przestrzeni (na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i globalnym), jak i w czasie (tj. między obecnymi i przyszłymi pokoleniami), **ostrożności** tzn. wybory dokonywane dzisiaj nie mogą ograniczyć swobody wszystkich uczestników życia społeczno-ekonomicznego oraz **współuczestnictwa**, czyli zaangażowania wszystkich uczestników życia w danym regionie lub subregionie. Zrównoważony rozwój umożliwia pogodzenie dążenia do osiągnięcia efektywności ekonomicznej z troską o środowisko naturalne oraz równowagę społeczną, z tworzeniem nowych miejsc pracy i aktywnym działaniem na rzecz podnoszenia jakości życia

1.3. Atrakcyjność zagranicznych wzorców rozwojowych

W literaturze ekonomicznej, jak również w publicystyce, nie ma jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie i nie ma zgodności opinii, jakie metody powinny zostać użyte, by stan ten osiągnąć; a nawet gdyby była zgodność co do metod, to nie byłoby pewności, że zadziałają one podobnie w różnym czasie w różnym środowisku geograficznym, społeczno-politycznym, kulturowym i gospodarczym.

Współcześnie żyjemy w społeczeństwie globalnego ryzyka. **Twierdzi się czasem ,że nieprzewidywalność to jedyna rzecz, na którą zawsze można liczyć, a także, że nie ma nic bardziej pewnego niż ryzyko.** Wraz ze wzrostem poziomu ryzyka wzmaga się obiecywanie bezpieczeństwa. Ryzyko towarzyszy działaniu ludzkiemu od zawsze, jednak współczesne rodzaje ryzyka i zagrożenia różnią się w sposób istotny od – zewnętrznie często podobnych – zagrożeń wcześniejszych poprzez swoją globalność oraz nowoczesne przyczyny. Ryzyko będzie zawsze, spokojne stare czasy odeszły bezpowrotnie. Musimy się nauczyć żyć ze świadomością ryzyka. Centralny punkt odniesienia dla świadomości ryzyka leży nie w teraźniejszości, lecz w przyszłości. Działamy dzisiaj po to, aby zapobiec problemom jutrzejszym, aby je złagodzić. Nie jest to łatwe, zwłaszcza jeśli uwzględnić, że zawodny (nieefektywny) jest rynek, a jeszcze bardziej nieefektywne bywa państwo. **W rezultacie nawet najwybitniejsi ekonomiści nie potrafią przewidzieć, co się stanie jutro, choć budują prognozy zgodnie z uznanymi regułami.** Przyczyną jest to, że chaotycznych zdarzeń przewidzieć się nie da. Ekonomia i finanse nie zawsze dostarczają jednoznacznych odpowiedzi na konkretne pytania, które nurtują społeczeństwa, społeczności lokalne, poszczególne sektory czy przedsiębiorstwa.

Jedną z najbardziej pasjonujących kwestii metodologicznych jest tzw. transferability (Uebertragbarkeit), czyli możliwość transferu wzorców i modeli między krajami (miastami) znajdującymi się w różnych stadiach rozwoju. Czy tzw. amerykański model nadaje się do zastosowania w warunkach europejskich, niemieckich, a tym bardziej polskich? Noblista J.E. Stiglitz akcentował, że **każdy czas i każdy kraj jest odmienny.** Czy strategie, które były skuteczne ćwierć wieku temu, sprawdzą się we współczesnej zglobalizowanej gospodarce? Wydaje się, że każdy kraj (również **miasto**) powinien rozważyć alternatywy i w toku demokratycznego procesu samodzielnie dokonać świadomego wyboru odpowiedniej dla siebie strategii, ze zrozumieniem jej konsekwencji i ryzyka. Ważny jest więc problem kolejności, sekwencji: niekiedy bowiem reformy w jednej dziedzinie bez jednoczesnych reform w innych dziedzinach mogą okazać się szkodliwe. Choć prawa ekonomiczne mają charakter uniwersalny, sposób ich wcielania w życie zależy od warunków istniejących w konkretnej gospodarce. Po deregulacji, prywatyzacji i liberalizacji nie można oczekiwać korzyści gospodarczych, jeśli nie zostanie spełniona długa lista dodatkowych, trudnych warunków. Wokół ekonomii sporo jest niezwyfikowanych, niepotwierdzonych przypuszczeń i uproszczonych poglądów. **Poszczególne rozwiązania nie nadają się do zastosowania „zawsze i wszędzie”.** Aby

ustalić, jaki rodzaj polityki powinny stosować określone kraje (miasta), konieczne jest branie pod uwagę wszystkich uwarunkowań, zastrzeżeń i niebezpieczeństw, jakie mogą wystąpić.

Alvin i Heidi Tofflerowie w inspirującym eseju: „Czego świat nie wie o Ameryce”¹ stwierdzili, że Ameryka uchodzi za najbardziej kapitalistyczny kraj na świecie (materiał dzikiego, twardego kapitalizmu, ostoję fanatyków wolnego rynku, własności prywatnej i deregulacji), ale wcale nim nie jest, a w nadchodzącej przyszłości będzie nim w coraz mniejszym stopniu. W rzeczywistości rola rządu w amerykańskiej gospodarce jest znacząca: istnieje gęsta sieć reguł, według których działa biznes i toczy się codzienne życie Amerykanów. Wbrew głoszonej przez siebie ideologii wolnorynkowej tylko rząd federalny USA wydaje w ciągu roku więcej niż wynosi PKB Francji. Wpływ wydatków rządowych na gospodarkę amerykańską pozostaje olbrzymi. Polityka i lobbing wpływają na rozwój bądź upadek gospodarczy poszczególnych miast, regionów, kraju. **Dolina Krzemowa nigdy by nie powstała gdyby nie finansowane przez rząd badania, trwające od lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku. Teksas i Floryda nie rozkwitłyby, gdyby nie miliardy dolarów z budżetu federalnego.** Kto wie, czy Microsoft powstałby właśnie w Seattle, gdyby nie było ono wcześniej ojczyzną Boeinga. Nietrafny jest również pogląd, że USA wydają mniej na opiekę społeczną niż inne kraje zachodnie. Jeśli amerykański system zdrowotny załamie się pod ciężarem własnej biurokracji, to nie z powodu zbyt małego zaangażowania rządu. Każdy złożony system społeczny wymaga pewnych regulacji: w każdym przypadku chodzi o to, aby znaleźć równowagę między „niedoregulowaniem” a „przeregulowaniem”. A. i H. Tofflerowie zauważają, że probiznesowa Partia Republikańska, wbrew antyregulacyjnej retoryce, tworzy nowe przepisy nie mniej ochoczo niż bardziej prosocjalni demokraci. Nadmiar rządowych przepisów obciąża firmy dodatkowymi kosztami, obniża ich konkurencyjność, dławi całe sektory biznesu. Powyższe fakty są potwierdzeniem, że na temat amerykańskiej gospodarki istnieje wiele fałszywych wyobrażeń. Rozwinięta gospodarka oparta na wiedzy wymaga coraz bardziej złożonych przepisów, które zmieniają się z coraz większą prędkością.

Zainteresowanie Polaków, a także obywateli pozostałych „nowych” krajów Europy budzi irlandzki model rozwojowy i czynniki widowiskowego sukcesu gospodarczego tego kraju. W ostatnich latach w żadnym innym kraju zachodnim nie dokonała się tak gruntowna przemiana gospodarcza i cywilizacyjna. Irlandia, kiedyś biedny, zacofany, peryferyjny kraj, jest świetnym przykładem udanego połączenia zalet wolnego rynku z inteligentnym, umiarkowanym interwencjonizmem państwa i partnerstwem społecznym. Lista źródeł irlandzkiego tzw. „cudu gospodarczego”, którego symptomem są m.in. jeden z najwyższych na świecie poziomów PKB na jednego mieszkańca, niska inflacja, niskie bezrobocie, nadwyżka budżetowa etc., jest dość długa. Irlandia od ponad 30-tu lat korzysta z możliwości, które daje przynależność do UE, od początku należy też do strefy euro. Za racjonalny i przyjazny uważany jest system podatkowy, odznaczający się m.in. niskim poziomem *Corporate Income Tax* (CIT). Do irlandzkich atutów należy też relatywnie efektywny system edukacji.

Gospodarka Irlandii należy do najbardziej konkurencyjnych, zliberalizowanych, zderegulowanych i zglobalizowanych gospodarek świata. Jednym z fundamentalnych czynników irlandzkiej prosperity był bez wątpienia ogromny napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich, głównie z bliskich kulturowo Stanów Zjednoczonych. Wyraźnym korzyściom z tego tytułu towarzyszy jednak repatriacja zysków do central amerykańskich korporacji. Stan gospodarki zależy w ogromnym stopniu od popytu zagranicznego, Irlandia ma bowiem relatywnie mały rynek wewnętrzny. Do głównych branż zorientowanych na eksport, swego rodzaju lokomotyw irlandzkiej gospodarki należą m.in. nowoczesna chemia

---

¹ Zob. „Rzeczpospolita”, 4-5. lutego 2006, s. 8.

i przemysł farmaceutyczny, przemysł komputerowy i technologie informatyczne, a także usługi finansowe i turystyka. **Irlandia nie jest oczywiście rajem na ziemi.** W gospodarce tego kraju, jak praktycznie w każdej innej, nie brak rozmaitych dysproporcji, a także powodów do obaw o przyszłość. W dziewiątej edycji książki „The Economy of Ireland”, autorstwa profesorów z obu dublińskich uniwersytetów (Trinity College, National University of Ireland), stwierdzono, że Irlandia stopniowo staje się „ofiara własnego sukcesu”: **stopniowy wzrost płac zmniejsza bowiem atrakcyjność inwestowania w tym kraju.** Ostatnio pojawiły się głosy o początku końca „celtyckiego tygrysa”.

1.4. Endo- i egzogeniczne wehikuły rozwoju lokalnego

Problematyce rozwoju lokalnego – będącego z definicji elementem rozwoju regionalnego – nieprzypadkowo poświęcono sporo uwagi w dotychczasowym piśmiennictwie ekonomicznym. W centrum wielu analiz znajduje się kwestia wyodrębnienia zbioru czynników determinujących rozwój lokalny na poziomie gmin, miast, czy też powiatów. Chodzi w istocie o poszukiwanie swego rodzaju „lokomotywu”, „biegunów wzrostu”, „kół zamachowych” czy też „wehikułów” pobudzających rozwój, tzn. w ostatecznej instancji sprzyjających wzrostowi poziomu zamożności społeczności lokalnych. Nie ulega wątpliwości, że rozwój w ogóle, w tym i rozwój lokalny jest wypadkową wielu czynników różnej natury: obiektywnych i subiektywnych, egzo- i endogenicznych, ekonomicznych i pozaeconomicznych. Rozwój lokalny jest przy tym złożonym procesem, a nie „lekkim, łatwym i przyjemnym” aktem. Każdorazowo wymaga on oczywiście tzw. woli politycznej, wiedzy, inteligencji i wyobraźni lokalnych liderów, z przedstawicielami lokalnego samorządu na czele.²

Czynniki obiektywne (niezależne)	Czynniki subiektywne (zależne)
Czynniki zewnętrzne (egzogeniczne)	Czynniki wewnętrzne (endogeniczne)
Czynniki ekonomiczne	Czynniki pozaeconomiczne
Czynniki strukturalne	Czynniki koniunkturalne
Czynniki typu „hard”	Czynniki typu „soft”

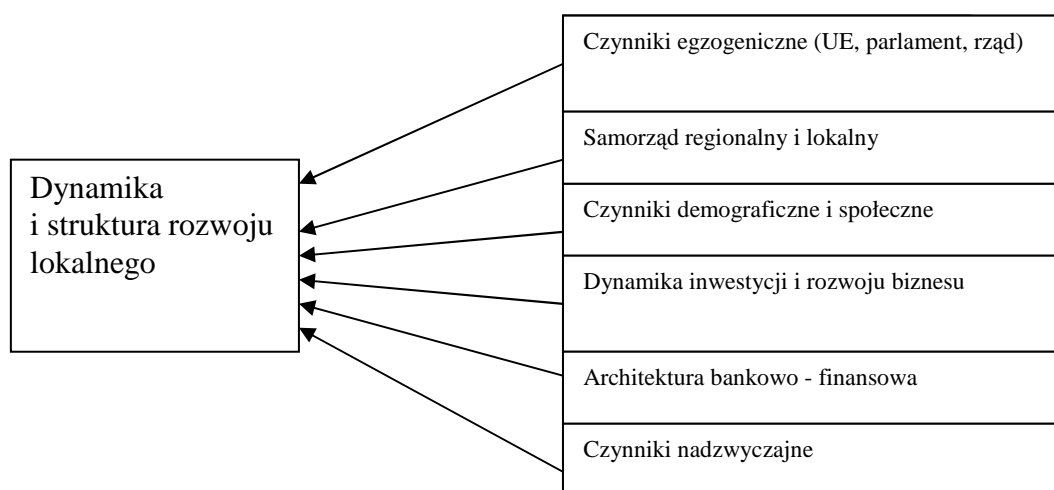
W literaturze od dawna toczy się spór o relacje między czynnikami endogenicznymi (wewnątrzregionalnymi) a egzogenicznymi, zewnętrznymi wobec danego regionu (miasta!). Są autorzy, którzy przywiązują szczególne znaczenie do czynników wewnętrznych, są i tacy, którzy źródeł sukcesu upatrują w uwarunkowaniach makro- i megaekonomicznych. Wszelka jednoznaczna, skrajna opinia byłaby tu zbyt ryzykowna. **Na rozwój regionów i subregionów (miast) wpływają oczywiście obie grupy czynników jednocześnie, choć na ogół nie z dokładnie taką samą siłą.**

Wydaje się, że ogromną przeważającą rolę w rozwoju każdego regionu odgrywa (odgrywać powinien?) wewnętrzny, tzn. własny wysiłek członków społeczności regionalnej (można by tu wręcz zaryzykować pogląd o potrzebie i możliwości rozwijania wspólnie koncepcji „*regional self-reliance*”). **Rozwój – jego poziom, tempo i struktura – jest bowiem zawsze rezultatem ludzkich talentów, wiedzy, zapobiegliwości, przedsiębiorczości, inicjatywy i własnego wysiłku na rzecz poziomu życia. Społeczeństwa (i społeczności lokalne) mało mobilne intelektualnie, gospodarczo bierne, źle zorganizowane, godzące się na dotychczasowy standard materialny, na ogół nie osiągają wysokiego poziomu zamożności.**

² Por. D. Osborne, T. Gaebler: *Rządzić inaczej. Jak duch przedsiębiorczości przenika i przekształca administrację publiczną*, Poznań 1992.

Powyższa teza nie jest bynajmniej sprzeczna z przeświadczeniem o również znaczącej roli **czynników egzogenicznych**, tak krajowych jak i zagranicznych. Roli tych czynników dla rozwoju regionów i subregionów nie sposób przecenić, co jest zresztą zgodne z „literą i duchem” fundamentalnej zasady subsydiarności. Wydaje się, że właśnie intensywne powiązania regionu z zagranicą mogą i powinny współcześnie odgrywać szczególną rolę jako czynnik w istotnym stopniu oddziałujący na rozwój. Dzieje się tak zwłaszcza wówczas, kiedy dany region (również miasto) rozporządza (i wykorzystuje) tzw. rentę geograficzną. Rozporządzanie przez poszczególne regiony, czy też subregiony, różnymi walorami (atutami, przewagami konkurencyjnymi) czyni go atrakcyjnym dla otoczenia, może też być podstawą wielokierunkowego i odbywającego się w wielu formach rozwoju powiązań z zagranicą (**w przypadku Szczecina na zaakcentowanie zasługującej związki z Berlinem**).

Rys. 1.3. Główne determinanty rozwoju lokalnego

Źródło: opracowanie własne

Otwartymi pozostają pytania o to, czy Szczecin i inne miasta zachodniopomorskie (np. wzorem Irlandii) dysponują odpowiednim poziomem szeroko rozumianej atrakcyjności inwestycyjnej oraz rentą położenia z punktu widzenia strategii koncernów międzynarodowych, a także o to, jakie konkretne działania należałoby podjąć, aby pozyskiwać inwestorów zagranicznych. Na tle dotychczasowych doświadczeń trudno o łatwy optymizm. Tym bardziej intensywnie należy zabiegać o ulokowanie na Pomorzu Zachodnim centrów usługowych, które byłyby siłą rzeczy jednym z ważniejszych, nowych biegunów rozwoju. Potencjalnych nowych biegunów może być oczywiście więcej, zwłaszcza jeśli uwzględnić fakt obecności Polski w strukturach Unii Europejskiej. **Ewentualne uruchomienie nowych biegunów zależy od zintegrowanej aktywności wszystkich instytucji i ośrodków (regional stakeholders) współodpowiedzialnych za rozwój regionalny i lokalny: władz samorządowych i rządowych, przedsiębiorców i menedżerów, instytucji bankowo-finansowych, instytucji naukowych i edukacyjnych, organizacji pozarządowych, mass mediów oraz samych mieszkańców poszczególnych regionów.** Użycie terminu „zintegrowana aktywność” nie jest przypadkowe, w dotychczasowej polskiej praktyce, również na Pomorzu Zachodnim zbyt wiele jest przykładów potwierdzających opinię o istnieniu swego rodzaju „**syndromu dekompozycji**” (walka wszystkich ze wszystkimi o wszystko). Osobnym problemem, zasługującym na

rzetelne – pozbawione emocji i akcentów politycznych - przeanalizowanie jest obecna i przyszła pozycja Szczecina w regionie (warto tu przywołać znaną opinię, że „region powstaje przez swoje centrum). **W tym kontekście na specjalną uwagę zasługuje koncepcja Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. Roli rozwijania kontaktów gospodarczych z gminami ościennymi (w tym niemieckimi) nie sposób przecenić.**

Współcześnie uczestniczymy w globalnej wojnie gospodarczej. Gospodarka jest coraz bardziej globalna, ale interesy gospodarcze były, są i będą jeszcze długo, a może zawsze, lokalne (regionalne, narodowe). Globalizacja długo jeszcze będzie przedmiotem wielkich kontrowersji i widowiskowych protestów alterglobalistów, a tym bardziej antyglobalistów. **Wydaje się, że wszyscy uczestnicy tej debaty mają trochę racji, ale nikt nie ma racji absolutnej.**

1.5. Zintegrowane podejście do kapitału

Na tle lektury licznych prac, zarówno z nauk ekonomicznych, jak i spoza ekonomii, można wyrazić pogląd, że współcześnie niezbędne jest całościowe, zintegrowane, z pewnego punktu widzenia wręcz eklektyczne (w dobrym tego słowa znaczeniu) podejście do problematyki „kapitału”. W tym kontekście przyjąć można, że **kapitałem są współcześnie wszystkie zasoby (czynniki, aktywa); wszystko, co ma wartość i służy produkcji dóbr i usług, budowaniu bogactwa, co ma znaczenie dla wzrostu i rozwoju „starej” i „nowej” gospodarki.** Taka konstrukcja myślowa wydaje się być użyteczna zarówno z punktu widzenia globalnego, makroekonomicznego (gospodarka narodowa), jak i mezzoeconomicznego (region, subregion, a także sektor, gałąź, branża), czy mikroekonomicznego (korporacja, średnia, mała i mikrofirma, gospodarstwo domowe). Do proponowanego terminu kapitał *sensu largo* odnieść można także pojęcia towarzyszące, jak: tworzenie czy też generowanie kapitału, rozporządzanie kapitałem, pozyskiwanie kapitału, alokacja kapitału, pomnażanie kapitału.

Uznając zatem, że nadal przydatne w analizach ekonomicznych mogą się okazać podziały kapitału na stały i zmienny, trwałe i obrotowe, czy też rodzimy (narodowy, krajowy) i obcy (zagraniczny, międzynarodowy), sformułować w tym miejscu można koncepcję swego rodzaju „pięciokąta”, który w uproszczeniu obrazuje związki między następującymi częściami składowymi szeroko rozumianego kapitału:

- **kapitał naturalny (*environmental capital*),**
- **kapitał rzeczowy lub fizyczny (*real capital*),**
- **kapitał finansowy (*financial capital*),**
- **kapitał ludzki, w tym intelektualny (*human capital*),**
- **kapitał społeczny (*social capital*).**

Podejście takie, nie aspirujące ani do jedyne, ani do ostatecznego, nawiązuje do klasycznego ujęcia: ziemia, praca, kapitał. Jednak zarówno ziemia, jak i praca są tu również określone mianem kapitału (naturalnego bądź ludzkiego). Nie ulega wątpliwości, że wszystkie rodzaje kapitału są ze sobą ściśle powiązane. **Wzrost i rozwój (również miasta) zależą od rozporządzania - w różnych proporcjach - jednocześnie wszystkimi pięcioma rodzajami kapitału.**

Osobnym problemem jest hierarchia wymienionych rodzajów kapitału. Znaczenie tzw. kapitału naturalnego jest bez wątpienia obecnie inne niż dawniej, jednak nie oznacza to, że uprawnione byłoby pomijanie lub lekceważenie roli ziemi i tkwiących w niej rozmaitych zasobów. Spostrzeżenie to dotyczy również tzw. kapitału realnego (fizycznego), czy też w innym ujęciu tzw. dóbr kapitałowych. Przy okazji należy odnotować, że kapitał realny jest wytworem ludzi, natomiast naturalny jest czynnikiem „pierwotnym”.

Wytworem ludzi jest również kapitał finansowy, w najszerszym tego słowa znaczeniu. Roli tego kapitału w rozwoju nie sposób przecenić, bez wątpienia jego ewentualna obfitość sprzyja efektywnemu wykorzystaniu kapitału naturalnego oraz tworzeniu i wykorzystaniu kapitału realnego. Interakcje istnieją również między zasobem kapitału finansowego a pozostałymi rodzajami kapitału: ludzkim i społecznym.

1.6. Teoria bazy ekonomicznej na tle wybranych koncepcji rozwoju regionalnego

Teoretycy od dawna poszukują odpowiedzi na pytanie, co jest główną siłą sprawczą rozwoju regionalnego i lokalnego. Udzielenie odpowiedzi uniwersalnej nie wchodzi raczej w rachubę, a **żadna z wielu znanych koncepcji rozwoju regionalnego nie objaśnia w pełni mechanizmu rozwoju regionalnego** (tab. 1.1). Najogólniej mówiąc, z rozwojem regionalnym (lokalnym) mamy do czynienia gdy region (subregion np. miasto) eksportuje dobra i usługi, rozwija infrastrukturę, korzysta z bogatych i zróżnicowanych zasobów, gdy działają innowacyjni przedsiębiorcy oraz kompetentne i aktywne instytucje władzy publicznej, wspierające te procesy. Zauważyć należy, że każda z koncepcji rozwoju regionalnego, na ogół pośrednio, zakłada istnienie zasobów kapitału w szerokim znaczeniu tego słowa.

Tab. 1.1. Podstawowe grupy teoretycznych koncepcji rozwoju regionalnego

Grupy koncepcji	Przykłady koncepcji rozwoju regionalnego
Pierwotnie sformułowane oryginalne teorie	<ul style="list-style-type: none"> – teoria lokalizacji – teoria ośrodków centralnych – teoria bazy ekonomicznej – teoria biegunów rozwoju – teoria dyfuzji innowacji – teoria rozwoju endogenicznego
Koncepcje wtórne rozwijające i udoskonalające pierwotnie sformułowane teorie	<ul style="list-style-type: none"> – koncepcja produktu podstawowego – koncepcja nowej teorii handlu – koncepcja geograficznych centrów wzrostu – koncepcja błędnego koła – koncepcja rdzenia i peryferii
Koncepcje łączące odrębne teorie cząstkowe	<ul style="list-style-type: none"> – koncepcja cyklu produkcyjnego – koncepcja uczącego się regionu – koncepcje elastycznej produkcji – koncepcja wielkiego pchnięcia

Źródło: R. Brol, w: *Metody oceny rozwoju regionalnego* (pr. zbior. pod red. D. Strahl), Wrocław 2006, s. 22-26.

Z interesującego nas punktu widzenia ważny jest podział funkcji regionu (subregionu np. **miasta**) na dwie grupy: endogeniczne – realizowane na rzecz zaspokojenia potrzeb własnych mieszkańców i egzogeniczne – realizowane na rzecz otoczenia. **Podział ten znajduje się u podstaw jednej z wielu koncepcji teoretycznych, mianowicie teorii bazy ekonomicznej (eksportowej).**³ Istotą tej teorii jest konstatacja, że część mieszkańców danego regionu zaangażowana jest w produkcję dóbr i usług dla mieszkańców obszarów zewnętrznych. Oznacza to, że pracują oni „na eksport“, a ich praca powoduje napływ

³ Korenik S.: *Funkcjonowanie układów osadniczych (ze szczególnym uwzględnieniem dużych ośrodków) w przestrzeni społeczno-gospodarczej* oraz Soczewka K.: *Rozwój gospodarczy regionu w świetle teorii bazy ekonomicznej; w: Aglomeracja miejska i jej znaczenie dla konkurencyjności miast i regionów*, Wrocław 2002

środków finansowych do danego regionu (subregionu). Zbiorowość ta stanowi grupę egzogeniczną (*basic sector*) w gospodarce regionalnej. Pozostali pracownicy produkują dobra i usługi na potrzeby mieszkańców regionu: działalność ta jest bardzo istotna, jednak nie powoduje napływu zewnętrznych środków finansowych. Tę grupę pracowników określa się mianem *nonbasic sector*. **Według głównej hipotezy modelu bazy eksportowej wzrost gospodarczy regionu (miasta!) zależy od poziomu rozwoju jego eksportu, czyli od dynamiki popytu zewnętrznego na wytwarzane w danym regionie dobra i usługi.** Posługując się tym modelem, stosuje się rozróżnienie na dochód z działalności eksportowej (*basic activities*) i z dziedzin służących zaopatrzeniu rynku wewnętrznego (*nonbasic activities*). **Sektor bazowy wypełnia funkcje ponadregionalne, tworząc podstawy ekonomiczne rozwoju regionu.** Sektor niebazowy dostarcza dóbr i usług na potrzeby wewnątrzregionalne jest zależny od sektora bazowego. Mimo wielu słabości teoria bazy eksportowej – alternatywna w stosunku do koncepcji ośrodków centralnych - wydaje się mieć pewne znaczenie w studiach regionalnych jako sposób wyjaśnienia mechanizmów wzrostu i rozwoju regionów i subregionów. Fundamentalnym pojęciem w ramach tej koncepcji jest konkurencyjność regionu (subregionu).

1.7. „Złote zasady” konkurencyjności

Konkurencyjność kraju (regionu, subregionu np. **miasta**), czyli w istocie zdolność do skutecznego rywalizowania, jest zjawiskiem o wielu wymiarach, głównie ekonomicznych, społecznych i politycznych. Utrzymanie danego poziomu konkurencyjności lub jej podwyższenie – według jednej z ciekawszych propozycji - zależy głównie od przestrzegania **dziesięciu „złotych zasad” konkurencyjności** (*The Ten Golden Rules of Competitiveness*)⁴:

- 1) Zapewnienie stabilnej i odpornej na wstrząsy struktury makroekonomicznej (zdyscyplinowany reżim finansów publicznych; niski udział wydatków rządowych; niskie obciążenia podatkowe; spójna i wiarygodna polityka monetarna i kursowa; najbardziej korzystna alokacja zasobów poprzez mechanizm cenowy);
- 2) Stworzenie odpowiedniego i przewidywalnego środowiska prawnego;
- 3) Odpowiednie usadowienie usług infrastrukturalnych;
- 4) Promowanie inwestycji w kapitał ludzki poprzez edukację;
- 5) Wspieranie innowacyjności, badań i rozwoju;
- 6) Wysoka jakość, szybkość, efektywność, transparentność administracji publicznej;
- 7) Zrównoważenie poziomów płac, produktywności i podatków;
- 8) Wspieranie wysiłków na rzecz spójności społecznej;
- 9) Aktywne wykorzystywanie możliwości rynkowych;
- 10) Pobudzanie atrakcyjności inwestycyjnej i przyciąganie zagranicznych inwestycji bezpośrednich.

W tym miejscu warto również przywołać znamienne listę tzw. **10 „szwedzkich przykazań”**, wynikających z reformatorskich doświadczeń premiera G. Perssona⁵:

- 1) Warunkiem wzrostu jest zdrowie finansów publicznych;
- 2) Zadłużony naród nie jest wolny, jest bowiem zakładnikiem rynków finansowych;
- 3) Ktoś musi wziąć na siebie rolę przywódcy;
- 4) Trzeba wyznaczyć cele i trzymać się ich;
- 5) Trzeba zaprojektować reformy jako pakiet i równo rozłożyć ich ciężar;
- 6) Wydatki na usługi sektora budżetowego, takie jak edukacja, powinny mieć pierwszeństwo przed świadczeniami;
- 7) Nie należy zostawiać problemów do rozstrzygnięcia władzom lokalnym (!?);

⁴ Zob.: *World Competitiveness Yearbook 2004*, Geneva 2004

⁵ Zob. A. Mitraszewska, *Lekcje płynące ze Szwecji*, Gazeta Wyborcza, 22. listopada 2004, s. 33.

- 8) Trzeba otwarcie mówić ludziom o tym, że restrukturyzacja będzie bolesna;
- 9) Trzeba być szczerym także w prognozach dla rynków finansowych;
- 10) Należy trzymać się planu.

Według tzw. **Konsensu Brukselskiego autorstwa G. Sormana**⁶: (1) Nie ma alternatywy dla wzrostu gospodarczego jako głównego środka rozwiązywania naszych problemów; (2) Nie ma alternatywy dla rynku; (3) Najważniejszym motorem wzrostu są obecnie innowacje; (4) Edukacja i ochrona zdrowia są podstawowymi czynnikami konkurencji w globalnej gospodarce – wydatki na te cele powinny być traktowane jako inwestycje w rozwój i realizowane za pośrednictwem organizacji pozarządowych; (5) Rząd powinien także tworzyć możliwości, aby zarówno wchodzenie na rynek, jak i wycofywanie się z niego było łatwe; (6) Utrudnienia dla swobodnego konkurowania na rynku zawsze są szkodliwe – zwłaszcza monopole, bariery handlowe, skomplikowane lub zbyt wysokie podatki i nadmierny deficyt budżetowy; (7) Nie ma wolnego rynku bez posiadającego autorytet i sprawnego państwa – wpływ państwa na rynek nie powinien wykraczać poza rolę regulatora.

Z przeglądu powyższych list wynika, że praktycznie w każdym przypadku warunkiem spełnienia poszczególnych zasad („przykazań”) jest dysponowanie przez dany kraj, region lub subregion (miasto, gminę) odpowiednimi zasobami kapitału naturalnego, rzeczowego, finansowego, ludzkiego i społecznego.

Zestawień podobnych do powyższych można oczywiście sformułować znacznie więcej. Jednym z ciekawszych przykładów może być „**polityka wspierania rozwoju gospodarczego**”, będąca następstwem przyjętej w 2002 roku Strategii Rozwoju Szczecina”. Polityka ta, opracowana przez zespół pracowników Urzędu Miejskiego oraz przedstawicieli szczecińskiego środowiska naukowego (przewodniczącym zespołu był autor tego rozdziału) była po raz pierwszy przedmiotem obrad Rady Miasta w październiku 2004 roku. Polityka ta opierać się ma na stosowaniu następujących **dziewięciu zasad**:

- otwartości i przyjazności władz samorządowych wobec inwestorów krajowych i zagranicznych,
- harmonijnego rozwoju różnych form przedsiębiorczości,
- równości podmiotów gospodarczych,
- uczciwej konkurencji,
- zaspokajania potrzeb różnych grup konsumentów i usługobiorców,
- zrównoważonego rozwoju,
- innowacyjności i transferu nowoczesnych technologii,
- jawności i partnerstwa publiczno prywatnego i publiczno publicznego,
- stabilności polityki fiskalnej wobec przedsiębiorców.

Wśród kierunków podejmowanych działań wymieniono wówczas: pobudzenie przedsiębiorczości, podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta, rozwój infrastruktury miasta, wspieranie zmian struktury branżowej gospodarki miasta, rozwój nauki i edukacji skierowanej na potrzeby gospodarki, kształtowanie lokalnego rynku pracy, integrację środowiska gospodarczego, naukowego i politycznego, tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorstw w celu osiągnięcia spójności gospodarczej z rynkiem Unii Europejskiej.

---

⁶ Konsens Brukselski jest swego rodzaju alternatywą dla tzw. Konsensu Waszyngtońskiego. (zob. *Jak teraz rosnać?*, Polityka nr 48, z 1. grudnia 2007, s. 22.)

II: SPOŁECZNO-GOSPODARCZA POZYCJA MIASTA SZCZECIN NA TLE INNYCH MIAST WOJEWÓDZKICH W POLSCE

2.1. Uwagi metodyczne

2.2. Ranking miast wojewódzkich w Polsce ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego

2.3. Grupowanie miast wojewódzkich w Polsce ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego

2.1. Uwagi metodyczne

Celem badania jest statystyczna analiza poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego miast wojewódzkich w Polsce. Ustalono kolejność poszczególnych miast wojewódzkich z uwagi na przyjęte kryterium ogólne oraz przeprowadzono analizę skupień celem wyodrębnienia podgrup podobnych aglomeracji.

Należy zauważyć, że rozwój społeczno-gospodarczy – stanowiący merytoryczny przedmiot analizy – jest pewną wielowymiarową charakterystyką, której sposób mierzenia pozostaje niejednoznaczny a ze względu na nieprecyzyjność tego typu terminów najczęściej zakłada się daleko idącą zgodę powszechną co do ich znaczenia. Wyniki badań determinuje w głównej mierze ostateczna lista zmiennych diagnostycznych oraz wybór miary odległości i metody grupowania (przy grupowaniu) oraz formuły agregacji (przy porządkowaniu liniowym). W związku z istnieniem wielu formuł normalizacji zmiennych, sposobów określania wag, metod uśredniania wartości znormalizowanych, sposobów ustalania współrzędnych obiektu odniesienia i formuł obliczania odległości w literaturze naukowej opisano szereg różnych miar agregatowych (wykorzystywanych w praktyce przy m.in. sporządzaniu różnego typu rankingów). Należy zatem pamiętać, że różne formuły agregacji mogą dawać różne końcowe wyniki nawet w odniesieniu do kryterium ogólnego reprezentowanego przez tę samą listę zmiennych diagnostycznych. Ostateczna lista zmiennych uwzględnionych w badaniu ma jednak decydujące znaczenie przy klasyfikacji obiektów a więc powinna być przedyskutowana w gronie ekspertów i uznana za najlepiej reprezentującą analizowane zagadnienie.

Z uwagi na przesłanki merytoryczne oraz dostępność danych statystycznych jako zmienne determinujące rozwój społeczno-gospodarczy uwzględniono – przedyskutowane w gronie ekspertów – następujące cechy statystyczne⁷:

- X₁ – przyrost naturalny na 1000 ludności,
- X₂ – małżeństwa na 1000 ludności,
- X₃ – zgony na 1000 ludności,
- X₄ – saldo migracji na 1000 ludności,
- X₅ – pracujący ogółem na 1000 ludności,
- X₆ – pracujący ogółem w usługach rynkowych na 1000 ludności,
- X₇ – stopa bezrobocia rejestrowanego w %,

⁷ Dane statystyczne obrazują stan na koniec roku 2000 (problem dostępu do jednorodnych, kompletnych i wiarygodnych danych statystycznych sprawił jednak, iż wykorzystywane zmienne X₁₆ i X₁₇ dotyczą roku 2003 a zmienne X₁₈ i X₁₉ – roku 2002) i roku 2006 (ze względu na niepełne informacje za rok 2006 w przeprowadzonej analizie taksonomicznej dane statystyczne odnośnie zmiennych X₁₈, X₁₉ i X₂₀ dotyczą roku 2005) a pochodzą z: *Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne* Nr 1. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2001, *Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne* Nr 13. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007 oraz www.stat.gov.pl.

- X₈ – przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł,
- X₉ – mieszkania oddane do użytkowania ogółem na 1000 ludności,
- X₁₀ – liczba korzystających z noclegów na 1000 ludności,
- X₁₁ – przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ogółem na 1000 ludności,
- X₁₂ – wskaźnik wykrywalności przestępstw w %,
- X₁₃ – liczba wypadków drogowych na 1000 ludności,
- X₁₄ – liczba kolizji na 1000 ludności,
- X₁₅ – liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności,
- X₁₆ – liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności,
- X₁₇ – liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności,
- X₁₈ – nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w zł na 1000 ludności,
- X₁₉ – wartość brutto środków trwałych w zł na 1000 ludności,
- X₂₀ – liczba studentów ogółem na 1000 ludności.

Ilustrując graficznie analizowane dane wielowymiarowe wykorzystano wielowymiarowe wykresy obrazkowe jako jedne z lepszych ogólnych technik eksploracyjnej analizy danych. *Twarze Chernoffa* pozwalają obserwacje wielowymiarowe przedstawić w postaci zarysów ludzkich twarzy przez co podobieństwo analizowanych w badaniu miast wojewódzkich można oceniać na podstawie podobieństwa twarzy zdefiniowanych przy pomocy branż pod uwagę dwudziestu cech statystycznych.

Ustalając ranking miast wojewódzkich w Polsce ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego reprezentowany przez cechy uwzględnione w badaniu, wykorzystano, wchodzący w skład metod porządkowania liniowego, *względny współczynnik rozwoju*⁸, czyli miarę agregatową stanowiącą średnią arytmetyczną ze zmiennych diagnostycznych sprowadzonych do porównywalności poprzez unitaryzację, wyrażoną wzorem:

$$W_i = \frac{100}{m} \sum_{j=1}^m \alpha_j x'_{ij} ,$$

gdzie:

- W_i – względny współczynnik rozwoju,
- m – liczba cech statystycznych branż pod uwagę w badaniu,
- α_j – waga j-tej zmiennej,
- x'_{ij} – znormalizowane metodą unitaryzacji wartości cech statystycznych branż pod uwagę w badaniu.

Względny współczynnik rozwoju W_i przyjmuje wartości z przedziału od 0 do 100, przy czym im wyższa wartość tego miernika tym wyższe miejsce analizowanego obiektu (tu: miasta) w rankingu. Identyfikując charakter każdej z dwudziestu zaproponowanych w badaniu zmiennych ze względu na ich wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy przyjęto, że zgony na 1000 ludności (X₃), stopa bezrobocia rejestrowanego w % (X₇), przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ogółem na 1000 ludności (X₁₁), liczba wypadków drogowych na 1000 ludności (X₁₃), liczba kolizji na 1000 ludności

⁸ Por. A. Sokołowski: *Analizy wielowymiarowe*. Materiały kursowe StatSoft Polska, Kraków 2005, s.19-20

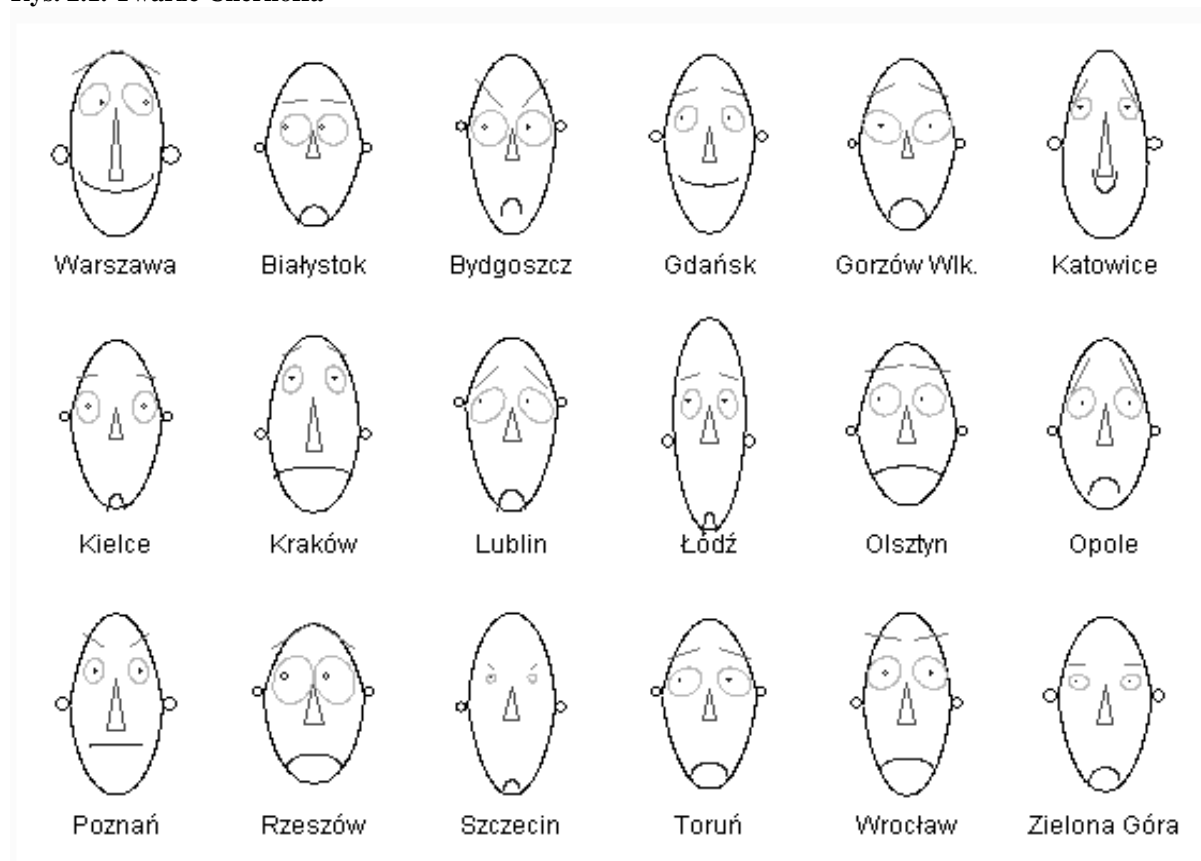
(X_{14}) oraz liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności (X_{17}) to destymulanty a pozostałe cechy to stymulanty.

Poszukując skupisk miast wojewódzkich o podobnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego zastosowano aglomeracyjną metodę Warda z wykorzystaniem odległości euklidesowej odnośnie branych pod uwagę zmiennych diagnostycznych sprowadzonych do porównywalności metodą standaryzacji. Podejmując próbę weryfikacji uzyskanych wyników zastosowano jednoczynnikową analizę wariancji. W celu sprawdzenia hipotezy zerowej o całkowitym braku oddziaływania czynnika klasyfikacyjnego (wpływu każdej ze zmiennych diagnostycznych) na rezultaty grupowania wykorzystano test istotności F oparty na rozkładzie Fishera-Snedecora. Decyzją optymalną jest zatem odrzucenie hipotezy zerowej na zadeklarowanym poziomie istotności α , przy czym w badaniu z góry przyjęto $\alpha = 0,1$.

2.2. Ranking miast wojewódzkich w Polsce ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego.

Ilustrując graficznie analizowane dane statystyczne⁹ z roku 2006 wykorzystano wykres obrazkowy *Twarze Chernoffa*¹⁰ (por. rys. 2.1). Zauważyć można, że Szczecin ze względu na analizowane cechy różni się od pozostałych aglomeracji.

Rys. 2.1. Twarze Chernoffa

Źródło: opracowanie własne.

⁹ Ze względu na fakt opisywania każdego z osiemnastu analizowanych miast wojewódzkich przy wykorzystaniu dwudziestu tych samych cech mamy do czynienia z 18 obiektami w przestrzeni dwudziestowymiarowej.

¹⁰ Przyporządkowanie cech poszczególnym elementom twarzy przyjęto domyślnie proponowane przez program STATISTICA firmy StatSoft, przy użyciu którego wykonano wszystkie niezbędne obliczenia na potrzeby niniejszego opracowania (por. A. Luszniwicz, T. Słaby: *Statystyka z pakietem komputerowym STATISTICA PL. Teoria i zastosowania*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2003).

Analizując prezentowane w tabeli 2.1 wartości względnego współczynnika poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego W_i otrzymane w wyniku nieważonych średnich wartości znormalizowanych zmiennych $X_1, X_2, \dots, X_{20}$ pomnożonych przez 100, można zauważyć, że w 2006 roku Szczecin na tle innych miast wojewódzkich w Polsce uplasował się na 13 miejscu, czyli o 2 pozycje wyżej niż to miało miejsce w roku 2000¹¹.

Tab. 2.1. Ranking miast wojewódzkich na podstawie wartości względnego wskaźnika poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w roku 2000 i w roku 2006

rok 2000			rok 2006		
miasto	miejsce w rankingu	wartość W_i	miasto	miejsce w rankingu	wartość W_i
Warszawa	1	71	Warszawa	1	71
Poznań	2	51	Olsztyn	2	53
Kraków	3	49	Kraków	3	52
Rzeszów	4	48	Rzeszów	4	50
Zielona Góra	5	47	Poznań	5	51
Gdańsk	6	46	Gdańsk	6	49
Olsztyn	7	45	Zielona Góra	7	47
Toruń	8	42	Katowice	8	46
Wrocław	9	41	Wrocław	9	44
Lublin	10	41	Opole	10	41
Opole	11	41	Gorzów Wlk.	11	40
Kielce	12	39	Toruń	12	40
Katowice	13	39	Szczecin	13	40
Gorzów Wlk.	14	39	Lublin	14	37
Szczecin	15	39	Białystok	15	34
Białystok	16	37	Bydgoszcz	16	31
Bydgoszcz	17	34	Kielce	17	31
Łódź	18	18	Łódź	18	16

Źródło: obliczenia i opracowanie własne.

Podkreślić jednak należy, że wartości zastosowanego miernika W_i w obu analizowanych latach są w niewielkim stopniu zróżnicowane a przykładowo w roku 2006 typowe miasto wojewódzkie miało względny współczynnik poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego W_i w przybliżonych granicach od 31 do 55. Przyjmując skalę od 0 do 100 procent różnica wartości zastosowanego miernika poziomu rozwoju między Szczecinem a drugim w rankingu miastem (porównanie z Warszawą – zwycięzcą rankingu – nie wydaje się

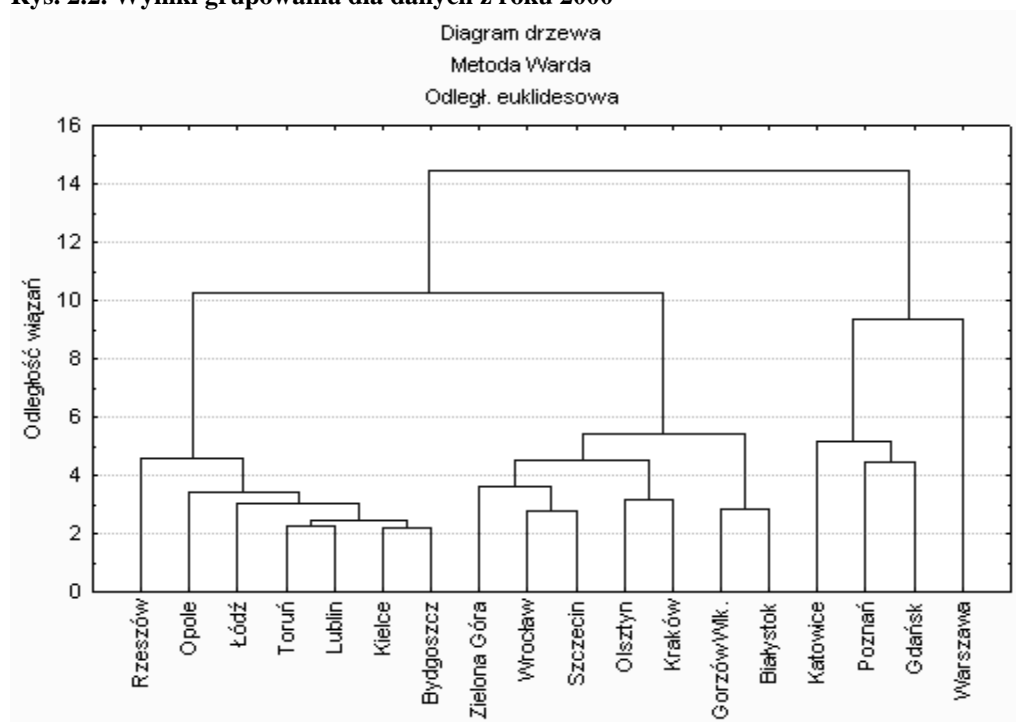
¹¹ Analizując różnego typu rankingi należy mieć świadomość, że różne formuły agregacji stosowane do oceny merytorycznego przedmiotu analizy opisywanego przez zmienne diagnostyczne, których wybór często pozostaje niejednoznaczny, mogą dawać różne końcowe wyniki. Warto w tym miejscu zauważyć, że w rankingu samorządów o najwyższych dochodach budżetowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca wśród miast wojewódzkich w Polsce, Szczecin w roku 2001 zajmował 10 lokatę a w kolejnych latach jego pozycja ulegała osłabieniu i w roku 2006 sklasyfikowany został na ostatnim – osiemnastym – miejscu (por. Wspólnota nr 33 z dn. 18.08.2007r.). Z kolei w najnowszym ratingu *FitchRatings* Szczecin otrzymał notę BBB w porównaniu do poprzedniej BBB- a perspektywa ratingu została zmieniona ze stabilnej na pozytywną przez co podkreślono poprawę wyników operacyjnych miasta jak również dążenia szczecińskich władz do ich utrzymania w kolejnych latach. Wśród pozytywnych czynników wyróżniono m.in. rosnące dochody z podatków dochodowych i umiarkowane zadłużenie a wymieniając negatywne aspekty podniesiono m.in. słabo rozwiniętą infrastrukturę regionalną (por. *Finanse publiczne. Szczecin. FitchRatings 2007*). Dodać również można, że ze względu na dobrą sytuację gospodarczą, koniunkturę na rynku nieruchomości, wzrost zamożności społeczeństwa czy też spadek bezrobocia Szczecin podobnie jak inne największe miasta w Polsce ma aktualnie dobrą sytuację finansową co sprzyja realizacji planów inwestycyjnych (por. *Rzeczpospolita z dn. 8.11.2007r., s. B11*).

celowe) w roku 2006 wyniosła 13 punktów procentowych (a w roku 2000 – 12 punktów procentowych).

2.3. Grupowanie miast wojewódzkich w Polsce ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego

Poszukując skupisk miast wojewódzkich o podobnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego zastosowano aglomeracyjną metodę Warda z wykorzystaniem odległości euklidesowej. Na podstawie przyjętych do badania dwudziestu zmiennych diagnostycznych sprowadzonych do porównywalności metodą standaryzacji otrzymano drzewka połączeń dla lat 2000 i 2006. Analizując odpowiednie dendrogramy w obu przypadkach rozsądnym wydawał się podział miast wojewódzkich Polski na cztery grupy, przy czym podejmując próbę weryfikacji uzyskanych wyników zastosowano jednoczynnikową analizę wariancji. Na przyjętym poziomie istotności 0,1 cechami istotnie różnicującymi grupy miast wojewódzkich ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego dla roku 2000 jest czternaście z proponowanych dwudziestu zmiennych. Jedynie przyrost naturalny na 1000 ludności (X_1), małżeństwa na 1000 ludności (X_2), zgony na 1000 ludności (X_3), wskaźnik wykrywalności przestępstw w % (X_{12}), liczba wypadków drogowych na 1000 ludności (X_{13}) oraz liczba studentów ogółem na 1000 ludności (X_{20}) okazały się nieistotne statystycznie. Z kolei dla roku 2006 na tym samym poziomie istotności (0,1) nieistotne statystycznie są: saldo migracji na 1000 ludności (X_4), przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ogółem na 1000 ludności (X_{11}), liczba wypadków drogowych na 1000 ludności (X_{13}), liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności (X_{15}), liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności (X_{16}), liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności (X_{17}) i liczba studentów ogółem na 1000 ludności (X_{20}). Tym samym pozostałe zmienne uwzględnione w badaniu w sposób istotny statystycznie wpłynęły na pogrupowanie miast wojewódzkich w skupienia o podobnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego (por. Tabela 2.2 i 2.3).

Rys. 2.2. Wyniki grupowania dla danych z roku 2000

Źródło: obliczenia i opracowanie własne.

Analizując dendrogram dla roku 2000 (por. rys. 2.2) wyróżniono następujące grupy:

- Grupa I** – Warszawa;
- Grupa II** – Katowice, Poznań, Gdańsk;
- Grupa III** – Zielona Góra, Wrocław, Szczecin, Olsztyn, Kraków, Gorzów Wlk., Białystok;
- Grupa IV** – Rzeszów, Opole, Łódź, Toruń, Lublin, Kielce, Bydgoszcz.

Tab. 2.2. Wybrane wyniki jednoczynnikowej analizy wariancji dla danych z roku 2000

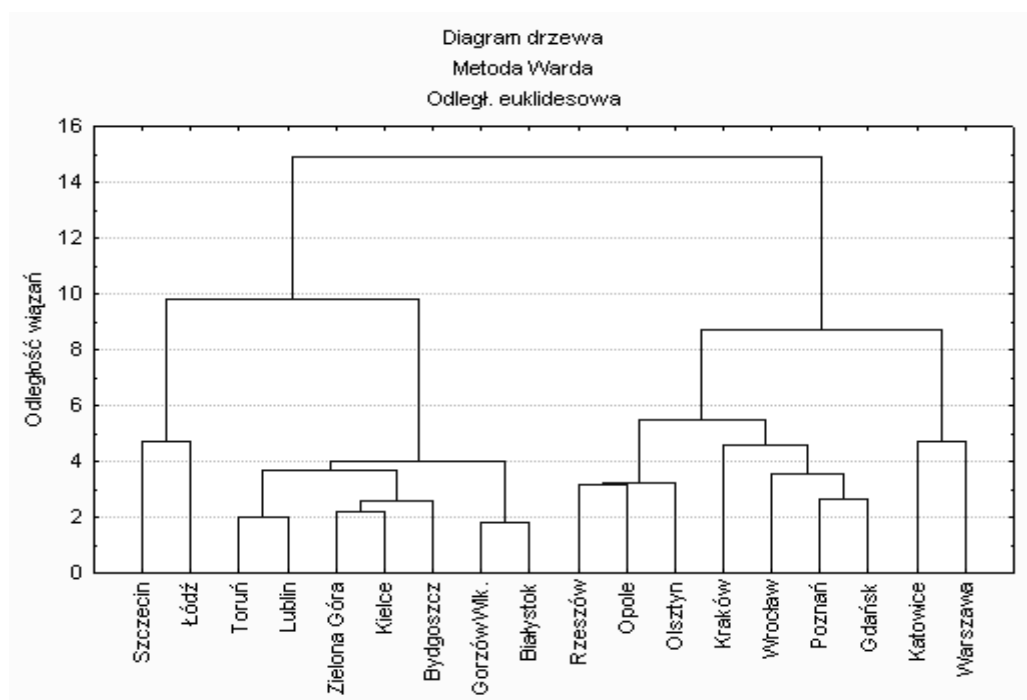
Zmienna	Analiza wariancji			
	Zaznaczone efekty są istotne z $p < 0,1$			
	p			
X4	0,002536			
X5	0,064628			
X6	0,003407			
X7	0,007896			
X8	0,000092			
X9	0,000396			
X10	0,002151			
X11	0,083967			
X14	0,092972			
X15	0,014700			
X16	0,005012			
X17	0,002003			
X18	0,001036			
X19	0,000068			

Źródło: obliczenia i opracowanie własne.

Z kolei dla danych z roku 2006 otrzymano (por. rys. 2.3):

- Grupa I** – Warszawa, Katowice;
- Grupa II** – Gdańsk, Poznań, Wrocław, Kraków, Olsztyn, Opole, Rzeszów;
- Grupa III** – Białystok, Gorzów Wlk., Bydgoszcz, Kielce, Zielona Góra, Lublin, Toruń;
- Grupa IV** – Łódź, Szczecin.

Rys. 2.3. Wyniki grupowania dla danych z roku 2006

Źródło: obliczenia i opracowanie własne.

Tab. 2.3. Wybrane wyniki jednoczynnikowej analizy wariancji dla danych z roku 2006

Analiza wariancji			
Zaznaczone efekty są istotne z $p < 0,1$			
Zmienna	p		
X1	0,007010		
X2	0,088848		
X3	0,010500		
X5	0,001388		
X6	0,000057		
X7	0,000022		
X8	0,000013		
X9	0,006259		
X10	0,055689		
X12	0,062102		
X14	0,031333		
X18	0,000556		
X19	0,000513		

Źródło: obliczenia i opracowanie własne.

Na podstawie otrzymanych wyników można zatem stwierdzić, że o ile w roku 2000 Szczecin z punktu widzenia poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego reprezentowanego przez cechy ujęte w badaniu był najbardziej podobny do Wrocławia, to w roku 2006 miastem najbardziej podobnym do stolicy województwa zachodniopomorskiego była Łódź. Niekorzystnym jest jednak fakt, iż w roku 2006 Szczecin wraz z Łodzią stanowiły grupę miast najślabiej rozwiniętych spośród skupisk aglomeracji o podobnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.

III: OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI MIASTA SZCZECIN

3.1 Charakterystyka działalności gospodarczej na terenie Szczecina w ujęciu własnościowym i sektorowym 3.2 Stan majątku i finansów miasta Szczecin

3.1 Charakterystyka działalności gospodarczej na terenie Szczecina w ujęciu własnościowym i sektorowym

Podmioty gospodarcze wg PKD¹²

Według danych Urzędu Statystycznego w roku 2006 w Szczecinie zarejestrowane były 64 593 podmioty gospodarcze, w stosunku do roku 2005 nastąpił spadek liczby podmiotów gospodarczych o 0,8%. Dominującą grupą są jednostki gospodarcze zatrudniające do 9 pracowników, czyli mikroprzedsiębiorstwa stanowiące ponad 96% (62 191) ogółu podmiotów gospodarczych. Niecałe 3% (1 917) to małe przedsiębiorstwa zatrudniające do 50 pracowników. W Szczecinie zarejestrowanych jest 416 przedsiębiorstw średnich oraz 69 przedsiębiorstw zatrudniających więcej niż 250 pracowników. Struktura podmiotów gospodarczych według wielkości działających na terenie Szczecina podobna jest to struktury pobliskich miast wojewódzkich, co przedstawione jest w tabeli 3.1.

Tab. 3.1. Struktura podmiotów gospodarczych wybranych miast wojewódzkich według klas wielkości (liczby zatrudnionych)

Ogólna liczba przedsiębiorstw Liczba zatrudnionych	Wrocław		Poznań		Gdańsk		Bydgoszcz		Szczecin	
	jed. gosp.	[%]	jed. gosp.	[%]	jed. gosp.	[%]	jed. gosp.	[%]	jed. gosp.	[%]
	92954	100	89624	100	58849	100	44942	100	64593	100
0-9	89497	96,28	84928	94,76	56071	95,28	42981	95,64	62191	96,28
10-49	2716	2,92	3823	4,27	2257	3,84	1526	3,40	1917	2,97
50-249	596	0,64	720	0,80	429	0,73	364	0,81	416	0,64
250-999	113	0,12	120	0,13	71	0,12	53	0,12	56	0,09
1000 i więcej	32	0,03	33	0,04	21	0,04	18	0,04	13	0,02

Źródło: www.stat.gov.pl

Dominującymi sektorami pod względem liczby przedsiębiorstw są handel oraz obsługa nieruchomości (które stanowią odpowiednio 7,66% i 23,65% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej). Pomimo tego, że podmioty prowadzące działalność handlową są dominującymi pod względem liczebności, w tym sektorze odnotowano jednak największy spadek liczby przedsiębiorstw w porównaniu z rokiem 2004 o 541 podmiotów tj. 2,9%, a porównując z rokiem 2005 o 652 podmioty, tj. 3,65%. Trend spadkowy odnośnie do liczby przedsiębiorstw zauważalny jest również w sektorze „Transport, gospodarka magazynowa i łączność”. Sektorami, w których z roku na roku obserwowany jest wzrost liczby podmiotów gospodarczych są: obsługa nieruchomości, ochrona zdrowia i pomoc społeczna, edukacja i działalność usługowa komunalna i społeczna. Szczególny z punktu widzenia podmiotów działających na rynku nieruchomości był rok 2005, kiedy to liczba podmiotów gospodarczych

¹² PKD –Polska Klasyfikacja Działalności

wzrosła o 436, czyli blisko 3% w porównaniu z rokiem 2004. Rok 2005 również był istotny dla budownictwa, ponieważ nastąpił przyrost liczby podmiotów o 207 tj. 3%.

Tab. 3.2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Szczecinie zarejestrowanych w rejestrze Regon wg PKD

	2004	2005	2006
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	363	384	403
Rybacko	52	45	50
Górnictwo	19	19	22
Przetwórstwo przemysłowe	5 278	5 558	5 503
Wytwarzanie i zaopatrywanie w gaz, wodę i energię	65	71	80
Budownictwo	6 733	6 939	6 940
Handel	18 406	18 517	17 865
Hotele i restauracje	1 681	1 755	1 731
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5 369	5 423	5 329
Pośrednictwo finansowe	2 182	2 246	2 242
Obsługa nieruchomości	15 033	15 433	15 469
Administracja publiczna i obrona narodowa	97	99	98
Edukacja	1 270	1 346	1 357
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3 439	3 492	3 622
Działalność usługowa komunalna, społeczna i pozostała	3 648	3 800	3 876
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracownika	2	2	2
Organizacje i zespoły eksterytorialne	4	4	4
Ogółem:	63 641	65 133	64 593

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

Spośród ogólnej liczby podmiotów gospodarczych w Szczecinie w roku 2006 wynoszącej 64 593, większość podmiotów 62 364 należało do sektora prywatnego, natomiast 2 229 do sektora publicznego. Z ogólnej liczby podmiotów gospodarczych 75% (48 420) stanowią zakłady osób fizycznych, 8% (5 377) spółki prawa handlowego a 2,6% (1 680) spółki prawa handlowego z kapitałem zagranicznych.

W Szczecinie, podobnie jak w wybranych do porównania miastach wojewódzkich, liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych wzrasta dynamicznie z roku na rok. W roku 2006 nastąpił wzrost o ponad 10% w porównaniu z rokiem 2005. Jednak Szczecin w roku 2006 należał, obok Poznania i Bydgoszczy, do tej grupy miast, w których liczba podmiotów wyrejestrowywanych była wyższa niż podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą.

Tab.3.3. Liczba podmiotów gospodarczych rejestrowanych i wyrejestrowanych w rejestrze REGON

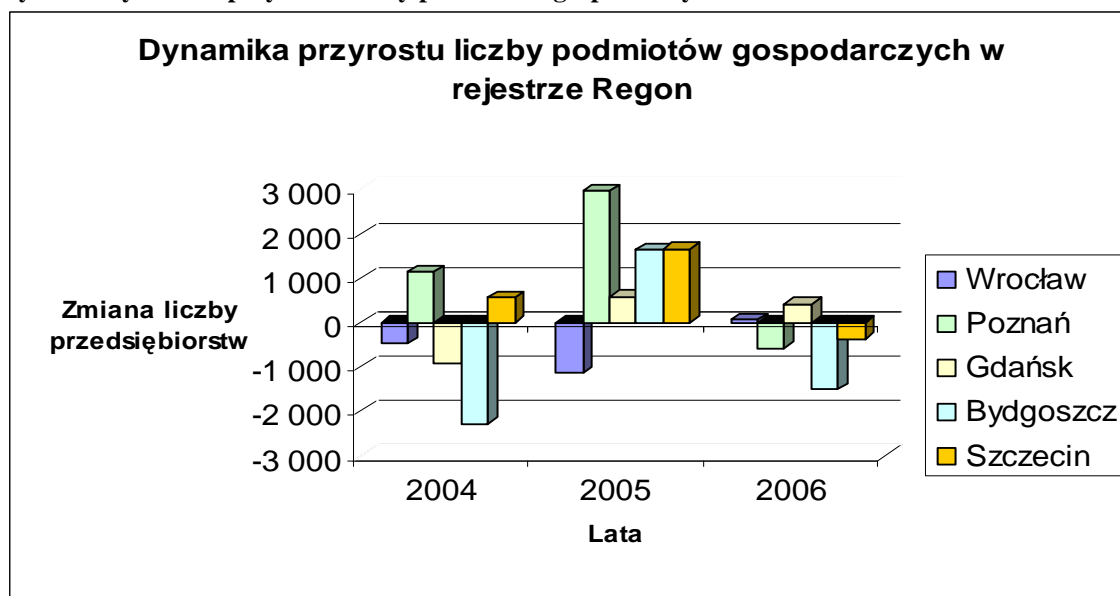
	Podmioty gospodarcze	2004	2005	2006
Wrocław	Zarejestrowane	5 516	6 072	7 114
	Wyrejestrowane	5 998	7 213	7 042
Poznań	Zarejestrowane	5 201	6 161	6 723
	Wyrejestrowane	4 064	3 184	7 299
Gdańsk	Zarejestrowane	3 746	4 399	5 026
	Wyrejestrowane	4 689	3 812	4 619
Bydgoszcz	Zarejestrowane	2 536	2 917	3 222
	Wyrejestrowane	4 829	1 284	4 747
Szczecin	Zarejestrowane	4 177	4 586	5 067
	Wyrejestrowane	3 606	2 930	5 445

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

Rysunek 3.1 przedstawia dynamikę przyrostu liczby przedsiębiorstwa w Szczecinie, Bydgoszczy, Poznaniu, Wrocławiu i Gdańsku.

Rys. 3.1. Dynamika przyrostu liczby podmiotów gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

W Szczecinie w latach 2004 i 2005 liczba podmiotów nowo rejestrowanych była wyższa od liczby podmiotów wyrejestrowanych. Ujemny przyrost miasto Szczecin odnotowało natomiast w roku 2006. Gorzej sytuacja wygląda w Bydgoszczy, gdzie tylko w roku 2005 odnotowano dodatni przyrost liczby przedsiębiorstw, we Wrocławiu ujemny przyrost zanotowano w latach 2004 i 2005. Najlepiej pod względem przyrostu liczby przedsiębiorstw sytuacja przedstawia się w Poznaniu, gdzie co prawda w 2006 roku odnotowano większą liczbę wyrejestrowanych przedsiębiorstw ale w latach 2004 i 2005 liczba nowo zarejestrowanych znacznie przewyższyła liczbę firm rezygnujących z prowadzenia działalności gospodarczej.

Porównując Szczecin ze wszystkimi miastami wojewódzkimi w Polsce, okazuje się, że zajmuje on szóste miejsce pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Większa liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej jest w Warszawie, Krakowie, Łodzi, Wrocławiu i Poznaniu.

Tab. 3.4. Pomioty gospodarki narodowej w miastach wojewódzkich w roku 2006

Miasto	Ogółem	w tym sektor prywatny	na 1000 mieszkańców
Warszawa	304016	298874	178,61
Białystok	29434	28780	99,83
Bydgoszcz	44942	43814	123,65
Gdańsk	58849	56010	128,87
Gorzów Wlkp.	17482	16463	139,29
Katowice	42909	41316	136,44
Kielce	29494	28853	142,35
Kraków	104426	102612	138,08
Lublin	39587	38625	111,99
Łódź	94387	91880	124,15
Olsztyn	20947	20245	119,74

Opole	19750	18816	154,78
Poznań	89624	87764	158,64
Rzeszów	18587	18033	113,68
Szczecin	64593	62364	157,90
Toruń	25247	24599	121,85
Wrocław	92954	88223	146,47
Zielona Góra	15425	15136	130,59

Źródło: „Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne” Urząd Statystyczny w Poznaniu, sierpień 2007

Aktywność ekonomiczna i przedsiębiorczość Szczecinian odzwierciedlona jest również we wskaźniku: liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Szczecin wśród miast wojewódzkich zajmuje pozycję trzecią, za Warszawą i Poznaniem, ze średnią liczbą 157,90 podmiotów gospodarczych na tysiąc mieszkańców.

Środki trwałe

Ogólna wartość środków trwałych brutto sektora publicznego i prywatnego na koniec roku 2006 wynosiła 14 547 707 tys. zł, natomiast wartość netto 7 186 560 tys. zł. 31,72% ogółu wartości brutto stanowią środki trwałe będące własnością jednostek budżetowych, zaś 68,27% to wartość środków trwałych należących do średnich i dużych. W porównaniu z rokiem 2004 kiedy to wartość netto środków trwałych wynosiła 6 930 471 tys. zł nastąpił wzrost wartości środków trwałych netto o 3,7%.

Tab. 3.5. Wartość środków trwałych i stopień ich zużycia w roku 2006

środki trwałe wg rodzaju	Wartość środków trwałych brutto w tys. zł		stopień zużycia [%]
	stan na początek roku	stan na koniec roku	
Jednostki budżetowe			
budynki i budowle	3 333 657	3 469 570	51,80
maszyny, urządzenia tech. i narzędzia	772 597	844 559	80,90
środki transportu	290 940	300 322	65,80
pozostałe środki trwałe	244	544	0,60
Łącznie sektor publiczny:	4 397 438	4 614 995	58,00
Przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 pracowników			
budynki i budowle	5 637 615	6 006 986	30,70
maszyny, urządzenia techn, i narzędzia	2 263 418	2 436 260	67,60
środki transportu	1 480 777	1 480 644	80,60
pozostałe środki trwałe	8 859	8 822	0,00
Łącznie sektor prywatny:	9 390 669	9 932 712	47,10

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie

Zarówno w jednostkach budżetowych jak i przedsiębiorstwach największe jest zużycie środków transportu (odpowiednio 65,80% i 80,60%) oraz maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi (odpowiednio 80,90% i 67,60%). W strukturze środków trwałych największą wartość mają budynki i budowle 75,18% (w strukturze jednostek budżetowych) i 60,48% (w strukturze przedsiębiorstw) wartości wszystkich środków trwałych. Środki transportu oraz maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia jednostek budżetowych stanowią łącznie 24,8% wartości środków trwałych. Natomiast w sektorze przedsiębiorstw udział środków

transportów w wartości środków trwałych to 14,90 %, a maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia stanowią 24,53%.

Największy majątek według danych z roku 2006 znajduje się w posiadaniu podmiotów gospodarczych z działów:

- Obsługa nieruchomości – 38,52%
- Transport, gospodarka magazynowa, łączność – 19,68 %
- Przetwórstwo przemysłowe - 16,73%

Tab. 3.6. Wartość środków trwałych i stopień ich zużycia wg sekcji PKD w 2006, dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób

Sekcja PKD	wartość środków trwałych na koniec roku w tys. zł	stopień zużycia [%]
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	9 005	52,70
przetwórstwo przemysłowe	1 654 792	53,20
wytwarzane i zaopatrywanie w energię	645 450	38,00
Budownictwo	174 726	54,80
handel hurtowy i detaliczny	720 284	41,00
hotele i restauracje	49 625	40,50
transport, gospodarka magazynowa, łączność	1 946 964	67,60
pośrednictwo finansowe	31 692	77,80
obsługa nieruchomości	3 810 813	34,70
Edukacja	41 382	37,40
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	582 908	56,90
pozostała działalność usługowa komunalna	223 864	46,00

Zródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie

Najwyższy stopień zużycia środków trwałych charakteryzuje następujące działy:

- pośrednictwo finansowe – 77,80 %
- transport, gospodarka magazynowa i łączność – 67,60 %
- ochrona zdrowia i pomoc społeczna – 56,90 %

Porównując wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach w 2006 szczecińskich i wybranych miast wojewódzkich, okazuje się że podmioty gospodarcze Wrocławia, Poznania i Gdańska posiadają większy majątek. Dynamika wzrostu wartości środków trwałych w podmiotach gospodarczych zarejestrowanych w Szczecinie jest najniższa spośród zaprezentowanej w tab. 3.7 grupy miast wojewódzkich i w roku 2005 w stosunku do roku 2004 wyniosła 1,84%.¹³

¹³ Dynamika wzrostu wartości środków trwałych brutto we Wrocławiu 5,4%, Poznaniu 3,46%, Gdańsku 2,29% i Bydgoszczy 2,05%.

Tab. 3.7. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach*

Miasto	Ogółem w mln zł		na 1 mieszkańca w zł	
	2004	2005	2004	2005
Wrocław	23 328,3	24 588,5	36 664	38 665
Poznań	34 163,8	35 345,3	59 855	62 241
Gdańsk	22 297,2	22 807,6	48 570	49 793
Bydgoszcz	11 892,7	12 136,7	32 296	33 154
Szczecin	14 468,3	14 735,1	35 126	35 841

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

* Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez uwzględnienia jednostek budżetowych

Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach przypadająca na 1 mieszkańca należy również do jednej z najniższych, obok Bydgoszczy, w której jednak zarejestrowanych jest o blisko 20 tys. podmiotów gospodarczych mniej.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach

Największe nakłady inwestycyjne w 2006 odnotowano w sektorze wytwarzania i zaopatrywania w energię (ponad 25% wartości ogółu nakładów), obsługi nieruchomości (21% wartości ogółu nakładów) oraz przetwórstwa przemysłowego (blisko 20% wartości ogółu nakładów). Z wartości 931 756 tys. zł, czyli ogółu nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób, 60% (559 455 tys. zł) stanowił nakłady poniesione na budynki i budowle, a blisko 28% (260 726 tys. zł) wartości inwestycji przeznaczono na maszyny, urządzenia techniczne i środki transportu.

Tab. 3.8. Wartość nakładów inwestycyjnych w tys. zł wg sekcji PKD, dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób

Sekcja PKD	2004	2005	2006
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	769	1 371	1 613
górnictwo i kopalnictwo	3 632	1 968	7 047
przetwórstwo przemysłowe	488 206	178 667	185 331
wytwarzane i zaopatrywanie w energię	84 235	158 786	235 163
budownictwo	13 634	30 881	47 083
handel hurtowy i detaliczny	98 017	97 499	59 333
hotele i restauracje	5 368	5 217	2 057
transport, gospodarka magazynowa, łącznie	73 472	65 200	114 752
pośrednictwo finansowe	2 405	2 647	1 428
obsługa nieruchomości	152 391	217 434	196 412
edukacja	30 144	38 192	6 243
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	62 277	65 517	48 966
pozostała działalność usługowa komunalna	6 755	7 077	26 328

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie

Największy przyrost inwestycji w roku 2006 porównując z rokiem 2004 odnotowano w sektorach:

- pozostała działalność usługowa komunalna – 289%¹⁴
- budownictwo – 245%
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię – 179%

Największy spadek nakładów inwestycyjnych w roku 2006 w stosunku do roku 2004 odnotowała edukacja – 79% i przetwórstwo przemysłowe – 62%.

Z grupy wybranych pięciu miast wojewódzkich Szczecin znajduje się na czwartym miejscu pod względem wielkości nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca. Pozytywnym jest fakt, że w roku 2005 odnotowano 13 % przyrost inwestycji w porównaniu z rokiem 2004.¹⁵ Większy przyrost nakładów inwestycyjnych odnotowano we Wrocławiu (31%) i Gdańsku (20%), natomiast w Poznaniu mimo wzrostu liczby przedsiębiorstw o blisko 3 tys. nastąpił spadek nakładów inwestycyjnych o ponad 20%.

Tab. 3.9. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach*

Miasto	Ogółem w mln zł		na 1 mieszkańca w zł	
	2004	2005	2004	2005
Wrocław	1 938,6	2 540,7	3 044	3 994
Poznań	3 363,3	2 667,0	5 870	4 679
Gdańsk	1 660,1	1 985,8	3 605	4 328
Bydgoszcz	765,9	769,4	2 075	2 095
Szczecin	776,6	874,1	1 879	2 124

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

* Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez uwzględnienia jednostek budżetowych

Nakłady inwestycyjne pełnią kluczową rolę w rozwoju przedsiębiorczości, przyczyniają się również do wzrostu gospodarczego. Ogólny wzrost nakładów inwestycyjnych, w tym co należy podkreślić w większości sektorów gospodarczych jest pozytywnym symptomem.

Struktura zatrudnienia

Z ponad 113 tys. osób aktywnych zawodowo na terenie miasta Szczecin 73% pracuje w sektorze usług, 26% w sektorze przemysłowym, natomiast tylko niecały 1 % w rolnictwie. Struktura zatrudnienia wg sektorów ekonomicznych w Szczecinie jest podobna do struktury zatrudnienia w pobliskich miastach wojewódzkich: Wrocław, Poznań, Bydgoszcz i Gdańsk.¹⁶

Tab. 3.10. Pracujący wg sektorów ekonomicznych

Sektor	2004	2005	2006
Rolniczy	1 066	1 065	1 035
Przemysłowy	28 163	28 399	29 637
Usługowy	77 973	79 537	83 235

¹⁴ W sektorze „Pozostała działalność usługa komunalna” większość nakładów inwestycyjnych przypadała w roku 2006 na działalność związaną z kulturą 20 600 tys., z czego 10 555 tys. przeznaczono na działalność bibliotek i archiwów, zaś pozostałe środki na działalność radiową i telewizyjną, działalność artystyczną i działalność związaną ze sportem.

¹⁵ Brak danych dotyczących nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach za rok 2006

¹⁶ www.stat.gov.pl: Wrocław (74,80% usługi, 24,50% sektor przemysłowy), Poznań (72% usługi, sektor przemysłowy 27,15%) Bydgoszcz (64,13% usługi, 35,32% sektor przemysłowy) i Gdańsk (72,70% usługi, 26,46% sektor przemysłowy).

Ogółem	107 202	109 001	113 907
--------	---------	---------	---------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

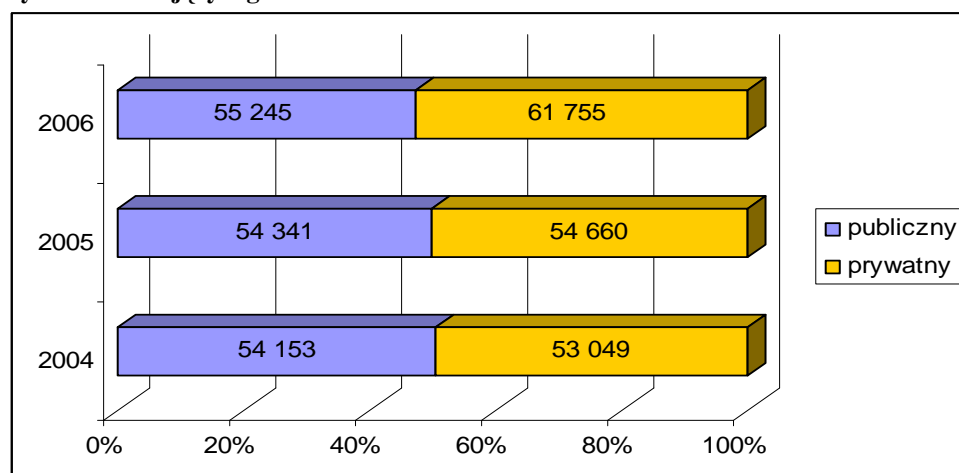
Struktura zatrudnienia według sektora własności charakteryzuje się niewielką dysproporcją. W sektorze publicznym w 2006 pracowało 47,22% ogólnej liczby pracujących, natomiast w prywatnym 52,78%. Zauważalny jest większy przyrost zatrudnienia (porównując lata 2004 i 2006) w sektorze prywatnym (16%) niż w sektorze publicznym (2%).

Tab. 3.11. Pracujący wg sektorów własności¹⁷

Sektor	2004	2005	2006
Publiczny	54 153	54 341	55 245
Prywatny	53 049	54 660	61 755
Ogółem	107 202	109 001	117 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

Rys. 3.2. Pracujący wg sektorów własności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

Przychody szczecińskich przedsiębiorstw

Przychody szczecińskich przedsiębiorstw zatrudniających więcej niż 9 pracowników na koniec 2006 roku wynosiły w sumie 14 998 mln zł i były wyższe w stosunku do roku 2005 o 3,85%. Z ogólnej kwoty przychodów w roku 2006, 82,37% (12 354,9 mln zł) stanowiły przychody sektora prywatnego. Sektor prywatny charakteryzował się również większą dynamiką wzrostu przychodów (o 4,21% w roku 2006 w stosunku do roku 2005) niż sektor publiczny (o 2,15% w roku 2006 w stosunku do roku 2005).

Tab. 3.12. Przychody szczecińskich podmiotów gospodarczych z całokształtu działalności w tys. zł

Wyszczególnienie	31.12.2005	31.12.2006	30.06.2007	udział sektora prywatnego w I półroczu 2007
ogółem	14 442 515	14 998 463	7 673 594	85,75%
przemysł	5 085 692	4 794 866	2 219 691	69,18%

¹⁷ W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób; z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (dane szacunkowe); Wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności;

budownictwo	701 441	935 850	595 901	98,36%
handel hurtowy i detaliczny*	5 010 377	5 667 401	2 752 189	98,79%
hotele i restauracje	39 616	41 266	22 641	100,00%
transport, gospodarka magazynowa i łączność	1 686 800	1 901 416	922 813	70,82%
obsługa nieruchomości **	847 944	1 008 606	571 942	85,64%
edukacja	7 957	14 811	8 799	100,00%
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	41 955	53 733	26 343	100,00%
pozostała działalność usługowa komunalna	81 167	109 743	46 989	67,71%

Zródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie

Biorąc pod uwagę strukturę branżową najwyższe przychody w 2006 roku odnotowały branże: handel hurtowy i detaliczny (37,79% ogółu przychodów), przemysł (31,97 % ogółu dochodów) oraz transport, gospodarka magazynowa i łączność (12,68% ogółu dochodów). W roku 2006 największą dynamikę wzrostu przychodów osiągnęła branża obsługa nieruchomości (o 86,14% w stosunku do roku 2005) oraz budownictwo (o 33,42% w stosunku do roku 2005).

Wpływy podatkowe w Szczecinie

Wpływy podatkowe od mieszkańców miasta, przedsiębiorstw mających siedzibę na terenie Szczecina oraz z tytułu podatku od towarów i usług z roku na rok wzrastają. W pierwszych trzech kwartałach roku 2007 wpływy podatkowe ogółem w stosunku do pierwszych trzech kwartałów roku 2004 wzrosły o 90%, a porównując z kwartałami I-III roku 2006 o ponad 30%.

Tab. 3.13. Wpływy podatkowe w szczecińskich Urzędach Skarbowych trzech kwartałach w latach 2004, 2005, 2006, 2007 w zł

	PIT	VAT	CIT	OGÓLEM
2004	365 005 494,87	165 526 073,49	28 741 777,97	559 273 346,33
2005	416 753 861,11	265 284 353,97	33 541 875,25	715 580 090,33
2006	482 656 424,72	286 484 132,78	45 206 285,12	814 346 842,62
2007	614 544 725,52	383 851 615,35	64 307 671,46	1 062 704 012,33

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Izby Skarbowej w Szczecinie

Najwyższe wpływy pochodzą z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, stanowią blisko 58% wszystkich wpływów podatkowych. Podatek dochodowy od osób prawnych to zaledwie 6%.¹⁸

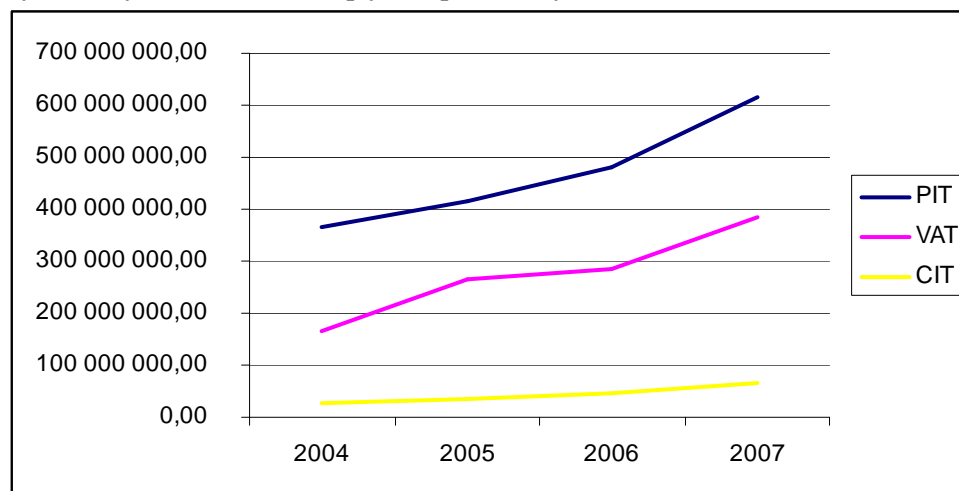
* handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego.

** obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem interesów.

¹⁸ Dla porównania w Poznaniu w roku 2005 wpływy z podatku CIT stanowiły 16% ogółu wpływów podatkowych. Zródło: www.is.poznan.pl

Wpływy podatkowe z tytułu PIT są co prawda najwyższe ale dynamika ich wzrostu w pierwszych trzech kwartałach w latach 2004 -2007, nie jest największa co przedstawia rysunek 3.3

Rys. 3.3. Dynamika wzrostu wpływów podatkowych

Źródło: opracowanie własne na podst. danych z Izby Skarbowej w Szczecinie

Największą dynamiką wzrostu w pierwszych trzech kwartałach roku 2007 stosunku do kwartałów I-III w roku 2004 charakteryzują się wpływy z tytułu podatku VAT (wzrost o 131%), następnie CIT (wzrost o 124%) i PIT (wzrost o 68%). Natomiast porównując rok 2007 z 2006 najbardziej wzrosły wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (o ponad 42%), wpływy z tytułu podatku od towarów i usług o blisko 34%, zaś wpływy od osób fizycznych o ponad 27%.

Szczecińskie przedsiębiorstwa w raportach

W sporządzonym i opublikowanym przez dziennik „Rzeczpospolita” zestawieniu „Lista 2000 największych polskich firm” znalazło się 19 przedsiębiorstw mających swoją siedzibę na terenie miasta Szczecin. Ranking opracowano biorąc pod uwagę kryterium wielkości przychodów ze sprzedaży. Najwyżej ze szczecińskich firm uplasowała się na 85 miejscu Swedwood Poland S.A., spółka w 100% należąca do kapitału zagranicznego, która w 2006 roku osiągnęła przychód ze sprzedaży w wysokości 2 243 543 tys. zł. Należąca do Skarbu Państwa Żegluga Polska S.A. zajęła pozycję 115,z przychodem równym 1 854 780 tys. zł. Kolejne szczecińskie przedsiębiorstwa, które znalazły się w zestawieniu to:

- Stocznia Szczecińska Nowa sp. z o.o. (poz.212, przychód 1 199 385 tys. zł),
- Komfort S.A. GK (poz. 285, przychód 839 000 tys. zł),
- Vobis S.A. (poz. 352, przychód 660 094 tys. zł),
- Morpol sp. z o.o. (poz. 400, przychód 591 109 tys. zł),
- Sklepy Komfort S.A. (poz. 640, przychód 341 147 tys. zł),
- Euroafrika Linie Żeglugowe sp. z o.o. (poz. 676, przychód 328 158 tys. zł),
- Cefarm Szczecin S.A. (poz. 683, przychód 324 574 tys. zł),
- Drobimex sp. z o.o. (poz.785, przychód 276 156 tys. zł),
- Polska Żegluga Morska PP (poz. 824, przychód 257 134 tys. zł),
- Energopol Szczecin S.A. (poz. 1025, przychód 193 074 tys. zł),
- Szczecińska Energetyka Ciepła sp. z o.o. (poz. 1093, przychód 176 608 tys. zł),

- Sonion Polska sp. z o.o. (poz. 1127, przychód 169 833 tys. zł),
- Berti sp. z o.o. (poz. 1320, przychód 138 700 tys. zł),
- Społem PPS (poz. 1396, przychód 130 000 tys. zł),
- Żywiec Trade Szczecin sp. z o.o. (poz. 1400, przychód 129 435 tys. zł),
- CSV sp. z o.o. (poz. 1551, przychód 113 019 tys. zł),
- C.Hartwig Spedycja Międzynarodowa sp. z o.o.(poz. 1693, przychód 100 267 tys. zł).¹⁹

Oprócz rankingu dotyczącego wielkości przychodów, 2000 najlepszych przedsiębiorstw w Polsce poddano dodatkowym ocenom²⁰, ze Szczecina wyróżnieni zostali:

- w kategorii największych eksporterów: Morpol sp. z o.o. (7 miejsce), Stocznia Szczecińska Nowa sp. z o.o. (11 miejsce), Swedwood Polska S.A. (30 miejsce);
- biorąc pod uwagę efektywność zatrudnienia spółka Vobis S.A. (27 miejsce);
- według kryterium wzrostu zatrudnienia: Morpol sp. z o.o.(miejsce 12).

Ponadto Stocznia Szczecińska Nowa sp. z o.o oraz Euroafrika Linie Żeglugowe sp. z o.o. zajęły odpowiednio miejsce 34 i 94 wśród stu najnowocześniejszych przedsiębiorstw.²¹

W kolejnym rankingu przeprowadzonym i opublikowanym przez dziennik „Rzeczpospolita” zaprezentowano 100 największych firm z województwa zachodniopomorskiego. Przy ocenie przedsiębiorstw pod uwagę brano przede wszystkim wartość przychodów ze sprzedaży, ale również uwzględniono dynamikę przychodów oraz wartość wskaźników ROA i ROE.²² Z wyróżnionych stu firm z województwa zachodniopomorskiego 36 ma swoje siedziby w Szczecinie, 20 z nich zaprezentowano w tabeli 3.14.

Tab. 3.14. Największe szczecińskie przedsiębiorstwa

L.P.	Miejsce w rankingu	Nazwa firmy	Przychody ze sprzedaży w tys. zł
1	1	Swedwood Poland S.A	2243543
2	2	Żegluga Polska S.A.	1854780
3	5	Stocznia Szczecińska Nowa sp. z o.o.	1199385
4	7	Komfort S.A. GK	839000
5	8	Vobis S.A	660094
6	9	Morpol sp. z o.o.	591109
7	11	Sklepy Komfort S.A.	341147
8	12	Euroafrika Linie Żeglugowe sp. z o.o.	328158

¹⁹ *Rzeczpospolita* z dnia 31.10.2007, dodatek „Polskie Przedsiębiorstwa Lista 2000”.,s. 28-61

²⁰ Inne kryteria oceny to: dynamiczność, rentowność, efektywność, zyskowość, wielkość eksportu, wielkość inwestycji, zwiększanie zatrudnienie, efektywność zatrudnienia.

²¹ *Rzeczpospolita* z dnia 31.10.2007, dodatek „Polskie Przedsiębiorstwa Lista 2000”., s.32

²² ROA (ang. *return on assets*) - wskaźnik rentowności aktywów, liczony jako stosunek zysku netto spółki do wartości jej aktywów;

ROE (ang. *return on equity* – *zwrot z kapitału własnego*) –wskaźnik rentowności oznaczający jaki zysk netto udało się wygospodarować przedsiębiorstwu z kapitału własnego.

9	13	Cefarm Szczecin S.A	324574
10	17	Drobimex sp. z o.o.	276156
11	18	Polska Żegluga Morska PP	257134
12	24	Energopol Szczecin S.A.	193074
13	28	Szczecińska Energetyka Ciepła sp.z o.o.	176608
14	29	Sonion Polska sp. z o.o.	169833
15	32	Berti sp. z o.o.	138700
16	33	PSS Spółem	130000
17	35	Żywiec Trade Szczecin sp. z o.o.	129435
18	36	CSV sp. z o.o.	113019
19	40	C.Hartwig Szczecin Spedycja Międzynarodowa sp. z o.o.	100267
20	46	Unizeto Technologies S.A.	78017

Źródło: „Rzeczpospolita” z dnia 13.11.2007, s. B5

Ponadto, w zestawieniu przedsiębiorstw o najwyższej dynamice sprzedaży i rentowności firma Morpol sp. z o.o. zajęła miejsce pierwsze (wzrost przychodów ponad 40%, zwrot z kapitału własno 30%), natomiast Vobis S.A. miejsce trzecie (wzrost przychodów ponad 34%, zwrot z kapitału własnego 66%).²³

3.2 Stan majątku i finansów miasta Szczecin

3.2.1 Majątek miasta Szczecin

Wartość majątku komunalnego ogółem na dzień 30 czerwca 2005 roku wynosiła 11,73 mld zł, natomiast w 2006 ponad 12,05 mld zł, co oznacza przyrost o 2,7% w ciągu roku.

Tab. 3.15. Wartość środków trwałych Miasta Szczecina

Środki trwałe	Stan na 30.06.2004	Stan na 30.06.2005	Stan na 30.07.2006
Grunty	8 443 264 799	8 983 784 912	9 134 348 366
Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	897 481 761	840 766 965	788 029 554
Urządzenia techniczne i maszyny	18 428 736	15 495 869	18 044 619
Środki transportu	29 036 631	26 736 922	23 887 611
Inne środki trwałe	73 660 612	78 875 581	97 038 239
Razem	9 461 872 539	9 945 660 249	10 061 348 389

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.bip.um.szczecin.pl

Ponad 97% majątku netto Szczecina stanowią aktywa trwałe, w tym niemal 76% to wartość gruntów. W roku 2006 w stosunku do roku 2005 wzrosła wartość gruntów, natomiast ich powierzchnia nie uległa zmianie i wynosiła 300 830 tys.m². Tendencją malejącą z powodu sprzedaży lub przeniesienia praw własności charakteryzuje się wartość budynków, lokali i obiektów inżynierii lądowej i wodnej.

²³ „Rzeczpospolita” z dnia 13.11.2007 r. s. B7

Udziały w spółkach

Łączne udziały i akcje Miasta Szczecin w spółkach według danych z dnia 30.06.2005 roku wynosiły 763 120 430 zł, w porównaniu z okresem poprzednim nastąpił wzrost o 21,45% spowodowany zwiększeniem udziałów w Szczecińskim Towarzystwie Budownictwa Społecznego spółka z o.o., Towarzystwie Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże” spółka z o.o., Szczecińskim Parku Technologicznym spółka z o.o., Zakładzie Wodociągów i Kanalizacji spółka z o.o., Porcie Lotniczym Szczecin-Goleniów spółka z o.o. oraz w Funduszu Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina. Natomiast w roku następnym 2006 udziały wzrosły o 36% w wyniku zwiększenia zaangażowania w spółkach: STBS sp. z o.o., TBS „Prawobrzeże” sp. z o.o., Szczeciński Park Technologiczny sp. z o.o., Port Lotniczy Szczecin-Goleniów sp. z o.o., Szczeciński Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o., Międzynarodowe Targi Szczecińskie sp. z o.o., natomiast zmniejszono udziały Miasta w Funduszu Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina.

Tab. 3.16. Wykaz spółek z udziałem miasta Szczecin

	Nazwa spółki	Stan na rok 30.06.2005		Stan na rok 30.06.2006	
		Udział Miasta w mln PLN	Udział Miasta w kapitale spółki [%]	Udział Miasta w mln PLN	Udział Miasta w kapitale spółki [%]
1	Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o. o.	192,8	100,00	192,8	100,00
2	Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o. o.	186,74	100,00	191,8	100,00
3	Szczecińskie Centrum Renowacyjne	127,3	100,00	127,3	100,00
4	Szczecińska Energetyka Ciepła sp z o. o.	42,3	33,43	42,3	33,43
5	Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe Dąbie	38,3	100,00	38,3	100,00
6	Port Lotniczy Szczecin-Goleniów sp. z o. o.	35,31	34,57	37,6	33,63
7	Towarzystwo Budownictwa społecznego „Prawobrzeże”	74,58	100,00	90,1	100,00
8	Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina	32,43	100,00	29,7	100,00
9	Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe Klonowica	14,3	100,00	14,3	100,00
10	Szczecińskie Park Technologiczny sp. z o. o.	6,52	100,00	7,42	100,00
11	Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania	3,97	100,00	3,97	51,00
12	Międzynarodowe Targi Szczecińskie sp. z o. o.	4,21	49,12	6,55	76,48
13	Szczecińskie Polickie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne	1,87	30,76	1,87	30,76
14	Centralne Warsztaty sp. z o. o.	0,81	100,00	0,81	100,00
15	Szczecińskie Fundusz Pożyczkowy sp. z o. o.	0,55	84,62	2,05	95,35
16	Sportowa Spółka Akcyjna Pogoń	0,40	4,71	0,40	4,71
17	Fabryka Papieru Skolwin S.A.	0,34	0,66	0,34	0,66
18	Huta Szczecin S.A.	0,18	1,04	0,18	1,04
19	Targowisko i Opłaty Lokalne sp.	0,10	100,00	0,10	100,00

	z o.o.				
20	Remondis Szczecin Oczyszczanie Miasta sp. z o. o.	0,035	1,00	0,035	1,00
21	Zarząd Morskiego Porty Szczecin-Świnoujście S.A.	0,024	0,16	0,024	0,16
22	Regionalna Agencja Promocji Turystki sp. z o. o.	0,17	33,33	0,17	33,33
23	Inwest Star S.A. w likwidacji	0,006	0,01	0,006	0,01

Źródło: www.bip.um.szczecin.pl

Zadłużenie miasta

Zadłużenie miasta na koniec 2005 roku wynosiło 260 516 289 zł, w ciągu roku zostało zmniejszone o ponad 8% i na dzień 21.12.2006 r. stan zobowiązań wynosił 237 370 183 zł. Największymi wierzycielami miasta są bank PKO BP S.A. 28,4 % ogółu wierzytelności oraz Bank Pekao S.A. 15,2%.²⁴

Tab. 3.17. Stan zobowiązań długoterminowych Miasta Szczecin wg instytucji finansujących

L.P.	Instytucja finansująca	Stan na 31.12.2005 [zł]	Stan na 31.12.2006 [zł]	Stan na 31.08.2007 [zł]
1.	Bank Pekao S.A.	47 755 272	36 186 522	30 402 147
2.	PKO BP S.A.	67 600 000	67 400 000	67 300 000
3.	Westdeutsche Landesbank Polska S.A.	5 456 039	3 478 002	2 488 984
4.	ING Bank Śląski S.A.	9 000 000	6 000 000	4 500 000
5.	Bank Gospodarstwa Krajowego	11 937 469	13 075 894	36 146 931
6.	Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.	9 000 000	7 200 000	6 300 000
7.	Europejski Bank Inwestycyjny	79 380 129	73 898 565	71 157 783
8.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska	387 381	131 200	65 600
9.	Bankgesellschaft Berlin Polska S.A.	30 000 000	30 000 000	30 000 000

Źródło: www.bip.um.szczecin.pl

Na koniec 2006 roku 54,1% ze wszystkich tytułów dłużnych stanowiły kredyty, 40,9% obligacje, pożyczki na prefinansowanie wynosiły 4,9%, natomiast 0,1% pożyczki. Zadłużenie miasta Szczecin w roku 2006 stanowiła 25,57% wszystkich dochodów miasta.

3.2.2 Dochody i wydatki budżetu miasta Szczecin

Wśród dochodów miasta dochody własne w roku 2005 stanowiły ponad 33% ogółu dochodów, natomiast w roku 2006 - 28,5%. Najwięcej dochodów własnych budżet Szczecina czerpie z dochodów podatkowych, które w roku 2006 stanowiły 56% dochodów własnych. Blisko 56% wszystkich dochodów budżetu Miasta Szczecin to wpływy otrzymywane z udziału w dochodach budżetu państwa i subwencji. W porównaniu z rokiem 2005 zmalały dochody własne miasta Szczecin, natomiast pozostałe dochody wzrosły o 8,87 %.

²⁴ Wg. danych na dzień 31.12.2006 r.

Tab. 3.18. Dochody Miasta Szczecin wg grup rodzajowych:

	Grupa rodzajowa	2005	2006
1.1	Dochody własne	304 762 864,00	265 296 290,00
1.1.1	Dochody podatkowe	155 823 119,00	148 723 350,00
1.1.2	Wpływy z opłat	34 644 149,00	28 681 550,00
1.1.3	Dochody z majątku gminy	76 374 172,00	73 689 730,00
1.1.4	Pozostałe dochody	37 921 424,00	14 201 660,00
1.2	Pozostałe dochody	609 211 696,00	663 298 380,00
1.2.1	Udziały w dochodach budżetu państwa	254 393 830,00	278 500 000,00
1.2.2	Subwencje	223 058 071,00	241 214 172,00
1.2.3	Dotacje na zadania własne	20 919 555,00	15 221 000,00
1.2.4	Środki ze źródeł pozabudżetowych	18 539 686,00	30 744 331,00
1.2.5	Dotacje na zadania zlecone	87 776 053,00	95 173 540,00
1.2.6	Dotacje na zadania zrealizowane w drodze porozumienia z organami administracji rządowej	1 034 598,00	
1.2.7	Dotacje celowe na realizowanie zadań wykonywanych na mocy porozumień między JST	3 489 903,00	2 445 337,00

Źródło: www.bip.um.szczecin.pl

Istotny z punktu widzenia działalności gospodarczej na terenie miasta jest dochód wynikający z udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, a w szczególności jego dynamika. W tabeli 3.19 przedstawiono wartość dochodu wynikającego z udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych Szczecina i pobliskich miast wojewódzkich. Rysunek 3.4 obrazuje dynamikę wzrostu tego dochodu. Zauważalnym jest, że Gdańsk, a także Poznań i Wrocław w roku 2006 odnotowały znaczny przyrost dochodu wynikającego z udziału w podatku CIT. Dochody Gdańska z tego źródła wzrosły ponad 51%, Poznania ponad 24%, Wrocławia 12%, a Szczecina zaledwie 9%. Korzystniej dla Szczecina kształtują się dynamika, jeżeli weźmiemy pod uwagę dochód z udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa ogółem²⁵. Wartość dochodu z udziału w podatkach w 2006 w Szczecinie wzrosła o 18,6%, podobnie jak w Gdańsku, we Wrocławiu dochód wzrósł o 17%, natomiast w Poznaniu o 13,7%, a w Bydgoszczy 12,5%.

Tab. 3.19. Dochód wynikający z udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych

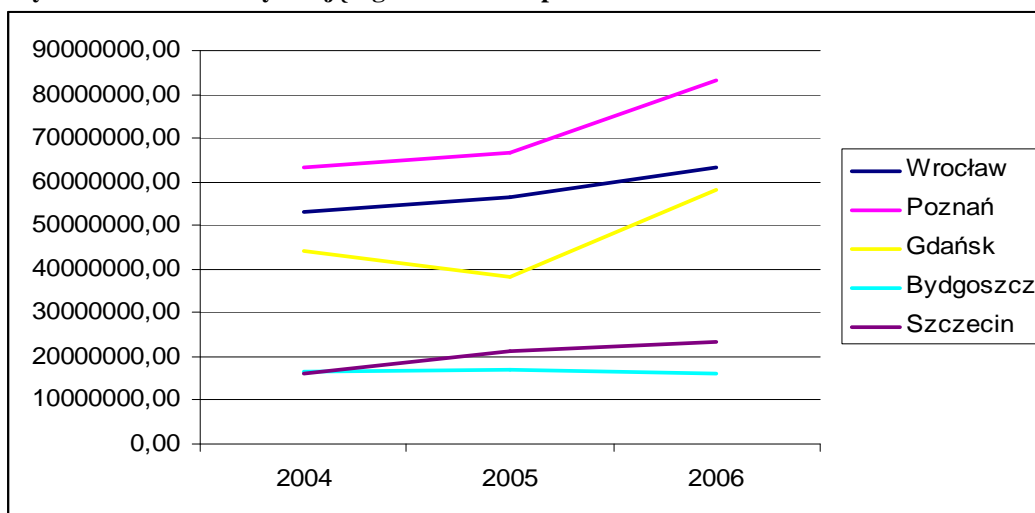
	2004	2005	2006
Wrocław	53 168 536,00	56 327 380,00	63 104 478,39

²⁵ Łącznie wpływy z podatku CIT i PIT

Poznań	63 211 313,00	66 744 679,00	83 097 658,54
Gdańsk	44 065 385,00	38 356 601,00	58 087 774,98
Bydgoszcz	16 366 356,00	16 785 461,00	16 171 447,82
Szczecin	16 064 681,00	21 335 565,00	23 421 935,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

Rys. 3.4. Dynamika dochodu wynikającego z udziału w podatku CIT

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.stat.gov.pl

Porównując wartość dochodów i wydatków Szczecina na 1 mieszkańca z dochodami i wydatkami pobliskich miast wojewódzkich, okazuje się, że Szczecin w tej grupie jest najuboższy. Zauważalny jest jednak stały wzrost dochodów miasta Szczecin o ponad 15% w roku 2005 i o ponad 14% w 2006 roku.

Tab. 3.20. Dochody budżetów wybranych miast na 1 mieszkańca

Dochody	2004	2005	2006
Wrocław	2 730,90	3 367,37	3 836,85
Poznań	2 565,44	2 926,74	3 080,69
Gdańsk	2 813,46	2 729,02	3 166,77
Bydgoszcz	1 970,39	2 234,88	2 593,15
Szczecin	1 938,13	2 235,92	2 551,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.stat.gov.pl

Wraz ze wzrostem dochodów miasta wzrastają również wydatki na 1 mieszkańca. Dynamika wzrostu wydatków jest większa niż dochodów i wynosiła w roku 2006 w stosunku do roku 2004 23%. Wyższą dynamikę wzrostu wydatków odnotowano w czterech pozostałych, wybranych dla porównania miastach wojewódzkich. Dochody oraz wydatki miasta Szczecin w przeliczeniu na 1 mieszkańca są niższe niż we Wrocławiu, w Poznaniu, Gdańsku i Bydgoszczy.

Tab. 3.21. Wydatki budżetów wybranych miast na 1 mieszkańca

Wydatki	2004	2005	2006
Wrocław	2 701,23	2 993,07	3 501,05
Poznań	2 590,00	2 964,61	3 310,40
Gdańsk	2 492,68	2 658,07	3 100,85
Bydgoszcz	1 939,72	2 205,48	2 820,92
Szczecin	1 971,18	2 179,12	2 421,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.stat.gov.pl

Z punktu widzenia dochodów i wydatków miasta pozytywnym jest fakt, że Szczecin znalazł się na siódmym miejscu wśród 19 miast (16 stolic województw oraz Gdynia, Toruń, Zielona Góra) pod względem osiągniętych dochodów w trzech pierwszych kwartałach 2007. Wyższe niż Szczecin dochody osiągnęły: Warszawa, Kraków, Wrocław, Łódź, Poznań i Gdańsk.²⁶ Warto również pokreślić, że Szczecin w pierwszych dziewięciu miesiącach 2007 pozyskał 83% planowanych na rok 2007 dochodów, lepszą realizację planu ma tylko Zielona Góra (93%).²⁷

Wnioski i zalecenia

- Struktura podmiotów gospodarczych na terenie miasta Szczecin nie różni się od struktury porównywanych miast wojewódzkich. Biorąc pod uwagę aktywność ekonomiczną i przedsiębiorczość mierzoną liczbą przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców Szczecin znajduje się na trzecim miejscu wśród wszystkich miast wojewódzkich w Polsce.
- Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Szczecinie charakteryzuje najniższa dynamika przyrostu wartości środków trwałych w porównaniu z wybranymi miastami wojewódzkimi. Nieco lepiej kształtuje się dynamika przyrostu nakładów inwestycyjnych, lecz ich wartość liczona na jednego mieszkańca jest znacznie niższa od wartości nakładów w miastach wojewódzkich: Wrocław, Poznań, Gdańsk. Nakłady inwestycyjne przyczyniają się do rozwoju przedsiębiorczości, a tym samym rozwoju miasta i regionu, dlatego też istotne jest stałe i znaczące zwiększanie wydatkowanych środków finansowych na inwestycje.
- Nie najlepiej o stanie szczecińskiej przedsiębiorczości świadczy fakt, że na Giełdzie Papierów Wartościowych – mimo stałego wzrostu liczby debiutujących na GPW spółek- brak jest przedsiębiorstw ze Szczecina. Ponadto mimo dużej aktywności gospodarczej na terenie miasta Szczecin na sporządzonej przez dziennik Rzeczpospolita liście 2000 największych przedsiębiorstw – pomijając przedsiębiorstwa w 100% należące do kapitału zagranicznego lub Skarbu Państwa - najwyżej uplasowana spółka zajmuje pozycję 285.
- Wyższe wpływy podatkowe z tytułu VAT, PIT i CIT świadczą pośrednio o wzroście zamożności mieszkańców Szczecina i zarejestrowanych na terenie miasta przedsiębiorstw.
- Pozytywnym jest stały wzrost dochodów i wydatków budżetu miasta Szczecin, jednak Szczecin wciąż jest najbiedniejszym miastem (biorąc pod uwagę dochody i wydatki na 1 mieszkańca) spośród porównywanych miast wojewódzkich: Wrocław, Poznań, Gdańsk.²⁸

IV: KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY A ROZWÓJ GOSPODARKI MIASTA

²⁶ Warszawa 7 315 mln zł, Kraków 2 097 mln zł, Wrocław 2 010 mln zł, Łódź 1 779 mln zł, Poznań 1 611 mln zł i Gdańsk 1 219 mln zł, Szczecin 886 mln zł

²⁷ „Rzeczpospolita” z dnia 08.11.2007 roku, s. B11.

²⁸ Należy odnotować, że projekt nowego budżetu miasta Szczecin na rok 2008 zakłada znaczny wzrost dochodów i wydatków miasta. Szczecin będzie miał dochody większe o 130 mln zł od tegorocznych, wyda zaś więcej o 235 mln zł. Wydatki majątkowe zaplanowane na 2008 rok stanowią kwotę 456 milionów zł czyli 33% kwoty wydatków ogółem co świadczy o tym, że jest to budżet proinwestycyjny.

- 4.1. Istota kapitału ludzkiego i społecznego**
- 4.2. Znaczenie i pomiar kapitału ludzkiego i społecznego**
- 4.3. Uwarunkowania demograficzne**
- 4.4. Migracje**
- 4.5. Rynek pracy**
- 4.6. Edukacja**
- 4.7. Elementy kapitału społecznego**
- 4.8. Program Operacyjny Kapitał Ludzki**

4.1. Istota kapitału ludzkiego i społecznego

Do podstawowych czynników wpływających na rozwój gospodarki Szczecina należy zaliczyć kapitał ludzki i społeczny. W określonych ujęciach kapitały te mogą być postrzegane jako najważniejsze determinanty życia społeczno-gospodarczego w mieście. Warto zaakcentować, że współcześnie kapitał ludzki i społeczny oddziałują na możliwości kreowania w Szczecinie gospodarki opartej na wiedzy, która powinna opierać się w znaczącym stopniu na wykształconych i utalentowanych ludziach tworzących i wykorzystujących wiedzę²⁹. Gospodarkę opartą na wiedzy określa się jako „gospodarkę, w której wiedza jest tworzona, zdobywana, przekazywana i efektywnie wykorzystywana przez przedsiębiorstwa, organizacje, poszczególne jednostki i społeczności”³⁰. W kontekście rozwoju gospodarczego miasta zagadnienia kapitału ludzkiego i społecznego mogą być analizowane w sposób wieloaspektowy, co potwierdzają definicje i opisy tych pojęć.

Zgodnie z poglądem R. Szarfenberga kapitał ludzki to „wiedza, umiejętności, zdolności, wyszkolenie, doświadczenie, kompetencje oraz zdrowie, które są udziałem każdego człowieka. Można rozszerzyć zakres tego terminu na wszelkie cechy poszczególnych osób odpowiadające za ich możliwości, kondycję oraz sprawność intelektualną i manualną”³¹. Charakteryzując istotę kapitału ludzkiego, S.R. Domański³² wskazuje, że kapitał ludzki jest źródłem zdolności do pracy, usług, satysfakcji i zarobków; jego zasób nie jest dany przez genetyczne cechy danej populacji raz na zawsze, ale można go akumulować i powiększać; kapitału ludzkiego nie można kupić, trzeba go wytworzyć przez inwestycje w człowieka. Autorzy raportu Rady Strategii Społeczno-Gospodarczej (RSSG) nt. kapitału ludzkiego³³ uwzględnili dwa ujęcia kapitału ludzkiego: wąskie i szerokie. W wąskim ujęciu kapitał ludzki określono jako „ucieleśniony w cechach jakościowych dostępnego w gospodarce zasobu pracy społecznej efekt inwestycji w oświatę i kształcenie”. Natomiast w szerszym ujęciu do inwestycji tworzących zasób kapitału ludzkiego zaliczono także inwestycje w zdrowie,

²⁹ Podkreśla się, że „Siłą napędową gospodarki opartej na wiedzy jest substytucja kapitału fizycznego przez kapitał wiedzy oraz samowzmacniający się wzajemnie proces akumulacji kapitału wiedzy, kapitału ludzkiego i kapitału społecznego”. G. Ray i in., *Increasing returns to scale in affluent knowledge-rich economies*, „Growth and Change” 2001, 32, s. 491-510, za: R. Domański, *Samowzmacnianie rozwoju miast i regionów w gospodarce intensyfikującej wykorzystanie wiedzy. Wnioski z nowej teorii wzrostu endogenicznego*, „Przegląd Geograficzny” 2005, t. 77, s. 137.

³⁰ A. Kukliński, *Rozwój gospodarki opartej na wiedzy. Trajektorja regionalna*, w: *Gospodarka oparta na wiedzy. Perspektywy Banku Światowego*, red. A. Kukliński, Komitet Badań Naukowych, Warszawa 2003, s. 195.

³¹ R. Szarfenberg, *Kapitał ludzki*, w: *Leksykon polityki społecznej*, red. B. Rysz-Kowalczyk, Instytut Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2001, s. 64.

³² S.R. Domański, *Kapitał ludzki w rozwoju Polski – uwagi do problemu*, w: *Wzrost gospodarczy w Polsce, perspektywa średniookresowa*, red. J. Lipiński, W.M. Orłowski, PTE, Warszawa 2001, s. 86.

³³ *Kapitał ludzki. Stan i perspektywy*, Raport nr 27, Rada Strategii Społeczno-Gospodarczej przy Radzie Ministrów, Warszawa 1998, s. 14.

ochronę środowiska naturalnego i kulturę. W innym podejściu podkreśla się, iż „Kapitał ludzki obejmuje wszystkie cechy wpływające na produktywność jednostki, w tym zarówno formalne wykształcenie, najczęściej kojarzone z kapitałem ludzkim, jak i inteligencję oraz wrodzone zdolności, stan zdrowia, cechy charakteru, a nawet takie czynniki jak znajomości i powiązania, także przecież mające wpływ na (...) wydajność i efekty pracy”³⁴.

Kapitał ludzki bardzo blisko powiązany jest z kapitałem społecznym, który J.C. Coleman definiuje jako „umiejętność współpracy międzyludzkiej w obrębie grup i organizacji w celu realizacji wspólnych interesów”³⁵. Natomiast F. Fukuyama wskazuje, że kapitał społeczny to „zdolność wynikająca z rozpowszechnienia zaufania w obrębie społeczeństwa lub jego części”³⁶. Autor ten zwraca uwagę, iż kapitał społeczny wiąże się z istnieniem określonego zbioru nieformalnych reguł lub norm podzielanych przez członków grupy, które zezwalają na ich wzajemną kooperację, a normy tworzące kapitał społeczny powinny zawierać pozytywne cechy takie jak prawdomówność, dotrzymanie zobowiązań, czy wzajemność. Za źródła kapitału społecznego są uznawane³⁷: rodziny; społeczności, w tym integracja sąsiedzka i zakres grup przysiaci; zinstytucjonalizowane i zakumulowane formy współdziałania takie jak organizacje ekonomiczne związane z przedsiębiorczością, etosem biznesu i pracy, kreatywnością oraz odpowiedzialnością społeczną; społeczeństwo obywatelskie i organizacje pozarządowe; sektor publiczny: władza publiczna i jej instytucje; więzi etniczne oraz wspólne wartości i wspólna kultura społeczna.

4.2. Znaczenie i pomiar kapitału ludzkiego i społecznego

Kapitał ludzki i społeczny są istotnymi czynnikami rozwoju społeczno-gospodarczego miast. Podkreśla się, że „inwestycje w edukację oraz w inne formy rozwoju kapitału ludzkiego mają kluczowe znaczenie dla wzrostu gospodarczego”³⁸. Kapitał społeczny bywa uznawany za mnożnik kapitału ludzkiego. Jednocześnie kapitał ludzki i społeczny należą również do podstawowych czynników decydujących o konkurencyjności miast. Wpływają na atrakcyjność inwestycyjną, procesy inwestowania, pozyskiwania i utrzymywania inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych. Oddziałują także na inne procesy, w tym procesy innowacyjne czy przyciągania turystów. Z zaprezentowanych przez M. Herbst analiz dotyczących kapitału ludzkiego, społecznego i rozwoju regionalnego w Polsce³⁹ wynika, że w ostatnim dziesięcioleciu zachodziła ścisła współzależność między zasobami i przyrostem kapitału ludzkiego a poziomem dochodu i tempem wzrostu gospodarczego regionów. Autor ten podaje, iż „Regiony, które w połowie lat dziewięćdziesiątych charakteryzowały się dużym potencjałem kapitału ludzkiego, osiągały w kolejnych latach relatywnie szybki wzrost”⁴⁰.

---

³⁴ *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny*, red. M. Herbst, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007, s. 11.

³⁵ J.C. Coleman, *Social Capital in the Creation of Human Capital*, „American Journal of Sociology” 1988, 94, za: E. Rak-Młynarska, *Kapitał społeczny*, w: *Słownik społeczny*, red. B. Szlachta, Wyd. WAM, Kraków 2004, s. 498.

³⁶ F. Fukuyama, *Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu*, PWN, Warszawa-Wrocław 1997, s. 39.

³⁷ J. Bartkowski, *Kapitał społeczny i jego oddziaływanie na rozwój w ujęciu socjologicznym*, w: *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny*, red. M. Herbst, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007, s. 88.

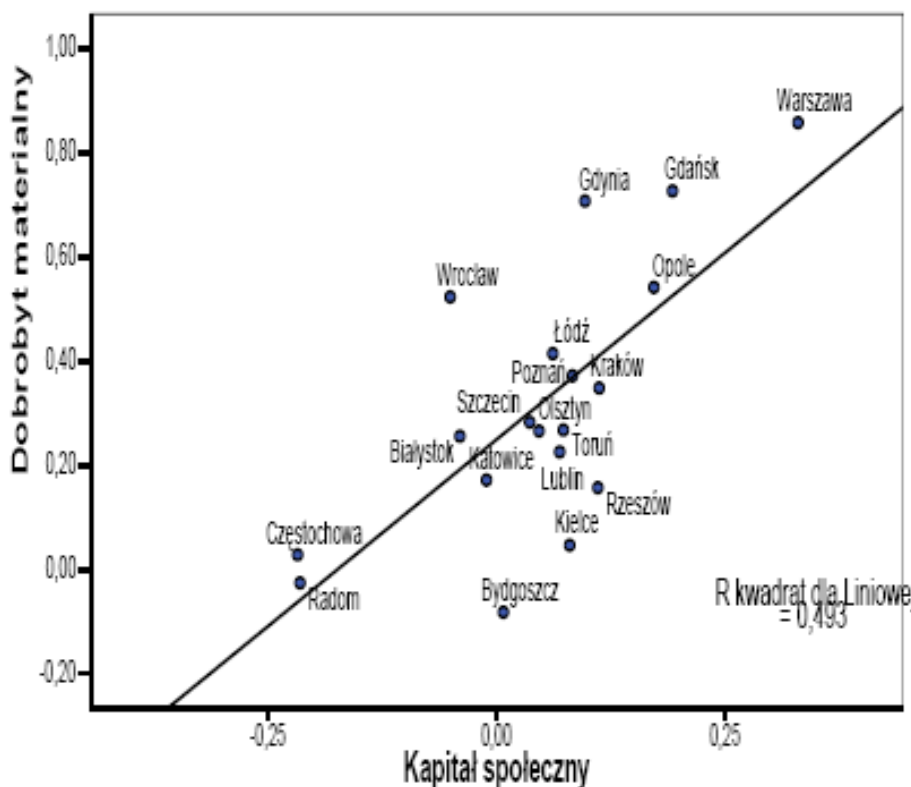
³⁸ G.S. Becker, G.N. Becker, *Ekonomia życia*, Helion, Gliwice 2006, s. 89.

³⁹ M. Herbst, *Wpływ kapitału ludzkiego i społecznego na (krótkookresowy) wzrost gospodarczy w polskich podregionach*, w: *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny*, red. M. Herbst, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007, s. 166-202.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 201.

Jednocześnie w raporcie „Diagnoza Społeczna 2007”⁴¹ zwrócono uwagę na występowanie silnego związku między kapitałem społecznym a dobrobytem materialnym w polskich miastach, co w ujęciu graficznym prezentuje rysunek 4.1.

Rys. 4.1. Kapitał społeczny a dobrobyt materialny

Źródło: *Diagnoza Społeczna 2007. Warunki życia i jakość życia Polaków*, red. J. Czapiński, T. Panek, Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa 2007, s. 264

Sytuacja w obszarze kapitału ludzkiego i społecznego może być zobrazowana za pomocą różnych wskaźników⁴². Warto zwrócić uwagę na Europejski Wskaźnik Kapitału Ludzkiego⁴³, który obejmuje cztery podindeksy: inwestowania w kapitał ludzki (w edukację), wykorzystania kapitału ludzkiego (w aspekcie zatrudnienia), produktywności kapitału ludzkiego, demografii (trendów demograficznych i migracyjnych).

⁴¹ Zob. *Diagnoza Społeczna 2007. Warunki życia i jakość życia Polaków*, red. J. Czapiński, T. Panek, Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa 2007.

⁴² Zob. A.B. Czyżewski, M. Góralczyk-Modzelewska, E. Saganowska, M. Wojciechowska, *Regionalne zróżnicowanie kapitału ludzkiego w Polsce*, Zakład Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN, Warszawa 2001, s. 8 i n.; *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny*, red. M. Herbst, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007; *Sukces rozwojowy polskich województw*, red. T. Kalinowski, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2006, s. 25 i n.; I. Jaźwiński, *Kapitał ludzki jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego regionów*, w: *Region 2006. Rozwój regionalny w Polsce w latach 2007-2013. Inwestycje i kapitał*, red. S. Flejterski, D. Zarzecki, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2006, s. 244-247.

⁴³ Zob. P. Ederer, P. Schuler, S. Willms, *The European Human Capital Index: The Challenge of Central and Eastern Europe*, The Lisbon Council, Brussels 2007.

Ocenę rozwoju kapitału ludzkiego w Szczecinie ujęto przykładowo w pracy „Kapitał ludzki – czynnik rozwoju regionalnego”⁴⁴. Uwzględniono cztery czynniki: udział osób z wyższym wykształceniem w populacji; aktywność zawodową (według BAEL⁴⁵); wskaźnik zatrudnienia; przedsiębiorczość rozumianą jako odsetek osób będących właścicielami lub współwłaścicielami swoich miejsc pracy w stosunku do ogółu pracujących poza rolnictwem. W omawianej pracy zaprezentowano również Wskaźniki Zasobów Kapitału Ludzkiego stolic województw Polski⁴⁶. Szczecin w tym zestawieniu zajął ósme miejsce za Warszawą, Poznaniem, Opolem, Kielcami, Olsztynem, Wrocławiem i Gdańskiem.

Oceny rozwoju kapitału społecznego w Szczecinie dokonano w ramach badania „Diagnoza Społeczna 2007”⁴⁷. Jako wskaźniki kapitału społecznego przyjęto⁴⁸: zaufanie interpersonalne; dobrowolną (niewymuszoną np. charakterem samorządu zawodowego) przynależność do organizacji i pełnienie w nich funkcji; udział w nieprzymusowych zebraniach publicznych i zabieranie na nich głosu oraz organizowanie takich zebrań; dobrowolne działania na rzecz społeczności lokalnej; udział w wyborach samorządowych; pozytywny stosunek do demokracji, która tworzy najbardziej sprzyjające warunki dla rozwoju kapitału społecznego. W raporcie z badań⁴⁹ przedstawiono ranking poziomu kapitału społecznego grup społeczno-demograficznych. Wśród wybranych dziesięciu dużych miast polskich uwzględnionych w tym rankingu Szczecin znalazł się na ósmym miejscu za Warszawą, Gdańskiem, Krakowem, Poznaniem, Kielcami, Lublinem i Łodzią (por. rys. 4.1.).

4.3. Uwarunkowania demograficzne

Z punktu widzenia rozważania kapitału ludzkiego i społecznego w Szczecinie szczególnie istotne są uwarunkowania demograficzne. Szczecin w dniu 30 czerwca 2007 roku zamieszkiwało 408 583 osób, co plasuje miasto na wysokiej siódmej pozycji w kraju za Warszawą, Krakowem, Łodzią, Wrocławiem, Poznaniem i Gdańskiem. Należy zauważyć, że na obszarze Szczecina może przebywać więcej osób niż wykazują rejestry, co wiąże się z pełnieniem przez miasto funkcji administracyjnych, gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, leczniczych, związanych z obroną narodową i innych. Podstawowe dane o ludności Szczecina w latach 2004-2007 zawiera tabela 4.1.

Tab. 4.1. Podstawowe dane o ludności Szczecina

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Ludność ogółem w tys.	411,9	411,1	409,1	408,6
Ludność na 1 km kw.	1369	1367	1360	1357
Kobiety w tys.	215,9	215,7	214,6	214,4
Mężczyźni w tys.	196,0	195,4	194,5	194,2
Urodzenia żywe	3327	3422	3411	1809
Zgony ogółem	4031	3947	4094	2111
Przyrost naturalny	- 704	- 525	- 683	- 302

⁴⁴ Zob. R. Czyszkievicz, M. Molewicz, *Kapitał ludzki – czynnik rozwoju regionalnego*, Tom IV Roczników rozwoju samorządów województwa zachodniopomorskiego 2003-2004, Szczecin 2005.

⁴⁵ Badanie aktywności ekonomicznej ludności polega na ankietowaniu przez GUS ogólnopolskiej próby gospodarstw domowych.

⁴⁶ R. Czyszkievicz, *Powiatowy kapitał ludzki*, w: R. Czyszkievicz, M. Molewicz, *Kapitał ludzki – czynnik rozwoju regionalnego*, Tom IV Roczników rozwoju samorządów województwa zachodniopomorskiego 2003-2004, Szczecin 2005, s. 68.

⁴⁷ Zob. *Diagnoza Społeczna 2007. Warunki życia i jakość życia Polaków*, red. J. Czapiński, T. Panek, Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa 2007.

⁴⁸ Ibidem, s. 258.

⁴⁹ Ibidem, s. 402.

Ogólne saldo migracji	- 492	58	- 61	- 183
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	7,8	5,8	5,2	1,8
Małżeństwa	1816	1997	2198	868
Rozwody	1203	1226	1508	b.d.
Ludność wieku przedprodukcyjnym w tys.	69,6	68,1	66,7	b.d.
Ludność w wieku produkcyjnym w tys.	274,0	274,2	272,5	b.d.
Ludność w wieku poprodukcyjnym w tys.	68,3	68,8	69,9	b.d.

Uwaga: W latach 2004-2006 stan w dniu 31 XII, w 2007 roku stan w dniu 30 VI; b.d. – brak danych.

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie, w tym: *Przemiany demograficzne w województwie zachodniopomorskim w latach 2002-2006*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2007, s. 25, 57; *Rocznik Statystyczny Szczecina 2005*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2005, s. 27, 65, 70, 83; *Województwo zachodniopomorskie 2006 – podregiony, powiaty, gminy*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2006, s. 96, 106, 114, 119

Liczba mieszkańców Szczecina zmniejsza się od kilku lat⁵⁰. Miasto charakteryzuje się również ujemnym przyrostem naturalnym, chociaż w ostatnich latach odnotowuje się wzrost liczby urodzeń, np. w 2007 roku w porównaniu z rokiem 2002 urodziło się o 320 dzieci więcej. Wskazuje się, że poważny problem stanowi bardzo niski współczynnik dzietności kobiet, który nie gwarantuje zastępowalności pokoleń⁵¹. Jednocześnie zwraca się uwagę na wzrost liczby zawieranych małżeństw i rozwodów. Strukturę ludności Szczecina według wieku można uznać za złożoną. Z jednej strony ludność w wieku produkcyjnym stanowi aż 66,6% populacji, a na rynek pracy wkroczyły wykształcone roczniki wyżu demograficznego lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Z drugiej strony wiek emerytalny osiągają liczne roczniki powojenne oraz zmniejsza się liczba dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.

Według prognoz ludności Szczecina na lata 2010, 2015, 2020, 2025, 2030 przedstawionych w tabeli 4.2. ogólna liczba mieszkańców będzie zmniejszać się i niezachowania zostanie równowaga demograficzna związana z zastępowalnością pokoleń. W 2030 roku miasto może zamieszkiwać aż o 73,5 tys. mniej osób niż obecnie. Jednocześnie będzie następować dalsze starzenie się społeczeństwa. Do 2030 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym ma zmniejszyć się o 27 tys., a udział tej ludności w całej populacji miasta może spaść z 16,3% do 11,8%. Natomiast liczba ludności w wieku poprodukcyjnym ma wzrosnąć aż o 33,2 tys. osób.

Tab. 4.2. Prognoza ludności Szczecina

Wyszczególnienie	2010	2015	2020	2025	2030
	w tys.				
Ogółem	405,8	393,9	377,8	358,2	335,6
Kobiety	213,8	207,8	199,5	189,2	177,5
Mężczyźni	192,0	186,1	178,3	169,0	158,1
W wieku przedprodukcyjnym	59,8	54,4	50,3	45,5	39,7
W wieku produkcyjnym	270,1	250,1	227,5	209,6	194,4
W wieku poprodukcyjnym	75,9	89,3	100,0	103,1	101,5
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	50,2	57,2	66,1	70,9	72,7

Źródło: na podstawie: *Rocznik Statystyczny Szczecina 2005*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2005, s. 83

⁵⁰ Zwiększenie liczby ludności odnotowuje się w wielu miejscowościach położonych wokół Szczecina, co w znacznym stopniu jest następstwem przeprowadzania się szczecinian do gmin ościennych. Zob. A. Gałązka, *Przestrzenne różnicowanie procesów demograficznych*, w: *Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2005-2006*, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa 2006, s. 145.

⁵¹ Jest to ogólnopolski problem. Polska charakteryzuje się najgorszym współczynnikiem dzietności w UE. Zob. *Polska w Unii Europejskiej 2007*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, s. 3.

Przedstawione prognozy nie muszą się w pełni sprawdzić, ale ukazują prawdopodobny kierunek przemian. Uwzględniając zarysowane uwarunkowania wydają się, że w obszarze demograficznym ważne jest respektowanie następujących kwestii. Szczecin powinien być przygotowany na wzmożenie się konkurencji o utrzymanie i przyciąganie kapitału ludzkiego, w tym krajowej i zagranicznej. W tym kontekście konieczne jest prowadzenie odpowiedniej polityki promocji miasta służącej tworzeniu atrakcyjnego wizerunku⁵². Jednocześnie Szczecin musi aktywnie prowadzić miejską politykę prorodzinną, np. poprzez rozwijanie i finansowanie opieki przedszkolnej dzieci.

4.4. Migracje

Bardzo ważnym współcześnie procesem o charakterze demograficznym i jednocześnie społeczno-gospodarczym wpływającym na rozwój gospodarki Szczecina są migracje, które można rozpatrywać w aspektach krajowym i zagranicznym. Migracje ocenia się jako trudne do analizowania ze względu na ich ograniczoną rejestrowalność i wielowymiarowość. Rejestrowane saldo migracji dla Szczecina w ostatnich latach ogólnie przyjmowało wartości ujemne, co świadczy o odpływie ludności, aczkolwiek w 2005 roku saldo to było dodatnie i wyniosło +58. W wymiarze krajowym można wyodrębnić migracje międzyregionalne o ujemnym saldzie i migracje wewnątrzregionalne o dodatnim saldzie. Wskazać tu można na przynajmniej trzy kierunki migracji. Z jednej strony ze Szczecina odpływają ludzie aktywni i wykształceni do innych metropolii, np. Warszawy. Z drugiej strony do Szczecina napływają ludzie z mniejszych miast i miejscowości województwa zachodniopomorskiego i całej północno-zachodniej części kraju. Trzecim kierunkiem są migracje szczecinian do ościennych gmin⁵³. W 2006 roku odnotowano w Szczecinie w ruchu wewnętrznym 4027 zameldowania na pobyt stały i 4100 wymeldowania z pobytu stałego.

Po przystąpieniu Polski do UE w maju 2004 roku zwiększyły się wyraźnie zagraniczne migracje zarobkowe szczecinian. Ogólna liczba imigrantów z Polski jest bardzo różnie szacowana w różnych ujęciach. Podaje się między innymi, że za granicą przebywa około 1-2 mln osób⁵⁴. Skala migracji jest zróżnicowana w układzie terytorialnym polskich miast i gmin. Częściej emigrują mieszkańcy obszarów słabiej rozwiniętych. Główny Urząd Statystyczny rejestruje migracje z Polski związane z wymeldowaniem z pobytu stałego za granicę, które w 2006 roku osiągnęły 49,9 tys. Udział województwa zachodniopomorskiego w tego typu migracjach w 2005 roku wynosił 5%, a w 2006 roku 2%. Natomiast udział Szczecina w rejestrowanych migracjach z całego województwa w 2006 roku kształtował się na poziomie 21%⁵⁵, co było następstwem wymeldowania się 232 osób. Polacy najczęściej migrują zarobkowo do Wielkiej Brytanii, Niemiec, Irlandii, Włoch, Holandii, Hiszpanii i Norwegii. Wydaje się, że dla szczecinian najważniejszymi kierunkami migracji są Wielka Brytania,

---

⁵² Niekorzystne jest, że znaczna część osób studiujących w Szczecinie deklaruje chęć wyjazdu z miasta po ukończeniu nauki. Zob. *Szanse i aspiracje zawodowe młodzieży i studentów Koszalina i Szczecina. Analiza porównawcza*, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, s. 27

⁵³ Ludność gminy Dobra (Szczecińska) wzrosła z 7709 osób w końcu 2000 roku do 13228 w połowie 2007 roku, a gminy Kołbaskowo w analogicznym okresie z 6552 osób do 9164 osób

⁵⁴ *Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004-2006*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, s. 3; *Polska 2007. Raport o stanie gospodarki*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2007, s. 92. Warto również zapoznać się z referatem prof. M. Okólskiego pt. *Najnowsze migracje z Polski - mity i fakty* przedstawionym na konferencji „Migracja zarobkowa z Polski do krajów Unii Europejskiej - wyzwaniem dla państwa” zorganizowanej przez Senat RP w październiku 2006 roku

⁵⁵ *Zagraniczna migracja zarobkowa. Struktura społeczno-zawodowa oraz wpływ migracji na spadek bezrobocia, przyczyny i motywy zagranicznych migracji zarobkowych ludności*, Raport pobadawczy przygotowany na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie, Public Profits, Poznań 2007, s. 42

Niemcy, Irlandia, Holandia i państwa nordyckie na czele z Norwegią⁵⁶. Migrują głównie ludzie młodzi, lepiej wykształceni niż przeciętnie w kraju, podejmujący prace proste lub wymagające specjalistycznych kwalifikacji. W przeprowadzonych badaniach⁵⁷ potwierdzono, że główną przyczyną wyjazdu szczecinian za granicę są względy ekonomiczne oraz chęć podniesienia statusu materialnego swojego i rodziny.

W piśmiennictwie zagraniczne migracje zarobkowe Polaków analizuje się w różnych aspektach i ocenia się niejednoznacznie⁵⁸. Wśród korzyści dla Szczecina związanych z tymi migracjami można wymienić: zwiększenie finansowania zewnętrznego dzięki transferom zarobków emigrantów, przeznaczanych między innymi na inwestycje w kapitał ludzki, w tym w edukację; zmniejszenie bezrobocia; wzrost płac realnych oraz polepszenie warunków pracy i dostępu do rynku pracy w mieście; zdobycie doświadczeń międzynarodowych i rozwój wiedzy reemigrantów. Jednocześnie do niekorzyści dla Szczecina związanych z migracjami zarobkowymi można zaliczyć: możliwy spadek długookresowego tempa rozwoju społeczno-gospodarczego; drenaż umiejętności, młodzieży i redukcję kapitału ludzkiego; niedobory wykwalifikowanych pracowników, w tym medycznych; pogorszenie struktury demograficznej społeczeństwa; rozdzielenie rodzin i osłabienie więzi społecznych; wzrost presji inflacyjnej; zwiększenie kosztów produkcji mogące oddziaływać na spadek rentowności eksportu i spadek w dłuższym okresie atrakcyjności miasta jako miejsca inwestycji zagranicznych.

Skala zagranicznych migracji zarobkowych szczecinian w przyszłości może zwiększać się po sukcesywnym otwieraniu rynków pracy dla Polaków przez kolejne państwa unijnej „starej piętnastki”, a zwłaszcza Niemcy. W listopadzie 2007 roku rynek pracy otworzył Luksemburg, będący krajem stosunkowo małym, ale charakteryzującym się jednym z najwyższych na świecie poziomem płac. Do 2011 roku rynki pracy powinny otworzyć Austria, Belgia, Dania, Francja i Niemcy. Wymienione kraje obecnie wymagają pozwoleń na pracę dla Polaków, stosując jednak pewne ułatwienia w wybranych sektorach. Przykładowo Niemcy w listopadzie 2007 roku wprowadziły ułatwienia w dostępie do swojego rynku pracy dla specjalistów budowy maszyn, pojazdów i elektrotechników. Niemcy mogą swój rynek pracy w pełni otworzyć na całym obszarze kraju lub w wybranych landach już w 2009 roku. Szacuje się⁵⁹, że w przypadku otwarcia w 2009 roku przez Niemcy rynku pracy dla Polaków, z całego województwa zachodniopolskiego, w tym ze Szczecina, do tego kraju może wyemigrować w scenariuszu minimalnym 14,8 tys. osób, a w scenariuszu maksymalnym 25,9 tys. osób. W tych warunkach postuluje się prowadzenie aktywnej polityki migracyjnej nakierowanej na tworzenie warunków do reemigracji – migracji powrotnych. Wydaje się, że liczba szczecinian pracujących w państwach unijnej „starej piętnastki” i Norwegii może zmniejszać się w przypadku wyrównywania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski z tymi krajami.

---

⁵⁶ Z badań przeprowadzonych przez Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego wynika, że najczęściej polskich imigrantów mieszkających w stolicy Norwegii Oslo pochodziło z województwa zachodniopomorskiego: 26% mężczyzn i 22% kobiet. Zob. *ididem*, s. 51.

⁵⁷ *Zagraniczne migracje zarobkowe w województwie zachodniopomorskim w latach 2006-2007*, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Szczecin 2007, s. 8.

⁵⁸ Zob. P. Kaczmarczyk, *Współczesne migracje zagraniczne Polaków – skala, struktura oraz potencjalne skutki dla rynku pracy*, FISE, Warszawa 2006; *Migracja pracowników – szansa czy zagrożenie*, KPMG, Warszawa 2007; J. Wiśniewski, M. Duszczyk, *Emigrować i wracać. Migracje zarobkowe Polaków po 1 maja 2004 r.*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2006; *Wpływ emigracji zarobkowej na gospodarkę Polski*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, Warszawa 2007; *Zatrudnienie w Polsce 2006. Produktynność dla pracy*, red. M. Bukowski, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz, Warszawa 2007.

⁵⁹ T. Kalinowski, *Niemiecki rynek pracy – skutki ewentualnego otwarcia dla Polski*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2007, s. 10.

4.5. Rynek pracy

Wykorzystanie kapitału ludzkiego w Szczecinie zależy w dużym stopniu od sytuacji na rynku pracy w mieście. W tabeli 4.3. przedstawiono podstawowe dane o rynku pracy i bezrobociu w Szczecinie w latach 2004-2007. Z danych tych ogólnie wynika, że w mieście poprawia się sytuacja na rynku pracy, co jest zbieżne z tendencjami ogólnopolskimi. W Szczecinie zwiększa się zatrudnienie i poziom wynagrodzeń. Jednocześnie zmniejsza się rejestrowane bezrobocie. Jego stopa w końcu października 2007 roku wynosiła tylko 7,4%. Przy uwzględnieniu szarej strefy poziom rzeczywistego bezrobocia w mieście może być jeszcze niższy. Należy zauważyć, że w okresie czerwiec 2006 roku – czerwiec 2007 roku rejestrowana stopa bezrobocia spadła aż o 27,5%. Wśród głównych przyczyn zmniejszania się bezrobocia można wymieniać czynniki endo- i egzogeniczne, w tym napływ funduszy unijnych, wzrost krajowego eksportu i zagraniczne migracje zarobkowe. Korzystne jest, że szybciej niż ogólna stopa bezrobocia w mieście spada stopa bezrobocia absolwentów i osób poniżej 25 roku życia. W końcu czerwca 2007 roku było zarejestrowanych tylko 261 bezrobotnych absolwentów.

Tab.. 4.3. Podstawowe dane o rynku pracy i bezrobociu w Szczecinie

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007
Pracujący w gospodarce narodowej w tys.	149,7	153,0	158,0	b.d.
Bezrobotni zarejestrowani w tys.	27,6	25,5	21,5	16,9
Wskaźnik zatrudnienia	54,6	55,8	58,0	b.d.
Stopa bezrobocia	15,3	14,1	12,0	9,5
Stopa bezrobocia długookresowego	8,1	7,5	6,4	6,4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2374,06	2479,80	2586,79	2682,59
Bezrobotne kobiety	14 041	13 194	11 759	9 425
Bezrobotni bez prawa do zasiłku	25 463	23 241	19 781	15 548
Bezrobotni dotychczas niepracujący	6 171	5 843	4 862	3 644
Bezrobotni absolwenci	b.d.	827	619	261
Bezrobotni poniżej 25 roku życia	4 248	3 533	2 656	1 809
Bezrobotni w wieku 25-34 lata	7 696	7 153	6 304	4 865
Bezrobotni w wieku 35-44 lata	5 470	4 882	3 953	3 105
Bezrobotni w wieku 45-54 lata	8 537	7 933	6 585	5 245
Bezrobotni w wieku 55 lat i więcej	1 654	1 983	2 052	1 919
Bezrobotni z wykształceniem wyższym	2 479	2 500	2 338	1 755
Bezrobotni z wykształceniem średnim zawodowym (łącznie z policealnym)	4 956	4 615	3 987	3 257
Bezrobotni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym	2 168	2 113	1 936	1 551
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym	7 091	6 147	4 834	3 715
Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	10 911	10 109	8 455	6665

Uwaga: W latach 2004-2006 stan w dniu 31 XII, w 2007 roku stan w dniu 30 VI; przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (z zyskiem) dotyczy sektora przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób; b.d. – brak danych.

Źródło: *Bezrobocie w województwie zachodniopomorskim w 2006 roku*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2007, s. 65; *Biuletyn statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego* Urzędu Statystycznego w Szczecinie z lat 2005-2007; *Raport okresowy Rynek pracy w województwie zachodniopomorskim w I półroczu 2007 roku*, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Szczecin 2007; *Rocznik Statystyczny Szczecina 2005*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2005, s. 92; *Szczecin w liczbach 2007*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2007; *Województwo zachodniopomorskie 2006 – podregiony, powiaty, gminy*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2006, s. 142

Z kolei tabela 4.4. prezentuje stopę bezrobocia w Szczecinie i jej spadek na tle wybranych miast. W rankingu osiemnastu miast wojewódzkich Polski według kryterium najmniejszej stopy bezrobocia Szczecin w końcu czerwca 2007 roku zajmował dopiero szesnaste miejsce, czyli trzecie od końca⁶⁰. Natomiast w tabeli 4.5. podane są dane o strukturze pracujących w Szczecinie, w której zwraca uwagę wysoki odsetek pracujących w usługach. Jeszcze w 1995 roku ponad 50% pracujących związanych było z trzema działami: przemysłem 42,3%; budownictwem 14,4%; rolnictwem, łowiectwem, leśnictwem i rybactwem 3,8%. Uzupełniając dane z tabeli, trzeba zaznaczyć, że 64,5% pracujących związanych jest z sektorem prywatnym. Dla porównania w 1995 roku tylko 49,7% pracujących było związanych z tym sektorem.

Tab. 4.4. Stopa bezrobocia w Szczecinie i jej spadek na tle wybranych miast Polski

Wyszczególnienie	Szczecin	Poznań	Gdańsk	Wrocław	Bydgoszcz
Grudzień 2004 roku	15,3	7,0	11,4	12,4	11,2
Czerwiec 2007 roku	9,5	3,9	4,7	6,2	6,9

Źródło: *Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2005, s. 20; *Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, s. 21

Tab. 4.5. Struktura pracujących w Szczecinie

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	1,3	1,1	1,0	1,1
Przemysł	29,1	28,3	29,3	28,6
Budownictwo	11,2	9,4	8,4	9,2
Handel i naprawy	29,5	30,2	29,0	30,7
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	17,7	17,0	16,3	16,0
Obsługa nieruchomości i firm	16,9	16,5	16,8	17,3
Edukacja	13,6	14,9	15,3	15,5
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	12,3	10,2	9,9	10,1
Pozostałe sekcje	22,5	22,5	23,7	24,5

Uwaga: Stan w dniu 31 XII.

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie, w tym: *Szczecin w liczbach 2007*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2007

Należy podkreślić, że w Szczecinie następują głębokie przemiany na rynku pracy. Stopa bezrobocia osiągnęła poziom zbliżony do nazywanego przez wielu ekonomistów bezrobociem naturalnym. Zaczyna brakować specjalistów w wielu zawodach, np. związanych z budownictwem. W ramach polityki rynku pracy⁶¹ należy zwrócić uwagę na zwiększenie sprawności tego rynku⁶² oraz tworzenie nowych i lepszych miejsc pracy, np. bardziej produktywnych i przyjaznych dla pracowników, a także kreowanie większych możliwości zatrudniania osób powyżej 45 roku życia i osób niepełnosprawnych.

⁶⁰ Zob. *Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, s. 21.

⁶¹ Zob. *Polska 2007. Raport o rynku pracy oraz zabezpieczeniu społecznym*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2007.

⁶² Zob. *Sprawność i elastyczność rynku pracy*, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa 2006.

4.6. Edukacja

Na rozwój kapitału ludzkiego i społecznego bezpośrednio wpływa sytuacja w obszarze edukacji. W tabeli 4.6. ujęto dane o szkolnictwie i systemie oświaty w Szczecinie z uwzględnieniem jego różnych poziomów. Zgodnie z tymi danymi w szczecińskich uczelniach w roku akademickim 2006/2007 studiowało 69 887 osób. Warto odnotować, że największymi uczelniami w mieście pod względem liczby studentów są: Uniwersytet Szczeciński (34,3 tys. studentów), Politechnika Szczecińska (10,2 tys.), Akademia Rolnicza (8,9 tys.), Akademia Morska (3,6 tys.), Zachodniopomorska Szkoła Biznesu (3,5 tys.), Pomorska Akademia Medyczna (2,5 tys.), Wyższa Szkoła Humanistyczna TWP (2,5 tys.) i Wyższa Szkoła Administracji Publicznej (1,2 tys.). Natomiast tabela 4.7. przedstawia liczbę studentów w Szczecinie w 2005 roku na tle wybranych miast, która w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest większa niż w Gdańsku i Bydgoszczy, a mniejsza niż w Poznaniu i Wrocławiu.

Tab. 4.6. Szkolnictwo w Szczecinie

Wyszczególnienie	Liczba placówek	Studenci, uczniowie lub wychowankowie	Absolwenci
Szkoły wyższe	17	69 887	15 138
Szkolnictwo policealne	48	5 998	2 037
Szkoły średnie techniczne i zawodowe	58	6 620	1 889
Licea ogólnokształcące	61	12 127	3 842
Zasadnicze szkoły zawodowe	24	2 005	592
Szkolnictwo gimnazjalne	66	13 385	4 549
Szkolnictwo podstawowe	69	22 022	4 090
Wychowanie przedszkolne	119	10 112	b.d.

Uwaga: Dane w roku szkolnym 2006/07; szkoły wyższe łącznie z filiami i zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi.

Źródło: *Szczecin w liczbach 2007*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2007

Tab. 4.7. Liczba studentów w Szczecinie na tle wybranych miast Polski

Studenci	Szczecin	Poznań	Gdańsk	Wrocław	Bydgoszcz
Ogółem	65 547	132 929	71 911	136 822	42 713
Na 1000 mieszkańców	160,23	235,29	157,47	215,59	117,52
Studenci cudzoziemcy	358	1108	413	642	38

Uwaga: Stan w dniu 30 XI 2005 roku.

Źródło: *Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne w 2006*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, s. 46, 48, 52, 54.

Do oceny systemu edukacji na poziomie wyższym w Szczecinie można odnieść następujące wnioski sformułowane w pracy „Edukacja a rynek pracy. Analiza kierunków kształcenia oraz aktywności zawodowej absolwentów szkół i uczelni”⁶³:

1. Liczba kierunków pedagogicznych w szkołach wyższych wydaje się być bardzo wysoka, biorąc pod uwagę zjawisko nadmiaru absolwentów kierunków pedagogicznych widoczne obecnie w całym kraju w porównaniu z chłonnością rynku pracy. Jako iż zjawisko to wynika głównie z niedostosowania podaży absolwentów do warunków postępującego

⁶³ *Edukacja a rynek pracy. Analiza kierunków kształcenia oraz aktywności zawodowej absolwentów szkół i uczelni*, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, 2006, s. 119.

nizu demograficznego, na podstawie bieżących analiz nie jest możliwe prognozowanie zwiększenia się zapotrzebowania na absolwentów tej specjalności w najbliższej przyszłości.

2. Znaczna grupa kierunków kształcenia z dużą częstością oferowanych przez szkoły wyższe regionu zachodniopomorskiego, takich jak zarządzanie, marketing, administracja oraz ekonomia od wielu lat utrzymuje się w czołówce oferty szkolnictwa wyższego w Polsce, w szczególności w ofercie szkół prywatnych. W tej sytuacji istnieje poważna obawa o nadwyżkę absolwentów tych kierunków, a tendencja w zakresie popytu na rodzaj posiadanych przez nich umiejętności i wiedzy nie jest na obecny czas jednoznaczna.
3. Należy zauważyć relatywnie niewielki odsetek kierunków kształcących w zakresie informatyki, co w zestawieniu z częstością występowania innych kierunków (na które popyt wydaje się być w najlepszym razie „niepewny”) może budzić niepokój.
4. Podobne obawy wzbudza niewielka liczba i niewielka różnorodność technicznych, inżynierskich kierunków kształcenia, choć stanowią one podstawę inwestowania w zasoby ludzkie w krajach wysokoprzemysłowych, jako sprzyjające innowacjom i rozwojowi gospodarczemu.
5. Niepokoi również niewielka oferta kształcenia w zakresie współpracy z instytucjami europejskimi (wykorzystanie środków unijnych, prawo europejskie, itd.).

Dzięki odpowiednio prowadzonej polityce edukacyjnej można zwiększyć jakość kapitału ludzkiego. Miernikiem jakości kształcenia mogą być przykładowo wyniki egzaminów gimnazjalnych i maturalnych⁶⁴ oraz liczba uzyskiwanych certyfikatów językowych. Ważne jest oddziaływanie na dopasowanie profilu kształcenia na poziomie średnim i wyższym do obecnych i przyszłych potrzeb gospodarki. Współcześnie duże znaczenie przypisuje się również kształceniu ustawicznemu i wychowaniu przedszkolnemu⁶⁵.

4.7. Elementy kapitału społecznego

Istotnym czynnikiem rozwoju gospodarki Szczecina powinien być kapitał społeczny. Jego rozwój wiąże się z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego⁶⁶. Do podstawowych mierników kapitału społecznego można zaliczyć⁶⁷: liczbę organizacji pozarządowych i frekwencję w wyborach, zwłaszcza samorządowych. O wysokim rozwoju kapitału społecznego świadczy niski poziom przestępczości. Ze względu na charakter kapitału społecznego warto go analizować w porównaniu do innych miast. W tabelach 4.8., 4.9. i 4.10. przedstawiono wybrane wskaźniki kapitału społecznego w Szczecinie na tle wybranych miast. Tabela 4.8. prezentuje liczbę organizacji pozarządowych i instytucji uwzględniając podmioty zarejestrowane w portalu organizacji pozarządowych www.ngo.pl⁶⁸. Z kolei w tabeli 4.9. ujęto frekwencję w wyborach. Natomiast tabela 4.10. zawiera dane dotyczące poziomu

---

⁶⁴ Zob. *Raport o stanie miasta Szczecina*, Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta, Szczecin 2006, s. 169-170.

⁶⁵ W Szczecinie w 2005 roku wychowaniem w placówkach przedszkolnych było objętych 74,3% dzieci w wieku 3-6 lat. Dla porównania w wybranych innych miastach odsetek ten kształtował się następująco: Poznań 89,6%; Gdańsk 65,9%; Wrocław 75,7%; Bydgoszcz 67,8%. Zob. *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2007*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, s. 632, 634, 635.

⁶⁶ Zob. *W poszukiwaniu kompasu dla Polski*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2007.

⁶⁷ Por. A.B. Czyżewski, M. Góralczyk-Modzelewska, E. Saganowska, M. Wojciechowska, *Regionalne zróżnicowanie kapitału ludzkiego w Polsce*, Zakład Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN, Warszawa 2001, s. 9 i n.

⁶⁸ Kapitał ludzki i społeczny Szczecina na tle Bydgoszczy i Lublina przeanalizowano w artykule A. Kraśnickiego *Mniej dobrze wykształconych*. Opierając się na metodzie PricewaterhouseCoopers wzięto pod uwagę również miarę „aktywność społeczna”, podając, że w Szczecinie zarejestrowanych jest 885 organizacji pozarządowych, w Lublinie 876, a w Bydgoszczy 701. Zob. A. Kraśnicki, *Mniej dobrze wykształconych*, „Gazeta na Pomorzu” z 5 marca 2007 roku, s. 2.

przestępczości. Można ogólnie przyjąć, że przedstawione dane świadczą o średnim poziomie rozwoju kapitału społecznego w Szczecinie na tle wybranych miast. Jednocześnie trzeba podkreślić, że szczecinianie lubią swoje miasto, chociaż postrzegają je jako mało dynamiczne⁶⁹.

Tab. 4.8. Liczba organizacji pozarządowych i instytucji w Szczecinie na tle wybranych miast Polski

Organizacje pozarządowe i instytucje	Szczecin	Poznań	Gdańsk	Wrocław	Bydgoszcz
Ogółem	2070	2995	2698	3736	1312
Na 1000 mieszkańców	5,08	5,30	5,91	5,89	3,61
Organizacje pożytku publicznego	84	158	177	279	50

Źródło: <http://bazy.ngo.pl>

Tab. 4.9. Frekwencja w wyborach w Szczecinie na tle wybranych miast Polski

Wybory	Szczecin	Poznań	Gdańsk	Wrocław	Bydgoszcz
	w %				
Do Sejmu 2007	61,43	69,08	67,47	65,81	62,27
Samorządowe Prezydentów Miast – I tura 2006	42,86	42,85	44,40	40,04	38,24
Prezydenta RP – I tura 2005	54,98	59,42	61,36	57,04	54,99
Do Sejmu 2005	45,00	49,63	51,34	47,74	44,29

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

Tab. 4.10. Liczba przestępstw w Szczecinie na tle wybranych miast Polski

Przestępstwa	Szczecin	Poznań	Gdańsk	Wrocław	Bydgoszcz
Ogółem	17663	29565	22754	35107	15043
Na 1000 mieszkańców	43,2	52,3	49,8	55,3	41,4

Uwaga: Przestępstwa stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym w 2006 roku.

Źródło: *Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne w 2006*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, s. 31

4.8. Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Istnieją bardzo duże możliwości wspierania rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego w Szczecinie przez wykorzystanie środków z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL)⁷⁰, który jest częścią Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO)⁷¹ będących

⁶⁹ W lutym 2007 roku PBS DGA przeprowadził na zlecenie „Gazety Wyborczej” sondaż wśród mieszkańców dwudziestu jeden największych miast Polski. W sondażu tym aż 84% szczecinian stwierdziło, że kocha albo lubi swoje miasto, co plasuje Szczecin na wysokim ósmym miejscu w kraju. Jednocześnie mieszkańców miast zapytano czy uważają swoje miasto za dynamiczne. Najmniej pozytywnych odpowiedzi w Polsce udzielili szczecinianie. Tylko 25% mieszkańców Szczecina postrzega swoje miasto jako dynamiczne. Wybrane inne miasta uzyskały następujący odsetek pozytywnych odpowiedzi: Wrocław 96%; Warszawa 86%; Poznań 85%; Rzeszów 84%; Gdańsk 63%; Bydgoszcz 49%; Lublin 37%. Zob. W. Bartkowiak, *Warszawa nie da się lubić*, „Gazeta Wyborcza” z 26 lutego 2007 roku, s. 1.

⁷⁰ *Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013. Wersja po negocjacjach przekazana do Komisji Europejskiej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007. Warto zaznaczyć, iż we wstępie do tego programu zapisano, że „Termin kapitał ludzki jest pojęciem oznaczającym zasób wiedzy, umiejętności oraz potencjału zawartego w każdym człowieku i w społeczeństwie

kluczowym programem rozwoju i dokumentem polityki publicznej Polski. W NSRO zgodnie z wymogami UE określono kierunki wykorzystania w kraju środków finansowych dostępnych w latach 2007-2013 z funduszy wspólnotowej polityki strukturalnej i Funduszu Spójności⁷². W ramach PO KL ujęto całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013. Głównym celem PO KL jest wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Program ten ukierunkowano na umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa.

Na realizację PO KL przeznaczono około 9,7 mld euro z funduszy unijnych, a z uwzględnieniem krajowego wkładu publicznego i prywatnego ponad 11,4 mld euro. Założono, że około 60% alokowanych środków będzie przeznaczony na wsparcie dla regionów, a pozostałe około 40% środków ma być wdrażane sektorowo przez właściwe resorty. Należy podkreślić, że PO KL składa się z 10 priorytetów, realizowanych równoległe na poziomie centralnym i regionalnym. Priorytetami realizowanymi centralnie są:

- Priorytet I Zatrudnienie i integracja społeczna,
- Priorytet II Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących,
- Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty,
- Priorytet IV Szkolnictwo wyższe i nauka,
- Priorytet V Dobre rządzenie.

Natomiast priorytety realizowane na szczeblu regionalnym to:

- Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich,
- Priorytet VII Promocja integracji społecznej,
- Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki,
- Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.

Ponadto będzie realizowany Priorytet X Pomoc techniczna służący zapewnieniu właściwego zarządzania i wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego. Priorytety VI, VII, VIII i IX tworzą komponent regionalny programu. W tabeli 4.11. przedstawiono alokację środków z PO KL dla województwa zachodniopomorskiego z uwzględnieniem priorytetów i działań. Z funduszy unijnych dla regionu przeznaczono 260,54 mln euro, które mają zostać uzupełnione wkładem krajowym 45,97 mln euro⁷³. Instytucją pośredniczącą jest Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie. Znaczna część z tych środków może zostać pozyskana na realizację przedsięwzięć służących rozwojowi kapitału ludzkiego i społecznego w Szczecinie. W ramach Priorytetu VII określono alokację środków między powiaty, tylko w

---

jako całości, określającym zdolności do pracy, adaptacji do zmian w otoczeniu oraz możliwości kreacji nowych rozwiązań. W bezpośredniej korelacji z kapitałem ludzkim pozostaje kapitał społeczny, oznaczający zasoby umiejętności, informacji, kultury, wiedzy i kreatywności jednostek oraz związki pomiędzy ludźmi i organizacjami. Przy czym podkreślić należy, iż kapitał społeczny nie jest tylko prostą sumą kapitałów jednostek, ale jest także kreowany przez instytucje oraz pomnażany poprzez ich zdolność do współdziałania”.

⁷¹ Zob. *Polska. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa Strategia Spójności. Dokument zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej zatwierdzającą pewne elementy Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.

⁷² Szacuje się, że suma środków zaangażowanych w realizację NSRO może wynieść około 85,6 mld euro, z tego 67,3 mld euro z budżetu UE, 11,9 mld euro z krajowych środków publicznych, 6,4 mld euro z krajowych środków podmiotów prywatnych.

⁷³ Zob. *Fundusze unijne dla województwa zachodniopomorskiego w latach 2007-2015*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 2.

2008 roku przeznaczono dla Szczecina około 2,6 mln zł. W przypadku pozostałych priorytetów VI, VIII i IX wielkość uzyskanego wsparcia dla Szczecina będzie zależała od liczby i jakości składanych wniosków.

Tab. 4.11. Środki dla województwa zachodniopomorskiego w ramach komponentu regionalnego PO KL

Priorytety i działania		Środki w euro
Nr	Nazwa	
VI	Rynek pracy otwarty dla wszystkich	97 410 454
6.1.	Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie	78 814 821
6.2.	Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia	17 300 814
6.3.	Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich	1 294 818
VII	Promocja integracji społecznej	67 024 382
7.1.	Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji	43 565 848
7.2.	Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej	18 766 827
7.3.	Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji	4 691 707
VIII	Regionalne kadry gospodarki	68 559 758
8.1.	Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie	54 847 807
8.2.	Transfer wiedzy	13 711 952
IX	Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach	73 520 891
9.1.	Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty	32 631 490
9.2.	Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego	22 257 377
9.3.	Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego	7 976 632
9.4.	Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty	4 181 299
9.5.	Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich	6 474 092
Ogółem PO KL		306 515 486

Źródło: Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 284

W tabelach 4.12. i 4.13. ujęto wybrane wskaźniki realizacji PO KL. Tabela 4.12. przedstawia ogólnopolskie wskaźniki monitorowania celów programu. Są to wskaźniki nowoczesne i oparte nierzadko na danych trudnodostępnych w przekrojach powiatowych. W polityce Szczecina wobec kapitału ludzkiego i społecznego należy uwzględnić te wskaźniki i oddziaływać na ich poprawę. Natomiast w tabeli 4.13. zaprezentowano wskaźniki dla województwa zachodniopomorskiego programu w ramach jego komponentu regionalnego.

Tab. 4.12. Wybrane cele i wskaźniki realizacji PO KL

Cele	Wskaźniki	Wartość wskaźnika w roku bazowym 2006	Zakładana wartość wskaźnika w roku docelowym 2013
Wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej (główny cel)	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym (15-64 lata) (% , Ogółem/Kobiety/Mężczyźni)	54,5/48,2/60,9	60/56,5/ 63,5
	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym po transferach socjalnych (% , O/K/M)	21/20/21 (2005)	14/13/14

Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo	Wskaźnik zatrudnienia w podziale na podstawowe grupy wiekowe (lata, O/K/M):		
	- 15-24	24/21/26,9	35,2/28,8/41
	- 25-54	71,8/65,3/78,3	79,7/74,6/81,1
Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego	- 55-64	28,1/19,0/38,4	35/28/45
	Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych 15-64 (% , O/K/M)	17,3/14,5/19,8	23/19/27
	Stopa bezrobocia długookresowego (% , O/K/M)	7,8/8,6/7,1	3/3/3
Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce	Osoby w wieku 18-59 lat żyjące w gospodarstwach domowych, w których żadna osoba dorosła nie pracuje (% , O/K/M)	13,5/14,6/12,3	9,8/10,8/8,8
	Udział osób w wieku 25-64 lata uczących się i doksztalających w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (% , O/K/M)	4,7/5,1/4,3	10/11/9
	Relacja bezrobotnych zarejestrowanych, którzy opuścili rejestr w związku z podjęciem nie subsydiowanego zatrudnienia w danym roku w stosunku do przeciętnej liczby osób bezrobotnych w danym roku (% , O/K/M)	49,3/42,1/58,1	80/70/ 90
Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy	Struktura pracujących według sektorów gospodarki (Rolnictwo/Przemysł/Usługi) (2005)	17,4/29,2/53,4	12/26/62
	Udział ludności w wieku 15-64 lata według poziomu wykształcenia w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (% , O/K/M):		
	- średnie (łącznie z zasadniczym zawodowym i policealnym)	59,4/56/63,2	65/61/69
Wsparcie dla budowy sprawnego i partnerskiego państwa	- wyższe	13,4/14,6/12,2	17/18/15
	Relacja stopy bezrobocia osób w wieku 15-24 lata do stopy bezrobocia osób 25-64 lata (% , O/K/M)	250/245/256	200/196/204
	Absolwenci szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych, jako % absolwentów szkół wyższych (O/K/M)	14,7/7,8/27,5	22/13/31
Wsparcie dla budowy sprawnego i partnerskiego państwa	Jakość stanowiącego prawa (<i>Regulatory Quality</i> według Banku Światowego)	0,82 (2005)	1
	Wskaźnik postrzeganej korupcji	3,7	5
	Rozwój współpracy – mierzony odsetkiem środków przekazanych stowarzyszeniom i fundacjom z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych przez jednostki samorządu terytorialnego (%)	0,6 (2005)	1,2

Źródło: Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013. Wersja po negocjacjach przekazana do Komisji Europejskiej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 223-226

Tab. 4.13. Wartości wybranych wskaźników dla województwa zachodniopomorskiego (w tym Szczecina) w ramach komponentu regionalnego PO KL

Nr działania	Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa do 2013 roku
6.1.	Liczba osób, które zakończyły udział w projektach realizowanych w ramach działania	45377
6.2.	Liczba osób, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej	3952
6.3.	Liczba projektów wspierających rozwój inicjatyw lokalnych	26
7.1.	Liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach dotyczących aktywnej integracji	33134
7.2.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w projekcie	7468
7.3.	Liczba projektów wspierających rozwój inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych	95
8.1.	Liczba przedsięwzięć, które zostały objęte wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych (projekty o charakterze regionalnym)	8493
8.2.	Liczba osób, które były objęte wsparciem w zakresie rozpoczynania własnej działalności gospodarczej typu spin off lub spin out	40
8.2.	Liczba doktorantów, którzy otrzymali stypendia naukowe	160
9.1.	Liczba szkół (podstawowych, gimnazjów i ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne), które zrealizowały projekty rozwojowe w ramach działania	544
9.2.	Liczba szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe, które wdrożyły programy rozwojowe	155
9.3.	Liczba osób dorosłych w wieku 25-64 lata, które uczestniczyły w formalnym kształceniu ustawicznym w ramach działania	6523
9.4.	Liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach	2766
9.5.	Liczba oddolnych inicjatyw społecznych podejmowanych w ramach działania	86

Źródło: Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 306-315

Analiza SWOT Szczecina w obszarze kapitału ludzkiego i społecznego

Tab. 4.14. Analiza SWOT Szczecina w obszarze kapitału ludzkiego i społecznego

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • duży udział w populacji ludzi w wieku produkcyjnym, • wykształcone roczniki wyżu lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, • wysoki poziom przedsiębiorczości, • poprawiająca się sytuacja na rynku pracy i zmniejszające się bezrobocie, • znaczny odsetek pracujących w usługach, • funkcjonujące wyższe uczelnie i potencjał z nimi związany, 	<ul style="list-style-type: none"> • dynamika rozwoju społeczno-gospodarczego na tle innych dużych miast Polski, • niezadawalający poziom zatrudnienia i produktywności kapitału ludzkiego, • niskie zatrudnienie osób powyżej 45 roku życia i osób niepełnosprawnych, • niesatysfakcjonujący odsetek absolwentów szkół wyższych kończących kierunki techniczne i przyrodnicze, • niewystarczające poczucie bezpieczeństwa,

<ul style="list-style-type: none"> • pełnienie przez miasto funkcji metropolitarnych i aglomeracyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie patologii społecznych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • kreowanie w mieście społeczeństwa i gospodarki opartych na wiedzy, • prorozwojowa polityka państwa i lobbowanie za taką polityką, • aktywna polityka prorodzinna miasta nakierowana między innymi na poprawę dzietności, • aktywna polityka promocji miasta służąca między innymi przyciąganiu i utrzymaniu kapitału ludzkiego, w tym osób chcących studiować, • zwiększenie jakości kształcenia i większe dopasowanie kierunków kształcenia do obecnych i przyszłych potrzeb gospodarki, • promowanie zdrowego stylu życia, • rozwój kapitału społecznego i tworzenie warunków sprzyjających jego wzmocnieniu, co pozwoli na efektywniejsze wykorzystanie kapitału ludzkiego, • sprawne pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, zwłaszcza z funduszy unijnych, w tym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzmożenie konkurencji o kapitał ludzki ze strony innych miast i regionów, w tym za granicą, • drenaż kapitału ludzkiego, np. poprzez migracje specjalistów, • wyludnianie się miasta, • starzenie się społeczeństwa, • niedoinwestowanie służby zdrowia, • nierozwijanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Źródło: opracowanie własne.

Wnioski i zalecenia

1. Występuje zależność między poziomem rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego a rozwojem gospodarczym miast. Im wyższy jest poziom rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego, tym większy jest potencjał rozwoju.
2. Na sytuację w obszarze kapitału ludzkiego i społecznego oddziałuje wiele czynników, między innymi: wiedza, edukacja, badania naukowe, przedsiębiorczość, kreatywność, zdrowie, rekreacja i sport, środowisko naturalne, kultura, współpraca i zaufanie społeczne.
3. W warunkach zwiększającej się krajowej i międzynarodowej konkurencji o kapitał ludzki ważne jest prowadzenie przez Szczecin skutecznych działań służących utrzymaniu i przyciąganiu kapitału ludzkiego, w tym działań promocyjnych.
4. Niekorzystne tendencje demograficzne, które nie gwarantują zastępowalności pokoleń i związane są ze starzeniem się społeczeństwa mogą zostać złagodzone przez zaktywizowanie polityki prorodzinnej miasta.
5. Ważnym procesem wpływającym na kapitał ludzki i społeczny w Szczecinie są zagraniczne migracje zarobkowe Polaków. Z migracjami wiąże się wiele korzyści i kosztów dla gospodarki miasta. Jednym z podstawowych czynników determinujących ostateczny wpływ migracji zarobkowych na rozwój gospodarki Szczecina będzie skala migracji powrotnych.
6. Następują przemiany na rynku pracy w Szczecinie. Spada stopa bezrobocia, która w końcu października 2007 roku osiągnęła w mieście 7,4%. Rejestruje się również wzrost

poziomu płac. Na rynku pracy zaczyna brakować pracowników. Procesy te w znacznym stopniu są uwarunkowane integracją Polski z UE.

7. Do inwestycji mogących przynieść największy postęp cywilizacyjny w Szczecinie należy zaliczyć inwestowanie w edukację. Korzystne dla rozwoju jest polepszanie jakości kształcenia na wszystkich poziomach i dostosowywanie struktury kształcenia do potrzeb rynku.
8. Istnieją możliwości dynamizowania rozwoju gospodarki Szczecina dzięki oddziaływaniu na rozwój kapitału społecznego.
9. Istotne jest zaabsorbowanie w Szczecinie jak największej puli środków dostępnych z funduszy unijnych. Pozyskane środki powinny być koncentrowane na działaniach najbardziej efektywnych, służących przede wszystkim polepszaniu jakości i produktywności kapitału ludzkiego oraz wzmocnieniu kapitału społecznego.

V: ROZWÓJ GOSPODARKI MORSKIEJ A OGÓLNA KONDYCJA MIASTA

5.1 Zagadnienia wstępne

5.2 Podmioty gospodarki morskiej Szczecina

5.3 Obecna rola gospodarki morskiej w funkcjonowaniu miasta Szczecina

5.4 Postulowane kierunki rozwoju gospodarki morskiej Szczecina

5.1 Zagadnienia wstępne

Przez gospodarkę morską można rozumieć te dziedziny i rodzaje działalności gospodarczej człowieka, które w sposób wyłączny lub zasadniczy wiążą się z morzem, z wykorzystaniem jego zasobów oraz właściwości⁷⁴. Pojęcie „gospodarka morska” występuje w tych krajach, w których odgrywa ona ważną rolę w gospodarce narodowej bądź też w których eksponuje się całokształt spraw związanych z osiąganymi przez człowieka korzyściami uprawiania morza⁷⁵.

Zakres pojęcia gospodarka morska zmieniał się w poszczególnych okresach czasu oraz podejmujących tą problematykę dokumentach. W jednym z ostatnich dokumentów⁷⁶ do głównych dziedzin gospodarki morskiej zaliczono: żeglugę morską i związany z nim transport śródlądowy, porty morskie, przemysł okrętowy, morski przemysł wydobywczy, rybołówstwo, rybactwo i przetwórstwo rybne, badania naukowe i rozwój, edukację i zasoby ludzkie, administrację morską i śródlądową, dziedzictwo morskie oraz świadomość morską społeczeństwa, turystykę morską i śródlądową.

Należy podkreślić, iż wbrew wielu „mitom” rozpowszechnianym w naszym kraju rola gospodarki morskiej we współczesnym gospodarowaniu jest wciąż znacząca. Jednym z dowodów potwierdzających wyżej sformułowaną tezę może być przyjęcie w czerwcu 2006 r. przez Unię Europejską Zielonej Księgi dotyczącej przyszłej polityki morskiej UE. W dokumencie tym zwrócono uwagę na strategiczne znaczenie mórz i oceanów dla gospodarki europejskiej. Wśród celów przyszłej polityki morskiej UE Komisja Europejska wymienia m.in. zapewnienie najwyższej jakości życia w regionach przybrzeżnych, promowanie wiodącej roli Europy w kontekście międzynarodowej gospodarki morskiej oraz popularyzację morską charakteru Europy.

Pierwsze powojenne władze miejskie polskiego Szczecina rozumiały znaczenie gospodarki morskiej dla odbudowywanego miasta angażując się w przejmowanie terenów portowych od władz radzieckich, uczestnicząc w dwóch międzykomunalnych spółkach żeglugowych („Żegludze na Odrze” i Spółce Żeglugi Przybrzeżnej „Gryf”) oraz współorganizując Związek Gospodarczy Miast Morskich. Niestety w kolejnych latach i całym okresie gospodarki centralnie planowanej związki podmiotów gospodarki morskiej Szczecina z ich najbliższym otoczeniem ograniczone zostały jedynie do znaczącego wpływu sektora morską na miejski rynek pracy.

⁷⁴ *O uprawie morza i nie tylko* (wywiad Prof. zw. dr hab. F. Gronowskim). *Czas Morza* nr 1/98.

⁷⁵ H. Salmonowicz: *Gospodarka morska – kategoria umowna czy systemowa?* W: *Trzymajmy się morza*. WZiEU Szczecin 2002, s. 107.

⁷⁶ Chodzi tu o Strategię polskiej gospodarki morskiej opracowanej w Ministerstwie Gospodarki Morskiej RP w 2006 r.

5.2 Podmioty gospodarki morskiej Szczecina

Transformacja gospodarcza i ustrojowa rozpoczęta w Polsce po roku 1989 wpłynęła zarówno na przekształcenia wewnątrz samego sektora morskiego Szczecina, jak i na jego relacje z Miastem.

Praktycznie likwidacji uległ sektor rybołówstwa dalekomorskiego (upadek PPD „Gryf”). W trudnej sytuacji ekonomicznej znajduje się Stocznia Szczecińska Nowa – producent nowoczesnych, specjalistycznych, zaawansowanych technologicznie jednostek morskich. Stosunkowo dobrze wygląda kondycja ekonomiczna i pozycja rynkowa głównych szczecińskich armatorów morskich (PP Polska Żegluga Morska oraz spółki Euroafrica). Transformację funkcjonalną objawiającą się m.in. uniwersalizacją działalności usługowej przechodzi zespół portowy Szczecin – Świnoujście. Wysoko oceniane (nie tylko w naszym kraju) jest szczecińskie szkolnictwo przygotowujące kadry na potrzeby sektora morskiego.

Poniżej przedstawiono udział podmiotów gospodarki morskiej w całości podmiotów gospodarczych Szczecina.

Tab. 5.1. Podmioty gospodarki morskiej Szczecina

Wyszczególnienie	Lata					
	1995	2001	2002	2003	2004	2005
Podmioty gospodarcze w Szczecinie - ogółem	37	61	62	632338	63	65
	840	399	516		641	133
Podmioty gospodarki morskiej Szczecina	820	806	777	779	779	813

Źródło Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Statystycznego w Szczecinie

Analizując dane zamieszczone w tabeli 5.1 można zauważyć, iż liczba podmiotów gospodarki morskiej Szczecina kształtowała się na poziomie ok. 800, zaś udział tych podmiotów na tle całości podmiotów gospodarki narodowej Szczecina (porównując lata 1995, 2005) malał. Należy jednak zauważyć, iż do podmiotów gospodarki morskiej zaliczono jedynie te, które wykazują iż ich podstawowy rodzaj działalności jest związany z tym sektorem, pomijając liczne podmioty ściśle współpracujące z podmiotami gospodarki morskiej. Słabością oficjalnych statystyk GUS jest również przyjęte w nich założenie, iż spośród zakładów przemysłu portowego do gospodarki morskiej zaliczono jedynie te związane z przetwórstwem rybnym i przemysłem stoczniovym (tzw. przedsiębiorstwa przemysłowe o lokalizacji wymuszonej technologicznie). Zgoła inne podejście prezentowane jest w osrodkach portowych Europy Zachodniej gdzie do tzw. „klastra portowego” zaliczane są również przemysły o lokalizacji wymuszonej rachunkiem ekonomicznym. Rzeczywisty stan przemysłów morskich w Szczecinie prezentują tabele 5.2 – 5.4⁷⁷.

⁷⁷ Z uwagi na syntetyczny charakter opracowania autorzy nie zaprezentowali w nim szczegółowej struktury podmiotowej sektora gospodarka morską Szczecina, w tym podmiotów związanych z innymi niż przemysł funkcjami portowymi (przeładowcy, podmioty realizujące funkcję handlową, firmy pilotażu, holowania), podmiotów związanych z działalnością żeglugową, składowaniem i przetwórstwem rybnym, spedytatorów, agentów morskich i innych firm tzw. portowego aparatu usługowego.

Tab. 5.2. Ważniejsze przedsiębiorstwa przemysłowe o lokalizacji wymuszonej technologicznie zlokalizowane na terenie portu Szczecin⁷⁸

Nazwa firmy	Charakterystyka działalności gospodarczej
Stocznia Szczecińska Nowa SA	Budowa statków morskich, w tym kontenerowców, zbiornikowców do przewozu chemikaliów.
Szczecińska Stocznia Remontowa Gryfia SA	Remonty, przebudowa oraz budowa nowych statków handlowych, rybackich, specjalistycznych, w tym okrętów wojennych.
Stocznia Porta Odra Sp. z o.o.	Budowa i remonty statków rybackich, promów pasażersko-samochodowych, pchaczy rzecznych, barek, holowników i bunkierów; prefabrykacja sekcji kadłubów i nadbudówek oraz wytwarzanie elementów wyposażenia okrętowego.
Stocznia Pomerania Sp. z o.o.	Realizacja wszelkich prac w zakresie remontów statków, budowy nowych jednostek takich, jak holowniki, kutry rybackie i inne małe jednostki pływające. Usługi stoczni obejmują również produkcję prostych i złożonych konstrukcji stalowych i aluminiowych.
Mühlhan Sp. z o.o.	Spółka zajmuje się przede wszystkim budową konstrukcji stalowych dla różnych gałęzi przemysłu, głównie dla okrętownictwa i budownictwa przemysłowego oraz wykonuje usługi spawalnicze
Portowe Centralne Warsztaty Mechaniczne Sp. z o.o.	PCWM wykonuje różnego rodzaju konstrukcje stalowe, świadczy usługi w zakresie montażu wielkogabarytowych konstrukcji stalowych wysyłanych do odbiorcy drogą morską, załadunku, shtauowania oraz mocowania konstrukcji wielkogabarytowych na pokładach jednostek pływających. Dokonuje remontów urządzeń portowych, nadwodnych części kadłubów statków i barek oraz osprzętu przeładunkowego.

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie portu szczecińskiego od kilkudziesięciu lat funkcjonują zakłady przemysłowe o lokalizacji wymuszonej rachunkiem ekonomicznym (tabela 5.3.), przechodzące po 1989 roku przekształcenia organizacyjno-własnościowe. Tani transport morski jest przez nie wykorzystywany do transportu surowców i/lub transportu produktów gotowych. W większości przypadków realizacja funkcji przemysłowej łączona jest ze świadczeniem usług przeładunkowych na rzecz innych podmiotów.

Tab. 5.3. Przedsiębiorstwa przemysłowe o lokalizacji wymuszonej rachunkiem ekonomicznym zlokalizowane na terenie portu Szczecin

Nazwa firmy	Charakterystyka działalności gospodarczej
Huta Szczecin SA	Specjalizuje się w produkcji surówki żelaza dla potrzeb odlewni. Opanowane technologie umożliwiają produkcję szerokiego asortymentu wielkopiecowej surówki odlewniczej. Posiada Wielki Piec o pojemności 483 m ³ i zdolności produkcyjnej 200 tys. ton rocznie, specjalnie zaprojektowany do tego typu produkcji. Obok przeładunków na własne potrzeby działający w strukturze Huty Wydział Przeładunków Portowych i Transportu przyjmuje zlecenia na obsługę portową przede wszystkim towarów masowych tj. rud metali, złomu stalowego, surówki żelaza, węgla, koksu, surowców chemicznych, towarów zbożowych i innych towarów masowych.

⁷⁸ Oprócz wymienionych przedsiębiorstw na terenie portu Szczecin zlokalizowanych jest blisko 50 podmiotów świadczących wybrane usługi stoczniowe (głównie o charakterze remontowym). Część z nich ma swoje siedziby w granicach administracyjnych portu (m.in. Polship Sp. z o.o., Perfekt Sp. z o.o., Remship SC, Marco Service Sp. z o.o.).

Krono-chem sp. z o.o.	Specjalizuje się w przeładunkach towarów masowych, a przede wszystkim metanolu.
Skolwin Paper International Sp. z o.o.	Przedmiotem działalności Skolwin Paper International Sp. z o.o. jest produkcja oraz sprzedaż (na rynki krajowe i zagraniczne): papieru gazetowo-offsetowego o gramaturze 45-65 g/m ² produkowanego na MP-1; papieru pakowego, papierów podłożowych oraz papieru siarczanowego (śniadaniowego) na MP-3;
Fosfan SA	Firma specjalizuje się w produkcji nawozów rolniczych i ogrodowych. Jednym z nowych kierunków działalności Spółki są usługi technologiczno-produkcyjne, tj. produkcja nawozów z powierzonych surowców. Fosfan świadczy dla kontrahentów zewnętrznych profesjonalne usługi przeładunkowe. Wykonywane są przeładunki i magazynowanie towarów sypkich takich, jak kruszywa, nawozy, surowce mineralne oraz chemikalia płynne.
Zakłady Chemiczne Baltchem SA	Profil działalności Baltchemu skupia się wokół dwóch funkcji: produkcji rafinowanych olejów roślinnych oraz funkcji przeładunkowo-magazynowej. Rafineria wytwarza wysokiej jakości oleje roślinne wykorzystywane do produkcji farb i lakierów oraz w przemysłach meblowym i odlewniczym. Firma świadczy usługi przeładunku i magazynowania dla produktów ropopochodnych, surowych i rafinowanych olejów roślinnych, melasy i innych płynnych chemikaliów.

Źródło: Opracowanie własne.

W ostatnich latach na terenach badanego portu pojawiły się nowe podmioty wykorzystujące dogodną lokalizację na styku wody i lądu. Większość z nich związana jest z branżą budowlaną i drogową (tabela 5.4).

Tab. 5.4. Nowe przemysły portowe na terenie portu Szczecin

Nazwa firmy	Charakterystyka działalności gospodarczej
KOPPERS POLAND Sp. z o.o.	terminal przeładunku i składowania smoły i paku
VFT POLAND Sp. z o.o.	terminal przeładunku i składowania paku płynnego
NCC INDUSTRI POLSKA Sp. z o.o.	wytwórnia mas bitumicznych i betonu
NYNAS Sp. z o.o.	terminal przeładunku i składowania mas bitumicznych i olejów transferowych
Industrial Quimica del Nalon Polonia SA	terminal przeładunku i składowania smoły i paku
Nordkalk Polska Sp. z o.o.	przemiałownia kamienia wapiennego

Źródło: Opracowanie własne

Nie można też nie zauważyć, że obok małych i średnich przedsiębiorstw w grupie firm sektora gospodarka morską znajdują się również podmioty duże. Część z nich zbudowała struktury paraholdingowe rozwijając często działalności inne niż związane z tradycyjnie rozumianą aktywnością morską (przykład kompleksu hotelowego PAZIM wchodzącego w skład grupy PŻM, Park Hotel-u należącego do spółki Eurafrika, czy też firm związanych z sektorem paliwowym powstałych w ramach dawnego holdingu stoczniowego).

5.3 Obecna rola gospodarki morskiej w funkcjonowaniu miasta Szczecina

Analizując wybrany sektor gospodarki Szczecina warto pokazać jego rolę w rynku pracy Miasta. Znaczenie morskiego rynku pracy dla miasta i jego mieszkańców wymaga odniesienia wielkości pracujących w podmiotach gospodarki morskiej do całości pracujących na rynku pracy Szczecina (tabela 5.5.).

Tab. 5.5. Pracujący w gospodarce morskiej na tle rynku pracy miasta Szczecina

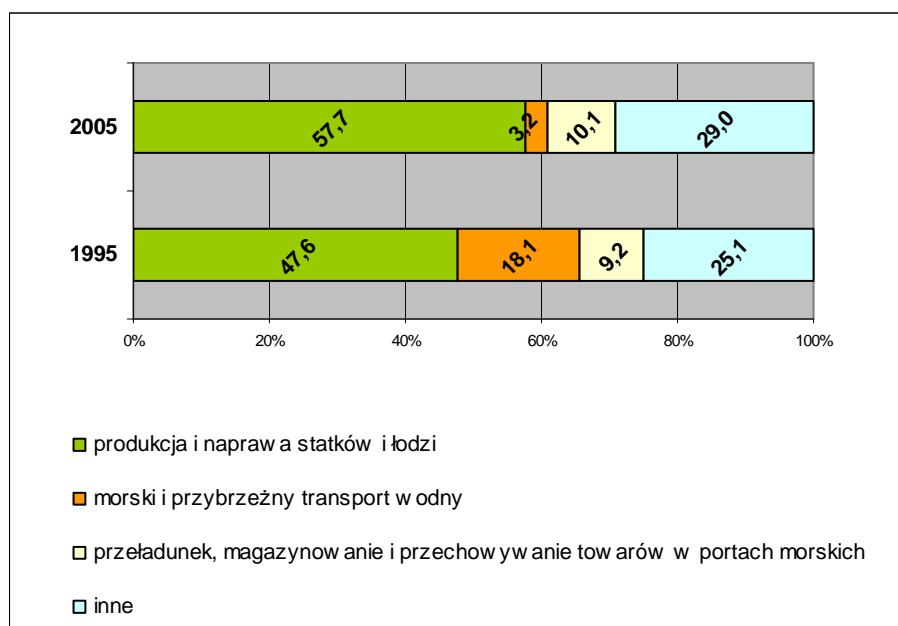
Wyszczególnienie	Lata					
	1995	2001	2002	2003	2004	2005
Pracujący ogółem	172	163	154	150	149	153

w Szczecinie ⁷⁹	086	548	098	084	657	000
Pracujący w podmiotach gospodarki morskiej	27 421	18 948	14 196	14 192	14 481	14 871

Źródło Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Statystycznego w Szczecinie

Uzupełnieniem danych podanych w tabeli 5.5 jest struktura pracujących w sektorze gospodarki morskiej Szczecina w wybranych latach (rysunek 5.1). Wyraźnie widoczna jest w nim dominacja pracujących w podmiotach związanych z produkcją i naprawą statków i łodzi.

Rys. 5.1. Struktura pracujących w gospodarce morskiej Szczecina

Źródło Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Statystycznego w Szczecinie

Przedstawiony na podstawie oficjalnych danych GUS ponad 45% spadek pracujących w gospodarce morskiej Szczecina w okresie 1995 – 2005 (w tym 10-krotny spadek pracujących w morskim i przybrzeżnym transporcie wodnym) to przede wszystkim konsekwencja niedoskonałości wspomnianych statystyk. Wśród ważniejszych jej wad należy wymienić:

- Nie ujęcie pracujących na statkach największego szczecińskiego armatora Polskiej Żeglugi Morskiej (lub Żeglugi Polskiej S.A. związanej z PP PŻM.) z uwagi na fakt, iż jego 73 jednostki zarejestrowane są w krajach tzw. „tanich bander”. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku drugiego ze szczecińskich armatorów – spółki Euroafrica⁸⁰.
- Nie uwzględnienie wyprowadzenia wielu usług poza struktury sektora morskiego. Ich realizacją zajęły się podmioty nie identyfikowane wyłącznie z gospodarką morską (przykład wielu usług stoczniowych).

⁷⁹ Informacja nie obejmuje przeciętnego zatrudnienia w jednostkach małych, tj. zatrudniających do 5 osób.

⁸⁰ Załogi statków obu szczecińskich armatorów liczą obecnie ok. 2800 - 2850 osób (na podobnym poziomie zatrudnienie kształtowało się w 2005 r. w którym to GUS liczbę pracujących we wszystkich firmach armatorskich Szczecina określił na poziomie 475 osób!).

Opierając się na oficjalnych danych GUS można wywnioskować, iż udział pracujących w gospodarce morskiej Szczecina wśród ogółu pracujących w mieście w okresie 1995 – 2005 zmniejszył się z 15,9% do 9,7%. Spadek ten byłby znacznie niższy gdyby zweryfikować oficjalne dane zgodnie z ww. uwagami⁸¹.

Dla pełniejszej informacji, dane z 2005 roku skorygować można o ustaloną dla miast województwa zachodniopomorskiego przeciętną liczbę osób w gospodarstwie domowym, tj. 2,94 osoby⁸². Dzięki takiemu podejściu można stwierdzić, iż w badanym roku funkcjonowanie gospodarki morskiej było podstawą egzystencji dla 43,7 tysięcy mieszkańców Szczecina.

Jednym ze sposobów na przedstawienie wpływu gospodarki morskiej Szczecina na zamożność jego mieszkańców jest porównanie przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego brutto w podmiotach gospodarki morskiej z wynagrodzeniem brutto w całej gospodarce miasta Szczecina.

Tab. 5.6. Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w podmiotach gospodarki morskiej na tle przeciętnego wynagrodzenia w mieście Szczecinie (w zł)

Wyszczególnienie	Lata					
	1996 ⁸³	2001	2002	2003	2004	2005
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto ogółem w Szczecinie	930,00	2144,64	2126,19	2248,29	2321,07	2630,23
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w podmiotach gospodarki morskiej	1215,62	2756,65	2506,99	2684,37	2789,73	3002,26

Źródło Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Statystycznego w Szczecinie

Analiza okresu 2002 – 2005 pokazuje, iż wynagrodzenie brutto w gospodarce morskiej Szczecina było przeciętnie o ok. 18% wyższe niż wynagrodzenie brutto ogólnie w Szczecinie. W połowie lat 90-tych XX w. oraz jeszcze w 2001 roku różnica między wynagrodzeniem brutto w gospodarce morskiej i ogólnie mieście Szczecinie wynosiła ok. 30%.

Badanie kolejnej kategorii ekonomicznej - nakładów inwestycyjnych podmiotów gospodarki morskiej Szczecina wskazuje, iż w pięcioleciu 2001 – 2005 wspomniane podmioty odpowiadały za około 28% nakładów inwestycyjnych wszystkich przedsiębiorstw mających swoje siedziby w Mieście (tabela 5.7).

⁸¹ Samo zaliczenie marynarzy szczecińskich armatorów, którzy pływają na statkach pod tzw. „tanimi banderami” spowodowałoby wzrost udziału pracujących w gospodarce morskiej na szczecińskim rynku pracy o 2%.

⁸² Rocznika Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego – 2006.

⁸³ Nie uzyskano danych z roku 1995.

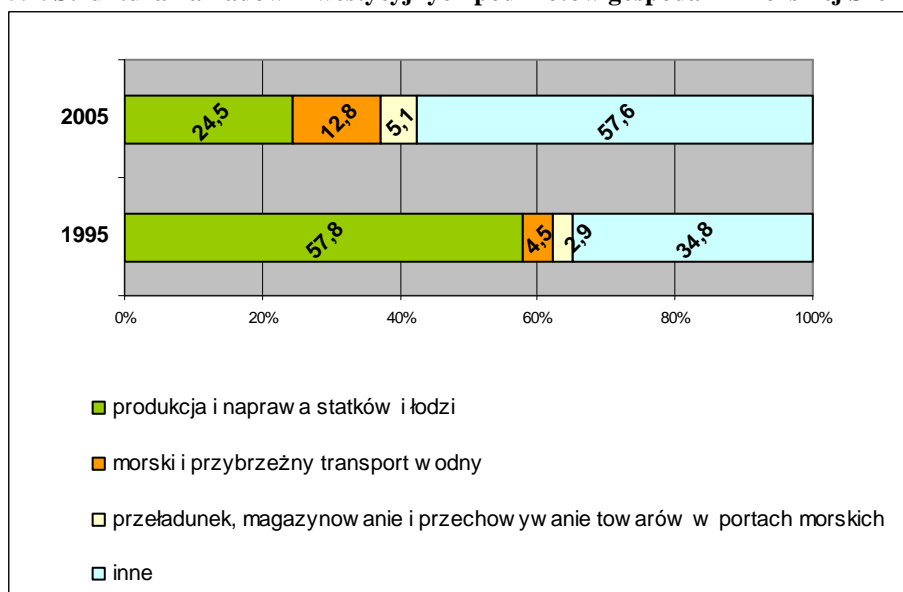
Tab. 5.7. Nakłady inwestycyjne podmiotów gospodarki morskiej na tle całości nakładów inwestycyjnych podmiotów gospodarczych w Szczecinie (w mln zł)

Wyszczególnienie	Lata					
	1995	2001	2002	2003	2004	2005
Nakłady inwestycyjne podmiotów gospodarczych Szczecina ogółem	430,0	809,4	689,0	465,4	777,5	890,0
Nakłady inwestycyjne podmiotów gospodarki morskiej Szczecina	114,0	394,7	114,8	155,1	240,8	101,9

Źródło Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Statystycznego w Szczecinie

Uzupełnieniem danych przedstawionych w tabeli 5.7 jest struktura podmiotowa nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach gospodarki morskiej Szczecina (rysunek 5.2). Porównując dane z 1995 i 2005 r. zauważalny jest spadek udziału inwestycji przedsiębiorstw związanych z działalnością stoczniową na rzecz inwestycji firm żeglugowych oraz inwestycji innych firm badanego sektora. Chodzi tu przede wszystkim o inwestycje Zarządu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście, które w roku 2005 wyniosły blisko 31 mln zł.

Rys. 5.2. Struktura nakładów inwestycyjnych podmiotów gospodarki morskiej Szczecina

Źródło Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Statystycznego w Szczecinie

Analiza nakładów inwestycyjnych podmiotów gospodarki morskiej Szczecina nasuwa komentarz, iż do inwestycji w roku 2005 nie zaliczono zakupu przez PŻM czterech statków typu „Kujawy”. Uwzględnienie tych inwestycji spowodowałoby zwiększenie kwoty inwestycji sektora morskiego o ok. 240 mln zł.

Imponująco wyglądają plany inwestycyjne najważniejszych firm sektora transportu morskiego Szczecina. PŻM – jeden z największych na świecie armatorów trampowych do roku 2015 planuje zakupić (głównie w stocznich chińskich i japońskich) 26 – 30 statków

morskich. Koszty całego programu inwestycyjnego szacowane są na ok. 1 mld USD (ok. 2,5 mld PLN)⁸⁴. Warto podkreślić, iż wśród nowych statków znajdują się dwa promy typu ROPAX (2010 – 2011 r.), których budowy podjęła się Stocznia Szczecińska Nowa. Jest to powrót po 10 latach do wewnątrzszczecińskiej współpracy obu firm.

Nie mniej ambitnie kształtują się plany gospodarza terenów portowych w Szczecinie i Świnoujściu – Zarządu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A. Podstawowy wariant planów inwestycyjnych ZMPSiŚ do 2020 r. zakłada realizację inwestycji na łączną kwotę ponad 1 mld PLN. Szczegółowy harmonogram inwestycyjny wraz z szacunkami kwot wydatków i ich orientacyjnym rozłożeniem w czasie prezentuje tabela 5.8. We wspomnianym zestawieniu nie ma inwestycji już realizowanych przy wsparciu środków UE, wśród których kluczowe znaczenie dla transformacji funkcjonalnej portu szczecińskiego mają:

- budowa terminalu kontenerowego na Ostrowie Grabowskim.

W pierwszym etapie rozpoczętym w 2006 roku zaplanowano budowę nabrzeża statkowego wraz z rampą ro-ro o długości 240 m, nabrzeża Przejściowego o długości 80 m, placu manipulacyjnego o powierzchni ponad 2 ha, drogi dojazdowej, torów kolejowych oraz systemu energetycznego. Przewidywany zakres inwestycji w I etapie pozwoli na obsługę około 80 tys. TEU rocznie. Drugi etap budowy infrastruktury dla bazy kontenerowej obejmuje przedłużenie nabrzeża o kolejne 200 m i zagospodarowanie obszaru zaplecza o powierzchni 16 ha na place manipulacyjne, składowe, magazyn konteneryzacyjny itp.

- Budowa Zachodniopomorskiego Centrum Logistycznego.

Port w Szczecinie nie posiada odpowiednio przygotowanego zaplecza, na którym klienci i operatorzy mogliby stworzyć warunki do nowoczesnego i operatywnego zarządzania swoimi towarami. Zachodniopomorskie Centrum Logistyczne będzie zlokalizowane wzdłuż ulicy Hryniewieckiego, na niezagospodarowanym terenie w rejonie przeładunku drobnicy i w sąsiedztwie planowanego terminalu kontenerowego na Ostrowie Grabowskim. Centrum logistyczne w pierwszym etapie inwestycji zajmie teren o powierzchni 30 ha. Zakres inwestycji infrastrukturalnych obejmuje przygotowanie terenu, budowę dróg, parkingów, torowisk kolejowych, zapewnienie zasilania energetycznego oraz ułożenie sieci wodno-kanalizacyjnej. Przewiduje się także wybudowanie nowego nabrzeża o głębokości 8 m. W dalszym etapie przewiduje się powiększenie obszaru centrum logistycznego do 80 ha poprzez przyłączenie terenów znajdujących się na Ostrowie Grabowskim.

Tab. 5.8. Inwestycje ZMPSiŚ S.A. w latach 2007–2020

	Nazwa inwestycji	Nakład całkowity [PLN]	Czas trwania w latach	Lata realizacji	Planowana aplikacja o dofinansowanie
	Inwestycje strategiczne w latach 2007-2013				
1	Przebudowa infrastruktury portowej nabrzeża Węgierskiego w porcie w Szczecinie	30 000 000	3,0	2008-2010	TAK
2	Rozbudowa infrastruktury portowej w północnej części Półwyspu Ewa w porcie w Szczecinie	42 000 000	4,0	2008-2011	TAK
3	Rozbudowa infrastruktury Bazy Promów Morskich w Świnoujściu	90 000 000	4,0	2008-2011	TAK
4	Przebudowa infrastruktury drogowej w portach w Szczecinie i Świnoujściu	50 000 000	5,0	2009-2013	TAK
5	Przebudowa infrastruktury kolejowej w portach w Szczecinie i Świnoujściu	80 000 000	6,0	2008-2013	TAK
6	Modernizacja infrastruktury portowej w Kanale Dębickim w porcie w Szczecinie	50 000 000	3,0	2009-2011	TAK
7	Budowa infrastruktury portowej na Półwyspie Katowickim w porcie w Szczecinie	62 000 000	3,0	2011-2013	TAK

⁸⁴ Budowa statków ma zostać sfinansowana w 30% ze środków własnych, a w 70% z kredytów inwestycyjnych.

8	Budowa infrastruktury portowej w Basenie Górnos Śląskim w porcie w Szczecinie	60 000 000	4,0	2010-2013	TAK
9	Modernizacja infrastruktury hydrotechnicznej WOC w Szczecinie	46 000 000	3,0	2011-2013	TAK
10	Zakup dwóch statków pożarniczych	100 000 000	3,0	2008-2010	TAK
11	Budowa infrastruktury portowej dla portu zewnętrznego w Świnoujściu	150 000 000	4,0	2008-2011	TAK
	Inwestycje strategiczne w latach 2014-2020 i pozostałe ważniejsze inwestycje				
12	System bezpieczeństwa i monitoringu obsługi pasażerów w morskim przejściu granicznym w Bazie Promów Morskich w Świnoujściu	2 700 000	1,0	2007	NIE
13	Plac manipulacyjny na zapleczu nabrzeża Spółdzielczego	9 744 000	1,0	2007-2009	NIE
14	Wizualizacja stacji transformatorowych na Łasztowni	1 300 000	2,0	2007-2008	NIE
15	Budowa magazynu drobnicy na nabrzeżu Słowackim	5 000 000	2,0	2008-2009	NIE
16	Przebudowa torów podźwigownicowych suwnic D-1 i D-2 na nabrzeżu Chemików w Świnoujściu	1 500 000	2,0	2007-2008	NIE
17	Przebudowa kotłowni przy ul. Ludowej 16	3 030 000	2,0	2008-2009	NIE
18	Przedłużenie nabrzeża Hutników i załadowanie Basenu Trymerskiego	14 200 000	2,0	2017-2018	TAK
19	Rozbudowa infrastruktury portowej na Ostrowie Grabowskim w porcie w Szczecinie	46 000 000	7,0	2014-2020	TAK
20	Rozbudowa infrastruktury ZCL	29 000 000	3,0	2014-2016	TAK
21	Uniwersalizacja rejonu przeładunku węgla w Porcie Handlowym Świnoujście – infrastruktura	8 000 000	2,0	2010-2011	NIE
22	Przedłużenie stanowiska nr 6 w Terminalu Promowym Świnoujście	18 000 000	2,0	2008-2010	NIE
23	Przystosowanie TPS do obsługi jednostek intermodalnych	24 000 000	2,0	2014-2015	TAK
24	Stworzenie możliwości obsługi statków wycieczkowych	65 000 000	3,0	2014-2016	TAK
	Suma	987 474 000	-		

Źródło: Strategia rozwoju portów morskich w Szczecinie i Świnoujściu na lata 2007 -2020. Szczecin 2007.

Ważnym wydarzeniem dla transformacji funkcjonalnej portu szczecińskiego oraz zacieśnienia jego związków z miastem było przejęcia przez władze miejskie rejonu Starówki. Dzięki temu istnieje szansa na stworzenie na najstarszych terenach portu szczecińskiego waterfrontu. Udostępnienie tego rejonu mieszkańcom i gościom Szczecina w trakcie „The Tall Ships' Races 2007” potwierdza zasadność rozwijania na nim funkcji miejsko – portowych.

Tereny portowe w Szczecinie stanowią jeden z nielicznych rejonów miasta predestynowany do rozwoju terenochłonnej działalności gospodarczej (w tym przemysłowej). W odróżnieniu od wielu portów europejskich w granicach portu w Szczecinie znajduje się wiele niezagospodarowanych terenów, które w większości wymagają jednak znaczących nakładów na przygotowanie ich do wykorzystania na cele portowe. Na zagospodarowanych terenach znajdujących się w gestii Zarządu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A. dominuje ekstensywna forma gospodarowania. Politykę inwestycyjną na terenach portowych w Szczecinie utrudnia również złożona sytuacja własnościowa gruntów portowych.

Tab. 5.9. Charakterystyka stanu władania terenów w porcie Szczecin

Charakter stanu władania	Powierzchnia (m ²)	Udział w powierzchni portu
--------------------------	--------------------------------	----------------------------

Razem powierzchnia Portu Morskiego Szczecin w granicach Miasta Szczecina	16 034 371	100,00%
w tym:		
działki lądowe	9 012 920	56,21%
działki wodne	7 021 451	43,79%
Działki we władaniu ZMPSiŚ SA	4 152 212	25,90%
w tym		
będące własnością ZMPSiŚ SA	brak	0,00%
będące własnością SP w użytkowaniu wieczystym ZMPSiŚ SA	4 152 212	25,90%
będące własnością Gminy w użytkowaniu wieczystym ZMPSiŚ SA	brak	0,00%

Źródło: Strategia rozwoju portów morskich w Szczecinie i Świnoujściu na lata 2007 -2020. Szczecin 2007.

Port w Szczecinie jest jedną z najlepiej uzbrojonych w infrastrukturę ochrony środowiska części miasta Szczecina. Wizerunek rejonu intensywnej działalności gospodarczej przyjaznego środowisku naturalnemu zawdzięcza w dużej mierze efektom funkcjonowania Spółki Wodnej „Międzyodrze”. Spółka jest instytucją powołaną do uporządkowania gospodarki ściekowej na obszarze Międzyodrza w Szczecinie. Spółka Wodna „Międzyodrze” zrealizowała od podstaw inwestycję budowy mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków wraz z niezbędną infrastrukturą oraz inwestycję budowy instalacji odbiorczych i oczyszczania wód zaolejonych i wód po płukaniu ładowni. Praktycznie wszystkie tereny portu szczecińskiego znajdujące się w gestii ZMPSiŚ SA są skanalizowane i połączone z oczyszczalnią⁸⁵. Z oczyszczalni korzysta również część pozostałych właścicieli terenów w granicach portu Szczecin.

Wpływu przedsiębiorstw gospodarki morskiej na funkcjonowanie Miasta nie można rozpatrywać jedynie w kategorii oddziaływania gospodarczego. Przyrodne położenie nie pozostaje bez wpływu na sferę społeczną i kulturową aglomeracji portowej. Szczecin jest obecnie członkiem Związku Miast i Gmin Morskich oraz Związku Miast Bałtyckich. Corocznie w stolicy Pomorza Zachodniego odbywają się „Dni Morza”, biesiada ludzi związanych z gospodarką morską („Baltic Herring Meeting”) oraz konferencje naukowe: „Porty Morskie”, „Polska Żegluga Liniowa i Promowa”. W Szczecinie funkcjonuje Oddział Krajowej Izby Gospodarki Morskiej - członka Krajowej Izby Gospodarczej w Warszawie oraz oddział Stowarzyszenia „Civitas Christiana”- głównego organizatora corocznych Sejmików Morskich. Ważną rolę w kształtowaniu świadomości morskiej Szczecina odgrywają imprezy nie mające charakteru cyklicznego, jak choćby regaty „The Tall Ships' Races 2007”. Innym przykładem pozytywnego wpływu działalności morskiej na sferę społeczną Miasta było objęcie przez PŻM patronatu nad Technikum Morskim - nową szkołą o profilu morskim. Armator ten finansuje też stypendia dla studentów Wydziałów Nawigacyjnego i Mechanicznego Akademii Morskiej w Szczecinie⁸⁶. W ten sposób zacieśnia się współpraca nauki z praktyką morską.

Postulowane kierunki rozwoju gospodarki morskiej Szczecina

Rola gospodarki morskiej w życiu społeczno – gospodarczym miasta Szczecina nie jest już tak znacząca, jak miało to miejsce w okresie gospodarki centralnie – planowanej. Jest to

⁸⁵ Do roku 2009 planowane jest podłączenie z oczyszczalnią Półwyspu Katowickiego.

⁸⁶ Otrzymując trzyletnie stypendium zobowiązują się oni do przepracowania 2 lat na statkach szczecińskiego armatora.

naturalne i pożądane następstwo transformacji polskiej gospodarki, w ramach której nastąpiło odejście od oparcia rozwoju gospodarczego miasta jednym sektorze. Wspomniane przeobrażenia nie powinny jednak oznaczać rezygnacji z rozwijania wielu nowoczesnych, perspektywicznych aktywności morskich, do czego Szczecin z uwagi na swoje przyrodne położenie jest predestynowany.

Próbą podsumowania dotychczasowych rozważań oraz zarysowania najważniejszych szans i zagrożeń stojących przed szczecińską gospodarką morską jest analiza SWOT tego sektora gospodarki Szczecina (tabela 5.10.)

Tab. 5.10. Analiza SWOT gospodarki morskiej Szczecina

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • stabilna pozycja szczecińskich armatorów morskich na międzynarodowych rynkach żeglugowym. Utrzymywanie przez PŻM pozycji jednego z liderów morskich przewozów masowych na świecie, • coraz bardziej uniwersalny w swej ofercie usługowej zespół portowy Szczecin – Świnoujście, • wyspecjalizowanie się Stoczni Szczecińskiej Nowa w produkcji nowoczesnych, specjalistycznych statków morskich, • bogata oferta zakładów remontowych przemysłu stoczniowego, • wysoki poziom szczecińskiej edukacji morskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • upadek zachodniopomorskiego rybołówstwa dalekomorskiego, • słabnąca pozycja konkurencyjna portów morskich w Szczecinie i Świnoujściu na rynku usług portowych południowego Bałtyku, • permanentne problemy finansowe Stoczni Szczecińskiej Nowa, • skromna oferta dla obsługi ruchu pasażerskiego (brak terminalu do obsługi cruiserów, marin żeglarskich), • niska świadomość morska szczecinian.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • polityka transportowa UE wspierająca rozwój transportu morskiego. Początki wspólnej polityki morskiej UE, • rozwój handlu morskiego Polski, w tym przede wszystkim handlu bałtyckiego, • wprowadzenie w życie uregulowań prawnych ułatwiających funkcjonowanie stoczniom oraz armatorom morskim, • możliwość przyspieszenia transformacji funkcjonalnej portów morskich dzięki dofinansowaniu inwestycji portowych ze środków UE, • potencjalne warunki do rozwoju waterfrontu na terenach portu szczecińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • przenoszenie się światowej produkcji stoczniowej na kontynent azjatycki, • ściśle przestrzegany przez UE zakazu pomocy publicznej dla przedsiębiorstw (w tym stoczniowych), • rozwój bezpośrednich połączeń samochodowych i kolejowych z zaplecza polskich portów morskich do portu w Hamburgu, • opóźnienia w realizacji inwestycji poprawiających dostęp do portów morskich w Szczecinie i Świnoujściu od strony zaplecza gospodarczego, • brak decyzji o uznaniu korytarza transportowego CETC za korytarz ważny z punktu widzenia całej gospodarki UE.

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski i zalecenia

Dalszy rozwój gospodarki morskiej Szczecina jest determinowany przede wszystkim uwarunkowaniami związanymi z procesami globalizacyjnymi i integracyjnymi w gospodarce światowej. Członkostwo w UE związane jest z wieloma szansami stojącymi przed

przedsiębiorstwami gospodarki morskiej (sprzyjająca transportowi morskiemu polityka transportowa, początki polityki morskiej UE, wsparcie finansowe ze środków polityki regionalnej UE, rozwój handlu morskiego) ale nakłada również pewne reżimy (zakaz pomocy publicznej o charakterze sektorowym). Wśród innych zagrożeń podkreślenia wymagają te, które dotyczą słabego rozwoju infrastruktury lądowych gałęzi transportu współpracujących z portami morskimi, nadal pozostającej jedynie na etapie oddolnej inicjatywy koncepcji utworzenia CETC, czy też rozwoju połączeń lądowych, skutecznie konkurujących z morskim transportem dowozowo- odwozowym.

Przyszłość gospodarki morskiej Szczecina należy wiązać przede wszystkim z:

- Dalszym rozwojem działalności żeglugowej, wspieranej polityką transportową UE, a w przyszłości również wspólną polityką morską.
- Następnymi etapami uniwersalizacji oferty usługowej zespołu portów Szczecin – Świnoujście (wzrost potencjału dla obsługi drobnicy zjednostkowanej, rozwój funkcji dystrybucyjno – logistycznej, stworzenie warunków dla obsługi żeglugi cruisingowej, etc.).
- Kolejnymi lokalizacjami zakładów „nowego” przemysłu portowego pracujących, w zgodzie z zasadami ekorozwoju, głównie na potrzeby miasta i regionu Zachodniopomorskiego.
- Popularyzacją turystyki morskiej i nadmorskiej (w tym tej związanej z ożywianiem starych terenów portowych i ich rewitalizacją w kierunku rozwoju funkcji miejsko - portowych).
- Dalszym rozwojem edukacji i kultury morskiej.

Odrębnego odniesienia wymaga przyszłość przemysłu budowy statków w Szczecinie.⁸⁷ Mając na uwadze generalny trend związany z przenoszeniem działalności stoczniowej na kontynent azjatycki, a z drugiej strony pamiętając o przykładach stoczni specjalistycznych z sukcesami funkcjonujących na kontynencie europejskim, należy przyjąć trzy scenariusze:

- na obecnych terenach stoczniowych zostanie utrzymana dotychczasowa funkcja przemysłu stoczniowego, funkcjonującego na zdrowych ekonomicznych zasadach,
- na terenach tych rozwiną się inne funkcje portowe,
- rewitalizacja tych terenów odbędzie się w oparciu o funkcje miejsko – portowe.

Kolejne analizy znaczenia sektora gospodarka morską dla gospodarki Miasta powinny uwzględniać fakt, iż w oparciu o kapitał morski powstały po transformacji ustrojowej struktury holdingowe, w ramach których rozwijane są również działalności spoza tradycyjnego sektora morskiego⁸⁸. Rozważając w przyszłości wpływ badanego sektora na miejski rynek pracy (na wzór rozwiązań zachodnioeuropejskich) obok zatrudnienia o charakterze bezpośrednim należałoby też spróbować oszacować zatrudnienie o charakterze pośrednim (podmioty których egzystencja w dużej mierze zależy od istnienia gospodarki morskiej). Mająca na uwadze ogromne środki jakie przeznaczą w najbliższych latach na inwestycje podmioty sektora morskiego Szczecina nie należy również zapominać o środkach, które trafiają do Miasta dzięki istnieniu na jego terenie podmiotów ważnych dla całej gospodarki Polski (przykład przepraw drogowych przez rzeki Parnicę i Regalicę sfinansowanych przy wsparciu kredytu Banku Światowego w ramach projektu poprawy dostępu do największych polskich portów morskich).

⁸⁷ W listopadzie 2007 roku pojawiły się informacje o katastrofalnej sytuacji finansowej i utacie zdolności kredytowej Stoczni Szczecińskiej Nowa. Kwestią otwartą i wymagającą rozstrzygnięcia jest sposób i termin jej prywatyzacji, który zależy od decyzji Ministerstwa Skarbu Państwa. Prywatyzację utrudniają nierentowne kontrakty, które zniechęcają potencjalnych inwestorów. Z punktu widzenia miasta Szczecin ewentualna upadłość tego przedsiębiorstwa pociągnęłaby za sobą poważne konsekwencje o charakterze ekonomicznym i społecznym. Problem symulacji skutków takiego – niekorzystnego i niepożądanego- scenariusza musiałby być jednak przedmiotem innego opracowania.

⁸⁸ Np. w firmach skupionych w samej tylko „Grupie PŻM” pracuje w sumie ok. 3500 osób

VI: ROLA TURYSTYKI W ROZWOJU MIASTA

- 6.1. Walory turystyczne Szczecina**
- 6.2. Baza noclegowa i ruch turystyczny**
- 6.3. Analiza preferencji turystów w świetle przeprowadzonych badań ankietowych**
- 6.4. Ocena wpływu finału regat „The Tall Ships’ Races” na gospodarkę Szczecina**
- 6.5. Analiza SWOT rynku turystycznego w Szczecinie**
- 6.6. Postulowane kierunki rozwoju turystyki w Szczecinie**

6.1. Walory turystyczne Szczecina

Szczecin jest jednym z bardziej atrakcyjnych turystycznie miast w Polsce. Na wysokie walory turystyczne składa się unikatowe położenie miasta u ujścia Odry do jeziora Dąbie i Zalewu Szczecińskiego, w stosunkowo niewielkiej odległości (ok. 60 km) od Wybrzeża Bałtyckiego, 150 km od Berlina i zaledwie 12 km od zachodniej granicy z Niemcami. Przez Szczecin wiedzie najkrótsza śródlądowa droga wodna z Berlina (w którym zarejestrowanych jest kilkadziesiąt tysięcy jachtów) do Bałtyku. W rejonie miasta krzyżuje się droga międzynarodowa łącząca kraje południowej Europy i Skandynawii z autostradą Berlin-Szczecin i drogami w kierunku wschodnim i Polski Centralnej.

Dużą atrakcją Szczecina, wyróżniającą go wśród innych miast w kraju, są walory krajobrazowe okolic: otoczenie miasta wzgórzami i dużymi kompleksami leśnymi puszczy i parków krajobrazowych, płaski teren Międzyodrza z odnogami Odry, licznie występujące parki miejskie z unikatowym drzewostanem, zabytki kultury materialnej, muzea, tereny portowe, interesujący układ przestrzenny miasta i jego zabudowa.

Do najważniejszych **walorów turystycznych** Szczecina należy niewątpliwie zaliczyć: Wały Chrobrego, Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie (XIV wiek), Pałac Pod Głowami, Pałac Klasycystyczny, Pałac Pod Globusem, Pałac Joński, Kościół świętych Piotra i Pawła, Bazylika Katedralna św. Jakuba Apostoła (XII wiek), Kościół pofranciszkański św. Jana, Kamienica Loitzów, Kamienice mieszczańskie przy ul. Kuśnierskiej, Baszta Panieńska Siedmiu Płaszcy (XV wiek), Stary Ratusz (XV wiek), Nowy Ratusz (1879), Brama Portowa, dawniej Berlińska (XVIII wiek), Brama Hołdu Pruskiego, dawniej Nakielska, zwana również Królewską (XVIII wiek), „nowe” Stare Miasto, Cmentarz Centralny, Jezioro Szmaragdowe, Plac Orła Białego z fontanną Orła Białego, Posąg bogini Flory, Muzeum Narodowe.

Inne elementy wpływające na atrakcyjność miasta to jego znacząca rola jako głównego ośrodka administracji i usług (handel, rozwijające się funkcje targowe, nauka i kultura) oraz głównego centrum obsługi ruchu turystycznego na Pomorzu Zachodnim, z dużą koncentracją całorocznych miejsc noclegowych (45,7% wszystkich miejsc na terenie województwa skupionych jest w Szczecinie) i innych usług turystycznych i paraturystycznych.

Dzięki wysokim walorom środowiska naturalnego województwa, coraz lepszemu zagospodarowaniu turystycznemu pasa nadmorskiego następuje wzrost atrakcyjności turystycznej i gospodarczej całego regionu zachodniopomorskiego, co jest także czynnikiem przyciągającym turystów do Szczecina.

Turystyce przyjazdowej do Szczecina sprzyja rozwijająca się w ostatnich latach sieć międzynarodowych połączeń promowych, kolejowych i lotniczych, stałych i sezonowych powiązań żegluga śródlądową, także z portami w Niemczech, jak również uruchamianie nowych przejść granicznych na terenie województwa. Ponad 70% turystów zagranicznych przekraczających granicę przybywa do Szczecina przejeżdżając tranzytem. Odsetek przekraczających granicę państwa przez przejścia graniczne sąsiadujące ze Szczecinem i korzystających z noclegu jest niewielki i wynosi ok. 1,5%.

6.2. Baza noclegowa i ruch turystyczny

W Szczecinie znajdują się 43 obiekty zbiorowego zakwaterowania, dysponujące ponad 5 tys. miejsc. Ponad połowa znajduje się w 17 hotelach o zróżnicowanym standardzie świadczonych usług. Główne z nich to: czterogwiazdkowe Radisson SAS, Novotel, Hotel Park, trzygwiazdkowe: Neptun, Panorama oraz dwugwiazdkowe: Campanile, Focus i Ibis. Z bazy noclegowej Szczecina rocznie korzysta około 350 tys. turystów, z czego ponad połowę stanowią turyści zagraniczni.

Tab. 6.1. Ogólne dane o obiektach zbiorowego zakwaterowania w Szczecinie w latach 2004-2006

Baza noclegowa	2004	2005	2006
Obiekty zbiorowego zakwaterowania ogółem	46	44	43
Miejsca noclegowe	5304	5235	5205
Korzystający z noclegów ogółem w tys.	347,5	368,1	352,4
Korzystający z noclegów turyści zagraniczni w tys.	191,8	206,3	175,1
Udzielone noclegi ogółem w tys.	590,1	636,3	630,8
Udzielone noclegi turystom zagranicznym w tys.	322,7	358,7	320,8
W tym:			
Hotele	17	16	17
Miejsca noclegowe	2881	3025	2977
Udzielone noclegi w tys.	422,2	481,4	483,2
Inne obiekty hotelowe	14	13	13
Miejsca noclegowe	764	626	616
Udzielone noclegi w tys.	85,1	80,5	60,0
Szkolne schroniska młodzieżowe	4	4	4
Miejsca noclegowe	264	254	264
Udzielone noclegi tys.	21,8	24,1	26,9
Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	1	1	1
Miejsca noclegowe	38	54	66
Udzielone noclegi w tys.	2,5	5,9	7,5
Kempingi			
Udzielone noclegi w tys.	5,5	8,1	7,7
Pozostałe obiekty niesklasyfikowane	9	9	7
Miejsca noclegowe	1107	1026	1132
Udzielone noclegi w tys.	33,0	36,4	45,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Z tabeli 6.1 wynika, że w hotelach w latach 2004-2006 liczba udzielonych noclegów rosła. Znaczny wzrost miejsc noclegowych i udzielonych noclegów można również zaobserwować w szkolnych schroniskach młodzieżowych oraz w zespołach ogólnodostępnych domków turystycznych. W 2006 roku ogólnie jednak zaobserwowano spadek liczby turystów korzystających z obiektów noclegowych, jak i liczby udzielonych im noclegów.

W Szczecinie baza noclegowa jest zróżnicowana i może spełnić różne potrzeby turystów. W ciągu kilku ostatnich lat można zaobserwować znaczną poprawę sytuacji w schroniskach oraz hotelach. Ogólny stan techniczny turystycznej bazy noclegowej ocenia się jako dobry.

Badania prowadzone przez Instytut Turystyki w Warszawie wskazują, że w 2006 roku do Szczecina przyjechało około 0,5 mln turystów krajowych i 0,3 mln zagranicznych⁸⁹. Interesy i sprawy służbowe były głównym celem wizyt turystów zagranicznych w mieście

⁸⁹ Badania przeprowadzone przez Instytut Turystyki w 2006 roku w dziesięciu miastach Polski, tj.: Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu: B. Radkowska, *Turystyka polska w 2006 roku. Wielkie miasta*, Instytut Turystyki, Warszawa 2007.

(40% wszystkich przyjazdów). Najczęściej były to przyjazdy związane z prowadzeniem interesów w imieniu firmy bądź własnych. Co piąty przyjazd miał na celu odwiedzin u krewnych lub znajomych. Celem co siódmej wizyty były turystyka i wypoczynek, a co ósmej – zakupy (najwyższy udział wśród dziesięciu badanych miast). Blisko 40% przyjazdów do miasta było zorganizowanych za pośrednictwem biur podróży (wykupiona część usług, tylko rezerwacja). Średnia długość pobytu w mieście wynosiła 2 noce i była najkrótsza w porównaniu z innymi badanymi miastami. Turyści zagraniczni przebywali w Szczecinie najczęściej 2-4 dni (blisko 80% ogółu pobytów, najwyższy udział wśród badanych miast). Odsetek osób deklarujących polskie pochodzenie był najwyższy (co siódmy turysta zagraniczny odwiedzający Szczecin).

W 2006 roku Szczecin pod względem liczby obsłużonych pasażerów (przylatujących i odlatujących w ruchu krajowym i międzynarodowym) zajął ostatnie miejsce w grupie omawianych miast – obsłużył 1% wszystkich pasażerów korzystających z polskich lotnisk. Port lotniczy odnotował jednak dużą dynamikę wzrostu przewozów pasażerskich – w porównaniu do 2005 roku liczba pasażerów wzrosła o blisko 75%. Cudzoziemcy przylatujący do Szczecina stanowili niecałe 0,3% wszystkich przekraczających granice do Polski w portach lotniczych. Wśród przybyłych przeważali Brytyjczycy.

W 2006 roku z bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania w Szczecinie skorzystało ponad 15% Polaków i ponad 40% turystów zagranicznych spośród korzystających z takiej bazy w całym województwie zachodniopomorskim. Wśród turystów zagranicznych nocujących w rejestrowanej bazie dominowali Niemcy. Ponadto najliczniej przyjeżdżali goście z Danii i Szwecji. Średnia długość pobytu turystów zagranicznych korzystających z rejestrowanej bazy wynosiła 1,8 nocy, a krajowych – 1,7 nocy. W hotelach zatrzymało się blisko 75% turystów krajowych i blisko 90% zagranicznych korzystających z rejestrowanej bazy noclegowej. Ponadto najczęściej nocowano w innych obiektach hotelowych (tzn. obiektach pełniących funkcję hoteli, moteli lub pensjonatów, ale bez nadanej kategorii). Inną najczęściej wykorzystywaną przez Polaków bazą były obiekty niesklasyfikowane, a przez turystów zagranicznych – kempingi.

Ważnym miernikiem aktywności władz lokalnych w zakresie turystyki jest **wielkość i struktura wydatków na turystykę z budżetu miasta**. Wydatki na turystykę ponoszono głównie w dziale 630 „Turystyka” (Rozdział 63001 – „Ośrodki informacji turystycznej”, Rozdział 63003 – „Zadania w zakresie upowszechniania turystyki”, Rozdział 63095 – „Pozostała działalność”), a z pozostałych także np. w dziale 750 „Administracja publiczna”.

Strukturę wydatków poniesionych i planowanych przez miasto Szczecin na tle wybranych innych miast, w latach 2006-2007, przedstawiają tabele 6.2 i 6.3.

Tab. 6.2. Struktura wydatków poniesionych przez urzędy miast na turystykę w 2006 roku (tys. zł)

Miasto	Dział 630				Inne działy	Wydatki ogółem
	63001	63003	63095	Razem 630		
Gdańsk	-	1299,0	-	1299,0	5274,9	6573,9
Lublin	185,0	613,3	-	798,3	407,9	1206,2
Łódź	186,6	58,2	-	244,8	2446,3	2691,1
Poznań	-	959,9	593,0	1552,9	-	1552,9
Szczecin	-	24,0	109,3	133,3	-	133,3
Wrocław	-	24,0	-	24,0	1322,4	1346,4

Źródło: B. Radkowska, *Turystyka polska w 2006 roku. Wielkie miasta*, Instytut Turystyki, Warszawa 2007, s. 40.

Z przedstawionych danych wynika, że w 2006 roku Szczecin na turystykę przeznaczył co najmniej 10-krotnie mniej środków niż inne badane miasta. Szczególnie wyraźną różnicę widać w porównaniu z Gdańskiem, również miastem portowym.

Tab. 6.3. Struktura planowanych wydatków urzędów miast na turystykę w 2007 roku (tys. zł)

Miasto	Dział 630				Inne działy	Wydatki ogółem
	63001	63003	63095	Razem 630		
Gdańsk	-	1437,6	-	1437,6	6813,1	8250,7
Lublin	194,0	150,0	-	344,0	411,6	755,6
Łódź	192,0	50,0	-	242,0	4535,0	4777,0
Poznań	-	157,0	1612,1	1769,1	-	1769,1
Szczecin	-	200,8	277,3	478,1	24,9	503,0
Wrocław	-	826,0	-	826,0	3879,8	4705,8

Źródło: B. Radkowska, *Turystyka polska w 2006 roku. Wielkie miasta*, Instytut Turystyki, Warszawa 2007, s. 40.

W 2007 roku miasto Szczecin zwiększyło planowane wydatki prawie 4-krotnie w stosunku do 2006 roku. Niemniej jednak z sumą 503 tys. zł nadal zajmuje zdecydowanie ostatnie miejsce wśród badanych miast.

6.3. Analiza preferencji turystów w świetle przeprowadzonych badań ankietowych

Ocena atrakcyjności turystycznej Szczecina w opinii turystów – badanie przeprowadzone przez Katedrę Zarządzania Turystyką Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego w latach 2004-2005

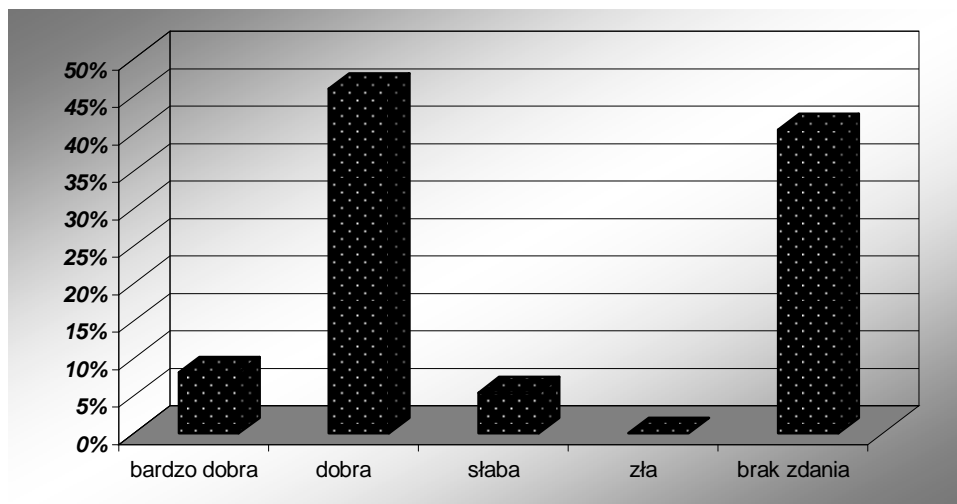
W celu zbadania opinii turystów zagranicznych, dotyczących Szczecina jako miejsca destynacji turystycznej, przeprowadzono badania bezpośrednie odwiedzających miasto w lipcu i sierpniu 2005 roku. Badaniami objęto 75 turystów zagranicznych, uczestników imprez organizowanych przez jedno ze szczecińskich biur podróży, specjalizujące się w zagranicznej turystyce przyjazdowej. Zastosowano metodę demoskopijną w formie kwestionariusza ankietowego.

Analizując uzyskane wyniki badań należy stwierdzić, że większość respondentów stanowiły kobiety, tj. 51,3%, i przeważała grupa wiekowa 60-69 lat. Zdecydowaną większość respondentów, tj. 87%, stanowili mieszkańcy Berlina. Dla ponad połowy turystów była to pierwsza wizyta w Szczecinie.

Badani turyści przyjeżdżając do Szczecina najczęściej korzystali ze środków transportu kolejowego (93,3%), sporadycznie do przyjazdu wykorzystywany był autokar (5,3%) czy prom (1,3%).

Badani turyści najczęściej określali dostępność komunikacyjną Szczecina jako dobrą. Strukturę odpowiedzi dotyczących oceny tego parametru przedstawia rysunek 6.1.

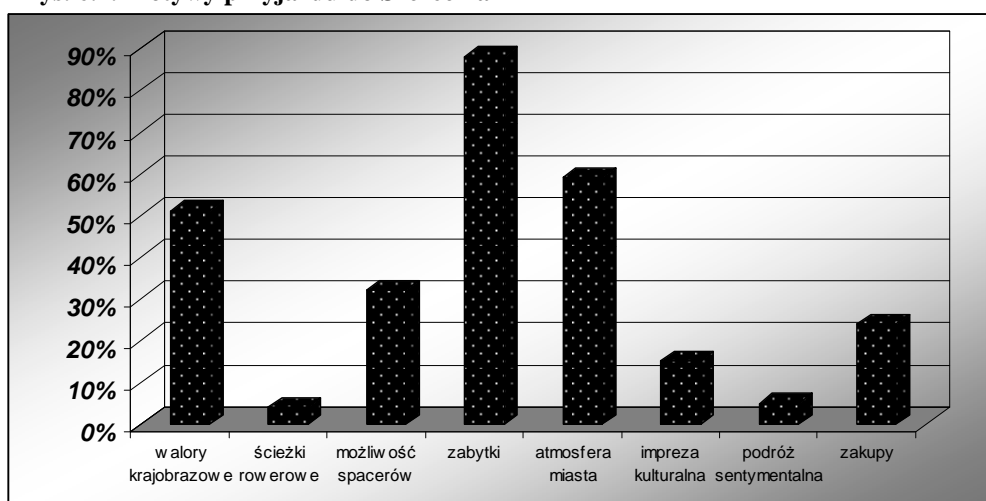
Rys. 6.1. Ocena dostępności komunikacyjnej Szczecina

Źródło: badania ankietowe Katedry Zarządzania Turystyką WZIEU US w latach 2004-2005.

Główne motywy przyjazdu do Szczecina związane były przede wszystkim ze zwiedzaniem zabytków, atmosferą miasta i walorami krajobrazowymi; w mniejszym stopniu dotyczyły możliwości odbywania spacerów, zakupów, imprez kulturalnych, podróży sentymentalnej czy ścieżek rowerowych (rys. 6.2).

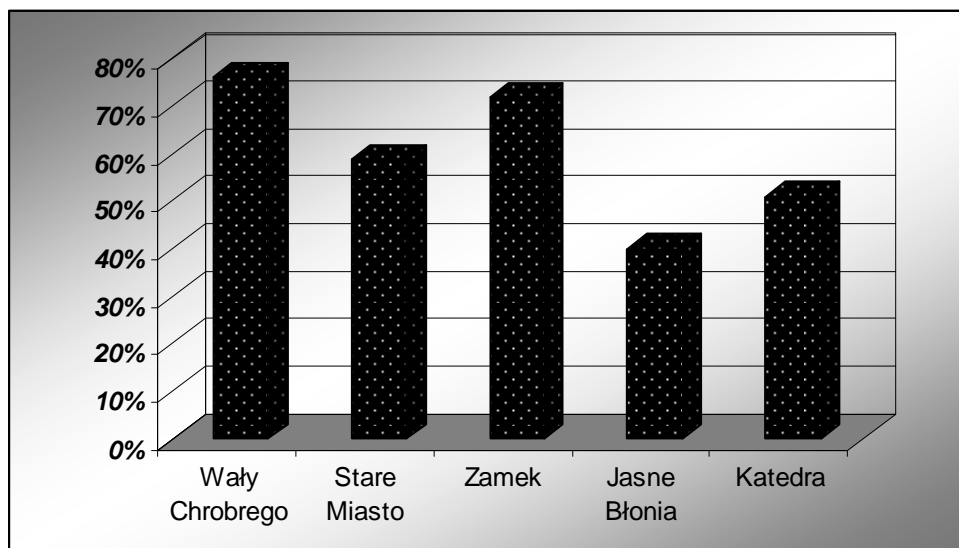
Rys. 6.2. Motywy przyjazdu do Szczecina

Źródło: badania ankietowe Katedry Zarządzania Turystyką WZIEU US w latach 2004-2005.

Badani zagraniczni turyści za najbardziej interesujące spośród walorów kulturowych Szczecina uznali Wały Chrobrego, Zamek i Stare Miasto; w dalszej kolejności wymieniali Katedrę i Jasne Błonia (rys. 6.3).

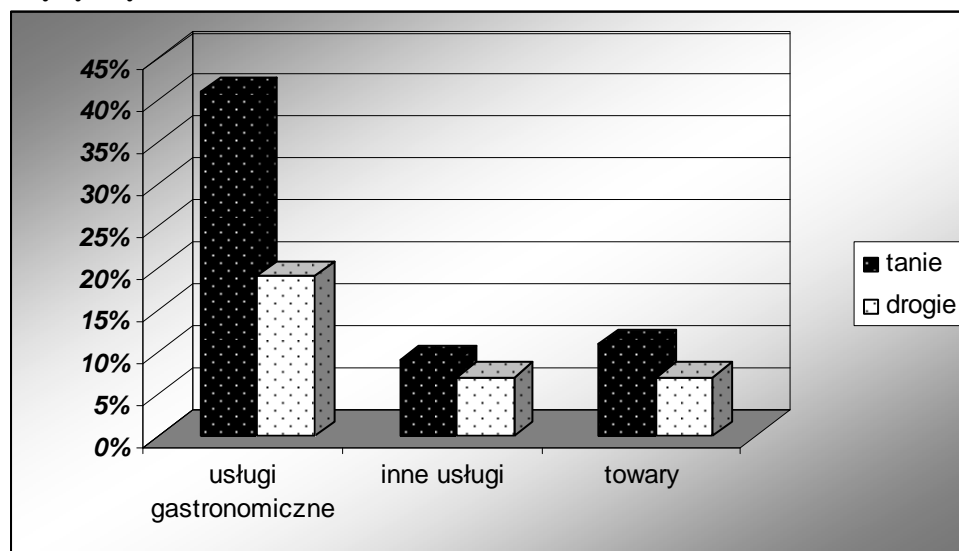
Rys. 6.3. Najbardziej interesujące walory kulturowe Szczecina w opinii respondentów

Źródło: badania ankietowe Katedry Zarządzania Turystyką WZIEU US w latach 2004-2005.

W przeprowadzonym badaniu respondenci oceniali również stosunek jakości do ceny w odniesieniu do dóbr i usług turystycznych. Za relatywnie tanie najczęściej uznawano usługi gastronomiczne, a także pozostałe usługi. Warto zwrócić uwagę, że za stosunkowo drogie uznano towary, chociaż opinie tutaj były najbardziej zróżnicowane, a liczba udzielonych odpowiedzi w sumie niewielka. Szczegółowe oceny dotyczące badanej relacji jakość/cena w odniesieniu do wybranych dóbr i usług turystycznych prezentuje rysunek 6.4.

Rys. 6.4. Ocena współczynnika jakość/cena w odniesieniu do wybranych dóbr i usług turystycznych

Źródło: badania ankietowe Katedry Zarządzania Turystyką WZIEU US w latach 2004-2005.

Kolejnym elementem ocenianym przez respondentów była jakość obsługi w punktach infrastruktury turystycznej. Najlepiej została oceniona obsługa w środkach transportu, restauracjach i punktach informacji turystycznej.

Przedmiotem przeprowadzonych badań była również ocena poziomu usług przewodnickich i pilotażowych. Zdecydowanie najwięcej było tutaj odpowiedzi wskazujących na wysoką jakość tychże usług. Najwyżej oceniono profesjonalizm i uprzejmość pilotów i przewodników turystycznych, a w dalszej kolejności ich

komunikatywność, wiarygodność i dokładność przekazywanych informacji oraz zapewnienie bezpieczeństwa.

Prawie połowa badanych turystów oceniła poziom estetyki Szczecina jako zbliżony do ich miejsca zamieszkania, a 27% uznało, że jest wyższy.

Przedstawione wyniki badań pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

- 1) Badani turyści, głównie mieszkańcy Berlina, w wieku powyżej 50 lat, w zdecydowanej większości przyjechali do Szczecina środkami transportu kolejowego. Oceniają przy tym dostępność komunikacyjną Szczecina jako dobrą.
- 2) Główne cele przyjazdu do Szczecina związane były przede wszystkim ze zwiedzaniem zabytków, atmosferą miasta i walorami krajobrazowymi.
- 3) Badani turyści za najbardziej interesujące spośród walorów kulturowych Szczecina uznali Wały Chrobrego, Zamek i Stare Miasto.
- 4) Oceniając stosunek jakości do ceny w odniesieniu do dóbr i usług turystycznych, za relatywnie tanie najczęściej uznawano usługi gastronomiczne, a także inne usługi.
- 5) Poziom obsługi turystycznej najlepiej został oceniony w środkach transportu, restauracjach i punktach informacji turystycznej.
- 6) Badani turyści bardzo wysoko ocenili poziom usług przewodnickich i pilotażowych. Najwyżej oceniono profesjonalizm oraz uprzejmość pilotów i przewodników turystycznych

Reasumując należy stwierdzić, że generalnie jakość świadczonych usług turystycznych w Szczecinie została oceniona przez turystów niemieckich jako dobra. Pozytywnie również wyrażano się o walorach kulturowych, dostępności komunikacyjnej Szczecina, jak i poziomie obsługi ruchu turystycznego. Ponad 67% respondentów zadeklarowało chęć ponownego przyjazdu do Szczecina. Zakładając, że w przyszłości ceny dóbr i usług będą po obu stronach granicy na zbliżonym poziomie, należy przyjąć, że jakość usług turystycznych oraz poziom obsługi turystów stanie się kluczowym elementem, obok walorów turystycznych, kształtującym wizerunek danego obszaru jako atrakcyjnego miejsca destynacji turystycznej.

Analiza preferencji niemieckiego klienta - badanie przeprowadzone przez Północną Izbą Gospodarczą w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego w latach 2004-2007

W miejscowościach przygranicznych ważną rolę odgrywa również turystyka zakupowa. Przyjazdy Niemców do Szczecina i jego okolic przyczyniły się w ostatnich latach do rozwoju przygranicznych sklepów i punktów usługowych (typu gabinety dentystyczne lub kosmetyczne, zakłady fryzjerskie, itp.)⁹⁰.

Znajomość rynku oraz potrzeb konsumentów jest podstawą skutecznego działania firm, dlatego Katedra Efektywności Innowacji Uniwersytetu Szczecińskiego wraz z Północną Izbą Gospodarczą w Szczecinie przeprowadziły od 2004 roku cztery badania na temat preferencji niemieckich klientów przyjeżdżających na zakupy⁹¹. Wyniki dały możliwość uzyskania praktycznej wiedzy dla przedsiębiorców oraz wskazania działań doskonalących ich

---

⁹⁰ J. Markiewicz, P. Niedzielski, *Turystyka zakupowa niemieckich klientów w województwie zachodniopomorskim w świetle badań ankietowych przeprowadzonych w latach 2004-2006*, w: *Polityka regionalna zagospodarowania turystycznego*, Ekonomiczne Problemy Turystyki nr 8, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2007, s. 169-178.

⁹¹ *Analiza preferencji niemieckiego klienta* – badanie przeprowadzone przez Północną Izbą Gospodarczą w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego w okresie 01.07-30.08.2004 r., 20.07-10.08.2005 r. na terenie sklepów wielko powierzchniowych, targowisk i części drobnych sklepów i butików położonych w centrum Szczecina, na próbie 200 niemieckich klientów.

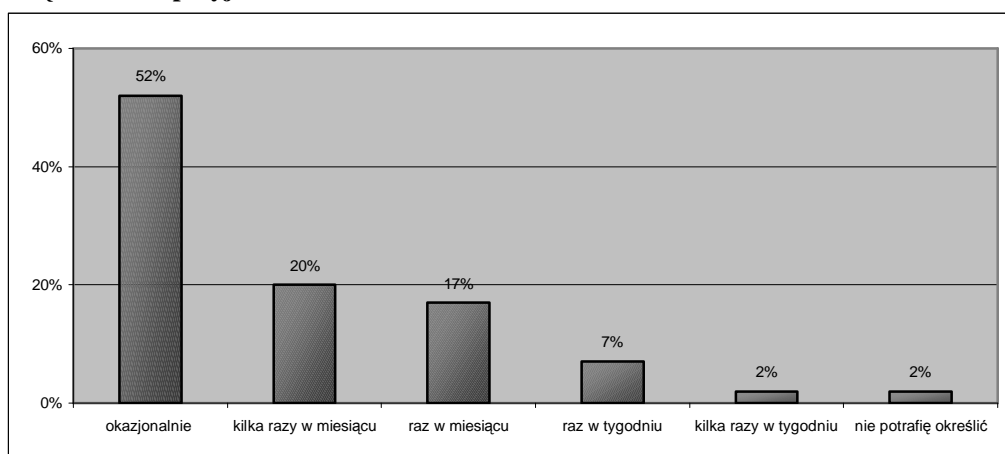
ofercję. Na uwagę zasługuje zwłaszcza badanie przeprowadzone w 2006 roku⁹², które wskazuje na malejącą liczbę Niemców regularnie przyjeżdżających do Szczecina i jego okolic na zakupy. W celu przeanalizowania tego zjawiska, warto odnieść się do wyników poprzednich badań, przeprowadzonych w 2004 i 2005 roku.

Niemieccy klienci przyjeżdżają do tych sklepów i punktów usługowych, które spełniają ich oczekiwania, a więc takich, które oprócz jakości i niskich cen oferowanych produktów, zapewniają również niemieckojęzyczną obsługę i stosują napisy w języku niemieckim, posiadają w pobliżu parking strzeżony oraz zlokalizowane są blisko głównych dróg prowadzących do przejść granicznych z Niemcami.

Wyniki badania potwierdzają, że jednym z najważniejszych czynników, który wpłynął na wzrost turystyki zakupowej niemieckich klientów do Polski w ostatnich latach, była akcesja Polski do Unii Europejskiej i otwarcie granic. Na pytanie: *Czy robili Państwo zakupy w Polsce, kiedy Polska nie była jeszcze w Unii Europejskiej? Prawie 60% ankietowanych wybrało odpowiedź rzadziej niż teraz. Jedyne 20% respondentów wskazało, że ich przyjazdy do Polski były częstsze przed 1 maja 2004 roku.*

Jeśli chodzi o częstotliwość przyjazdów na zakupy do Polski, to z badań z 2006 roku wynika, że tylko 9% ankietowanych przyjeżdża do Polski na zakupy regularnie, przynajmniej raz w tygodniu (rysunek 6.5). Ponad połowa badanych Niemców przyznała się do okazjonalnych przyjazdów. W porównaniu do wyników badań przeprowadzonych w 2004 i 2005 roku, badanie to wyraźnie wskazuje na zmniejszającą się liczbę niemieckich klientów regularnie przyjeżdżających do Polski na zakupy.

Rys. 6.5. Częstotliwość przyjazdów niemieckich klientów do Polski w 2006 roku

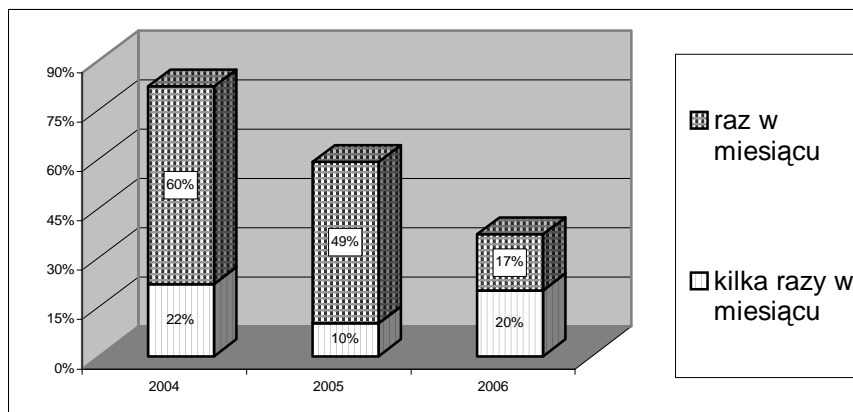

Źródło: *Analiza preferencji niemieckiego klienta* - badanie ankietowe przeprowadzone przez PIG w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji WZIEU US.

Biorąc pod uwagę częstotliwość wizyt, którą respondenci określali jako *raz w miesiącu* i *kilka razy w miesiącu*, okazało się, że udział niemieckich klientów, którzy odwiedzali Polskę co najmniej raz w miesiącu, zmalał z 82% do 37%, co zostało przedstawione na rysunku 6.6.

⁹² *Analiza preferencji niemieckiego klienta* – badanie ankietowe przeprowadzone w okresie 18.09-30.09.2006 r. przez Północną Izbę Gospodarczą w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego w centrach handlowych (*Galaxy, Ster*) oraz targowisku Dołuje, na próbie 380 niemieckich klientów.

Rys. 6.6. Częstotliwość przyjazdów niemieckich klientów do Polski w latach 2004-2006

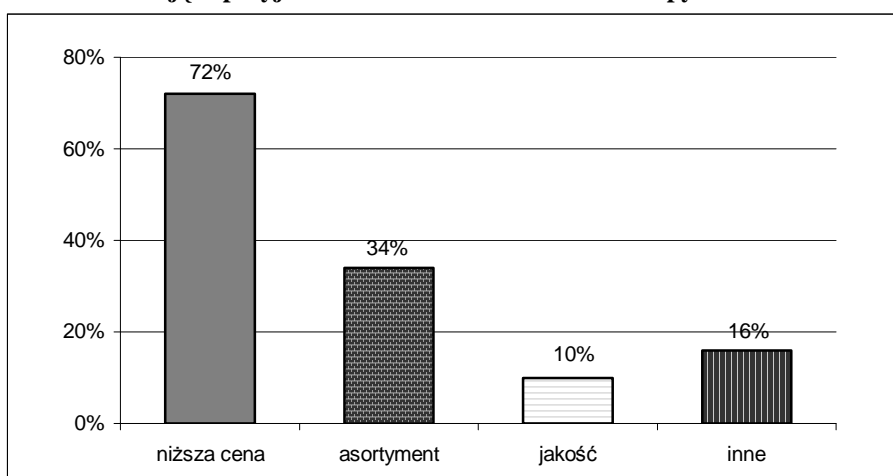

Źródło: *Analiza preferencji niemieckiego klienta* - badanie ankietowe przeprowadzone przez PIG w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji WZIEU US.

Od 2004 roku zmalał również udział Niemców, którzy przyjeżdżają do Polski co najmniej raz w tygodniu. Warto także podkreślić, że wyniki badań wykazały, że w stosunku do poprzednich lat, w 2006 roku do Polski przyjechało na zakupy mniej osób w młodym i średnim wieku.

Przeprowadzona *Analiza preferencji niemieckiego klienta* wskazała na podstawowy motyw, który skłania niemieckich klientów do robienia zakupów w Polsce. Jest nim niewątpliwie niska cena – aż 70% wskazań, jednak warto podkreślić, iż zachodnich sąsiadów przyciąga także duży asortyment produktów (34%) oraz jakość (10%) – rysunek 6.7.

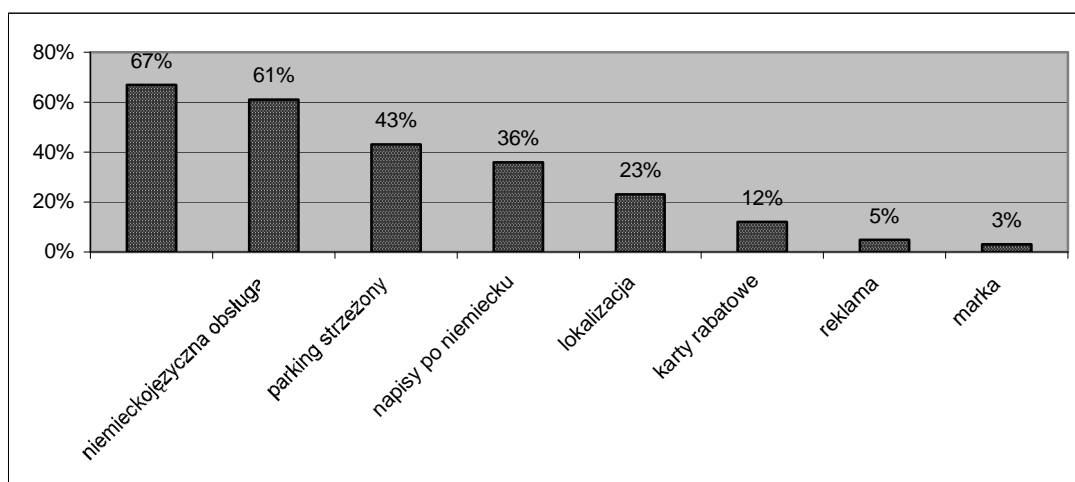
Rys. 6.7. Czynniki warunkujące przyjazd niemieckich klientów na zakupy do Polski w 2006 roku

Źródło: *Analiza preferencji niemieckiego klienta* - badanie ankietowe przeprowadzone przez PIG w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji WZIEU US.

Analizując turystykę zakupową niemieckiego klienta pod kątem przedsiębiorstw handlowych oraz usługowych w regionie wynika, że nie tylko niska cena oraz jakość produktów wpływa na preferencje zakupowe niemieckiego klienta. Decyzje o wyborze sklepu determinowane są również innymi czynnikami (rysunek 6.8), które związane są z całym procesem świadczenia usług i wpływają na ocenę jakości usługi. Najliczniejsza część respondentów (67%) zwraca uwagę na cenę, obsługę znającą język niemiecki (61%) oraz strzeżony parking w pobliżu sklepu (43%). W poprzednich latach większą uwagę respondenci przywiązywali do niemieckojęzycznej obsługi.

Rys. 6.8. Główne czynniki warunkujące wybór sklepu/zakładu usługowego przez niemieckich klientów w 2006 roku

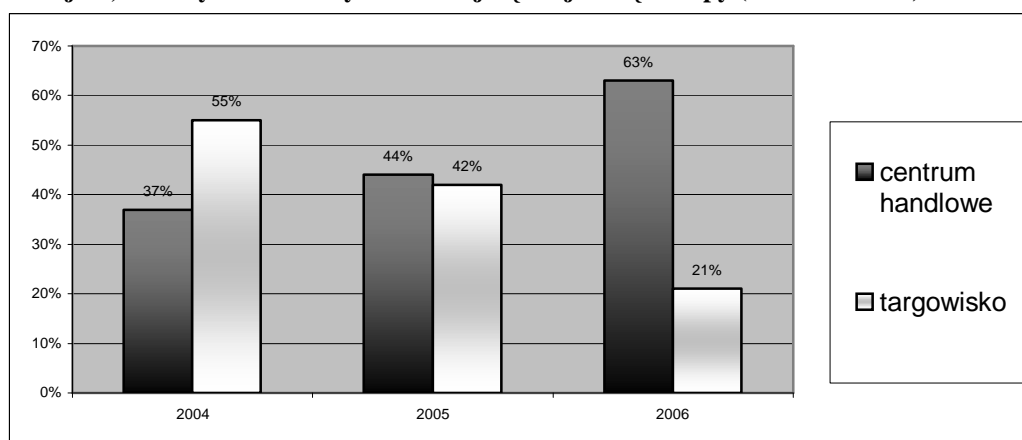
Źródło: Analiza preferencji niemieckiego klienta - badanie ankietowe przeprowadzone przez PIG w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji WZIEU US.

Wyniki badań z 2006 roku sugerują, że Polscy przedsiębiorcy sprostali oczekiwaniom gości zza Odry i obecnie w większości sklepów zatrudnione są osoby posługujące się językiem niemieckim. Pozostałe czynniki, jak lokalizacja, napisy po niemiecku oraz karty rabatowe, stanowiły podobny odsetek odpowiedzi w poprzednich badaniach.

Zagadnieniem istotnym z punktu widzenia polskich przedsiębiorców jest również odpowiednia promocja punktów handlowych oraz usługowych po stronie niemieckiej. Bez zmian w stosunku do wyników poprzednich lat, najskuteczniejsza jest rekomendacja znajomych (prawie 50% wskazań). Warto zauważyć, że osoby starsze zwracają większą uwagę na reklamy w niemieckiej prasie, natomiast osoby młode często kierują się billboardami.

Z badania wynika, że niemieccy klienci preferują zakupy w centrach handlowych – ponad 60% respondentów, 21% wybiera targowiska, 9% hale targowe, 5% małe sklepiki oraz pozostałe miejsca - 2%. Należy zauważyć, od 2004 roku zmieniły się preferencje niemieckich klientów związane z miejscem robienia zakupów. Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, Niemcy początkowo chętniej odwiedzali zachodniopomorskie targowiska, zwłaszcza te usytuowane blisko polsko-niemieckiej granicy (ponad połowa badanych wskazała na targowiska w badaniu przeprowadzonym w 2004 roku).

Rys. 6.9. Miejsca, w których niemieccy klienci najchętniej robią zakupy (lata 2004-2006)

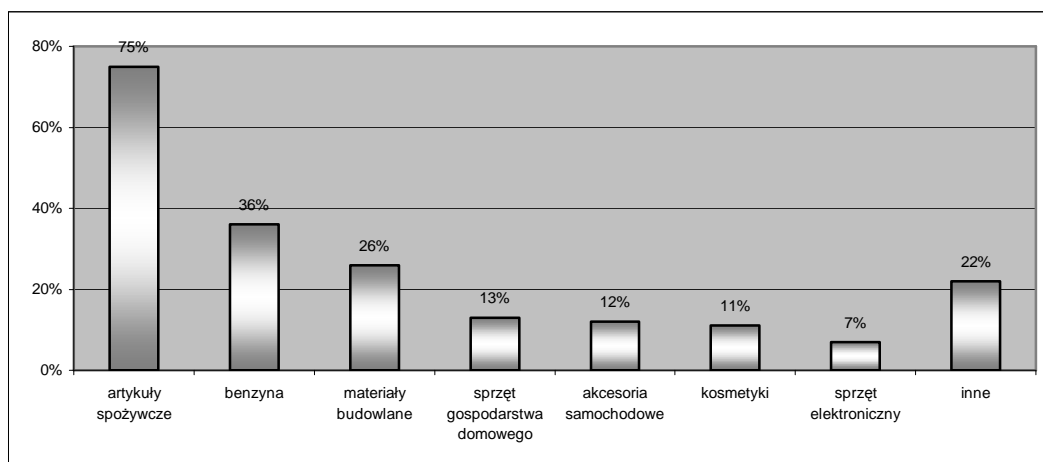

Źródło: Analiza preferencji niemieckiego klienta - badanie ankietowe przeprowadzone przez PIG w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji WZIEU US.

Należy zatem przypuszczać, że po pewnym czasie Niemcy lepiej poznali Polskę oraz przekonali się, że mogą coraz pewniej i bezpieczniej czuć się po wschodniej stronie Odry, co z kolei spowodowało, że zaczęli przemieszczać się dalej od granicy w kierunku miast w poszukiwaniu centrów handlowych. Obecnie centra handlowe stanowią główny cel podnóży zakupowych niemieckich klientów – rysunek 6.9. Wyniki badania z 2006 roku potwierdza sytuacja na przygranicznych targowiskach. Część z nich została już zamknięta, z kolei na tych, które jeszcze funkcjonują, handlowcy narzekają na brak niemieckich klientów.

Rys. 6.10. Najpopularniejsze polskie produkty kupowane przez niemieckiego klienta

Źródło: *Analiza preferencji niemieckiego klienta* - badanie ankietowe przeprowadzone przez PIG w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji WZIEU US.

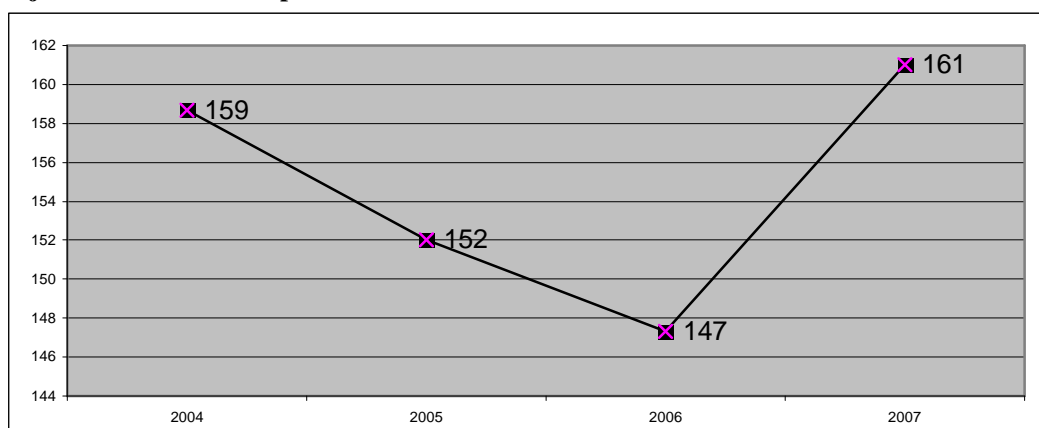
Rozpatrując najpopularniejsze polskie produkty kupowane przez niemieckich klientów, wymienić należy artykuły spożywcze, benzynę oraz materiały budowlane, co zaprezentowane zostało na rysunku 6.10. Wyniki badań z 2006 roku pokrywają się z odpowiedziami udzielanymi w poprzednich badaniach. Odnosi się to również do usług, spośród których Niemcy od 2004 roku najchętniej wybierają fryzjerskie i kosmetyczne (35%) oraz gastronomiczne (61%).

Badania przeprowadzone w 2007 roku wskazują, że częstotliwość przyjazdów niemieckich klientów do Szczecina, w ramach turystyki zakupowej, jest podobna do tej, którą odnotowano w poprzednim roku⁹³. Nadal głównym powodem przyjazdu Niemców jest niska cena (dla 60% respondentów)⁹⁴. Ponad połowa niemieckich klientów deklaruje, że w sytuacji zrównania się cen po obu stronach granicy, nadal przyjeżdżaliby do Szczecina. Cena, podobnie jak w poprzednich latach, jest również głównym czynnikiem warunkującym wybór sklepu przez niemieckich klientów (ponad 60% wskazań). Duża część respondentów (prawie 56%) wskazała na znaczenie niemieckojęzycznej obsługi. Zdecydowana większość Niemców nie przyjeżdża stale do tego samego miejsca na zakupy, przy czym ponad połowa respondentów najchętniej wybiera wielkopowierzchniowe centra handlowe. Niemieccy klienci, wzorem lat poprzednich, najczęściej kupowali artykuły spożywcze (78%) oraz paliwo (25,2%). Pytani o najpopularniejsze usługi, Niemcy najchętniej wybierają gastronomię (ponad 60%) oraz usługi fryzjerskie i kosmetyczne (40%).

⁹³ *Analiza preferencji niemieckiego klienta* – badanie ankietowe przeprowadzone w okresie 18.07-5.08.2007 w centrach handlowych (Galaxy, Ster) oraz targowisku DoFuje, na próbie 500 niemieckich klientów przez Północną Izbę Gospodarczą w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego, pod patronatem Urzędu Statystycznego w Szczecinie.

⁹⁴ J. Markiewicz, *Niemcy polubili Szczecin*, „Zachodniopomorski Przedsiębiorca” z 11.11.2007 r.

Rys. 6.11. Średnie jednodniowe wydatki niemieckiego klienta w sklepach i punktach usługowych w województwie zachodniopomorskim w latach 2004-2006 [w Euro]

Źródło: *Analiza preferencji niemieckiego klienta* - badanie ankietowe przeprowadzone przez PIG w Szczecinie oraz Katedrę Efektywności Innowacji WZIEU US.

Przeciętnie niemiecki klient wydawał podczas jednodniowych zakupów w Polsce od 147 do 161 Euro. Należy zaznaczyć, że zamożny Niemiec kieruje się do centrum handlowego *Galaxy*, gdzie jest skłonny zostawić ok. 235 Euro (w 2007 roku). Z kolei najmniej zamożni goście zza Odry zwykle wybierają targowisko w Dołujach i wydają ok. 127 Euro⁹⁵. Dane te pokazują, że po spadku przeciętnych wydatków w latach 2004-2006, w roku 2007 nastąpił ich zdecydowany wzrost – rysunek 6.11.

Wyniki zaprezentowanych badań wskazują, że niska cena jest jedną z podstawowych motywacji niemieckich klientów przyjeżdżających na zakupy do Szczecina i okolic. Przedsiębiorcy zajmujący się usługami i handlem detalicznym czerpią dodatkowe zyski za sprawą gości zza Odry. Warto podkreślić, że kwota 161 Euro, którą wydaje przeciętnie Niemiec na jednodniowych zakupach w polskich sklepach jest niebagatelną sumą z uwagi na fakt, iż przeciętne zarobki w Polsce kształtują się na poziomie 500 Euro.

Niemniej jednak wyniki badań wskazują na niepokojące zjawisko związane z malejącą częstotliwością przyjazdów niemieckich klientów do Szczecina i okolic. Nasuwa to podstawowe pytanie: dlaczego zakupy w Szczecinie i okolicach stały się mniej atrakcyjne dla gości zza Odry, pomimo tego, że ceny są nadal niższe niż w Niemczech?

Aby odpowiedzieć na to pytanie, warto ponownie odnieść się do przeprowadzonych badań. Odpowiedzi uzyskane na pytanie o najpopularniejsze polskie usługi wskazują, że niemieccy klienci chętnie jadają w restauracjach (61%), korzystają z usług *stricte* turystycznych (15%) oraz związanych z kulturą i rozrywką (4%). Z tego wynika, że goście zza Odry chcą w Polsce miło spędzić czas – są chętni spróbować polskiej kuchni, interesuje ich zwiedzanie i rozrywka. W tym miejscu, należy się zastanowić, nad ofertą Szczecina jako stolicy regionu, skierowanej do zagranicznych turystów. Najwidoczniej niższe ceny nie przyciągają coraz większej liczby gości zza Odry. Co więcej, skoro Niemcy znają dobrze Polskę, może zaczną wybierać coraz bardziej oddalone od granicy miasta, jak Poznań, Wrocław czy Gdańsk.

W 2006 roku niemieccy klienci zauważyli wzrost cen⁹⁶ (prawie 70% badanych), co należy traktować jako sygnał, że w najbliższej przyszłości może nastąpić zmiana celu

⁹⁵ W centrum handlowym *Ster* przeciętnie niemiecki klient wydaje 134 Euro (2007 r.).

⁹⁶ Wynika to z coraz bardziej umacniającego się złotego w stosunku do euro. Ceny w złotych rosną, czyli turyści niemieccy w Szczecinie mogą kupić coraz mniej.

przyjazdów gości z Niemiec do Polski, a tym samym turystyka zakupowa straci na znaczeniu na rzecz innych rodzajów turystyki. W takim przypadku oferta Szczecina i regionu, łącząca możliwość zrobienia zakupów z atrakcjami kulturalno-rozrywkowymi, jest niezbędna do tego, aby „utrzymać” turystów z Niemiec, a także przyciągnąć gości z innych krajów (Szwecji, Danii, Finlandii, itp.).

Problematyka ta ma szerszy wymiar i związane są z nią kwestie dogodnego systemu transportowego dla turystów, np. bezpośredniego połączenia kolejowego na trasie Berlin-Szczecin oraz uruchomienia szybkiego tramwaju łączącego odległe części Szczecina. Równie ważną sprawą jest bezpieczeństwo, bowiem częste kradzieże samochodów powodują, że Niemcy zazwyczaj wybierają tylko te miejsca, gdzie znajduje się parking strzeżony.

Należy stwierdzić, że turystyka zakupowa zajmuje ważne miejsce w gospodarce Szczecina. Dlatego też wnioski płynące z powyższych badań powinny stanowić praktyczną wiedzę i wskazówki dla lokalnych władz, przedsiębiorców, jak i mieszkańców.

6.4. Ocena wpływu finału regat „The Tall Ships’ Races” na gospodarkę Szczecina

W czasie finału regat The Tall Ships' Races 2007 w Szczecinie **łączy obrót pieniężny wyniósł ponad 250 mln złotych**⁹⁷. Według szacunków przeciętnie turysta na jeden dzień pobytu wydał 148 zł. Oznacza to, że sierpniowa impreza była nie tylko sukcesem promocyjnym i organizacyjnym, ale także finansowym dla gospodarki Szczecina. Według informacji szczecińskiego Urzędu Miasta, na organizację finału The Tall Ships' Races wydano 47,5 mln zł. Wydatki związane z realizacją kontraktu z STI - organizatorem regat - to 4,5 mln. W tej kwocie znalazła się m.in. opłata licencyjna 100 tys. euro, goszczenie załóg i obsługa wszystkich jednostek uczestniczących w wyścigu żaglowców. Na inwestycje różnego typu miasto przeznaczyło 25,4 mln zł. Na liście przedsięwzięć jest m.in. budowa centrum zarządzania bezpieczeństwem, nowoczesna toaleta miejska i oświetlenie mostu Długiego oraz Trasy Zamkowej. Na wydatki bieżące - obsługę imprezy, gwiazdy muzyczne i promocję władze Szczecina wydały 17,5 mln zł. Większość środków pieniężnych pochodziło z budżetu miasta. Do tego trzeba doliczyć 10 mln zł dotacji z budżetu państwa oraz pieniądze z umów sponsorskich. W gotówce miasto otrzymało od firm 1,4 mln zł, reszta została rozliczona w barterze. Dzięki 1000 ankiet, skierowanych do mieszkańców Szczecina, turystów krajowych i zagranicznych udało się opracować obraz przepływu pieniędzy w tym czasie. Z szacunków wynika, że w czasie zabawy szczecinianie i turyści zostawili w sumie 250 mln zł, z czego 195 mln zł to pieniądze przyjezdnych. Z tego na terenie samej imprezy (na Wałach Chrobrego i Łasztowni) obie grupy wydały 160 mln zł. Przeciętnie polski turysta na dzień pobytu w Szczecinie przeznaczył 138 zł, zagraniczny 225 zł. Przy okazji ankieterzy zapytali o chęć powrotu do Szczecina. Okazało się, że większość turystów była w Szczecinie po raz pierwszy i chce - bądź zastanawia się nad przyjazdem tutaj kolejny raz.

Istotna również wydaje się ocena uczestników finału regat TSR 2007 dotycząca **atrakcyjności samej imprezy, jak i Szczecina jako miejsca destynacji turystycznej**. Badania takie zostały przeprowadzone przez Zakład Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej Katedry Zarządzania Turystyką Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego⁹⁸. Wyniki badań wskazują, że:

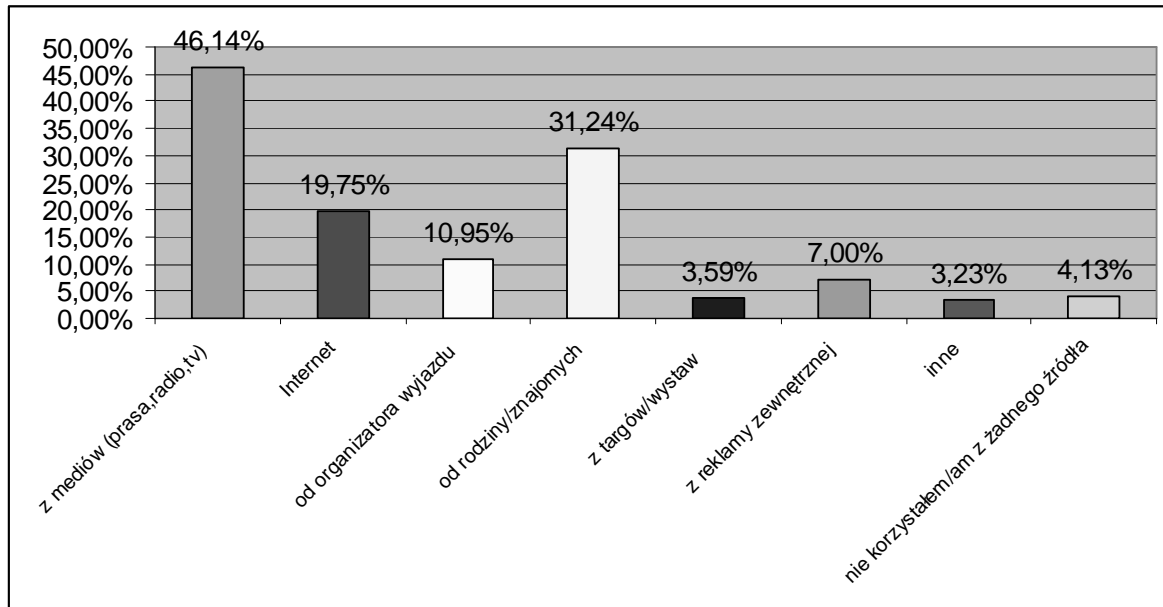
- 1) Co druga osoba przyjechała na finał regat samochodem osobowym, co czwarta autokarem, co piąta pociągiem, a pozostałe jachtem/żaglowcem, samolotem i statkiem.
- 2) Ponad połowa przyjezdnych, to osoby w wieku 26-55 lat.

⁹⁷ A. Ratuszyński, *Obracano milionami. Kasa na żaglach*, „Kurier Szczeciński” z 5.10.2007 r.

⁹⁸ Badania ankietowe zostały przeprowadzone w okresie 4-7 lipca 2007 roku w Szczecinie podczas finału regat TSR 2007, na próbie 557 osób.

- 3) Ponad 65% przyjezdnych to turyści krajowi, wśród zagranicznych najczęściej było Niemców (14%), Anglików (5%) i Hiszpanów (4,5%).
- 4) Prawie połowa respondentów informacje o finale TSR 2007 pozyskała z mediów (prasa, radio, tv), 31% od rodziny/znajomych, 20% z Internetu, 11% od organizatora wyjazdu, natomiast pozostałe osoby – z reklamy zewnętrznej i z targów/wystaw.

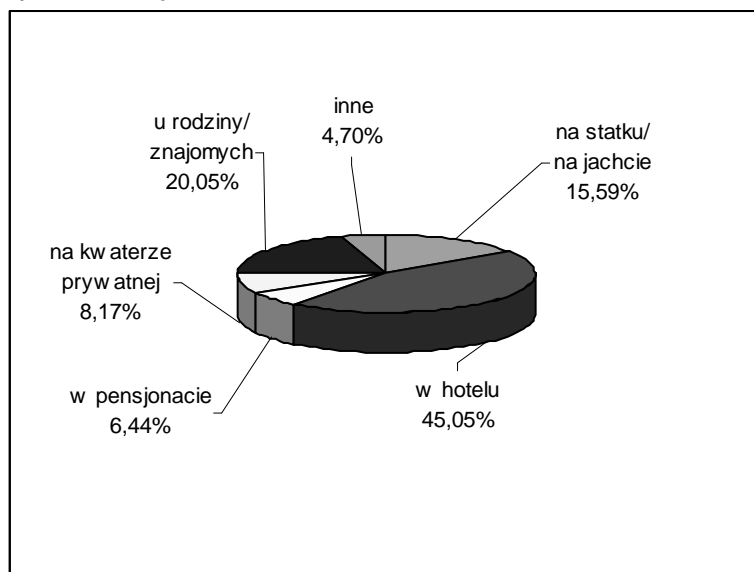
Rys. 6.12. Źródła informacji o finale regat TSR 2007

Źródło: Badania ankietowe Zakładu Gospodarki Turystycznej i Uzdrawiskowej KZT WZIEU US

- 5) Co trzecia osoba przebywała w Szczecinie powyżej 3 dni, tyle samo – do trzech dni, i również tyle osób przyjechało na 1 dzień.
- 6) Ponad 81% osób przyjechało wyłącznie w celu udziału w finale TSR 2007.
- 7) Prawie 73% uczestników korzystało z noclegu, w tym ponad 45% turystów nocowało w hotelu, 20% u rodziny/znajomych, 16% na statku/jachcie, 8% w kwaterze prywatnej, a 6% w pensjonacie.

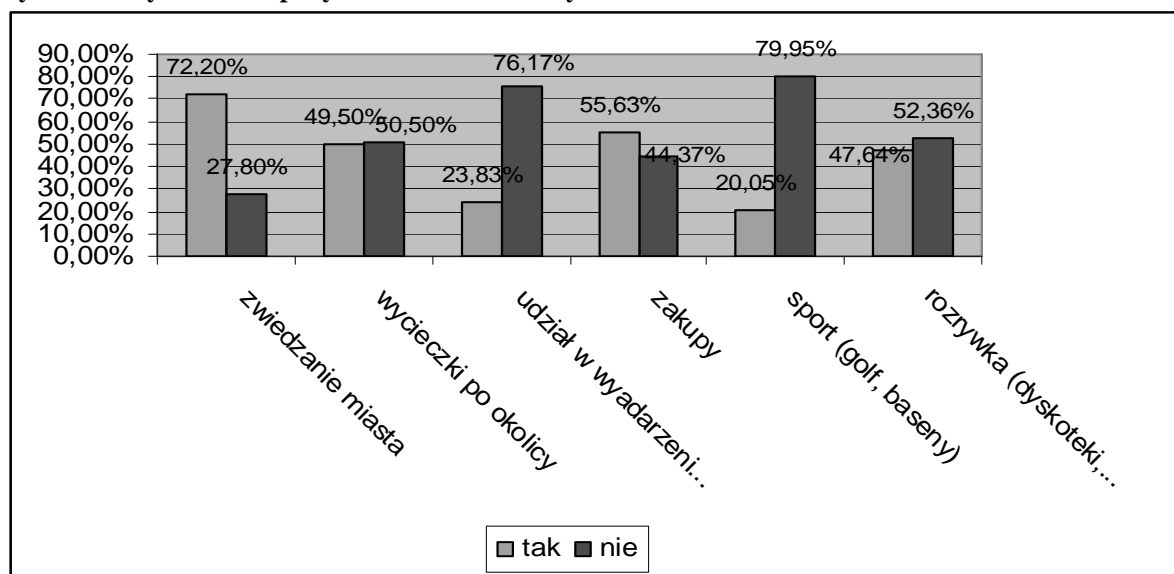
Rys. 6.13. Miejsce zakwaterowania

Źródło: Badania ankietowe Zakładu Gospodarki Turystycznej i Uzdrawiskowej KZT WZIEU US

- 8) Ponad 90% respondentów oceniło atrakcyjność turystyczną Szczecina jako dobrą bądź bardzo dobrą.
- 9) Ponad 80% przyjezdnych oceniło dostępność i jakość usług gastronomicznych jako dobrą bądź bardzo dobrą.
- 10) Ponad 80% uczestników regat oceniło dobrze bądź bardzo dobrze poziom bezpieczeństwa w czasie imprezy.
- 11) Prawie 80% gości oceniło dobrze bądź bardzo dobrze kontakty z mieszkańcami.
- 12) Prawie 70% odwiedzających oceniła Szczecin jako miasto czyste, natomiast prawie 9% była odmiennego zdania.
- 13) Ponad 90% respondentów oceniło poziom organizacji imprezy jako dobry bądź bardzo dobry.
- 14) Około 90% przyjezdnych oceniło zarówno dostęp do informacji na temat imprezy, jak i dostępność atrakcji podczas imprezy jako dobry bądź bardzo dobry.
- 15) Prawie 90% osób oceniło dobrze bądź bardzo dobrze kompetencje pracowników obsługi.
- 16) W czasie pobytu badani goście najbardziej zainteresowani byli (wyrażali taką chęć) zwiedzaniem miasta (81%), wycieczkami po okolicy (59%), rozrywką (dyskoteki, puby – 55%), zakupami (53%), udziałem w wydarzeniach kulturalnych (43%) i sportem (golf, baseny – 33%).
- 17) W praktyce przyjezdni przy okazji finału regat przede wszystkim zwiedzali miasto (72%), robili zakupy (56%), brali udział w wycieczkach po okolicy (50%), korzystali z oferty rozrywkowej (48%), brali udział w wydarzeniach kulturalnych (24%) i uprawiali sport (20%).

Rys. 6.14. Czy w trakcie pobytu w Szczecinie korzystał/a Pan/ Pani z ...

Źródło: Badania ankietowe Zakładu Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej WZIEU US

- 18) Ponad 80% gości oceniło ofertę Szczecina podczas trwania finału TSR 2007, w porównaniu do innych imprez tego typu, jako dobrą bądź bardzo dobrą.
- 19) Prawie 70% odwiedzających zadeklarowało ponowny przyjazd do Szczecina, przy jedynie 2% głosów przeciwnych.

Ocena finału regat – głos w dyskusji

Pierwotnym i podstawowym założeniem organizacji regat, było wykreowanie w ujęciu długofalowym Szczecina jako ośrodka-miasta turystyki morskiej. Zorganizowanie regat miało być poprzedzone zbudowaniem odpowiedniej infrastruktury, głównie marin. Inwestycje nie zostały zrealizowane, zatem regaty nie pozostawiły po sobie nic materialnego, poza toaletą miejską na Wałach Chrobrego. Impreza została zrealizowana skutecznie. Pozycja Szczecina jako ośrodka turystyki morskiej nad Bałtykiem nie została jednak umocniona. Cel budowy infrastruktury dla turystyki wodnej (morskiej) w Szczecinie można podjąć przygotowując się do organizacji kolejnych regat w 2013 roku.

Osiągnięto kilka pozytywnych efektów, głównie krótkotrwałych:

- a) zorganizowano w sposób skuteczny i atrakcyjny dużą imprezę plenerową, osiągnięto zatem sukces oraz pozytywnie ukształtowano wizerunek Szczecina w Polsce i za granicą.
- b) zapewniono mieszkańcom Szczecina i odwiedzającym jednodniowym możliwość udziału w imprezie plenerowej z wieloma atrakcjami, osiągnięto więc efekt społeczny i polityczny, liczba uczestników imprezy to, jak się szacuje, ok. 2 mln, tylko znikoma część to turyści (baza noclegowa nie była w stanie przyjąć zbyt wielu turystów, nawet dziennikarze mediów biznesowych i branżowych mieli problemy ze znalezieniem noclegów),
- c) ożywiono handel i usługi w okresie bezpośrednio poprzedzającym, w czasie trwania i krótko po zakończeniu (przychody oszacowano na poziomie 250 mln zł).

Ponadto zakończono kilka inwestycji infrastrukturalnych w mieście, które trwały od dłuższego czasu, a zbliżający się czas regat przyspieszył ich oddanie - dotyczy to inwestycji drogowych, komunikacyjnych oraz tzw. małej infrastruktury miejskiej oraz remontu (o tymczasowym efekcie) dworca głównego. Jednakże nie sposób nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że praktycznie nie osiągnięto znaczących trwałych efektów gospodarczych. Nie stworzono nowych miejsc pracy i nie rozwinięto infrastruktury techniczno-społecznej.

6.5. Analiza SWOT rynku turystycznego w Szczecinie

Próba wskazania możliwych kierunków rozwoju turystyki w danej miejscowości powinna zostać poprzedzona analizą otoczenia i poszukiwaniem szans, jakie to otoczenie stwarza oraz przewidywaniem potencjalnych zagrożeń dla przyszłego rozwoju. Pomocna w tym zakresie może być analiza SWOT rynku turystycznego, co przedstawia, w odniesieniu do Szczecina, tabela 6.4.

Tab. 6.4. Analiza SWOT dla szczecińskiego rynku turystycznego

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjne walory turystyczne (przyrodnicze, kulturowe) i rekreacyjne, • unikatowe położenie miasta – ujście Odry, niewielka odległość do Wybrzeża Bałtyckiego, bliskość Berlina, • strefa podmiejska Szczecina – duża ilość akwenów wodnych i terenów zielonych, • dobrze rozwinięta baza gastronomiczna i	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające środki na promocję turystyczną miasta, brak spójnej koncepcji promocji turystycznej, • brak zintegrowanego systemu informacji turystycznej w stosunku do innych miejscowości województwa zachodniopomorskiego, • ograniczenie działań związanych z turystyką do rynku wewnętrznego (mieszkańców). Polityka turystyczna miasta utożsamia turystykę tylko z rekreacją i zagospodarowaniem czasu wolnego, nie kieruje się na ruch przyjazdowy, • niedostatecznie rozwinięta infrastruktura

<ul style="list-style-type: none"> • hotelowa, • portowy i tranzytowy charakter miasta, • wyspecjalizowana kadra pracowników sektora turystyki, • akademicki charakter miasta (uczelnie kształcące dla sektora turystycznego), • Zachodniopomorski Szlak Żeglarski, • zaangażowanie władz miejskich w zakresie organizacji imprez turystycznych (np. sukces „The Tall Ships’ Races”), • Miejski Szlak Turystyczny, • działania Zachodniopomorskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, Zachodniopomorskiej Izby Turystyki oraz Północnej Izby Gospodarczej w zakresie współpracy z branżą turystyczną. 	<ul style="list-style-type: none"> transportowa miasta, • niedostateczna sieć parkingów w mieście, zwłaszcza dla autokarów, • brak integracji „środowiska turystycznego” Szczecina, brak koordynacji działań, • mała aktywność Szczecińskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej, • niski stopień wykorzystania miejsc noclegowych w bazie hotelowej, • trudności związane z rewitalizacją śródmieścia, • zbyt mała oferta dla odwiedzających jednodniowych, • brak centrum kongresowego, • brak hali widowiskowej, Aquaparku, • niedostateczny rozwój tras rowerowych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • bliskie sąsiedztwo Niemiec, zwłaszcza aglomeracji Berlina, • budowa drogi S3, • „otwarcie” granic zgodnie z traktatem Schengen, • pozyskanie środków UE na rozwój infrastruktury turystycznej i paraturystycznej, rewitalizację walorów kulturowych, organizację imprez turystycznych, itp., • organizacja masowych imprez turystycznych w oparciu o portowy charakter miasta i dostęp do wód morskich, • zagospodarowanie terenów portowych i nabrzeża dla potrzeb rozwoju turystyki morskiej, • opracowanie koncepcji rozwoju marki Szczecina, • rozwój szlaków żeglarskich, z wykorzystaniem połączenia drogą wodną Szczecina i Berlina. 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne środki na rozwój infrastruktury turystycznej i paraturystycznej, w tym zwłaszcza transportowej, • konkurencja innych dużych miast polskich, • marginalizacja portu lotniczego w Goleniowie ze względu na rozwój międzynarodowego lotniska w Berlinie i planowaną budowę portu lotniczego w Koszalinie, • brak realizacji strategii rozwoju turystyki w mieście oraz brak polityki skierowanej na turystykę przyjazdową może spowodować marginalizację turystyczną miasta, • brak wystarczających środków na promocję turystyczną miasta może spowodować ograniczenie rozpoznawalności miasta jako znaczącego ośrodka przyjmującego turystów, • wyrównywanie się cen po obu stronach granicy – ograniczone możliwości rozwoju turystyki zakupowej, • brak współpracy pomiędzy Urzędem Miasta, branżą turystyczną i organizacjami turystycznymi doprowadzi do rozwoju działań nieskoordynowanych.

Źródło: opracowanie własne.

6.6. Postulowane kierunki rozwoju turystyki w Szczecinie

Część analityczna rozdziału sugeruje, że Szczecin jest miastem, który z punktu widzenia strumieni ruchu turystycznego, wiąże turystykę z kierunkiem niemieckim. Jest to bezsprzecznie główny kierunek turystyki zagranicznej przyjazdowej.

Potencjalnym segmentem rynku turystycznego dla Szczecina to, mimo wszystko, turyści z Polski. Następnie dopiero należy analizować turystów zagranicznych, gdzie rzeczywiście decydujący udział posiadają turyści i wycieczkowicze z Niemiec, a dalej Skandynawowie (Szwedzi, Duńczycy) i pozostali (Brytyjczycy, obywatele państw graniczących z Polską od Wschodu i Południa, pozostałych krajów Unii Europejskiej i państw Dalekiego Wschodu). Liczby turystów zagranicznych nie są analizowane, ale z przekonaniem można stwierdzić, że są nieznaczące w kształtowaniu efektów branży turystycznej.

Bardziej istotną kwestią jest opracowanie oferty turystycznej na poziomie miasta i wykreowanie wizerunku turystycznego miasta, biorąc pod uwagę dotychczasowe motywy przyjazdów oraz potencjalne możliwości rozwoju funkcji turystycznej w mieście. Decydujące znaczenie w Szczecinie powinny mieć następujące formy turystyki:

1. Turystyka miejska (poznawcza, kulturalna, zakupowa),
2. Turystyka biznesowa (konferencyjna, kongresowa, targowa, spotkania biznesowe),
3. Turystyka aktywna (wodna, rowerowa, sportowa).

Do wielu z tych form turystyki brakuje w Szczecinie odpowiednich elementów zagospodarowania turystycznego. Jakkolwiek uznać można, że z punktu widzenia turystyki miejskiej Szczecin jest dobrze przygotowany, to oferta nie jest zbyt atrakcyjna (poza motywami zakupowymi).

W zakresie turystyki biznesowej, można wskazać kilka obiektów zagospodarowania turystycznego (wybrane hotele – np. Radisson SAS, sala kongresowa Uniwersytetu Szczecińskiego, obiekty Międzynarodowych Targów Szczecińskich), sprzyjających budowaniu tej formy turystyki jako wiodącej. Bariery jest jednak mała liczba podmiotów, które kreowałyby ruch turystyczny w tym zakresie (np. central przedsiębiorstw i instytucji o ponadregionalnym zasięgu działania).

Wydaje się, że przy odpowiednim zaangażowaniu finansowym i współpracy z inwestorami zewnętrznymi Szczecin mógłby się stać centrum turystyki aktywnej (żeglarskiej i rowerowej, sportowej). Poprzez budowę obiektów sportowych i wykorzystanie już istniejącej infrastruktury w mieście można byłoby organizować imprezy, nawet o skali europejskiej. Istotną przesłanką twierdzenia o podatności Szczecina na turystykę aktywną jest wskazywany problem tranzytowego ruchu turystycznego. Dzięki ofercie w zakresie turystyki aktywnej istnieją potencjalne możliwości, że turyści przejeżdżający przez Szczecin (np. fragmentem autostrady A6) skorzystają z krótkotrwałej (jedno do kilkudniowej) wizyty w Szczecinie. Do już istniejących przedsięwzięć zaliczyć można: turnieje tenisowe, zawody kolarstwa torowego, zawody lekkoatletyczne, turnieje w dostępnych publicznie polach golfowych sąsiadujących ze Szczecinem – Binowie, i budowanym polem w Kołbaskowie, zawody kartingowe w gminie Kołbaskowo, mecze piłkarskie.

Według stanu na 2007 rok brakuje jednak tych elementów zagospodarowania, które od lat są w planach i które mogłyby służyć mieszkańcom i w sposób masowy turystom przyjeżdżającym w celach rekreacyjno – sportowych: przystanie żeglarskie wraz z odpowiednim zagospodarowaniem, aquapark, basen 50 metrowy, ale także park rozrywki. Wymienione elementy zagospodarowania w sposób decydujący zintensyfikowałyby ruch turystyczny w sezonie letnim, oraz w miesiącach bezpośrednio poprzedzających i następujących (tj. od maja do września). Turyści przyjeżdżający nad polskie morze na odcinku Wybrzeża Szczecińskiego, mogliby traktować Szczecin jako naturalne uzupełnienie ich przyjazdów wypoczynkowych, a w okresie tzw. niepogody wymienione atrakcje decydowałyby o sposobie organizacji czasu związanego z ich pobytem w regionie. Podkreślałby to charakter tranzytowy miasta, ale uruchamiałoby także zainteresowanie istniejącą ofertą: noclegową, gastronomiczną, kulturalną.

Należy także pamiętać, że wejście Polski do Unii Europejskiej i aktualnie wejście do strefy Schengen kreuje Szczecin jako centrum regionu Pomorza Zachodniego w ujęciu

transgranicznym. Zniesienie barier komunikacyjnych na granicach ułatwiłoby przyjazdy mieszkańców Meklemburgii, Brandenburgii i Berlina oraz turystów przebywających w tych regionach Niemiec do Szczecina w celach turystyki aktywnej, przy okazji łącząc inne motywy turystyki miejskiej, bądź biznesowej.

Sugerowane działania rozwoju zagospodarowania turystycznego pozostają w ścisłych uwarunkowaniach z nakładami inwestycyjnymi. Większość z koniecznych do przeprowadzenia działań wiąże się z wydatkami publicznymi, jak na przykład infrastruktura drogowa i komunikacyjna, ale także elementami zagospodarowania dla potrzeb turystyki aktywnej. Inwestycje turystyczne powinny być podejmowane przez miasto wraz z podmiotami gospodarki turystycznej, traktowanej odpowiednio szeroko: hotelarzy, restauratorów, organizatorów turystyki przyjazdowej, przewoźników, handlowców, przedstawicieli niemal całego sektora usług. Ponadto działania związane z rozwojem turystyki należy koordynować na poziomie organizacji zajmujących się integracją samorządu i branży, tj. w ujęciu lokalnym – Szczecińskiej Organizacji Turystycznej oraz biorąc pod uwagę, że Szczecin jest centrum regionu – Zachodniopomorskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej. Współpraca powinna zapewnić harmonizację działań podmiotów, będących oferentami pojedynczych (częstkowych) usług turystycznych i paraturystycznych oraz koncepcji rozwoju turystycznego miasta.

Koniecznym warunkiem rozwoju gospodarki turystycznej w Szczecinie jest podjęcie skonkretyzowanych działań opartych o jasno określone kryteria i cele. Dokument na ten temat powinien przedstawiać diagnozę stanu gospodarki turystycznej wraz z rolą Urzędu Miasta oraz wskazywać cele wraz z konkretnymi działaniami na kolejne lata. Przygotowanie, uchwalenie oraz wdrożenie dokumentu dotyczącego rozwoju gospodarki turystycznej nie jest warunkiem koniecznym, ale pożądanym dla jej rozwoju. Oparcie tej polityki o konkretne zapisy ułatwi realizację zadań, zwłaszcza w aspekcie współpracy miasta z przedsiębiorcami turystycznymi i organizacjami, które za cel stawiają sobie rozwój gospodarki turystycznej w Szczecinie.

Dotychczasowe doświadczenia (2003-2006), dotyczące dokumentów związanych z turystyką w Szczecinie, prowadzą do przekonania, że zagadnienie rozwoju turystyki, sprowadzane było niemal wyłącznie do turystyki wyjazdowej i rekreacji. Wskazywano bowiem na działania związane z podmiotami zajmującymi się sprzedażą ofert turystycznych do innych destynacji (krajowych i zagranicznych), problem ten znajduje się absolutnie poza gestią władz miejskich. Ponadto zapisy dokumentów podkreślały rangę elementów zagospodarowania turystycznego (rekreacyjnego), głównie z myślą o mieszkańcach.

W niewielkim zakresie lub wcale dostrzegano kluczowy problem dla rozwoju gospodarki turystycznej w mieście, jakim jest turystyka przyjazdowa (zagraniczna i krajowa) oraz konieczność rozwoju infrastruktury lokalnej i turystycznej do tych potrzeb, wraz z koniecznością dostosowania jej do zdywersyfikowanych potrzeb turystów z punktu widzenia możliwych do rozwoju form turystyki.

Nie budzi wątpliwości, że turystyka przyjazdowa oraz oferta skierowana na ten rynek jest decydującym czynnikiem rozwoju gospodarki turystycznej, jak również całej gospodarki miasta. Jednoznacznym potwierdzeniem powyższych stwierdzeń jest stanowczo za niski budżet promocyjny na turystykę. Promocja turystyki powinna mieć miejsce w aglomeracjach oraz regionach w Polsce i innych państwach, które są miejscem emisji ruchu turystycznego do Szczecina.

Konkludując, należy zaproponować gruntowną przebudowę istniejącej strategii rozwoju turystyki w Szczecinie, a zadania należy powierzyć kompetentnemu podmiotowi.

Wnioski i zalecenia

- 1) Opracowanie – na podstawie istniejącej Polityki Wspierania Rozwoju Turystyki - nowej strategii rozwoju turystyki, która uwzględniałaby przede wszystkim turystykę przyjazdową, a nie tylko rekreację i wypoczynek mieszkańców Szczecina.**
- 2) Systematyczna współpraca władz miasta z branżą turystyczną w celu wykreowania turystyki miejskiej, biznesowej i wodnej.**
- 3) Wdrożenie planu inwestycyjnego związanego z budową obiektów turystycznych i rekreacyjnych – z wykonaniem do 2013 roku.**

VII: MIASTO SZCZECIN JAKO CENTRUM ROZWOJU INNOWACJI I NOWYCH TECHNOLOGII

7.1 Charakterystyka sceny innowacji

7.2 Charakterystyka aktorów lokalnej sceny innowacji Miasta Szczecin

7.2.1 Aktorzy sceny innowacji Miasta Szczecin

7.2.2 Przedsiębiorstwa

7.2.3 Uczelnie i szkoły wyższe

7.2.4 Instytucje otoczenia biznesu

7.2.5 Działania na rzecz wsparcia innowacji i przedsiębiorczości

7.3 Innowacyjny rozwój Szczecina – założenia i działania

7.4 Ocena potencjału innowacyjnego Miasta Szczecin

7.1 Charakterystyka sceny innowacji

Nowoczesne technologie oraz zdolność innowacyjna traktowane są jako podstawowe czynniki determinujące konkurencyjność oraz rozwój ekonomiczny regionów. Funkcjonowanie innowacyjnych firm, które transferują technologie ze sfery nauki oraz zatrudniają wysoko wykwalifikowanych specjalistów, jest „motorem” szeroko rozumianego rozwoju regionu. Przekłada się on bowiem na szereg płaszczyzn przestrzeni społeczno-gospodarczej, m.in. poprzez do zacieśnianie się więzi między nauką a gospodarką, kwalifikacje kadr, tworzenie nowej wiedzy, wartości i jakości, powstawanie nowych, innowacyjnych firm, a także na dyfuzję innowacji na inne rynki. Należy ponadto zauważyć, że wiedza ma charakter ponadnarodowy i jest mobilna, podczas gdy kwalifikacje i przedsiębiorczość mają wymiar lokalny, gdyż są utożsamiane z określonym miejscem, a ich mobilność jest zdecydowanie mniejsza⁹⁹.

Region jest podstawową jednostką pomiaru działań innowacyjnych. Innowacyjność regionu jest uzależniona od stopnia rozwoju regionalnego systemu innowacji, definiującego powiązania pomiędzy różnymi aktorami regionalnej sceny innowacji. Do aktorów tych zaliczyć należy **przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, jednostki naukowo-badawcze** oraz **samorządy**. Formalnym odzwierciedleniem kierunku działań innowacyjnych jest Regionalna Strategia Innowacji. – por. rys. 7.1.

Działania innowacyjne regionów skupiają się przede wszystkim w ich największych miastach. Ze względu na duże zagęszczenie podmiotów oraz szybsze tempo rozwoju miasta te stanowią platformę postępu. Szczególną rolę w regionie pełnią miasta wojewódzkie.

7.2 Charakterystyka aktorów lokalnej sceny innowacji Miasta Szczecin

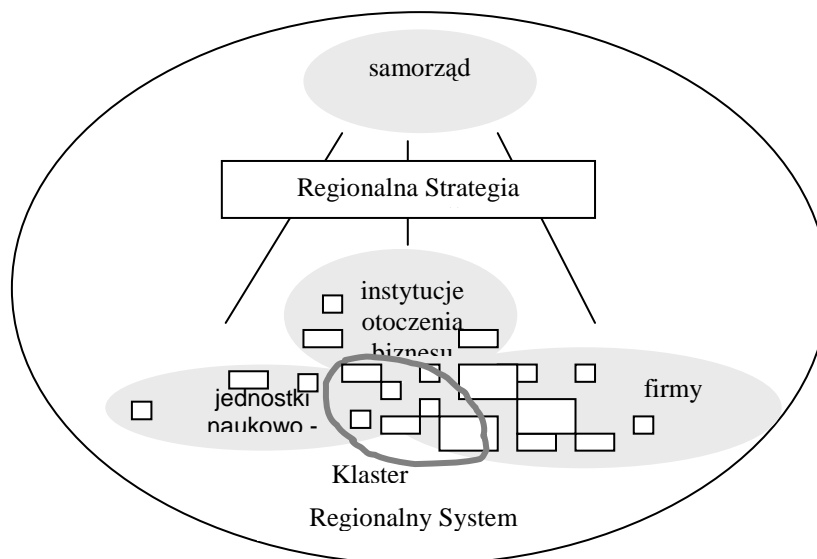
7.2.1 Aktorzy sceny innowacji Miasta Szczecin

Szczecin jako największe miasto w regionie zachodniopomorskim jest obszarem, na którym skupiają się różnorodne podmioty związane z działaniami innowacyjnymi, tj. realizujące te działania oraz je wspomagające. Biorąc pod uwagę zagęszczenie tych podmiotów na terenie województwa zachodniopomorskiego można stwierdzić, że Szczecin stanowi centralny punkt w regionie, w którym skupia się aktywność tych podmiotów. Należy

⁹⁹ D. Stawasz: *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania rozwoju regionu – teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2004, s. 71

więc stwierdzić, że **Szczecin jest regionalnym centrum przedsiębiorczości i innowacyjności.**

Rys. 7.1 Współzależność między aktorami i elementami regionalnej sceny innowacji

Źródło: opracowanie własne na podst.: A. Bąkowski, A. Siemaszko, M. Snarska-Świdorska: *Jak zostać regionem wiedzy i innowacji*, Twigger, Warszawa 2007, s. 88

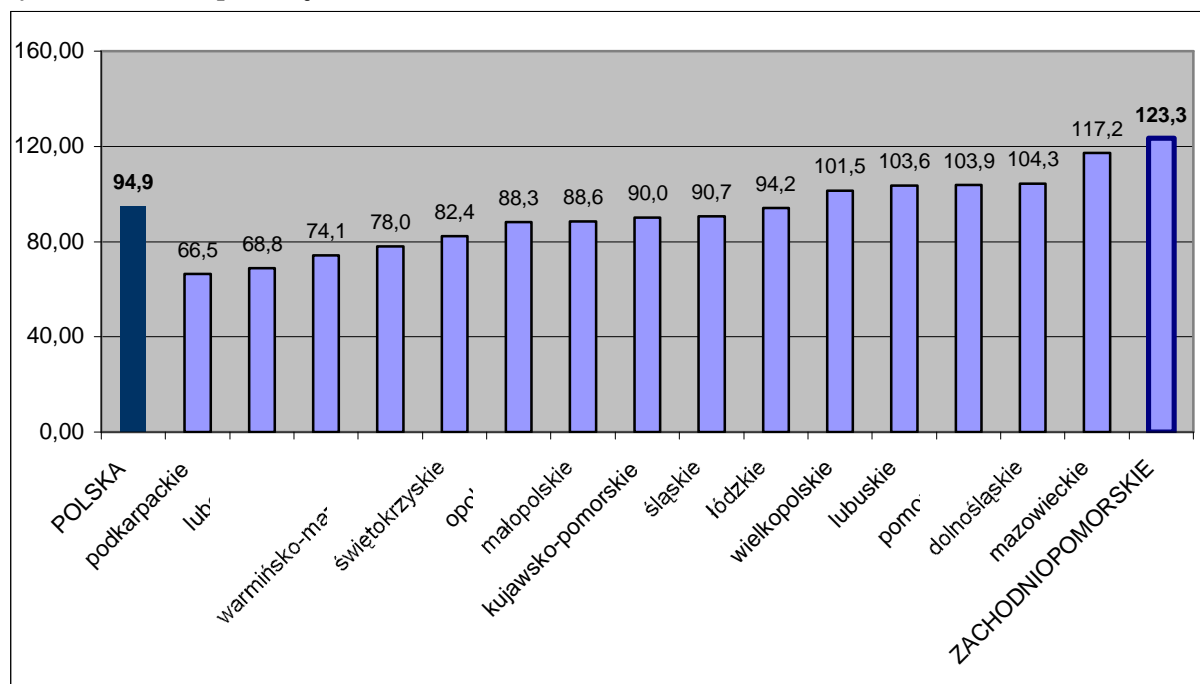
Na obszarze miasta i w jego okolicach zlokalizowane są największe regionalne spółki, przedsiębiorstwa o kluczowym znaczeniu dla innowacyjnej gospodarki. W Szczecinie funkcjonują także najważniejsze szkoły wyższe regionu, a tym samym główne ośrodki naukowo-badawcze. Najwyższa w odniesieniu do regionu (województwa zachodniopomorskiego) jest także podaż pieniędzy, a więc dostępność funduszy przeznaczonych na finansowanie przedsięwzięć innowacyjnych, charakteryzujących się wysokim ryzykiem niepowodzenia. Ze względu na najwyższy popyt na usługi wspierające aktywność innowacyjną, w Szczecinie koncentrują się także instytucje otoczenia biznesu mające na celu promocję innowacyjności, wspieranie rozwoju nowych przedsięwzięć, w tym szczególnie przedsięwzięć innowacyjnych. Znaczący wpływ na procesy innowacyjne mają ponadto władze samorządowe.

Szczecin powinno się rozpatrywać jednakże w układzie metropolitalnym, a więc jako miasto wraz z przyległymi do niego obszarami stanowiącymi jego gospodarcze zaplecze. W zakresie potencjału innowacyjnego nie da się oderwać miasta od jego regionalnych powiązań.

7.2.2 Przedsiębiorstwa

Pierwsze miejsce pod względem wskaźnika przedsiębiorczości w regionie zachodniopomorskim, czyli udziału mikro, małych i średnich firm na 1000 mieszkańców, zajmuje w Szczecinie **sektor MSP (99%)** – por. Rysunek 7.2.

Rys. 7.2 Wskaźnik przedsiębiorczości w Polsce (stan na 30.09.2006 r.)

Źródło: dane GUS

Najprężniej działającymi branżami są **turystyka, transport, sektor chemiczny oraz przemysł drzewno-meblarski**. W tych branżach największy jest także udział przedsiębiorstw małych i średnich. Oprócz tego coraz silniej kształtuje się **branża IT**, którą zalicza się obecnie do branży najbardziej produktywnych i chłonnych pod względem innowacyjności. W branżach tych występuje skłonność do tworzenia tzw. klastrów, tj. formalnego grupowania podmiotów będących ze sobą w stosunkach kooperacji, współpracujących w obszarach wymagających współdziałania dla wspólnego dobra. W regionie formalnie utworzony został **klaster chemiczny** (koncentrujący się wokół Politechniki Szczecińskiej, Infraparku, oraz Zakładów Chemicznych Police SA), załączek **klastra drzewno-meblarskiego, klastra budowlanego oraz klastra turystycznego**.

Istotne znaczenie dla rozwoju innowacyjnego miast mają także **duże przedsiębiorstwa**. Na terenie Szczecina funkcjonuje kilka dużych firm o wysokim historycznym potencjale, w szczególności z **branży morskiej**. Zaliczyć do nich należy tak stocznie, jak również sektor portowy i armatorów. Niestety jak wskazują badania wykonane dla celów Regionalnej Strategii Innowacyjności znaczna część tzw. branży morskiej znajduje się obecnie w stadium restrukturyzacji i poszukiwania dróg wyjścia z kryzysu. Działania innowacyjne przedsiębiorstw sektora są ograniczone (znaczną barierą jest tu duży udział skarbu państwa w strukturze własności oraz konieczność ponoszenia olbrzymich nakładów inwestycyjnych), jednak obecnie podejmowane są działania mające na celu wzmoczenie aktywności innowacyjnej oraz transferu technologii wśród przedsiębiorstw tej branży. Tworzony jest **klaster morski** z udziałem dużych, średnich oraz małych podmiotów skupionych głównie wokół przemysłu stoczniowego. Na zaawansowanym poziomie funkcjonuje także **klaster rybny**.

Ze względu na specyfikę regionu największy udział wśród przedsiębiorstw mają firmy usługowe, zatem większość podejmowanych działań innowacyjnych ma znamiona charakterystyczne dla sektora usług. Statystyki wskazują niestety, że Szczecin i region zachodniopomorski **nisko plasują się** w krajowych rankingach **pod względem innowacyjności** – patrz. Tabela 7.1.

Tab.7.1 Innowacyjność przedsiębiorstw usługowych według województw

Województwo	Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w % przedsiębiorstw ogółem
mazowieckie	26,9
podlaskie	25,7
pomorskie	23,7
śląskie	23,4
wielkopolskie	22,9
kujawsko-pomorskie	22,0
świętokrzyskie	20,7
dolnośląskie	20,3
lubelskie	19,6
małopolskie	19,6
opolskie	18,3
warmińsko-mazurskie	18,1
łódzkie	16,3
podkarpackie	15,6
ZACHODNIOPOMORSKIE	12,0
lubuskie	7,6
Ogółem	22,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w sektorze usług w latach 2001-2003*, GUS, Warszawa 2004, s. 38

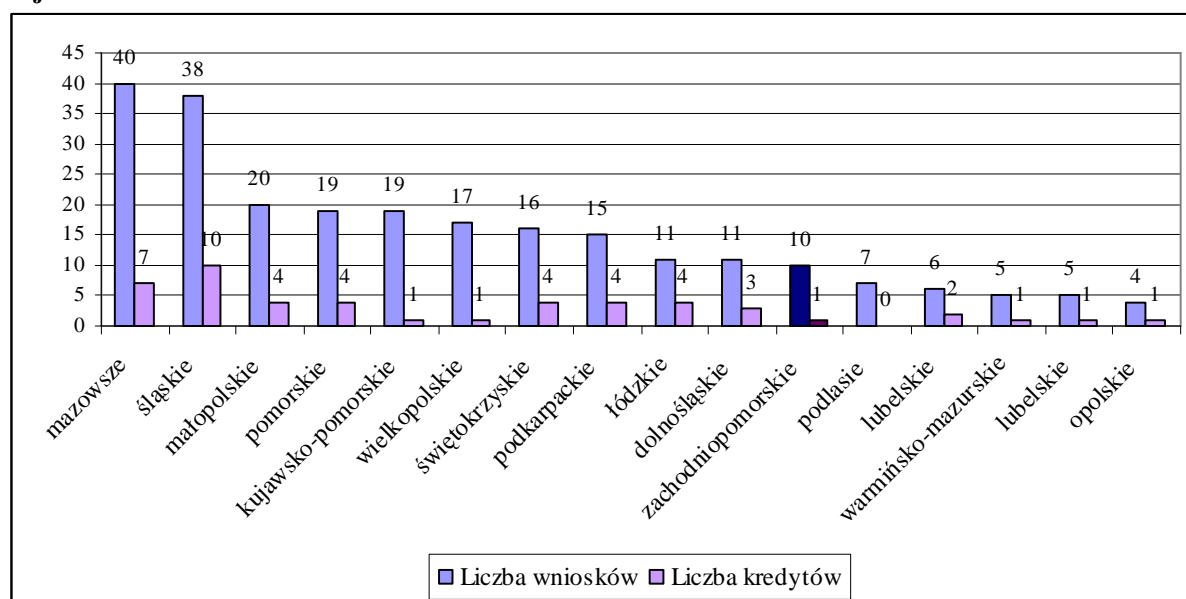
Dla firm funkcjonujących w Szczecinie i regionie najistotniejszą **barierą** w rozwoju i aktywności innowacyjnej jest utrudniony dostęp do środków finansowych. Ponadto firmy nie radzą sobie z pozyskiwaniem pomocy unijnej, poważnym problemem jest także wysoki koszt wdrażania innowacji. Narzekają również na brak wykwalifikowanej kadry lub jej zbyt teoretyczną wiedzę¹⁰⁰. Niedostatek wykwalifikowanej kadry z pewnością jest efektem emigracji zarobkowej młodych wykształconych ludzi do krajów Europy Zachodniej, głównie Irlandii i Wielkiej Brytanii. Problemem jest słaba komunikacja pomiędzy podmiotami gospodarczymi, brak wzajemnego zaufania, słabe zainteresowanie usługami wspierającymi działania innowacyjne z jednej strony oraz niewłaściwe dostosowanie tej oferty do potrzeb z drugiej. Diagnozuje się także słabą współpracę między nauką i praktyką, a co za tym idzie słaby transfer nowych technologii i know-how do gospodarki.

Barierą innowacyjnego rozwoju tak miasta jak i całego województwa jest również brak zaufania przedsiębiorstw do regionalnych instytucji naukowych oraz badawczo-rozwojowych, tak w zakresie badań, wiedzy eksperckiej jak również wiedzy technicznej i osiągnięć technologicznych. Skutkiem jest zlecenie opracowań na zewnątrz (co jest związane ze znacznym odpływem kapitału, a tym samym pogłębianiem niedokapitalizowania szczecińskich ośrodków naukowych) oraz transfer technologii z innych regionów, w tym w dużej części z zagranicy.

Utrudniony dostęp do środków finansowych skutkuje słabym wykorzystaniem tych środków w porównaniu do podmiotów innych regionów Polski. Spośród 243 wniosków złożonych o przyznanie kredytu technologicznego w latach 2005-2006 tylko 10 pochodziło z województwa zachodniopomorskiego. Wśród wnioskodawców tylko 1 firma uzyskała kredyt (przy 48 przyznanych w całej Polsce).

¹⁰⁰ Szerz. J. Markiewicz: *Oczekiwania na usługi ze strony instytucji otoczenia biznesu z zakresu szeroko pojętej innowacyjności, Raport z badania*, Politechnika Szczecińska, Szczecin 2007

Rys. 7.3. Liczba podmiotów, które wnioskowały o przyznanie kredytu technologicznego z podziałem na województwa

Źródło: wewnętrzne materiały Banku Gospodarstwa Krajowego

Mimo problemów oraz niskiego poziomu innowacyjności szczecińskich firm, można zidentyfikować wiele projektów innowacyjnych realizowanych w Szczecinie przez przedsiębiorstwa reprezentujące różne branże. W tabeli 7.2 przedstawiono wybrane przedsięwzięcia innowacyjne realizowane w ostatnich latach przez szczecińskie przedsiębiorstwa.

Tab.7.2. Przykładowe innowacyjne przedsięwzięcia szczecińskich firm

Sekcje	Przykładowe projekty innowacyjne
Przemysł	Innowacyjne metody tworzenia wyposażenia statków Budowa nowoczesnych typów statków (chemikaliowce) Nowoczesna technologia efektywnego przetwarzania odpadów fosfogipsów
Handel i naprawy	
Obsługa nieruchomości i firm	Zaawansowane systemy przesyłu danych (nowe technologie internetowe) Nowoczesne usługi telewizyjne (telewizja internetowa IPTV oraz wideo na żądanie) Nowoczesne systemy informatyczne do zarządzania budynkami Nowatorskie rozwiązania dla systemów obsługujących sferę B2B Nowoczesne systemy informatyczne wspomagające pracę pracowników mobilnych
Budownictwo	Nowoczesne rozwiązania w technologii rusztowań
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	Tworzenie centrum logistycznego opartego na zaawansowanych systemach magazynowania
Pozostałe sekcje	Nowoczesne usługi kosmetyczne

Źródło: opracowanie własne

...

7.2.3 Uczelnie i szkoły wyższe

Uczelnie wyższe mają duży wpływ na działania innowacyjne dla Szczecina. Dostarczają wykształconą kadrę realizującą procesy gospodarcze. Na terenie Szczecina

placówki naukowe pełnią także funkcję ośrodków naukowo-badawczych, tym bardziej, że brak jest w regionie specjalistycznych jednostek badawczo-rozwojowych.. Kadra naukowa uczelni wyższych stanowi istotną bazę wiedzy specjalistycznej oraz know-how, stąd często włączana jest w realizację działań rozwojowych. Uczelnie w większym stopniu aniżeli inne podmioty są także źródłem nowych technologii. Szczególne miejsce dla wspomagania procesów innowacyjnych stanowią także działające przy uczelniach wyższych (Uniwersytet Szczeciński, Akademia Rolnicza w Szczecinie) akademickie inkubatory przedsiębiorczości wspierające tworzenie nowych przedsięwzięć opartych o nowe technologie oraz know-how.

Na terenie Szczecina funkcjonuje pięć publicznych szkół wyższych:

- Uniwersytet Szczeciński
- Politechnika Szczecińska
- Akademia Morska w Szczecinie
- Akademia Rolnicza w Szczecinie
- Pomorska Akademia Medyczna

Ofertę naukową wspomagają dodatkowo uczelnie niepubliczne.

Uczelnie te prowadzą na szeroką skalę badania naukowe, choć w porównaniu z ośrodkami w większych miastach Polski (Warszawa, Kraków) osiągnięcia w tym zakresie są słabe. Ośrodki naukowe Szczecina znajdują się jeszcze w fazie rozwoju (polskie szkolnictwo wyższe na Pomorzu Zachodnim funkcjonuje od ponad 60 lat). Ponadto przyczyną słabej aktywności naukowo-badawczej jest niedofinansowanie nauki oraz ograniczona chęć współpracy ze strony regionalnych jednostek gospodarczych.

Uczelnie techniczne realizują wiele badań, których rezultatem są uzyskane patenty (175 technologii opatentowanych lub zgłoszonych do opatentowania na Akademii Rolniczej¹⁰¹). Niestety większość wynalazków to patenty martwe lub wygasłe. Nawet publiczna dostępność informacji o opracowanych technologiach nie powoduje znaczącego zainteresowania rynku ich wdrożeniem. W celu wspomagania transferu technologii do gospodarki powstają centra transferu technologii (Innovation Relay Center działające przy Politechnice Szczecińskiej).

Badania prowadzone na Uniwersytecie Szczecińskim mają charakter mniej techniczny, stąd możliwość ich zastosowania w działalności firm usługowych. Niektóre jednostki specjalizują się w obsłudze przedsiębiorstw właśnie w zakresie działalności usługowej (np. Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług w obszarze telekomunikacji, transportu, turystyki, finansów), co jest zbieżne z kierunkami rozwoju rynku. Uniwersytet jest zatem bazą nowych technologii oraz wiedzy specjalistycznej na temat możliwości ich wdrożenia do gospodarki.

W przypadku wszystkich uczelni ogromną barierą współpracy z praktyką jest brak oferty rynkowej, tj. kompletnej i dostępnej informacji odnośnie do możliwych obszarów współpracy, opracowanych technologii, posiadanych kwalifikacji oraz wiedzy.¹⁰² Brak dobrej informacji jest często przyczyną przypadkowego wyboru specjalistów. Główne obszary badawcze uczelni wyższych wynikają ze specjalności realizowanych na poszczególnych wydziałach.

Tab. 7.3. Główne obszary aktywności naukowo-badawczej uczelni wyższych Szczecina

Uczelnia	Wydziały
----------	----------

¹⁰¹ www.ar.szczecin.pl

¹⁰² Dobrym przykładem próby zainicjowania ścisłych związków między wydziałami ekonomicznymi US a praktyką jest uruchomiony w listopadzie 2007 przez szczeciński oddział Raiffeisen Bank program Go4Business.

Politechnika Szczecińska	Wydział Budownictwa i Architektury Wydział Elektryczny Wydział Informatyki Wydział Inżynierii Mechanicznej i Mechatroniki Wydział Techniki Morskiej Wydział Technologii i Inżynierii Chemicznej
Uniwersytet Szczeciński	Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Wydział Nauk Przyrodniczych Wydział Matematyczno-Fizyczny Wydział Prawa i Administracji Wydział Humanistyczny Wydział Filologiczny Wydział Teologiczny
Akademia Morska w Szczecinie	Wydział Nawigacyjny Wydział Mechaniczny Wydział Inżynieryjno-Ekonomiczny Transportu
Akademia Rolnicza w Szczecinie	Wydział Biotechnologii i Hodowli Zwierząt Wydział Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa Wydział Nauk o Żywności i Rybactwa
Pomorska Akademia Medyczna	Wydział Lekarski Wydział Lekarsko-Stomatologiczny Wydział Nauk o Zdrowiu

7.2.4 Instytucje otoczenia biznesu

Ponad połowa z ok. 60 aktywnie działających organizacji skupiona jest w dwóch największych miastach województwa: Szczecinie i Koszalinie (z przeważającym udziałem Szczecina).¹⁰³ Dominują ośrodki nastawione na niefinansowe wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności, natomiast w zdecydowanie mniejszym zakresie świadczone są usługi finansowe w postaci pożyczek lub poręczeń kredytowych.

Wśród instytucji wykorzystujących **niefinansowe instrumenty na rzecz wspierania innowacyjności** przedsiębiorstw, dominują usługi doradczo-informacyjne i szkoleniowe, niezależnie od rodzaju organizacji – por. Tabela 7.4. Ten typ usług, zwłaszcza dotyczących pomocy w ubieganiu się o dotacje unijne, postrzegany jest przez te instytucje również jako najbardziej wspierający innowacyjność firm z regionu. Bardzo istotne są także **formy wsparcia finansowego** w postaci udzielania pożyczek oraz poręczeń, a więc główne usługi świadczone przez fundusze.

Wśród podstawowych barier w kontaktach z firmami, instytucje wskazują słabą kondycję finansową oraz niską innowacyjność firm. Dodatkowe przeszkody postrzegają się w skomplikowanych procedurach i nadmiernej biurokracji, które utrudniają korzystanie z dotacji unijnych przez przedsiębiorców. Problemem w rozwoju samych organizacji jest zazwyczaj brak kapitału, niewystarczające działania promocyjne, wysoka konkurencja oraz wspomniane wcześniej wymogi proceduralne, które utrudniają realizowanie wsparcia na rzecz MSP dofinansowanego przez unijne programy pomocowe.

Na rozwój instytucji otoczenia biznesu największy wpływ mają **potrzeby zgłaszane przez przedsiębiorców** oraz **dostępność programów pomocowych** finansujących wsparcie

¹⁰³ J. Markiewicz: *Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wzrostu innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim* – badania przeprowadzone w ramach grantu promotorskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

na rzecz MSP. Organizacje zazwyczaj podejmują regularną bądź okresową współpracę z władzami samorządowymi, uczelniami wyższymi i innymi instytucjami otoczenia biznesu.

Tab. 7.4 Charakterystyka wybranych instytucji otoczenia biznesu w kontekście świadczonych usług wspierania innowacyjności firm oraz rozwoju organizacji

Rodzaj instytucji	Instytucja	Najpopularniejsza usługa	Usługa wspierająca innowacyjność firm	Wpływ na innowacyjność	Główne bariery w rozwoju instytucji
Ośrodek szkoleniowo - doradczy	Centrum Euro Info (KSU*)	Informacje na temat dotacji unijnych	Poszukiwanie partnerów do współpracy	Umiarkowany	Biurokracja
	Północna Izba Gospodarcza	Doradztwo w zakresie pozyskiwania środków unijnych	Doradztwo w zakresie pozyskiwania środków unijnych	Znaczny	Brak wykwalifikowanej kadry
	Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S. A (KSU)	Usługi informacyjne	Szkolenia, doradztwo	Umiarkowany	Słabe zainteresowanie ze strony firm, brak kapitału
	Zachodniopomorska Szkoła Biznesu – Centrum Rozwoju Biznesu (KSU)	Usługi informacyjno – doradcze i szkoleniowe w zakresie pozyskiwanie środków unijnych	Wspieranie powiązań klastrowych	Znaczny	Biurokracja, bariery prawne
Centrum transferu technologii	Biuro Programów Międzynarodowych Politechniki Szczecińskiej	Szkolenia	Szkolenia, doradztwo	Duży	Niewystarczające działania promocyjne
Inkubator przedsiębiorczości	Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego - Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości (KSU)	Szkolenia, doradztwo	Szkolenia, doradztwo	Umiarkowany	Niewystarczające działania promocyjne, brak kapitału
	Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Szczecińskiego	Wynajem powierzchni, doradztwo	Doradztwo, pośrednictwo kooperacyjne	Umiarkowany	Oferta nie spełnia oczekiwań firm, brak kapitału
Park technologiczny	Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny Spółka z o. o.	Szkolenia	Szkolenia z przyszłościowych zawodów	Umiarkowany	Duża konkurencja na rynku, skomplikowane przepisy
Fundusz pożyczkowy	Polska Fundacja Przedsiębiorczości (KSU)	Udzielanie pożyczek	Udzielanie pożyczek	Umiarkowany	Brak odpowiedzi
Fundusz poręczeniowy	Polfund Fundusz Poręczeń Kredytowych S.A.	Udzielanie poręczeń	Udzielanie poręczeń	Umiarkowany	Wymogi prawne związane z wykorzystaniem funduszy unijnych

*KSU – Krajowy System Usług

Źródło: J. Markiewicz: *Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wzrostu innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim* – badania przeprowadzone w ramach grantu promotorskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Większość instytucji nie prowadzi statystyk dotyczących realizowanych działań, stąd trudno określić rzeczywisty ich wpływ na aktywność innowacyjną przedsiębiorstw oraz wskazać zasięg terytorialny obsługiwanych podmiotów.

7.2.5 Działania na rzecz wsparcia innowacji i przedsiębiorczości

Instytucje funkcjonujące na terenie Szczecina wyspecjalizowały się w świadczeniu specjalistycznych usług na rzecz wsparcia działań innowacyjnych różnego typu podmiotów. Podmioty te koncentrują swoje działania właśnie na podmiotach działających na terenie miasta Szczecin, jako największej aglomeracji w regionie.

Najważniejsze formy wsparcia ferowane przez instytucje otoczenia biznesu to:

- działalność szkoleniowo-doradcza
- wspieranie transferu technologii
- inkubacja przedsiębiorczości
- finansowanie przedsięwzięć innowacyjnych

Działalność szkoleniowo-doradcza

Świadczenie **usług informacyjnych, doradczych i szkoleniowych** na rzecz przedsiębiorców jest podstawowym celem statutowym większości instytucji działających na terenie Szczecina. Głównymi odbiorcami tego typu usług są firmy z sektora MSP oraz osoby zamierzające otworzyć własną działalność gospodarczą, w tym również bezrobotni i studenci, w ograniczonym zakresie oferta skierowana jest także do dużych przedsiębiorstw. Dodatkowo niektóre instytucje (ZARR SA) świadczą usługi na rzecz innych instytucji otoczenia biznesu oraz samorządu lokalnego. Podstawową zaletą tych instytucji jest fakt, że oferowane przez nie usługi są dla przedsiębiorców w większości nieodpłatne (95% oferowanych usług – Centrum Euro Info, 90% płatności za usługi dla członków PIG – Północna Izba Gospodarcza), co zdecydowanie zwiększa ich przestępność. Działania te finansowane są głównie ze środków Unii Europejskiej. Skuteczność instytucji w pozyskiwaniu tych środków jest wysoka. Do wiodących¹⁰⁴ instytucji, które świadczą usługi szkoleniowo-doradcze w Szczecinie, zaliczają się:

- Centrum Euro Info (CEI)¹⁰⁵
- Północna Izba Gospodarcza (PIG)¹⁰⁶
- Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego - Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości (ZSRG-SCP)¹⁰⁷

¹⁰⁴ Świadczące usługi największej liczbie przedsiębiorstw.

¹⁰⁵ **Centrum Euro Info** działa od 1999 roku przy Zachodniopomorskim Stowarzyszeniu Rozwoju Gospodarczego i reprezentuje punkt pierwszego kontaktu dla przedsiębiorcy. Działa jak 13 podobnych ośrodków typu EIC w Polsce oraz ponad 300 ośrodków w całej Europie. Na podstawie J. Markiewicz: *Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wzrostu innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim* – badania przeprowadzone w ramach grantu promotorskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

¹⁰⁶ **Północna Izba Gospodarcza** w Szczecinie jest organizacją samorządu gospodarczego powołaną od 1997 roku dla ochrony i reprezentowania interesów gospodarczych zrzeszonych w niej przedsiębiorców. Ponadto Izba ma na celu promocję regionu i lokalnej gospodarki, pomoc w tworzeniu nowych firm, zwalczanie bezrobocia, lobby pro-gospodarcze, wykorzystanie dostępnych funduszy unijnych, szkolenia i doradztwo dla firm oraz wspieranie innowacyjności. Obecnie zrzesza ponad 1100 firm, w tym z województwa, spoza regionu, a także zza granicy i jest tym samym największą regionalną Izbą w kraju. Na podstawie *ibid.*

Struktura usług oferowanych przez powyższe podmioty została przedstawiona w tabeli.

Tab. 7.5 Struktura klientów wybranych instytucji otoczenia biznesu w Szczecinie według rodzajów usług szkoleniowo-doradczych w 2006 r.

Rodzaj usługi	Udział klientów (%)		
	Centrum EI	PIG	ZARR
Szkoleniowej	40 %	20 %	44%
Informacyjnej	35 %	37 %	55%
Doradczej	20%	35%	1%
Pozostałej	5 %	8 %	0%

Źródło: J. Markiewicz: *Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wzrostu innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim* – badania przeprowadzone w ramach grantu promotorskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Tematyka szkoleń i doradztwa obejmuje przede wszystkim **pozyskiwanie funduszy unijnych, finansów, podatki, rachunkowość, przedsiębiorczość, tworzenie firmy** oraz **zagadnienia prawne**, przede wszystkim dotyczące norm i przepisów regulujących funkcjonowanie na rynkach Unii Europejskiej. Ponadto organizowane są bezpłatne kursy języków obcych i bezpłatne kursy komputerowe. W ofercie instytucji znajdują się ponadto **szkolenia specjalistyczne**, których celem jest przygotowanie ich firm do rozwoju działalności eksportowej¹⁰⁹.

Usługi informacyjne przekazywane są także poprzez internetowy serwis informacyjny instytucji, w którym znaleźć można m.in. opis programów unijnych, aktualne terminy składania wniosków o dotacje, oferty współpracy, wydarzenia i aktualności z życia gospodarczego. Programy szkoleniowo-doradcze adresowane są do przedsiębiorców regionalnych, jednak głównymi ich odbiorcami są firmy z siedzibą w Szczecinie. Głównymi barierami rozwoju instytucji, a tym samym poszerzenia oferty usług szkoleniowo-doradczych są skomplikowane procedury związane z wdrażaniem dotacji i innowacji oraz niedostatek kadry wykwalifikowanej do świadczenia tego typu usług. Największy wpływ na ofertę instytucji mają potrzeby rynku, stąd wyższa innowacyjność firm oraz tendencje ich innowacyjnego rozwoju warunkują skłonność do wzbogacania oferty kierunku promowania innowacyjności.

Rozwój powyższych instytucji planowany jest w kierunku przygotowywania szkoleń specjalistycznych, rozszerzania wsparcia skierowanego do jednostek samorządu terytorialnego, udzielania informacji z zakresu stosowanych na świecie rozwiązań wspierania innowacji oraz prowadzenia badań w obszarze przedsiębiorczości i innowacyjności wśród różnych grup społecznych.

¹⁰⁷ Do głównych celów statutowych działalności **ZSRG-SCP** działającego od 1995 roku zaliczyć należy promocję regionu i lokalnej gospodarki, pomoc w tworzeniu nowych firm, reprezentowanie interesów członków oraz wykorzystanie dostępnych funduszy unijnych. ZSRG-SCP reprezentowane jest w regionie przez Koordynatorów Lokalnych w Pyrzycach i Stargardzie Szczecińskim, ponadto jest członkiem Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, sieci Krajowego Systemu Usług oraz Zachodniopomorskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej. Na podstawie *ibid.*

¹⁰⁸ **Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (ZARR)** działająca od 1994 roku ma na celu promocję regionu i lokalnej gospodarki, pomoc w tworzeniu nowych firm, wykorzystanie dostępnych funduszy unijnych, wspieranie innowacyjności oraz świadczenie szkoleń i doradztwa dla firm. ZARR jest członkiem Północnej Izby Gospodarczej. Ponadto należy do sieci Krajowego Systemu Usług. Na podstawie *ibid.*

¹⁰⁹ Północna Izba Gospodarcza jest jednym z wykonawców projektu „Wsparcie rozwoju polskiego eksportu”. Do tej pory przeszkolono ok. 70 osób, z czego 33 przedsiębiorców wyjechało lub do końca czerwca br. weźmie udział w dofinansowanych w 80% przez Unię Europejską wyjazdach na targi do Rosji, Chin, Brazylii, Meksyku, Algierii lub Rumunii. Na podstawie *ibid.*

Wspieranie transferu technologii

Transfer technologii, a więc upowszechnianie nowych technologii i ich przejście ze sfery nauki do sfery gospodarki, a także transfer pomiędzy różnymi podmiotami gospodarczymi jest szczególnie istotny dla innowacyjności. W województwie zachodniopomorskim centrum transferu technologii stanowi Szczecin. Na terenie Szczecina funkcjonują trzy instytucje, które wspierają transfer:

- Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny (SPNT)¹¹⁰
- Biuro Programów Międzynarodowych Politechniki Szczecińskiej (BPM PS)¹¹¹
- Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego - Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości (ZSRG-SCP)

Transfer technologii w zakresie regionalnym, jak również międzyregionalnym wspierany jest poprzez promocję regionu i lokalnej gospodarki, szkolenia i doradztwo dla firm, pomoc w wykorzystaniu dostępnych funduszy unijnych, **wspieranie projektów łączących sferę B+R i przedsiębiorstwa**, w tym dotyczące pośrednictwa kooperacyjnego, wspomagania powiązań kooperacyjnych (klastrów) oraz pozyskiwania technologii i patentów.

Działania podejmowane przez powyższe instytucje mające na celu wspieranie transferu innowacyjnych rozwiązań to przede wszystkim: prowadzenie **centrum przekazu technologii** (Innovation Relay Center¹¹²), wspieranie współpracy pomiędzy naukowcami a przedsiębiorcami, głównie poprzez prowadzenie serwisów ofert technologicznych, udostępnianie najnowszych informacji o technologiach, prowadzenie bazy ekspertów i instytucji wsparcia, kojarzenie partnerów, organizację spotkań kooperacyjnych. Bezpłatnie oferowane są usługi w zakresie przeprowadzenia audytu technologicznego (wizyta konsultanta w siedzibie firmy mająca na celu określenie potencjału i potrzeb innowacyjnych), pomocy w poszukiwaniu partnera zagranicznego, dostępu do europejskiej bazy profili technologicznych.

Rozwój tych instytucji w zakresie wspierania transferu technologii w najbliższych latach ukierunkowany będzie na wprowadzanie wraz z pomysłodawcami innowacyjnych produktów na rynek.

Warto również nadmienić, że od 2004 roku w Szczecinie funkcjonuje Zachodniopomorskie Centrum Zaawansowanych Technologii, które jest inicjatywą Politechniki Szczecińskiej, Pomorskiej Akademii Medycznej oraz Akademii Rolniczej w

¹¹⁰ **Szczeciński Park Naukowo - Technologiczny Sp. z o.o.** jest podmiotem prawa handlowego, w której gmina miasto Szczecin posiada 100 % udziałów. Głównym celem statutowym działającego od 2000 roku SPNT jest promocja regionu i lokalnej gospodarki oraz wspieranie innowacyjności. SPNT należy do Północnej Izby Gospodarczej, Światowego Stowarzyszenia Wielkich Metropolii Metropolis, Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce oraz Sieci Baltic Net – Plasma Tech. Głównym celem statutowym Szczecińskiego Parku Naukowo-Technologicznego jest kształtowanie lokalnego i regionalnego środowiska innowacyjnego nastawionego na rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie sprzyjającej bazy materialnej, infrastrukturalnej, ekonomicznej i socjalnej do zakładania, rozwoju i wspierania małych przedsiębiorstw innowacyjnych, oraz do przemysłowego wykorzystania wiedzy naukowej, do wykorzystania, transferu i komercjalizacji nowoczesnych technologii. Oprócz dotychczasowych działań SPNT obejmujących m.in. realizację programów rozwojowych i innowacyjnych finansowanych ze środków UE oraz prowadzenie inkubatora przedsiębiorczości, jednostka do 2010 roku planuje zakończyć inwestycję pod nazwą Park Naukowo-Technologiczny POMERANIA. W skład planowanego parku wejdą: Inkubator Technologiczny POMERANIA, Centrum Innowacji POMERANIA oraz Centrum Komputerowe POMERANIA.

¹¹¹ **Biuro Programów Międzynarodowych PS** to centrum transferu technologii działające przy Politechnice Szczecińskiej od 1999 roku. Biuro nie posiada swoich oddziałów w innych miastach, jest natomiast członkiem Innovation Relay Centre, Proton Europe Innovation from Public Research oraz Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce. Na podstawie *ibid.*

¹¹² Baza ofert technologicznych dostępna jest na stronie internetowej <http://www.rsi.org.pl>

Szczecinie. Centrum specjalizuje się w szeroko pojętej **technologii polimerowej**. Jednostka sukcesywnie unowocześnia swoje zaplecze badawcze, głównie dzięki finansowaniu pochodzącemu z funduszy unijnych¹¹³. Poprzez działania na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw, centrum stało się ważnym partnerem dla gospodarki oraz coraz bardziej liczącą się jednostką naukowo-badawczą w kraju.

Inkubacja przedsiębiorczości

Inkubacja nowych przedsięwzięć jest jedną z ważniejszych ofert w zakresie wzmocnienia innowacyjności. Ma ona dwojaki charakter: (1) wsparcie studentów oraz pracowników naukowych w zakładaniu działalności gospodarczych opartych o opracowane nowe technologie lub know-how, (2) wsparcie nowo powstających niewielkich przedsiębiorstw poprzez zapewnienie korzystnych warunków prowadzenia działalności.

W regionie zachodniopomorskim funkcjonują cztery inkubatory przedsiębiorczości (w obu wspomnianych modelach), wszystkie zlokalizowane są w Szczecinie. Są to:

- Inkubator Przedsiębiorczości działający przy ZSRG-SCP
- Inkubator Przedsiębiorczości działający przy SPNT
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Szczecińskiego (AIP US)¹¹⁴
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Akademii Rolniczej (AIP AR)

Inkubatory działające przy SPNT oraz ZSRG-SCP oferują usługi w zakresie **wynajmu powierzchni biurowej na preferencyjnych warunkach** (wysokość czynszu w Inkubatorze jest mniejsza o ok. 20-25% od średniego poziomu w regionie). Przy wyborze firm-rezydentów inkubatorów, brane są pod uwagę przede wszystkim przedsięwzięcia o innowacyjnym charakterze, potencjalne możliwości zainwestowania oraz potrzeby w zakresie współpracy z ośrodkiem naukowo-badawczym. Użytkownikami inkubatorów są firmy oraz instytucje. Działalność Inkubatorów nastawiona jest na **inkubację miękkich projektów**. W przyszłości SPNT zamierza zwiększać potencjał przedsiębiorczości w mieście Szczecinie i regionie zachodniopomorskim poprzez wzrost ilości inwestycji, podmiotów gospodarczych i wykorzystania nowych technologii.

Tab. 7. 6. Użytkownicy Inkubatora Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Rozwoju Gospodarczego - Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości

Użytkownicy	Liczba firm:	Zajmowana powierzchnia
Firmy nowo utworzone	13	402 m ²
Pozostałe firmy (objęte preferencjami)	20	3738 m ²
Lokatorzy strategiczni	5	2300 m ²
Inne instytucje	1	360 m ²
Łącznie	39	6800 m ²
Podmioty, które opuściły inkubator	300	-

Źródło: J. Markiewicz: *Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wzrostu innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim* – badania przeprowadzone w ramach grantu promotorskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

¹¹³ Szerz. W. Abkowicz, *Międzyuczelniane polimery*, „Świat biznesu” wrzesień – październik 2007, s. 18

¹¹⁴ **AIP US** jest młodą organizacją, działającą od 2005 roku. Świadczy usługi doradcze, szkoleniowe, informacyjne oraz związane z wynajmem powierzchni biurowej oraz obsługą administracyjną. Zakres oferty doradczo-szkoleniowej obejmuje pośrednictwo kooperacyjne, pozyskiwanie funduszy unijnych, finanse, podatki, rachunkowość oraz przedsiębiorczość i tworzenie firmy. Partnerami Inkubatora w regionie są: Infrapark Police, Bank Gospodarstwa Krajowego, Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych, Szczeciński Park Naukowo – Technologiczny, Północna Izba Gospodarcza oraz Komenda Wojewódzka OHP. Na podstawie *ibid.*

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Akademii Rolniczej) nastawione są na **pomoc w tworzeniu nowych firm** przez środowisko naukowe, absolwentów i studentów uczelni (zwłaszcza ostatnich lat studiów). Firmy powstałe przy inkubatorach mają 3 letni czas inkubacji. Pomoc inkubatora obejmuje wszystkie etapy wsparcia nowego przedsięwzięcia gospodarczego od preinkubacji (przygotowania projektu biznesowego do założenia firmy), przez wczesną inkubację (pierwszy rok od założenia firmy), aż do późnej inkubacji (2-3 rok funkcjonowania firmy).

Finansowanie przedsięwzięć innowacyjnych

Pozyskanie finansowania na realizację innowacyjnych projektów jest jedną z podstawowych barier rozwoju. Finansowanie takie można uzyskać od banków komercyjnych, jednak wiele przedsiębiorstw nie jest w stanie wykazać się odpowiednimi zabezpieczeniami wymaganymi przy ubieganiu się o kredyt komercyjny. Działalność instytucji wspierających finansowo działania innowacyjne ma na celu pomoc w tworzeniu i rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Oferta dotyczy pomocy finansowej oraz szkoleniowo – doradczej. Dla realizacji działań innowacyjnych istotne są dwie formy wsparcia: udzielanie kredytów i pożyczek (czym zajmuje się m.in. Polska Fundacja Przedsiębiorczości¹¹⁵) oraz udzielanie poręczeń (np. POLFUND Fundusz Poręczeń Kredytowych S.A.¹¹⁶). Warto podkreślić, że funkcjonująca w Szczecinie Polska Fundacja Przedsiębiorczości uruchomiła niedawno Fundusz Innowacyjno-Inwestycyjny POMERANUS II, który jest pierwszym w regionie zachodniopomorskim i jednym z pierwszych w Polsce **funduszy kapitału załączkowego** (seed capital)¹¹⁷.

7.3 Innowacyjny Rozwój Szczecina – założenia i działania

Podstawą rozwoju tak regionu jak też (w szczególności) jego miasta wojewódzkiego w zakresie wdrożeń nowych technologii i nowoczesnych rozwiązań w gospodarce jest *Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim*. Ten strategiczny dokument rozwoju opracowany przez Zachodniopomorską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczecinie wraz z partnerami niemieckiego regionu Meklemburgii-Pomorza Przedniego ze środków 5. Programu Ramowego UE, został przyjęty przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w 2005 roku. Strategia innowacyjności jako dokument wytyczający kierunki wpierania i rozwoju innowacyjności województwa zachodniopomorskiego, ma wymiar przede wszystkim regionalny, jednak rozpatrywać należy ją także w kontekście europejskim (realizacja celów Strategii Lizbońskiej) oraz krajowym (kształtowanie innowacyjnej gospodarki na poziomie mezo- i makroekonomicznym).

---

¹¹⁵ **Polska Fundacja Przedsiębiorczości** (PFP) funkcjonuje od 1997 roku i jest instytucją ukierunkowaną na pomoc w tworzeniu i rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w całej Polsce ze szczególnym uwzględnieniem firm z obszaru Polski Północno - Zachodniej. Będąc kontynuatorem działalności Kanadyjsko - Polskiej Fundacji Przedsiębiorczości, Fundacja oferuje polskim mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom pomoc finansową i szkoleniowo – doradczą. Polska Fundacja Przedsiębiorczości, oprócz centrali w Szczecinie, ma również swoje biuro Makroregionalne w Poznaniu, Biura Regionalne w Pile, Bydgoszczy, Gorzowie Wlkp., Słupsku i we Wrocławiu oraz biuro Lokalne w Wałczu. Można zatem stwierdzić, że działalność PFP ma zakres krajowy. PFP jest członkiem Polskiego Stowarzyszenia Funduszy Pożyczkowych. Na podstawie *ibid*.

¹¹⁶ **POLFUND Fundusz Poręczeń Kredytowych S.A.** został założony w 2001 roku przez Polską Fundację Przedsiębiorczości oraz Bank Zachodni WBK S.A.. Do podstawowych zadań POLFUNDU należy świadczenie wsparcia finansowego oraz doradczo-szkoleniowego dla firm z sektora MSP. Fundusz ma zasięg krajowy, nie posiada żadnych oddziałów, jest natomiast członkiem Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeńiowych. Na podstawie *ibid*.

¹¹⁷ Szerzej o instytucjach finansowego wsparcia napisano w Rozdziale 9.

Horyzont czasowy realizacji strategii to lata 2005-2020, jednak już obecnie można mówić o pierwszych działaniach realizujących przyjęte założenia oraz wynikających z nich efektach.

Główne założenia Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Zachodniopomorskiego

W strategii przyjęte zostały trzy strategiczne cele działań mających przyczynić się do wzrostu innowacyjności regionu:¹¹⁸

- Wzrost świadomości innowacyjnej MSP (adresowany do małych i średnich przedsiębiorstw).
- Stworzenie warunków do rozwoju rynku technologii i innowacji w regionie (adresowany głównie do instytucji związanych z tworzeniem i transferem technologii).
- Rozwój systemu wsparcia działań innowacyjnych w regionie (skierowany do instytucji wsparcia)

Tab. 7.7. Struktura Regionalnej Strategii Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim

Cele strategiczne	Cele operacyjne
1. Wzrost świadomości innowacyjnej MSP	1.1. Powszechny dostęp do informacji o zasobach innowacyjnych
	1.2. System edukacji kreujący aktywność, przedsiębiorczość i innowacyjność
	1.3. Promocja innowacyjności
2. Stworzenie warunków do rozwoju rynku technologii i innowacji w regionie	2.1. System transferu technologii i rozwiązań innowacyjnych
	2.2 Monitoring i identyfikacja potrzeb technologicznych i innowacyjnych MSO
	2.3 Wzmacnianie obszarów badawczych, które są strategiczne dla regionu
	2.4 Wspieranie powstawania nowych firm innowacyjnych
3. Rozwój systemu wsparcia działań innowacyjnych w regionie	3.1. Stworzenie oferty instrumentów finansowego wsparcia innowacji w MSP
	3.2. Dostosowanie oferty instytucji wsparcia pozafinansowego do potrzeb MSP

Zródło: Na podst.: Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim, Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Szczecin 2005. s. 39

Przedstawiona w tabeli 7.7. struktura strategii przedstawia układ celów strategicznych wraz z przyporządkowanymi im celami operacyjnymi. Do każdego celu operacyjnego zidentyfikowane zostały działania¹¹⁹, których realizacja zapewnić ma osiągnięcie wyznaczonych celów strategicznych.

W przypadku **wzrostu świadomości innowacyjnej**, w strategii uwypuklona została rola działań „miękkich”, które są niezwykle istotne z punktu widzenia kreowania kultury innowacyjnej, zarówno wśród samych przedsiębiorców, jak również wśród osób uczących się na wszystkich szczeblach edukacji (edukacji szkolnej, akademickiej i ustawicznej). Dodatkowo zakłada się zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o zasobach innowacyjnych poprzez sprawniejsze pozyskiwanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie

¹¹⁸ Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim..., op. cit., s. 36

¹¹⁹ W raporcie oceniającym polskie regionalne strategie innowacji podkreślony został jasny i logiczny układ celów Regionalnej Strategii Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim zgodny z diagnozą sytuacji regionu, a także właściwa identyfikacja działań. Szerz.: G. Gorzelak, A. Bąkowski, M. Kozak, A. Olechnicka: *Polskie regionalne strategie innowacji. Ocena i wnioski dla dalszych działań*, Regional Studies Association-Sekcja Polska, Warszawa 2006, s. 142

informacji oraz tworzenie systemu komunikacji i wymiany informacji pomiędzy regionalnymi aktorami procesów innowacyjnych. Ponadto wskazuje się na potrzebę prowadzenie polityki promującej innowacyjność oraz podejmowanie szeregu inicjatyw zmierzających do identyfikacji i wyzwania działań innowacyjnych oraz współpracy pomiędzy sektorem MSP.

Jeżeli chodzi o **stworzenie warunków do rozwoju rynku technologii i innowacji** w regionie, w Strategii podkreślono znaczenie wsparcia na rzecz transferu technologii pomiędzy gospodarką a sektorem B+R, pomiędzy samymi firmami oraz w formie eksportu technologii poza region. W tym celu dokument rekomenduje powstanie wyspecjalizowanych instytucji transferu technologii oraz stworzenie baz danych rozwiązań technologicznych i zespołów badawczych. Dodatkowo uwypuklona została konieczność wzmocnienia współpracy jednostek badawczo-rozwojowych i gospodarki, podejmowanie wspólnych projektów badawczych i wdrożeniowych oraz wspieranie rozwoju klastrów.

Ponadto rozwój rynku technologii i innowacji ma być wsparty poprzez utworzenie systemu informacji o potrzebach technologicznych i innowacyjnych MSP. W ten sposób możliwa będzie identyfikacja i monitorowanie potrzeb innowacyjnych regionalnych firm, a tym samym lepsze dopasowanie ofert instytucji otoczenia biznesu do oczekiwań MSP. Dodatkowo autorzy dokumentu zwracają uwagę na **konieczność wzmocnienia strategicznych dla regionu obszarów badawczych**, które stanowiłyby siłę napędową rozwoju województwa zachodniopomorskiego. W tym celu rekomendowane są następujące działania¹²⁰:

- foresight regionalny,
- pozycjonowanie zasobów technologicznych regionu,
- selekcja , tworzenie i wspieranie zespołów działających w strategicznych obszarach regionu.

Stwarzanie warunków do rozwoju rynku technologii i innowacji nierozdzielnie związane jest ze wspieraniem innowacyjnych firm w regionie, zwłaszcza tych opartych na nowoczesnych technologiach. Efektywne wsparcie innowacyjnych przedsiębiorstw możliwe będzie poprzez stworzenie systemu wyłaniania oraz wspierania tychże firm. Autorzy Strategii podkreślają, iż istnieje konieczność funkcjonowania regionalnych instrumentów wsparcia innowacyjności przedsiębiorstw dostosowanych do specyfiki regionu, które skoordynowane będą z pozostałymi instrumentami wsparcia (krajowymi i unijnymi). Ponadto zauważa się konieczność rozbudowy istniejącej infrastruktury do prowadzenia działalności gospodarczej o ośrodki oferujące specjalistyczne doradztwo, pomoc finansową i lokalową oraz zaplecze badawczo-rozwojowe. Kolejną ważną kwestią poruszaną w dokumencie jest zapewnienie wsparcia przedsiębiorcom w początkowym okresie działalności firmy. Pomoc taka powinna obejmować aspekty informacyjno-organizacyjne, kooperacyjne (poszukiwanie partnerów) oraz finansowe (dostęp do specjalistycznych instrumentów wsparcia jak np. seed capital, venture capital, itp.)

Trzeci cel strategiczny polegający na **rozwój wsparcia działań innowacyjnych** w regionie realizowany będzie dwutorowo – poprzez stworzenie oferty instrumentów finansowego wsparcia innowacji MSP oraz dostosowanie oferty wsparcia niefinansowego do potrzeb firm.

W ramach finansowego wsparcia działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, Strategia przewiduje stworzenie systemu katalogowania informacji o dostępnych finansowych instrumentach dla MSP. Dostęp do wiedzy na temat wszelkich form finansowej pomocy ma w efekcie ułatwić firmom dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania. Ponadto w dokumencie podkreśla się konieczność mobilizacji sektora bankowego i parabankowego do stworzenia specjalistycznych instrumentów wsparcia MSP. Z jednej strony wysokie ryzyko

¹²⁰ Regionalna Strategia Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim..., op. cit., s. 54

przedsięwzięć innowacyjnych, z drugiej słaba kondycja finansowa większości firm sektora MSP w województwie powoduje, że niezbędne wydaje się wypracowanie z regionalnymi instytucjami sektora bankowego systemu pożyczkowego i poręczeń kredytowych, które uwzględnią specyfikę działalności innowacyjnej. Wiąże się to również ze stworzeniem atrakcyjnych warunków działania wyspecjalizowanych funduszy wsparcia innowacji, które wymagać będą zaangażowania środków publicznych.

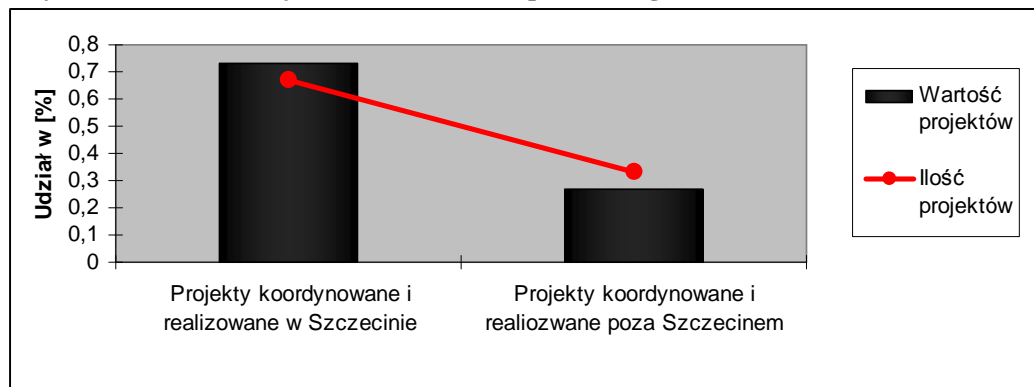
Z kolei dopasowanie oferty instytucji wsparcia pozafinansowego do potrzeb MSP, polegać powinna, zgodnie z wytycznymi zawartymi w Strategii na monitorowaniu potrzeb MSP w zakresie oferty i funkcjonowania infrastruktury wsparcia celem zminimalizowania niedopasowania usług instytucji wsparcia w stosunku do oczekiwań przedsiębiorców. Ponadto należy dążyć do tworzenia wyspecjalizowanych instrumentów wsparcia, takich jak parki technologiczne, inkubatory technologiczne, ośrodki transferu technologii czy akceleratory technologiczne. Koniecznością jest także rozbudowa i rozszerzenie tematyczne zakresu usług szkoleniowo-doradczych regionalnych instytucji wsparcia przedsiębiorczości o elementy związane z innowacyjnością. Istotnym działaniem, na który kładzie nacisk Strategia, jest koordynacja i integracja działań (oferty) instytucji pozafinansowego wsparcia dla MSP. Dokument zakłada powołanie jednostki zajmującej się koordynacją działań instytucji otoczenia biznesu w regionie w celu zapewnienia przedsiębiorcom wymaganej jakości usług i dostępu do wsparcia w wymiarze terytorialnym, rzeczowo-organizacyjnym, czasowym oraz programowym. Dodatkowo koordynacja działań jednostek wsparcia powinna doprowadzić do zintegrowania systemu współpracy pomiędzy instytucjami.

Efekty realizacji Regionalnej Strategii Innowacyjności w mieście Szczecin

Cele strategiczne postawione w Regionalnej Strategii Innowacyjności stanowiące wytyczne dla rozwoju innowacyjnego regionu, mają szczególne odniesienie do Szczecina, stanowiącego regionalne centrum działań rozwojowych. Projekty zrealizowane w ramach działania 2.6 Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego „Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy”, zorientowanego na wzmocnienie potencjału innowacyjnego, pokazują priorytety oraz kierunki rozwoju regionu. Projekty te zostały skierowane *stricte* na realizację założeń strategii.

Jak pokazała praktyka zdecydowana większość projektów realizowanych w ramach działania 2.6 ZPRR jest koordynowana przez podmioty szczecińskie (67%). Na dofinansowanie działań podmiotów szczecińskich przyznano także najwyższy budżet (prawie 6 mln zł) – zob. rysunek 7.4.

Rys. 7.4. Udział projektów koordynowanych i realizowanych w Szczecinie oraz poza Szczecinem we wszystkich na terenie województwa zachodniopomorskiego w ramach działania 2.6

Źródło: opracowanie własne podstawie danych Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego.

Stałą tendencją jest to, że projekty te są koordynowane w większości przez uczelnie wyższe oraz instytucje (gł. pozarządowe). Analiza struktury projektów wskazuje, że udział przedsiębiorstw w ich realizacji jest niewielki. Szczegółowe dane na temat projektów przedstawia tabela 7.8.

Tab. 7. 8. Projekty realizowane przez podmioty szczecińskie w ramach działania 2.6. ZPRR

Lp.	Projektodawca	Typ projektu	Tytuł	Obszar problemowy	Dotacja (zł)
Instytucje i organizacje pozarządowe					
1	Szczeciński Park Naukowo - Technologiczny Sp. z o.o.	II. Tworzenie lub rozwój sieci innowacji	System pozyskiwania i transfer wiedzy na potrzeby innowacji w sieci współpracy	Budowanie systemu innowacji w regionie	680.980
Uczelnie i szkoły wyższe					
2	Politechnika Szczecińska	IV. Staże	Wspieranie staży absolwentów Politechniki Szczecińskiej w dziedzinach strategicznych dla regionu	Przeciwdziałanie bezrobociu i zatrudnienie	261.700
3	Politechnika Szczecińska	V. Stypendia	Stypendia na prace doktorskie na Politechnice Szczecińskiej kreujące innowacyjność regionu	Zasoby ludzkie dla innowacji kształcenie	348.875
4	Zachodniopomorska Szkoła Biznesu	I. Tworzenie lub rozwój RIS	Analiza efektywności produkcji energii z surowców odnawialnych w regionie zachodniopomorskim	Podjęcie sektorowe	244.800
5	Politechnika Szczecińska	II. Tworzenie lub rozwój sieci innowacji	Tworzenie Regionalnego Systemu Innowacji	Budowanie systemu innowacji w regionie	1.569.900
6	Uniwersytet Szczeciński	II. Tworzenie lub rozwój sieci innowacji	Branżowe wsparcie innowacyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw	Wsparcie firm na rzecz pobudzania innowacji	690.116
Przedsiębiorstwa					
7	Stocznia Szczecińska Nowa Sp. z o.o.	II. Tworzenie lub rozwój sieci innowacji	Innowacyjność i współpraca siłą gospodarki morskiej regionu	Podjęcie sektorowe	1.788.558
8	Unizeto Sp. z o.o.	III. Tworzenie i rozwój systemu komunikacji/wymiany informacji	Regionalne seminaria i warsztaty budowania świadomości innowacji technologicznych w oparciu o nowoczesne rozwiązania IT	Tworzenie kultury innowacji	320.000

Zródło: opracowanie własne podstawie danych Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego.

Bardzo różnorodny przekrój projektów realizowanych przez instytucje naukowe pokazuje ich udział w kształtowaniu rozwoju gospodarczego w zakresie:

- wspierania nauki (programy wspierania prac naukowych doktorantów oraz programy dofinansowania staży absolwentów Politechniki Szczecińskiej)

- tworzenia podstaw naukowych monitoringu potencjału i działań innowacyjnych regionu
- podnoszenia świadomości przedsiębiorstw w zakresie działalności innowacyjnej, wspierania współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami na rzecz tworzenia wspólnych projektów innowacyjnych oraz wspieranie transferu technologii w gospodarce

W mniejszym stopniu w realizację tego typu działań były zaangażowane przedsiębiorstwa. W Szczecinie jedynie dwa projekty są koordynowane przez firmy: duże przedsiębiorstwo branży morskiej oraz silnie ukształtowaną firmę branży informatycznej. Istotną korzyścią wynikającą z realizacji projektów dofinansowanych z programów regionalnych jest wzrost współpracy pomiędzy różnymi podmiotami uwikłanymi w działalność innowacyjną jako skutek partnerskiego współdziałania w celu realizacji projektów. Rozwijanie szeroko pojętej współpracy jest i wzajemnego zaufania jest także celem wielu realizowanych działań. Jednym z priorytetowych zadań realizowanych w ramach kilku projektów jest **stworzenie klastrów** jako bazy tworzenia, transferu oraz komercjalizacji technologii. Efektami, które można już w chwili obecnej określić jest podjęcie współpracy w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć innowacyjnych, tak pomiędzy instytucjami naukowymi a przedsiębiorstwami (m.in. realizacja projektów celowych), jak również pomiędzy przedsiębiorstwami branżowymi (w tym pomiędzy dużymi i małymi podmiotami).

Tworzenie struktur klastrowych jest również traktowane priorytetowo w **nadchodzącym okresie budżetowania** unijnego przypadającego na lata 2007-2013. Możliwe będzie uzyskanie wsparcia na rozwój sieci współpracy w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 (RPO WZ) ¹²¹ w ramach Poddziałania 1.3.1 Wsparcie na rzecz transferu technologii oraz sieci współpracy, na które przewidziano 18 mld euro. Ponadto na zacieśnianie powiązań kooperacyjnych o charakterze ponadregionalnym będzie można uzyskać dofinansowanie w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (PO IG) ¹²², w którym zaplanowano wspieranie klastrów o znaczeniu ponadregionalnym (Działanie 5.1, budżet 104 mln euro). Wspieranie współpracy w ramach struktur klastrowych powinno stanowić szansę dla rozwoju Szczecina w kontekście stworzenia **klastra badawczego** ¹²³, który stanowiłby podstawę do kształtowania innowacyjności miasta i całego województwa w kierunku regionu wiedzy i innowacji.

Cele Regionalnej Strategii Innowacyjności realizowane są także dzięki wykorzystaniu innych funduszy. Jednym z takich projektów jest projekt realizowany przez Akademię Rolniczą w Szczecinie od końca 2006 roku „Transfer wiedzy z zakresu innowacyjnych technik hodowli i technologii przetwórstwa ryb z uczelni wyższej do sektora rybołówstwa”, którego celem jest zaznajomienie praktyki z nowoczesnymi technologiami w dziedzinie rybołówstwa. Wiele podmiotów szczecińskich realizuje także projekty celowe, mające na celu przeprowadzenie badań (przemysłowych i przedkonkurencyjnych) w zakresie stworzenia innowacyjnych rozwiązań mające potencjał praktycznej aplikacji. Można liczyć na to, że wzmocnienie współpracy w regionie pomiędzy różnymi podmiotami oraz budowa baz szeroko dostępnych ofert technologicznych będzie owocowało podejmowaniem inicjatyw innowacyjnych na szeroką skalę.

¹²¹ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013*, Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin, wrzesień 2007.

¹²² *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 254 lipca 2007

¹²³ Klaster badawczy rozumiany jest jako skupisko współpracujących ze sobą jednostek badawczych, przedsiębiorstw, władz regionalnych oraz ośrodków wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności, działających na rzecz określonego sektora nauki, techniki czy gospodarki. Szerz. A. Bąkowski, A. Siemaszko, M. Snarska-Świdorska: *Jak zostać regionem wiedzy i innowacji*, Twigger, Warszawa 2007, s. 54

7.4 Ocena potencjału innowacyjnego Miasta Szczecin

Analiza SWOT

Rzetelna analiza potencjału innowacyjnego Miasta Szczecin jest problematyczna ze względu na brak kompleksowych danych statystycznych dotyczących miasta. Informacje Głównego Urzędu Statystycznego z zakresu innowacyjności, np. liczby innowacyjnych firm, nakładów na innowacje, współpracy w zakresie działalności innowacyjnej, itp., przedstawiane są jedynie w ujęciu wojewódzkim. Autorzy niniejszego rozdziału posłużyli się zatem informacjami pochodzącymi z szeregu opracowań o mieście i regionie, a także oparli się na własnych badaniach i doświadczeniu we wspieraniu aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw i stymulowaniu powiązań kooperacyjnych pomiędzy aktorami regionalnej sceny innowacji¹²⁴. Ocena potencjału innowacyjnego Miasta Szczecin przedstawiona została w formie analizy SWOT (patrz. Tabela 10).

Tab.7. 9. Ocena potencjału innowacyjnego Miasta Szczecin - analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • niskie koszty pracy, co wzmacnia konkurencyjność działań innowacyjnych, • rozwój sektora usług, • dostępność wykwalifikowanej kadry, w tym kadry kierowniczej oraz personelu inżynierskiego, • istnienie silnego zaplecza szkół wyższych, • duży potencjał jednostek naukowo-badawczych, • skupisko i bliskość instytucji otoczenia biznesu, • dostępność do usług doradczych i szkoleniowych dla MSP, • silny samorząd gospodarczy. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak tradycji współpracy i brak zaufania między firmami, • słaba kondycja finansowa firm, • niska innowacyjność firm, • mała liczba firm sektora wysokiej techniki, • rozdrobnienie i brak specjalizacji ośrodków wsparcia innowacyjności i przedsiębiorczości, • niska świadomość innowacyjna kadry menedżerskiej i pracowników firm, • mała liczba specjalistycznych jednostek badawczo-rozwojowych, • brak Regionalnego Systemu Innowacji, • migracja młodej kadry na rynki Europy Zachodniej, • brak wizji rozwoju przedsiębiorstw, • brak współpracy pomiędzy regionalnymi instytucjami naukowymi.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • instrumenty finansowe w ramach dotacji UE 2007-2013 umożliwiające: <ul style="list-style-type: none"> ○ bezpośrednie wsparcie działalności innowacyjnej i szkoleniowej w firmach, ○ zwiększenie i rozszerzenie oferty wsparcia innowacyjności ze strony instytucji otoczenia biznesu. ○ Możliwość wykorzystania potencjału naukowego uczelni wyższych, • pojawiająca się współpraca między uczelniami wyższymi i przedsiębiorstwami, • wzrastająca liczba inicjatyw innowacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • odpływ innowacyjnych firm do sąsiednich gmin, stref ekonomicznych i parków przemysłowych w regionie, • brak wizji wspierania sektorów przyszłości, • brak rozwiązań zapewniających łatwy dostęp do zewnętrznego finansowania działań innowacyjnych, • zły klimat przedsiębiorczości i innowacyjności, • biurokracja związana z pozyskiwaniem środków UE, • uzależnienie przedsięwzięć innowacyjnych

¹²⁴ Katedra Efektywności Innowacji realizuje szereg projektów z zakresu innowacyjności, m.in. *Branżowe wsparcie innowacyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, Innowacyjność i współpraca siłą gospodarki morskiej regionu* sfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz środków Budżetu Państwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego działanie 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy – projekty w trakcie realizacji. *Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wzrostu innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim* – Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2007-2008 jako projekt badawczy.

<p>podejmowanych wspólnie przez firmy, uczelnie wyższe i instytucje wsparcia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjność inwestycyjna Miasta Szczecin i napływ krajowych oraz zagranicznych inwestorów, • rola Szczecina jako centrum innowacyjności regionu, • dobra koniunktura gospodarcza, • realizacja założeń Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Zachodniopomorskiego, • dobre warunki dla otwierania działalności innowacyjnej ze względu na istnienie nie nasyconego rynku, • duży rynek okolic Szczecina o niskiej konkurencyjności, • możliwość zawierania sojuszy strategicznych z partnerami niemieckimi. 	<p>od programów pomocowych UE,</p> <ul style="list-style-type: none"> • odpływ wykwalifikowanej kadry na rynki Europy Zachodniej, • struktury biurokratyczne w urzędach opóźniające uzyskiwanie wymogów formalnych do rozpoczęcia inwestycji, • brak stabilności władzy i jednoznacznych kierunków rozwoju regionu.
---	--

Wnioski i zalecenia

Szanse oraz mocne strony przedstawione w analizie SWOT dotyczącej oceny potencjału innowacyjnego Miasta Szczecin wskazują, że miasto ma duże możliwości i predyspozycje, aby stać się centrum rozwoju innowacji i nowych technologii, nie tylko w kontekście regionu, ale również jako ważny ośrodek na arenie krajowej jak i międzynarodowej (zwłaszcza w kontekście współpracy polsko-niemieckiej). Wzmacnianie atutów Szczecina oraz wykorzystywanie szans daje perspektywę rozwoju Szczecina w kierunku innowacyjnej stolicy regionu, w której rodzą się innowacje techniczne, ekonomiczne i społeczne. Miasto może wykorzystać szereg możliwości, takich jak przede wszystkim wykorzystanie dobrej koniunktury gospodarczej, przyciągnięcie kapitału obcego ze względu na atrakcyjność ekonomiczną w stosunku do bardziej rozwiniętych miast Polski, nawiązanie dialogu pomiędzy różnymi podmiotami istniejącymi na regionalnej scenie innowacji.

Do najważniejszych zaleceń w kontekście rozwoju Miasta Szczecin jako centrum innowacji i nowoczesnych technologii, zaliczyć należy:

- Wspieranie szeroko pojętej innowacyjności przedsiębiorstw, w tym umożliwianie dostępu do finansowania innowacji oraz podnoszenie świadomości innowacyjnej kadr,
- Zacieśnianie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami oraz przedsiębiorstwami i jednostkami badawczymi,
- Tworzenie odpowiednich warunków, infrastruktury i otoczenia instytucjonalnego do powstawania przedsiębiorstw opartych na wysokich technologiach,
- Promocja innowacyjności w obszarze usługowym,
- Zapewnienie stanowisk pracy oraz szybkiego rozwoju celem wzbogacenia oferty pracy i zatrzymania gwałtownego odpływu wykwalifikowanej kadry,
- Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej miasta oraz wspieranie zakładania nowych przedsiębiorstw,
- Prowadzenie spójnej i konsekwentnej polityki lokalnej i regionalnej.

VIII: KAPITAŁ FINANSOWY A ROZWÓJ GOSPODARKI MIASTA

8.1 Dopływ kapitału krajowego

Budżet Gminy Miasto Szczecin
Kapitał prywatny wewnętrzny
Kapitał prywatny zewnętrzny
Kapitał mieszany publiczno-prywatny

8.2. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie

Atrakcyjność inwestycyjna woj. zachodniopomorskiego
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego
Struktura kapitału zagranicznego
Aktywność inwestorów zagranicznych
Oddziaływanie kapitału zagranicznego na gospodarkę regionu

8.3. Bezzwrotne środki finansowe z pomocy zagranicznej

Fundusze Unii Europejskiej
Kierunki alokacji środków Wspólnoty Europejskiej w województwie zachodniopomorskim w latach 2007-2013
Bezzwrotne środki finansowe w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG) i Mechanizmu Finansowego Norweskiego (NMF)

8.4. Analiza SWOT (kapitał finansowy)

8.1. Dopływ kapitału krajowego

Budżet Gminy Miasto Szczecin

Dochody budżetowe Szczecina¹²⁵ od 2004 roku cechuje widoczny trend wzrostowy, dokonujący się m.in. w wyniku zmian legislacyjnych wprowadzonych na mocy:

- ustawy z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹²⁶ (dzięki zapisom tego aktu m.in. zwiększono udziały jednostek samorządu terytorialnego w podatkach PIT i CIT);
- ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych¹²⁷ (na podstawie art. 24 ust.2 u.f.p. w budżecie Szczecina ujęte zostały dochody z dzierżawy majątku, które wcześniej zaliczane były do przychodów zakładów budżetowych)¹²⁸.

Drugim istotnym czynnikiem mającym wpływ na poziom dochodów budżetowych Gminy Miasto Szczecin jest utrzymująca się dobra koniunktura gospodarcza oraz wzrost kwot dotacji przekazanych na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej¹²⁹.

W 2006 roku dochody własne¹³⁰ Gminy Miasto Szczecin zostały zrealizowane w wysokości wyższej, niż planowana.

Wysokość wydatków wykonanych przez Szczecin w 2006 roku wyniosła 994,8 mln. zł. W strukturze wydatków dominowały wydatki na realizację zadań bieżących (87%)¹³¹. Udział

¹²⁵ W 2006 roku łączne dochody Gminy Miasto Szczecin kształtowały się na poziomie 1,048 mln. zł. Strukturę dochodów budżetu Szczecina w 2006 roku tworzyły: dochody własne (34%), dochody z tytułu udziałów w podatkach centralnych (29%), subwencje z budżetu państwa (23%), dotacje z budżetu państwa (12%) oraz środki z funduszy międzynarodowych (2%). *Sprawozdanie z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za 2006 rok.* <http://bip.um.szczecin.pl>

¹²⁶ DzU nr 203, poz. 1966 z późn. zm.

¹²⁷ DzU nr 249, poz. 2104 z późn. zm.

¹²⁸ *Sprawozdanie z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za 2006 rok.* <http://bip.um.szczecin.pl>

¹²⁹ Ibidem.

¹³⁰ Dochody własne w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

¹³¹ W kategorii tej znalazły się wydatki na: edukację, pomoc społeczną oraz wydatki na finansowanie sfery komunalnej.

wydatków majątkowych w ogólnej kwocie wydatków w 2006 roku wyniósł zaledwie 13% (12,4% w 2005 roku)¹³².

Kwota planowanych do wykonania wydatków majątkowych została skorygowana *in minus* w trakcie trwania roku budżetowego z uwagi na przedłużające się procedury przetargowe¹³³. W efekcie w 2006 roku Szczecin zrealizował jedynie 55% planowanych wydatków majątkowych¹³⁴. W latach 2003-2005 wskaźnik wykonania wydatków majątkowych wahał się od 89,4% (2003r.) do 84,3 % (2005r.).

W strukturze wydatków majątkowych dominowały wydatki na realizację inwestycji infrastrukturalnych głównie w obszarze: transportu i komunikacji, gospodarki komunalnej, gospodarki mieszkaniowej, edukacji oraz ładu przestrzennego i gospodarki nieruchomościami¹³⁵. Udział wydatków majątkowych Szczecina w wydatkach ogółem w 2006 roku ocenić należy jako niezadowalająco niski.

W roku 2006 nadwyżka budżetowa Szczecina ukształtowała się na poziomie 53 mln. zł. i wzrosła ponad dwukrotnie w stosunku do 2005 roku (23 mln. zł.). Dzięki utrzymującemu się, dodatniemu saldu budżetowemu miasto obniżyło w 2006 roku poziom zadłużenia o 25 mln. zł¹³⁶.

Wynik budżetu operacyjnego Szczecina utrzymuje się na poziomie dodatnim z tendencją rosnącą¹³⁷. Zjawisko to należy ocenić pozytywnie bowiem, im wyższa jest wartość nadwyżki operacyjnej, tym większa możliwość realizacji przez Szczecin nowych przedsięwzięć prorozwojowych.

Kapitał prywatny wewnętrzny

W 2006 roku pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych¹³⁸ Szczecin zajmował 6 pozycję w rankingu miast wojewódzkich po: Warszawie (304 016), Krakowie (104 426), Łodzi (94 387), Wrocławiu (92 954) i Poznaniu (89 624)¹³⁹.

W grupie podmiotów gospodarki narodowej obecnych na terenie Szczecina w 2006 roku dominowały jednostki reprezentujące sektor prywatny (96,5%). Najwięcej podmiotów prywatnych działało w sekcji handel i naprawy (27,6%) oraz w obsłudze nieruchomości i firm (23,9%)¹⁴⁰. Obszary te utrzymały swoją dominującą pozycję w stosunku do 2005 roku. W budownictwie aktywnych było 10,7% podmiotów, w przemyśle 8,7% a w transporcie, gospodarce magazynowej i łączności 8,3% jednostek¹⁴¹.

Pod względem formy organizacyjno-prawnej w 2006 roku w Szczecinie największą grupę reprezentowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (48 420). Kolejne pod względem liczebności reprezentowanych jednostek były: spółki handlowe (5 465), spółdzielnie (248) oraz przedsiębiorstwa państwowe (20). Według stanu na czerwiec 2007 roku struktura organizacyjno-prawna podmiotów gospodarki narodowej w Szczecinie nie uległa zmianie w stosunku do roku ubiegłego.

Od 2005 roku szczecińskie przedsiębiorstwa odnotowują systematyczny spadek kosztów (jest to trend ogólnopolski), któremu towarzyszy wzrost rentowności obrotu. W 2006 roku wskaźnik kosztów oraz wskaźnik rentowności obrotu brutto przedsiębiorstw

¹³² Realizacja dochodów i wydatków budżetowych w latach 2003-2005. <http://bip.um.szczecin.pl/>

¹³³ Ibidem.

¹³⁴ Ibidem.

¹³⁵ Wykonanie wydatków budżetu Miasta Szczecin w latach 2005-2006 według zadań. <http://bip.um.szczecin.pl>

¹³⁶ Sprawozdanie z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za 2006 rok. <http://bip.um.szczecin.pl>

¹³⁷ 2004r. – 23 mln. zł., 2005r. – 81,4 mln. zł. 2006r. – 133,8 mln. zł. Nadwyżka operacyjna jednostek samorządu terytorialnego w latach 2004-2006. Ministerstwo Finansów, Warszawa, sierpień 2007. www.mofnet.gov.pl.

¹³⁸ W 2006 roku w Szczecinie zarejestrowanych było 64 593 podmiotów gospodarki narodowej. *Miasta wojewódzkie podstawowe dane statystyczne*. GUS Urząd Statystyczny w Poznaniu, Warszawa, sierpień 2007, s. 33

¹³⁹ Ibidem.

¹⁴⁰ Ibidem.

¹⁴¹ Ibidem. Dane mają charakter selektywny i dotyczą wybranych sekcji.

działających na terenie Szczecina porównywalny był do jednostek z Wrocławia, Gdańska i Lublina (Tabela 8.1).

Tab. 8. 1. Wybrane parametry ekonomiczne przedsiębiorstw według miast wojewódzkich w 2006r.

Miasto wojewódzkie	Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw w I półroczu 2006r. (mln. zł.)	Wskaźnik poziomu kosztów przedsiębiorstw w 2006 r.(%)	Wskaźnik rentowności obrotu brutto przedsiębiorstw w 2006 r.(%)	Wskaźnik rentowności obrotu netto przedsiębiorstw w 2006 r.(%)
Białystok	4 999,80	95,6	4,4	3,5
Bydgoszcz	4 713,60	94,8	5,1	4,2
Gdańsk	23 074,70	96,3	3,7	3,0
Gorzów Wlkp.	1 692,90	96,8	3,2	2,7
Katowice	25 677,80	93,3	6,7	5,2
Kielce	5 646,70	97,8	2,2	1,7
Kraków	31 957,20	95,9	4,1	3,4
Lublin	5 117,10	96,7	3,3	2,5
Łódź	10 806,90	95,3	4,7	3,8
Olsztyn	4 230,60	98,7	1,3	0,8
Opole	2 276,20	95,0	5,0	3,9
Poznań	30 013,40	94,2	5,8	4,7
Rzeszów	4 005,20	94,3	5,7	4,6
Szczecin	4 582,90	96,4	3,6	2,7
Toruń	6 513,60	95,1	4,9	3,8
Warszawa	180 111,20	93,4	6,6	5,2
Wrocław	17 878,60	96,1	3,9	3,1
Zielona Góra	1 710,60	95,1	4,9	4,1

Źródło: *Miasta wojewódzkie podstawowe dane statystyczne*. GUS Urząd Statystyczny w Poznaniu, Warszawa, sierpień 2007.

W I półroczu 2006 roku całkowita wartość przychodów uzyskanych przez szczecińskie przedsiębiorstwa kształtowała się znacznie poniżej wartości średniej dla miast wojewódzkich. Wyraźny był dystans dzielący szczecińskie firmy (13 miejsce w rankingu) od podmiotów gospodarczych działających na terenie wielkich, polskich miast¹⁴².

W I półroczu 2006 roku największy udział w procesie tworzenia całkowitych przychodów szczecińskich przedsiębiorstw miały podmioty działające w przemyśle (głównie: stoczniowym, energetycznym, chemicznym, drzewnym, papierniczym i piwowarskim; łącznie 47,3%). Przychód przedsiębiorstw działających w sekcji handel i naprawy stanowił 25,6% ogólnej wartości przychodów, firmy działające w branży transportowej, gospodarce magazynowej i łączności wykreowały powyżej 14,2% całkowitej kwoty przychodów. Najmniejszy udział przychodów w przychodach ogółem charakterystyczny był dla firm budowlanych (4,1 %) oraz jednostek zajmujących się obsługą nieruchomości i firm (7,6 %).

W strukturze przychodów szczecińskich przedsiębiorców uwagę zwraca udział podmiotów przemysłowych w kreowaniu łącznej kwoty przychodów przedsiębiorstw. Podmioty z sektora przemysłu charakteryzuje jednak zarazem najwyższy poziom kosztów prowadzonej działalności i najniższy poziom rentowności obrotu.

W 2006 roku pod względem wskaźnika kosztów, którego wartość ukształtowała się powyżej wartości średniej, Szczecin uplasował się na 14 miejscu wśród miast wojewódzkich. Miasto zajęło 14 pozycję pod względem wskaźnika rentowności obrotu brutto oraz 15 pozycję uwzględniając wartość wskaźnika rentowności obrotu netto. W badanym okresie największą rentownością obrotu brutto i netto wśród szczecińskich przedsiębiorstw cechowały się takie branże jak: obsługa nieruchomości oraz branża budowlana, co jest uzasadnione z uwagi na dobrą koniunkturę ogólnokrajową tych sektorów gospodarki. Najmniejszą rentownością obrotu brutto i netto cechował się przemysł oraz handel i naprawy.

¹⁴² Warszawa, Kraków, Łódź, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Katowice. *Raport na temat wielkich miast Polski* sporządzony przez PricewaterhouseCoopers, 2006

W 2006 roku dynamika nakładów zrealizowanych przez przedsiębiorstwa z regionu zachodniopomorskiego uległa poprawie w stosunku do 2005 roku (wzrost o 24,4%)¹⁴³. Pod względem wielkości poniesionych nakładów inwestycyjnych w 2006 roku region zachodniopomorski uplasował się na przeciętnej, ósmej pozycji wśród polskich województw (Tabela 8.2). Wartość nakładów inwestycyjnych w województwie zachodniopomorskim w analizowanym okresie była jednak niższa od wartości średniej. W stosunku do liderów rankingu regionów: mazowieckiego, śląskiego i dolnośląskiego wynik regionu zachodniopomorskiego był słaby.

Tab. 8. 2. Wybrane parametry ekonomiczne przedsiębiorstw według województw oraz wielkość nakładów inwestycyjnych w 2006r. i I półroczu 2007r.

Województwo	Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych w 2006r. (mln. zł.)	Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych w I półroczu 2007r. (mln. zł.)	Nakłady inwestycyjne w 2006r. (ceny bieżące)	Nakłady inwestycyjne w I półroczu 2007r. (ceny bieżące)	Saldo wyniku finansowego netto przedsiębiorstw niefinansowych w 2006r. (mln. zł.)	Saldo wyniku finansowego netto przedsiębiorstw niefinansowych w I półroczu 2007r. (mln. zł.)
Polska	1 497 743,4	802 928,0	81 162,50	38 809,50	69 796,8	42752,7
dolnośląskie	99 254,1	56 028,0	9 479,60	5 004,50	6 616,0	4048,2
kujawsko-pomorskie	49 974,9	28 584,8	2 206,10	1 190,30	2 270,4	1426,4
lubelskie	29 655,4	15 874,4	1 473,10	587,80	1 000,2	643,3
lubuskie	19 581,1	10 935,5	1 012,90	448,80	914,9	663,4
łódzkie	56 821,6	32 315,2	4 001,90	2 432,10	2 337,8	1729,3
małopolskie	112 689,7	60 708,5	5 030,40	2 364,50	4 431,4	2976,1
mazowieckie	529 286,3	276 741,7	28 333,20	12 856,60	26 865,7	14204,8
opolskie	22 899,4	12 995,3	906,70	488,50	1 264,6	1017,7
podkarpackie	39 997,4	20 880,9	1 788,90	852,90	2 006,3	1044,3
podlaskie	24 761,7	13 337,6	1 149,20	552,20	638,3	553,7
pomorskie	88 696,7	43 228,5	3 499,80	1 460,40	3 172,7	2169,3
śląskie	194 078,7	108 100,1	10 414,20	5 279,30	9 312,4	6824,9
świętokrzyskie	30 195,9	16 240,4	1 116,80	592,20	1 787,4	1006,3
warmińsko-mazurskie	21 973,1	12 177,8	1 629,70	653,70	576,4	336,5
wielkopolskie	148 305,9	78 753,2	6 900,70	2 993,80	6 156,6	3568,3
zachodniopomorskie	29 571,5	16 026,1	2 219,30	1 051,90	445,7	540,3

Źródło: *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej województw 2006*, nr 4, GUS kwartalnik, Warszawa, kwiecień 2007 oraz *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej województw 2007*, nr 2, GUS kwartalnik, Warszawa, sierpień 2007.

Firmy reprezentujące kapitał prywatny wewnętrzny realizują obecnie na terenie miasta projekty developerskie, które w szczególności dotyczą:

- inwestycji SGI Komfort Sp. z o.o. polegającej na budowie apartamentów „GARDEN HOUSE¹⁴⁴” (2 budynki, 81 apartamentów) zlokalizowanych na Wzgórzach Warszawskich na powierzchni ok. 1 ha¹⁴⁵;
- budowy przez Przedsiębiorstwo Budowlane TOMASZEWICZ w północnej części miasta (ul. Szosa Polska/Policka/Nehringa) osiedla domów jednorodzinnych (projekt zagospodarowania terenu obejmuje także realizację punktów usługowo-handlowych wraz z częścią rekreacyjną)¹⁴⁶;
- budowy apartamentów „Pod Zegarem” przez STATUS DOM Sp. z o.o. na Wzgórzach Warszawskich (apartamenty jedno lub dwupoziomowe w budynku wielorodzinnym, trzykondygnacyjnym z poddaszem)¹⁴⁷.

W 2008 roku lokalni przedsiębiorcy planują rozpoczęcie w Szczecinie 4 dużych inwestycji¹⁴⁸.

¹⁴³ *Miasta wojewódzkie podstawowe dane statystyczne*. GUS Urząd Statystyczny w Poznaniu, Warszawa, sierpień 2007, s. 49.

¹⁴⁴ http://www.sgikomfort.pl/gardenhouse/?xml=load_page&st=22885

¹⁴⁵ Dane Urząd Miasta Szczecin.

¹⁴⁶ Dane Urząd Miasta Szczecin.

¹⁴⁷ Dane Urząd Miasta Szczecin.

¹⁴⁸ <http://bip.um.szczecin.pl>

- budowy Galerii Handlowej Turzyn o łącznej powierzchni całkowitej 10 tys. m² w rejonie al. Bohaterów Warszawy – ul. 26 Kwietnia (inwestor Turzyn Sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie, koszt inwestycji 30 mln. zł.);
- budowy autoryzowanej stacji dealerskiej Lexus przy ul. Mieszka I (inwestor Jan Kozłowski, koszt inwestycji 5 mln. zł., 40 nowych miejsc pracy);
- budowy autoryzowanej stacji dealerskiej Toyoty przy ul. Mieszka I (inwestor Jan Kozłowski, koszt inwestycji 7 mln. zł., 50 nowych miejsc pracy);
- realizacji budynku mieszkalnego przy ul. Przygodnej (inwestor MODEH POLMO Sp. z o.o., koszt inwestycji 30 mln. zł.)¹⁴⁹.

W dalszej perspektywie plany inwestycyjne dotyczą projektu budowy przez firmę Koncepta Sp. z o.o. dziesięciu sześciokondygnacyjnych budynków o łącznej powierzchni użytkowej 40 tys. m² na terenie zakupionym od syndyka masy upadłościowej Stoczni Szczecińskiej przy ul. 1 Maja w Szczecinie¹⁵⁰. Pierwszy etap inwestycji ma zostać zakończony w 2009 roku. Aktualnie projekt inwestycji został przedstawiony przez spółkę radnym z komisji promocji i znajduje się we wczesnym stadium konsultacji.

Kapitał prywatny zewnętrzny

Na terenie Szczecina akumulowany jest krajowy kapitał zewnętrzny. W regionie zachodniopomorskim (Barlinek), jak i mieście Szczecinie aktywnie inwestuje jeden z najbogatszych Polaków (8 miejsce w rankingu Wprost) Michał Sołowow¹⁵¹. Firma Echo Investment S.A. (w której kielecki przedsiębiorca posiada 39,24% kapitału akcyjnego)¹⁵² wybudowała w Szczecinie centrum Galaxy i dwa hotele. Obecnie Echo Investment deklaruje chęć rozbudowy galerii handlowo-usługowej Galaxy, a za dzierżawiony dotychczas grunt (5 tys. m²) na którym stoi garażowiec centrum firma jest skłonna: zapłacić 16,6 mln. zł, sponsorować szczeciński sport oraz przenieść z Kielc do Szczecina siedzibę spółki prowadzącą Galaxy¹⁵³. Jednak działka, którą chce nabyć Echo Investment jest również obiektem zainteresowań firmy Unipol¹⁵⁴.

W I kwartale 2008 roku Echo Investment na działce o powierzchni 0,52 ha w Szczecinie ma rozpocząć budowę nowoczesnego budynku biurowo – usługowego¹⁵⁵. Budynek ma stanąć w biznesowej części miasta na rogu ul. Malczewskiego i al. Wyzwolenia. Wartość inwestycji szacowana jest na kwotę 80 mln. zł. Powierzchnia biurowa przeznaczona pod wynajem (13 tys. m²) wykorzystywana ma być m.in. przez banki, firmy funkcjonujące w sektorze zaawansowanych technologii informatycznych i telekomunikacyjnych¹⁵⁶ ze szczególnym uwzględnieniem branży BPO (*Business Process Outsourcing*)¹⁵⁷ oraz inne podmioty.

Spółki z regionu zachodniopomorskiego związane z M. Sołowowem to również powstała na bazie upadłego Big Cartonu firma Ultra Pack S.A. w Kliniskach k. Szczecina (producent tektury i opakowań z tektury) oraz Barlinek S.A., w której biznesmen kontroluje (pośrednio i bezpośrednio) 68,01% akcji spółki¹⁵⁸.

¹⁴⁹ MODEH POLMO Sp. z o.o. jest firmą budowlano-handlowo-usługową aktywnie działającą na terenie Szczecina. Aktualnie realizuje na terenie miasta inwestycje budowlane (m.in. budynki mieszkalno-usługowe) o łącznej wartości 64 mln. zł. Planowany termin zakończenia prac to koniec 2007 r. i II kw. 2008 r.

¹⁵⁰ *Koncepta wybuduje 10 biurowców przy 1-go Maja* www.gazeta.pl

¹⁵¹ Barlinek, Cersanit, Echo Investment, Dwory, Ultra Pack.

¹⁵² <http://www.echo.com.pl/akcjonariat.php>

¹⁵³ http://www.szczecin.pl/news_Nowe_centrum_handlowe_przy_Galaxy__pl.shtml

¹⁵⁴ Udziałowcy: belgijska Groupe 2 – Roseau Router (49%), 2 osoby fizyczne oraz Erison Consulting, której prezesem jest Andrzej Raubo były udziałowiec Komfortu. <http://www.szczecin.pl/news>

¹⁵⁵ <http://bip.um.szczecin.pl/showpage?chapter=11083&soid=F8ECC4331DE24786AF8269B0B66A7AFD>

¹⁵⁶ Echo Investment i TietoEnator RTS podpisały list intencyjny dotyczący wynajmu 3.000 m² <http://www.budnet.pl>

¹⁵⁷ <http://www.budnet.pl/artykul.php?i=3506>

¹⁵⁸ <http://relacje.barlinek.com.pl/akcjonariat.html>

27 października 2008 roku zakończył się przetarg ogłoszony przez syndyka masy upadłości Stoczni Szczecińskiej Porta Holding S.A., który wygrała warszawska firma developerska J.W. Construction (w licytacji brała też udział spółka Echo Investment).

Przedmiotem przetargu było zbycie udziałów spółki Porta Transport oraz sprzedaż prawa użytkowania wieczystego działek: Porty Transport (prawo użytkowania wieczystego gruntu w Szczecinie o łącznej powierzchni 94 586 m²) i Porty Holding (prawo do użytkowania wieczystego nieruchomości położonej nad Odrą o powierzchni 102 528 m² wraz z prawem własności budynków, budowli i urządzeń technicznych)¹⁵⁹.

Cena minimalna za aktywa wystawione do sprzedaży ustalona została przez syndyka na poziomie 21 mln. zł. Ostateczna cena jaką zobowiązana jest zapłacić firma J.W. Construction za nabywany pakiet aktywów wyniosła 32 450 tys. zł. Umowa sprzedaży ma zostać podpisana w ciągu 45 dni od daty rozstrzygnięcia przetargu¹⁶⁰.

Tereny nad Odrą, w północnej części Szczecina (w pobliżu osiedla Drzetowo) zostały włączone do Lokalnego Programu Rewitalizacji. J.W. Construction zamierza zbudować na tym obszarze ok. 300 tys. m² powierzchni użytkowej mieszkań. Za trzy lata przedsięwzięcie ma zostać rozpoczęte, a jego zakończenie planowane jest na rok 2013.

Firma J.W. Construction w ubiegłym roku nabyła działkę przy al. Wyzwolenia i ul. Odzieżowej w Szczecinie z budynkiem, w którym mieściły się zakłady odzieżowe „Dana”¹⁶¹. W 2008 roku developer ma rozpocząć inwestycję (zakładany okres realizacji 1,5 roku) w wyniku, której w miejscu „Dany” planuje wybudowanie 30-piętrowego, wielofunkcyjnego budynku (o łącznej powierzchni użytkowej ok. 53 tys. m²) – kompleksu z apartamentami, biurami klasy A i powierzchnią handlową¹⁶². Koncepcja bryły budynku została już opracowana. Aktualnie firma wystąpiła do miasta z wnioskiem o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu¹⁶³, a projekt inwestycji jest w trakcie opracowania.

Plany inwestycyjne polegające na budowie budynku biurowego w dzielnicy Nowe Miasto (na powierzchni ok. 1 ha) przy ul. H. Dąbrowskiego, Al. Powstańców Wielkopolskich realizować będzie również warszawska firma EKO PARK S.A. (grupa kapitałowa Sobiesław Zasada S.A.), która obecnie jest na etapie przygotowywania koncepcji zagospodarowania terenu¹⁶⁴.

Działania inwestycyjne w obszarze rozwoju powierzchni biurowej w Szczecinie dotyczą także projektu przebudowy obiektu zlokalizowanego w centrum miasta przy al. Niepodległości. W wyniku inwestycji, którą zamierza zrealizować warszawska grupa Centrum Development & Investments (nowa nazwa holdingu spółek DTC Real Estate)¹⁶⁵ powstać mają nowoczesne biura z lokalizacją funkcji usługowej na parterze¹⁶⁶. Docelowo budynek dysponować ma powierzchnią biurową ok. 4,5 tys. m².

Szacuje się, że do końca 2010r. w wyniku podjętych inwestycji w Szczecinie powstanie ponad 100 tys. m² powierzchni biurowej¹⁶⁷.

Kolejna, znacząca inwestycja (budowa obiektu mieszkalno-usługowego) realizowana jest aktualnie przez warszawską firmę Skarbiec Nieruchomości 6 Sp. z o.o. Spółka Komandytowo-Akcyjna. Zadanie inwestycyjne o wartości ok. 33 mln. zł. polega na budowie

¹⁵⁹ http://inwestor.jwconstruction.com.pl/pl/centrum_prasowe/aktualnosci/art15.html

¹⁶⁰ <http://inwestor.jwconstruction.com.pl/>

¹⁶¹ <http://miasta.gazeta.pl/szczecin/1,34939,4624117.html>

¹⁶² <http://miasta.gazeta.pl/szczecin/1,34939,4624117.html>

¹⁶³ <http://miasta.gazeta.pl/szczecin/1,34939,4624117.html>

¹⁶⁴ Dane Urząd Miasta Szczecin.

¹⁶⁵ http://www.centrumdi.com/profil_dzialalnosci.php

¹⁶⁶ Dane Urząd Miasta Szczecin.

¹⁶⁷ Dane Urząd Miasta Szczecin.

przy ul. Bandurskiego 18 kondygnacyjnego budynku mieszkalno-usługowego (galeria usługowo-handlowa na parterze, garaż podziemny oraz ok. 246 mieszkań)¹⁶⁸.

Kapitał mieszany publiczno-prywatny

Koncepcja finansowania mieszanego zakłada wykorzystanie środków publicznych i prywatnych w procesie realizacji inwestycji publicznych. Zaangażowanie inwestorów prywatnych w wykonanie i współfinansowanie publicznych przedsięwzięć inwestycyjnych przynosi wielowymiarowe korzyści, jakkolwiek napotyka na liczne ograniczenia.

W warunkach polskich współpraca międzysektorowa w formie partnerstwa publiczno-prywatnego podlega regulacji ustawowej. Podstawowym aktem prawnym regulującym to zagadnienie jest ustawa z dnia 28 lipca 2005 roku o partnerstwie publiczno-prywatnym¹⁶⁹. Jednak nie jest to jedyny akt prawny, na podstawie którego dopuszcza się zawieranie umów z inwestorami prywatnymi przez podmioty publiczne (ustawa o gospodarce komunalnej, ustawa o finansowaniu dróg publicznych, ustawa prawo zamówień publicznych, kodeks cywilny).

W warunkach szczecińskich współpraca międzysektorowa (na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej¹⁷⁰) służyć ma realizacji projektu budowy „Galerii Kaskada” (wartość zadania ok. 400 mln. zł., powierzchnia ponad 40 tys. m², planowane zatrudnienie 1 tys. osób)¹⁷¹. Inwestycja ma zostać zrealizowana przez Spółkę CHP1, której udziałowcami są: Gmina Miasto Szczecin oraz niemiecka firma CURA Beteiligungsgesellschaft Polen m.b.H. z siedzibą w Hamburgu (ECE)¹⁷².

Udział Gminy Miasto Szczecin w przedsięwzięciu polega na wniesieniu do spółki CHP1 gruntów komunalnych, leżących w granicach inwestycji. Inwestor niemiecki zapewnia natomiast ciągłość i kompleksowość finansowania inwestycji oraz dodatkowo zobowiązany jest do wybudowania Nowego Teatru Lalek przy Pl. Żukowa¹⁷³.

Gmina Miasto Szczecin rozważa także wykorzystanie środków publiczno-prywatnych do realizacji takich zadań inwestycyjnych jak: budowa Aquaparku, finansowanie szybkiego tramwaju oraz budowa strategicznych parkingów wielopoziomowych.

8.2. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie

Atrakcyjność inwestycyjna woj. zachodniopomorskiego

Atrakcyjność inwestycyjna województwa jest wypadkową oddziaływania wielu czynników i pozostaje zróżnicowana w skali kraju. Województwo zachodniopomorskie na tle ogólnopolskim oceniane jest, jako region o przeciętnej atrakcyjności dla inwestorów zagranicznych¹⁷⁴. Należy jednak zwrócić uwagę na ewoluującą pozycję rankingową Zachodniopomorskiego, które jeszcze do niedawna zamykało ogólnopolski ranking sukcesu rozwojowego województw¹⁷⁵.

Zewnętrzne oceny rankingowe uzyskane przez województwo zachodniopomorskie nie korespondują z postrzeganiem atrakcyjności regionu przez władze gminne umiejscowione na jego terenie. W opinii władz lokalnych region zachodniopomorski uznany został za

¹⁶⁸ <http://bip.um.szczecin.pl>

¹⁶⁹ DzU 2005, nr 169, poz. 1420 z późn. zm.

¹⁷⁰ DzU z 1997 r. nr 9, poz. 43 z późn. zm.

¹⁷¹ <http://bip.um.szczecin.pl>

¹⁷² Dane Urząd Miasta Szczecin.

¹⁷³ Dane Urząd Miasta Szczecin.

¹⁷⁴ Ósma pozycja ogólnopolskim rankingu województw. Ocenie poddano takie kategorie jak: dostępność transportowa (najwyższa nota), zasoby i koszty pracy, chłonność rynku zbytu, infrastruktura gospodarcza i społeczna (najniższa nota), poziom bezpieczeństwa, aktywność województwa wobec inwestorów. Szerzej: *Atrakcyjność inwestycyjna województwa zachodniopomorskiego dla inwestorów zagranicznych w 2007 roku*. Raport Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową przygotowany na zlecenie Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego, s. 29.

¹⁷⁵ *Sukces rozwojowy polskich województw*. Red. T. Kalinowski, Ekspertyza wykonana na zlecenie Banku Gospodarstwa Krajowego, Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz w ramach współpracy z Fundacją Konrada Adenauera, IBnGR Gdańsk 2006, s. 93. Elementy poddane ocenie w latach 1999-2004 to: gospodarka, infrastruktura techniczna, kapitał ludzki, warunki życia, funkcjonowanie samorządów.

atrakcyjny (75% badanych jednostek) lub nawet bardzo atrakcyjny inwestycyjnie (9%)¹⁷⁶. Rozbieżności w prezentowanych opiniach uzasadnia:

- struktura gmin funkcjonujących na terenie województwa zachodniopomorskiego (dominują gminy wiejskie, które mają ograniczone doświadczenia we współpracy z inwestorami zagranicznymi, wobec czego ich znajomość oczekiwań zgłaszanych przez podmioty z udziałem kapitału zagranicznego może być niedostateczna);
- subiektywizm ocen determinowany patriotyzmem lokalnym.

Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego

Zgodnie z danymi GUS na koniec 2006 roku w województwie zachodniopomorskim obecnych było 3 836 spółek z udziałem kapitału zagranicznego, co w skali województwa implikowało 4,2% wzrost liczby podmiotów tej kategorii w stosunku do roku ubiegłego¹⁷⁷.

Liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego według stanu na koniec czerwca 2007 roku kształtowała się na zbliżonym poziomie i wynosiła 3 893. Zarówno w 2006 roku, jak i w I połowie 2007 roku region zachodniopomorski wyróżniała wyższa liczba zarejestrowanych podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w stosunku do wartości średniej dla kraju.

Aktywność dużych¹⁷⁸ inwestorów zagranicznych, którzy zrealizowali w Szczecinie inwestycje o wartości nie mniejszej, niż 1 mln. USD dotyczyła przede wszystkim działalności w obszarze przetwórstwa przemysłowego (Tabela 8.3).

Tab. 8.3 Inwestorzy zagraniczni, którzy zainwestowali w Szczecinie powyżej 1 mln. USD (31.07.2007r.)

---

¹⁷⁶ Wyniki badań mgr Ewy Kuberka – Kóska nt.: *Analiza przygotowania władz samorządowych do pozyskania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w świetle badań ankietowych*. [w:] „Firma i rynek” 2007, nr 1, s. 13.

¹⁷⁷ *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej województw*. Kwartalnik GUS 2006, nr 4, Warszawa kwiecień 2007, s. 153.

¹⁷⁸ PAliIZ kategoryzuje dużych inwestorów zagranicznych według dwóch kryteriów i uwzględnia podmioty: w których inwestor zagraniczny posiada co najmniej 10% udziałów, a wartość zrealizowanej inwestycji wynosi co najmniej 1 mln USD.

L.p	Inwestor	Klasyfikacja działalności (PKD)	Pochodzenie kapitału
1	Swedwood Holding BV	Produkcja drewna i wyrobów z drewna	Szwecja
2	Shiptrans Holding A/S (Scanwood Sp. z o.o.)		Dania
3	Carlsberg Breweries A/S	Produkcja artykułów żywnościowych, napojów i wyrobów tytoniowych	Dania
4	Polish Bakery Investment BV (Elite Polska Sp. z o.o.)		Holandia
5	Lohmann AG (Drobimex Sp. z o.o.)		Niemcy
6	Wesjohann & Co. GmbH (Drobimex Sp. z o.o.)		Niemcy
7	Natel Investment BV (Brothers Poland Sp. z o.o.)		Holandia
8	Smith Fields Foods (Zakłady Mięsne Agryf S.A. - Szczecin)		USA
9	JVP Steel (JVP Steel Poland Sp. z o.o.)		Dania
10	Muhlhan GmbH (MUHLHAN Sp. z o.o.)	Produkcja metali i wyrobów z metali	Niemcy
11	Norhaven Group	Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru; działalność publikacyjna i wydawnicza	Dania
12	PACIV Corp.	Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	USA
13	MVV Energie AG (Szczecińska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.)	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	Niemcy
14	Eslam A/S (Wolin North Sp. z o.o.)		Dania
15	E.ON Ruhrgas A.G. (Energetyka Ciepła Sp. z o.o.)		Niemcy
16	Enertrag (Enertrag Polska Sp. z o.o.)		Niemcy
17	TK Holding (Thorkild Kristensen Polska Sp. z o.o.)		Dania
18	AltradBaumann GmbH (Pomorze Baumann Mostostal Sp. z o.o.)	Budownictwo	Niemcy
19	Metro Group AG (Makro Cash&Carry, Media Markt, Real)	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych i motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	Niemcy, Francja
20	Tesco Plc (supermarket x 2)		Wlk. Brytania
21	Carrefour		Francja
22	Netto A/S		Dania
23	BP International B.V. (BP stacja gazu x 3, Aral stacja gazu x 3)		Wlk. Brytania
24	FeuVert S.A.		Francja
25	Rossmann Ost Europe BV		Niemcy
26	Germanos		Grecja
27	Jaronimo Martins Holding 100 (supermarketx9)		Portugalia
28	Casino (Leader Price)		Francja
29	McDonald (restauracjex6)		USA
30	LOUVRE HOTELS SAS	Francja	
31	Am-Rest Holding N.V. (Pizza Hutx2, KFC)	USA	
32	TelePizza S.A. (TelePizza Poland Sp. z o.o.)	Hiszpania	
33	HVB (HypoVereinsbank Bank)	Pośrednictwo finansowe	Niemcy
34	UNIQA International (Towarzystwo Ubezpieczeń FILAR)		Austria
35	Wiener Steadtische Allgemeine Versicherung AG (Compensa Życie S.A.)		Austria
36	Provident Financial Plc. (Provident Polska)		Wlk. Brytania
37	Centro Internationale Handelsbank AG (Raiffeisen Centrobank S.A.)		Austria
38	Stream International INC (Call Center)	Obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów	USA
39	Sonion Microtronic A/S (Sonion Polska Sp. z o.o.)*	Produkcja urządzeń elektrycznych i optycznych*	Dania
40	Bioconsult SpA (Ecoconsult Szczecin)	Pozostała działalność usługowa komunalna i indywidualna	Włochy
41	Group 4 Falck A/S (Falck Medycyna Sp. z o.o.)		Dania
42	REMONDIS International GmbH (Remondis Szczecin Sp. z o.o.)		Niemcy
43	Xella Porenbeton Holding GmbH (XELLA beton komórkowy Polska Sp. z o.o. – zakład produkcyjny)	Produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalowych	Niemcy

* Mierzyn-woj. Zachodniopomorskie

Źródło: Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych, Urząd Miasta Szczecin na podstawie danych PAIIIZ.

Pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów z udziałem zagranicznym Szczecin cechuje wysoka pozycja wśród miast wojewódzkich. W 2006 roku w Szczecinie zarejestrowanych było 1 684 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego¹⁷⁹. Dawało to Szczecinowi 5 pozycję w rankingu miast wojewódzkich po takich miastach jak: m. st. Warszawa (16 915) Wrocław (2 640), Poznań (2 441) oraz Kraków (2 088)¹⁸⁰.

Szczecin charakteryzuje obecność dużej liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, które realizują jednak inwestycje o relatywnie niewielkiej wartości jednostkowej.

Uwzględnwszy liczbę zarejestrowanych spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w 2006 roku Szczecin zajął wyższą pozycję rankingową od takich miast jak: Łódź (1 479) oraz Gdańsk (1 255)¹⁸¹. Na terenie pozostałych miast wojewódzkich liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego nie przekraczała 1 tys. i cechowała się

¹⁷⁹ *Miasta wojewódzkie podstawowe dane statystyczne*. GUS, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Rok VII, nr 13, Warszawa sierpień 2007, s. 34.

¹⁸⁰ *Ibidem*.

¹⁸¹ *Ibidem*.

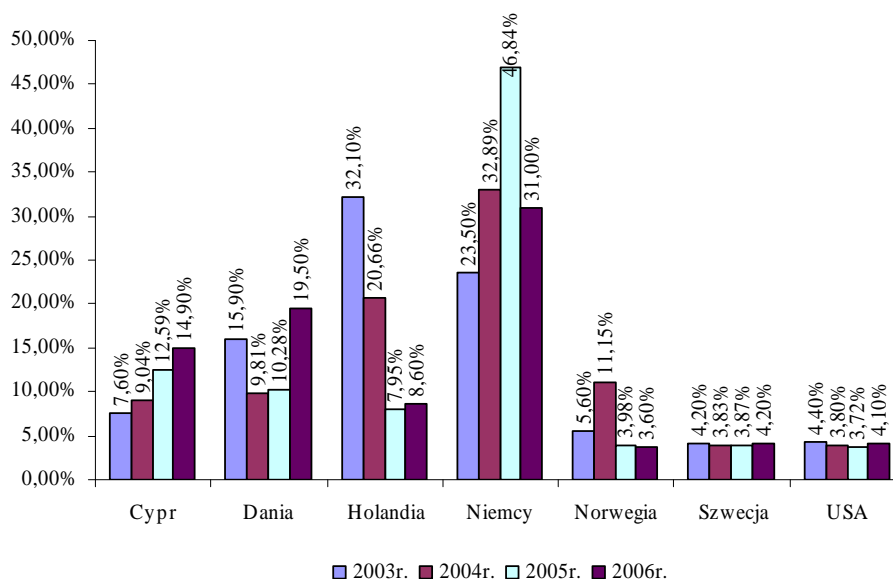
dużym zróżnicowaniem regionalnym (np. Katowice 939 spółek i Rzeszów 156 podmiotów)¹⁸².

Struktura kapitału zagranicznego

Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym spółek z udziałem kapitału zagranicznego (51%) w regionie zachodniopomorskim jest niższy od średniej krajowej - 84%¹⁸³. Analiza struktury podstawowego kapitału zagranicznego obecnego w Szczecinie w latach 2003-2006 według kraju pochodzenia udziałowca wykazała utrzymującą się, silną pozycję kapitału niemieckiego.

Kapitał zagraniczny w Szczecinie cechuje wysoki poziom rozproszenia z uwagi na kryterium struktury geograficznej. W 2006 roku na terenie Szczecina podstawowy kapitał zagraniczny według kraju pochodzenia udziałowca reprezentowany był przez inwestorów z 35 państw¹⁸⁴. Zaangażowanie kapitałowe przekraczające 3,5% udział w ogólnej strukturze podstawowego kapitału zagranicznego w Szczecinie cechowało inwestorów jedynie z 7 państw (rys. 8.1)¹⁸⁵.

Rys. 8. 1. Struktura geograficzna podstawowego kapitału zagranicznego obecnego w Szczecinie w latach 2003-2006

Źródło: Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych, Urząd Miasta Szczecin oraz dane GUS *Podstawowy kapitał zagraniczny według kraju pochodzenia udziałowca w 2005r. i 2006r.*, Miasto Szczecin.

Wysoki poziom zaangażowania kapitałowego firm niemieckich charakteryzuje nie tylko Szczecin i region zachodniopomorski. W 2006 roku w skali ogólnopolskiej spółki zagraniczne z udziałem kapitału niemieckiego (248) tworzyły również najbardziej liczną grupę inwestorów na liście dużych inwestorów zagranicznych PAIiZ¹⁸⁶. Drugi w skali kraju na liście PAIiZ był kapitał reprezentowany przez Holandię (124), a trzecią pozycję zajmowali inwestorzy z USA (115)¹⁸⁷.

Położenie geograficzne w zasadniczym stopniu determinuje strukturę kapitału zagranicznego obecnego zarówno w Szczecinie, jak i w regionie zachodniopomorskim. Poza

¹⁸² Ibidem.

¹⁸³ Dane GUS według stanu na 2005r.

¹⁸⁴ *Podstawowy kapitał zagraniczny według kraju pochodzenia udziałowca w 2006r.*, Dane GUS dla Miasta Szczecin.

¹⁸⁵ Ibidem.

¹⁸⁶ *List of Major Foreign Investors in Poland 2006*, PAIiZ, Warszawa 2007, s. 3.

¹⁸⁷ *List of Major Foreign Investors in Poland 2006*, PAIiZ, Warszawa 2007, s. 3.

kapitałem niemieckim znaczący udział w strukturze podstawowego kapitału zagranicznego w Szczecinie cechuje państwa skandynawskie (przede wszystkim Danię) oraz Cypr i Holandię.

Udział kapitału holenderskiego w podstawowym kapitale zagranicznym ogółem pozostaje znaczący, mimo dokonującego się w latach 2003-2005 trendu spadkowego. Jednakże już w 2006 roku widoczny jest nieznaczny wzrost dynamiki inwestycji reprezentujących kapitał holenderski na obszarze Szczecina.

W całym analizowanym okresie zauważalny jest utrzymujący się na stabilnym poziomie udział kapitału szwedzkiego oraz amerykańskiego w strukturze podstawowego kapitału zagranicznego obecnego w Szczecinie.

Aktywność inwestorów zagranicznych

Województwo zachodniopomorskie cechuje duże zróżnicowanie pod względem rozmieszczenia inwestycji zagranicznych. Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego skoncentrowane są przede wszystkim na obszarze podregionu szczecińskiego (3 035 podmiotów II kwartał 2007 r.)¹⁸⁸. Natomiast jedynie 858 podmiotów funkcjonuje w podregionie koszalińskim, co w znaczący sposób podkreśla i utrwala dysproporcje pomiędzy podregionami województwa zachodniopomorskiego.

Zagęszczenie inwestycji zagranicznych oraz ich przestrzenny rozkład świadczy o niższej, w ocenie inwestorów atrakcyjności inwestycyjnej terenów zlokalizowanych we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego.

Pozytywnie należy ocenić istnienie w podregionie szczecińskim parków przemysłowych i technologicznych oferujących atrakcyjne warunki realizacji inwestycji. Dotyczy to: Goleniowskiego Parku Przemysłowego, Polickiego Parku Przemysłowego – Infrapark Police, Stargardzkiego Parku Przemysłowego, Szczecińskiego Parku Naukowo-Technologicznego¹⁸⁹.

Niewykorzystaną szansą regionu pozostaje fakt niewyodrębnienia przez województwo zachodniopomorskie specjalnej strefy ekonomicznej, wobec czego alternatywą jest powoływanie podstref w ramach stref istniejących¹⁹⁰.

Największa koncentracja spółek z udziałem kapitału zagranicznego cechuje Szczecin (1 706 II kw. 2007r.)¹⁹¹, który jest niekwestionowanym liderem w regionie zachodniopomorskim. Pozostałe miasta na prawach powiatu: Koszalin (203) i Świnoujście (116) wykazują zdecydowanie mniejszą liczbę podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego¹⁹².

Działalność podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego funkcjonujących w Szczecinie koncentruje się głównie na produkcji artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych oraz świadczeniu usługi z zakresu zaopatrzenia w media. Inwestorzy zagraniczni działają również w przemyśle drzewnym (produkcja mebli), piwowarskim oraz elektrycznym. Zajmują się także, choć w mniejszym stopniu świadczeniem usług finansowych, hotelarskich, komunalnych oraz wykonywaniem napraw serwisowych.

Aktywność podmiotów reprezentujących kapitał zagraniczny, obecnych w Szczecinie odzwierciedlona jest poprzez dynamikę podejmowanych przez te podmioty inwestycji. Aktualnie na terenie Szczecina realizowane są przedsięwzięcia z udziałem inwestorów zagranicznych, w rezultacie których powstać mają:

- Centrum Handlowe „Stara Cegielnia” przy ul. Przyjaciół Żołnierza (inwestor Caelum Development - Irlandia) o całkowitej powierzchni ok. 7,2 tys. m². Obiekt budowlany

¹⁸⁸ *Biuletyn Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, II kwartał 2007r., s. 84.

¹⁸⁹ <http://www.paiz.gov.pl/index/?id=01386bd6d8e091c2ab4c7c7de644d37b>

¹⁹⁰ Jeszcze w tym roku koło Gryfina powstanie Regionalny Park Przemysłowy Specjalnej Strefy Ekonomicznej (157 ha), który będzie podstrefą Kostrzyńsko - Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. www.gazeta.pl.

¹⁹¹ *Biuletyn Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego ... op. cit.*, s. 84.

¹⁹² *Ibidem*.

będący przedmiotem inwestycji, zgodnie z zaleceniem konserwatora zabytków zachować ma detale architektoniczne starej budowli¹⁹³;

- osiedle mieszkaniowe „Pod Żaglami” rejon ul. K. Królewicza, Cyryla i Metodego oraz 1-go Maja (inwestor z udziałem kapitału hiszpańskiego Coliseum 2101 Sp. z o.o.¹⁹⁴) w skład którego wejdą trzy pięciokondygnacyjne budynki mieszkalne (34 mieszkania w każdym budynku)¹⁹⁵.

W 2008 roku firmy z udziałem kapitału zagranicznego realizować będą w Szczecinie duże inwestycje polegające na:

- budowie osiedla mieszkaniowego przy ul. Szosa Polska (koszt inwestycji 60 mln. euro, 770 wysokiej jakości mieszkań na powierzchni ok. 7 ha¹⁹⁶) inwestycję wykona Orco Property Group z siedzibą w Luksemburgu;
- realizacji Galerii Handlowej – zbieg ulic: Tkackiej, Wyszyńskiego i Niepodległości (koszt inwestycji 30 mln. zł., planowane zatrudnienie 500 osób) inwestor CR Sp. z o.o. (spółka należąca do Hiszpana Carlosa Roiznera)¹⁹⁷.

Miejszem atrakcyjnym z punktu widzenia przedsięwzięć inwestycyjnych jest Śródmieście. Aktualnie dwie firmy z udziałem kapitału zagranicznego: Genfer Homes Sp. z o.o. (Norwegia) oraz Howard Holdings PLC (Irlandia) rozpoczęły proces zakupu działek na Kępie Parnickiej z zamiarem podjęcia działań inwestycyjnych (rozpatrywane warianty to budowa mieszkań, budynków biurowych lub marin)¹⁹⁸. Termin rozpoczęcia prac uzależniony jest od uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu portu¹⁹⁹.

Zainteresowanie inwestycyjne Howard Holdings PLC dotyczy zarówno terenu Kępy Parnickiej, jak również obszaru Wyspy Zielonej. Koncepcję zagospodarowania obu wysp opracować ma znana holenderska firma West8.

Gmina Miasto Szczecin nabywając (w drodze zamiany od Zarządu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście) działkę przy ul. Wendy 6 (część Nabrzeża Starówka) podjęło również działania poprzedzające docelową realizację prac nad uchwaleniem planu zagospodarowania dla Łasztowni²⁰⁰. Planuje się, iż w efekcie końcowym na terenie Łasztowni powstać mają obiekty kulturalno-rozrywkowe, promenada (wzdłuż Nabrzeża Starówka), zabudowa apartamentowa (wraz ze sklepami) oraz instytucje finansowe i instytucje obsługi biznesu²⁰¹.

Plany inwestycyjne firm zagranicznych dotyczą również Dąbia, gdzie powstać mają mariny na 2 tys. jachtów (inwestor z Chin)²⁰² oraz prowadzone są intensywne działania zmierzające do zagospodarowania terenu lotniska i terenów położonych w jego sąsiedztwie. Projektem tym zainteresowanych jest wielu developerów zagranicznych, m.in. z Węgier i USA²⁰³.

¹⁹³ <http://dom.gazeta.pl/nieruchomosci/1,74015,4517695.html>

¹⁹⁴ COLISEUM 2101 Sp. z o.o. powstała w 2006 roku w wyniku połączenia udziałów hiszpańskiej firmy „KILION INTERNACIONAL” oraz rodzimej firmy „CARMEN GROUP” Sp. z o.o. <http://www.coliseum.pl/index.php?id=5>

¹⁹⁵ Dane Urząd Miasta Szczecin.

¹⁹⁶ <http://bip.um.szczecin.pl>

¹⁹⁷ <http://bip.um.szczecin.pl>. CR Sp. z o.o. jest również właścicielem placu przy ul. Niepodległości, koło poczty oraz kamienicy po byłej przychodni przy pl. Grunwaldzkim.

¹⁹⁸ K. Konieczny: *Śródmieście – nowy inwestor nowe szanse*. www.gazeta.pl

¹⁹⁹ Ibidem. Obecnie (w celu usprawnienia procedury) pojawiła się propozycja podzielenia portu na mniejsze fragmenty i uchwalania planu zagospodarowania przestrzennego dla każdej z części niezależnie (np. osobno dla Łasztowni i osobno dla Kępy Parnickiej).

²⁰⁰ http://www.szczecin.pl/umszczecinswiat/chapter_59018.asp?soid=EA3E0BE60E4D4E67895AB88F2D55ED42

²⁰¹ Ibidem.

²⁰² Ibidem.

²⁰³ Dane Urząd Miasta Szczecin.

Oddziaływanie kapitału zagranicznego na gospodarkę regionu

W 2005 roku inwestorzy zagraniczni zainwestowali w regionie zachodniopomorskim ok. 87 mln. euro, w 2006 roku ok. 400 mln. euro (20.10.2006r.), co przyczyniło się do powstania ok. 20 tys. miejsc pracy²⁰⁴.

Województwo zachodniopomorskie w stosunku do pozostałych regionów kraju pozostawało konkurencyjne pod względem kosztów pracy²⁰⁵, jakkolwiek dysponowało ograniczoną liczbą pracowników wysoko wyspecjalizowanych gotowych do podjęcia pracy w innowacyjnych sektorach gospodarki. Słabą stroną regionu pozostaje brak na jego terenie jednostek badawczo – rozwojowych i rozwiniętych struktur klastrowych²⁰⁶, które przyczyniają się do kreowania kadr dla nowoczesnych branż i sektorów gospodarki.

Istotną barierą w procesie pozyskiwania inwestorów zewnętrznych jest również niewielki rynek nieruchomości biurowych typu A i B+. Aktualnie Szczecin może zaoferować 13,1 tys. m² powierzchni biurowej typu A (niedobór powierzchni biurowej szacowany jest na 135,5 tys. m²)²⁰⁷.

Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego działające na terenie województwa zachodniopomorskiego w 2005 roku odnotowały nadwyżkę eksportu (6 107,9 mln. zł.) nad importem (3 610,8 mln. zł.)²⁰⁸. Oznacza to, iż wyroby przez nie wytwarzane były wysoko konkurencyjne i znajdowały nabywców za granicą, ale jednocześnie nie były to produkty wysoko przetworzone i innowacyjne (na terenie Szczecina funkcjonuje ograniczona liczba inwestorów zagranicznych reprezentujących branżę sektora wysokich technologii m.in. Sonion Polska, TietoEnator, Unizeto).

Firmy z udziałem kapitału zagranicznego funkcjonujące w regionie zachodniopomorskim importowały przede wszystkim surowce i materiały wykorzystywane w procesie produkcji. Implikuje to wniosek, iż spółki z udziałem kapitału zagranicznego w ograniczonym stopniu przyczyniały się do kreowania lokalnego popytu na surowce i materiały, wspierając raczej przedsiębiorstwa zagraniczne (prawdopodobnie spółki macierzyste) poprzez zakup od nich komponentów do produkcji.

Wartość wydatków inwestycyjnych poniesionych przez podmioty z udziałem kapitału zagranicznego w regionie zachodniopomorskim w 2005 roku osiągnęła odpowiednio poziom 1 320,1 mln. zł. (w tym nowe środki trwałe 937,3 mln. zł.)²⁰⁹.

8.3. Bezzwrotne środki finansowe z pomocy zagranicznej

Fundusze Unii Europejskiej

Miasto Szczecin aktywnie uczestniczy w procesie pozyskiwania środków unijnych koncentrując się na współfinansowaniu z funduszy wspólnotowych dużych inwestycji infrastrukturalnych o strategicznym znaczeniu dla regionu. Na koniec czerwca 2006 roku Szczecin realizował 86 projektów objętych dofinansowaniem ze środków UE i w rankingu miast wojewódzkich zajmował 16 pozycję (rys.1). Pod względem kryterium łącznej wartości dofinansowania pozyskanej z funduszy unijnych Szczecin utrzymuje się w ścisłej czołówce

²⁰⁴ *Marszałek na czacie*. 20.10.2006r. Serwis samorządowy Polskiej Agencji Prasowej. <http://www.um-zachodniopomorskie.pl/archiwum.php?wiad=2560>

²⁰⁵ *Atrakcyjność inwestycyjna województwa zachodniopomorskiego* op. cit., s. 31.

²⁰⁶ W regionie funkcjonuje Zachodniopomorski Klaster Chemiczny „Zielona Chemia”, klaster informatyczny jest w fazie kształtowania.

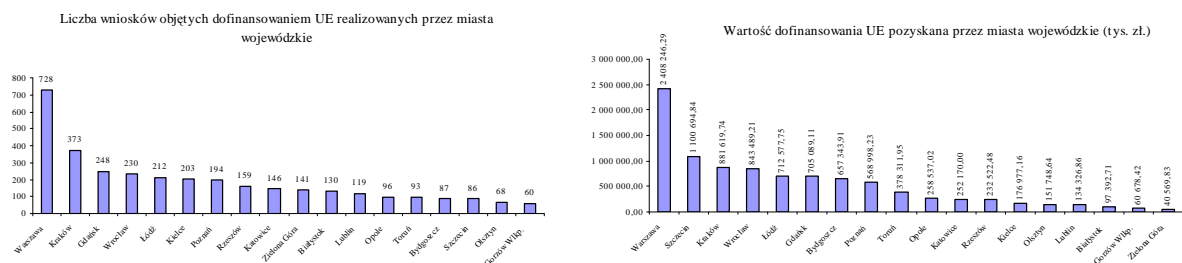
²⁰⁷ *Analiza rynku powierzchni biurowych w Szczecinie. Stan istniejący i perspektywy rozwoju*. Instytut Analiz Diagnoz i Prognoz Gospodarczych, Szczecin 2007.

²⁰⁸ GUS 2005 dane dotyczące inwestycji zagranicznych.

²⁰⁹ Dane GUS 2005. W sierpniu 2006 roku portugalska spółka PRIO Biopaliwa podpisała umowę na zakup gruntu pod budowę fabryki biopaliw w Infraparku Police. Wartość inwestycji szacowana jest na 75 mln. zł. i ma przyczynić się do powstania 100 miejsc pracy. Jest to pierwsza inwestycja portugalskiego inwestora w Polsce. http://www.roadshowpolska.pl/Pl/InwestycjeZagraniczne/2007_23_08_bio.htm

ogólnopolskiego rankingu *Europejska Gmina, Europejskie Miasto* zajmując drugą pozycję po Warszawie (rys. 8.2).

Rys. 8. 2 Aktywność miast wojewódzkich w procesie pozyskiwania środków unijnych (30.06.2006r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rankingu Europejska Gmina, Europejskie Miasto*, „Gazeta Prawna” 2007, nr 104 (1974), http://www.gazetaprawna.pl/ranking_gmin

Gmina Miasto Szczecin jest liderem w grupie miast wojewódzkich pod względem pozyskanej wartości dofinansowania ze środków unijnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca²¹⁰. Wartość ta w przypadku miasta (2 677,3 zł.) ponad dwukrotnie przekracza średnią dla miast wojewódzkich (1 182,74 zł.) oraz wartość średnią dla 7 wielkich miast Polski²¹¹ (1 185,36 zł.).

W procesie alokowania środków unijnych Szczecin cechuje:

- niska, na tle średniej ogólnopolskiej liczba projektów objętych dofinansowaniem;
- wysoka wartość jednostkowych projektów podlegających współfinansowaniu ze środków Wspólnoty.

Szczecin jest głównym beneficjentem pomocy unijnej w regionie zachodniopomorskim. Miasto akumuluje dominującą część środków pomocowych Unii Europejskiej przypadających na województwo²¹².

Charakterystyczna dla Szczecina jest koncentracja na jego terenie jednych z największych w warunkach ogólnopolskich przedsięwzięć inwestycyjnych współfinansowanych ze środków unijnych²¹³.

W porównaniu do pozostałych miast wojewódzkich Szczecin wyróżnia znacznie wyższy od wartości średniej poziom absorpcji funduszy unijnych z Sektorowego Programu Operacyjnego Transport oraz z Funduszu Spójności (dawniej ISPA).

Jako przeciętną na tle miast wojewódzkich należy ocenić skuteczność Szczecina w procesie absorpcji środków z Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich.

²¹⁰ Stan na koniec czerwca 2006 roku. *Ranking Gmin Europejska Gmina, Europejskie Miasto* „Gazeta Prawna” 2007, nr 104 (1974) http://www.gazetaprawna.pl/ranking_gmin

²¹¹ Warszawa, Kraków, Łódź, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Katowice. *Raport na temat wielkich miast Polski* sporządzony przez PricewaterhouseCoopers, 2006

²¹² Na aglomerację szczecińską przypada ok. ¾ wszystkich środków absorbowanych przez region zachodniopomorski (z uwzględnieniem projektów realizowanych przez Police) <http://www.gazetaprawna.pl>

²¹³ W przypadku projektu „Poprawa jakości wody dla Szczecina” jest to również jedna z największych inwestycji tego typu w Europie Środkowo-Wschodniej. Grupę dużych przedsięwzięć o strategicznym znaczeniu dla regionu tworzą projekty: „Poprawa jakości wody dla Szczecina” (747 mln. zł.); przebudowa drogi krajowej nr A-6 na odcinku węzeł Klucz – węzeł Kijewo²¹³ (107,3 mln. zł.); budowa obwodnicy m. Kobylanka, Morzyczyn, Zielieniewo w ciągu drogi krajowej nr 10 Szczecin – Bydgoszcz (77,6 mln. zł.); budowa infrastruktury portowej dla bazy kontenerowej na Ostrowie Grabowskim w Szczecinie (53,4 mln. zł.); budowa mostów nad rzeką Odrą i Regalicą wraz z włączeniem w układ drogowy (44,2 mln. zł.). http://www.gazetaprawna.pl/ranking_gmin

Poniżej wartości średniej dla miast wojewódzkich kształtowało się wykorzystanie przez Szczecin środków dostępnych w ramach ZPORR. Również wykorzystanie przez szczecińskich przedsiębiorców środków pomocowych w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPOWZKP) było niższe od wartości średniej dla miast wojewódzkich. Jednakże uwzględniający dystansujący wpływ wyników Warszawy na wartość średnią okazuje się, iż pod względem absorpcji środków z SPOWZKP aktywność szczecińskich podmiotów nie odbiegała w sposób znaczący od jednostek z Wrocławia, czy Poznania (Tabela 8.4). Potwierdza to ogólnopolski ranking gmin w którym Szczecin uplasował się na 11 miejscu pod względem poziomu absorpcji środków z SPOWZKP²¹⁴.

Tab. 8. 4. Wykorzystanie funduszy unijnych w miastach wojewódzkich (czerwiec 2006r.)

Miasto wojewódzki	Województwo	Łączna wartość dofinansowania z UE (w tys. zł.)	Wartość dofinansowania z UE na 1 mieszkańca (w zł.)	Liczba projektów	SPO Transport (tys. zł.)	SPO Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw (tys. zł.)	SPO Rozwój zasobów ludzkich (tys. zł.)	ZPORR (tys. zł.)	Fundusz Spójności (tys. zł.)
Białystok	podlaskie	97 392,71	333,70	130	1 487,57	13 114,12	298,19	41 932,54	40 333,44
Bydgoszcz	kujawsko-pomorskie	657 343,91	1 795,70	87	19 251,60	19 951,82	0,00	99 840,40	518 300,08
Gdańsk	pomorskie	705 089,11	1 539,30	248	156 738,57	9 643,44	0,00	178 650,78	358 065,41
Gorzów Wlkp.	lubuskie	60 678,42	483,80	60	21 475,91	0,00	0,00	22 053,97	0,00
Katowice	śląskie	252 170,00	794,90	146	0,00	48 312,42	853,16	83 778,15	119 195,88
Kielce	świętokrzyskie	176 977,16	850,10	203	0,00	4 807,81	0,00	110 867,63	61 301,73
Kraków	małopolskie	881 619,74	1 165,20	373	0,00	101 222,61	2 082,98	202 510,78	573 819,75
Lublin	lubelskie	134 326,86	378,40	119	0,00	13 113,42	3 943,74	67 913,70	38 103,99
Łódź	łódzkie	712 577,75	928,30	212	119 682,25	52 728,99	8 575,63	107 820,31	420 775,19
Olsztyń	warmińsko-mazurskie	151 748,64	869,80	68	0,00	6 973,83	3 226,60	56 056,10	85 492,12
Opole	opolskie	258 537,02	2 015,60	96	43 613,99	3 539,95	0,00	52 015,28	159 333,06
Poznań	wielkopolskie	568 998,23	1 002,00	194	150 388,04	38 542,89	6 539,76	139 524,24	234 003,31
Rzeszów	podkarpackie	232 522,48	1 466,70	159	43 065,75	31 043,73	525,28	76 267,32	72 704,59
Szczecin	zachodniopomorskie	1 100 694,84	2 677,30	86	226 573,75	31 919,15	3 448,88	88 852,46	747 451,58
Toruń	kujawsko-pomorskie	378 311,95	1 818,70	93	65 470,01	17 200,48	1 915,76	64 456,73	229 268,98
Warszawa	mazowieckie	2 408 246,29	1 541,40	728	52 730,73	518 813,53	22 934,54	326 150,57	1 413 547,79
Wrocław	dolnośląskie	843 489,21	1 326,40	230	69 864,45	35 336,88	10 931,64	285 286,53	442 069,72
Zielona Góra	lubuskie	40 569,83	302,00	141	3 915,00	340,98	68,27	26 391,31	0,00
Suma		9 661 294,14	21 289,30	3 373,00	974 257,61	946 606,04	65 344,42	2 030 368,77	5 513 766,61
Średnia dla miast wojewódzkich		536 738,56	1 182,74	187,39	54 125,42	52 589,22	3 630,25	112 798,27	306 320,37

Źródło opracowanie własne na podstawie: *Europejska Gmina – Europejskie Miasto Ranking Gazety Prawnej* http://www.gazetaprawna.pl/ranking_gmin/

Stosunkowo mało firm (1,6 umów na 1 tys. przedsiębiorstw) z regionu zachodniopomorskiego skorzystało ze środków dostępnych w ramach SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw. Jednak uwzględniając wartość pozyskanych kwot dofinansowania (270 mln. zł.) region zachodniopomorski zajmuje 5 pozycję w Polsce po województwie podlaskim²¹⁵.

Województwo zachodniopomorskie zrealizowało 177 projektów (133 mln. zł. dofinansowania) w ramach SPO Rozwój Zasobów Ludzkich i uplasowało się na 10 miejscu w rankingu krajowym. Zadawalający jest wynik regionu pod względem alokacji środków w ramach Interreg Polska (od początku działania Inicjatywy podpisano 124 umowy o wartości 92 mln. zł., 73,5% alokacji na lata 2004-2008)²¹⁶.

Region zachodniopomorski rozdysponował wszystkie środki unijne dostępne w ramach ZPORR. Jako przeciętny określić należy dotychczasowy poziom wypłat z tego źródła. Najwyższą dynamiką realizacji charakteryzują się projekty stypendialne (57% rozdysponowanych funduszy) oraz inwestycje podnoszące atrakcyjność turystyczną miasta (3 miejsce w skali kraju) i jego ofertę kulturalną²¹⁷. Poniżej średniej ogólnopolskiej kształtuje się

²¹⁴ http://www.gazetaprawna.pl/ranking_gmin/index.html?strona=0&order=miasto_wkp&szukaj=&woj_id=

²¹⁵ *Unijne projekty w średnim tempie*. Ranking Gmin Gazety Prawnej 2007. http://www.gazetaprawna.pl/ranking_gmin

²¹⁶ *Ibidem*.

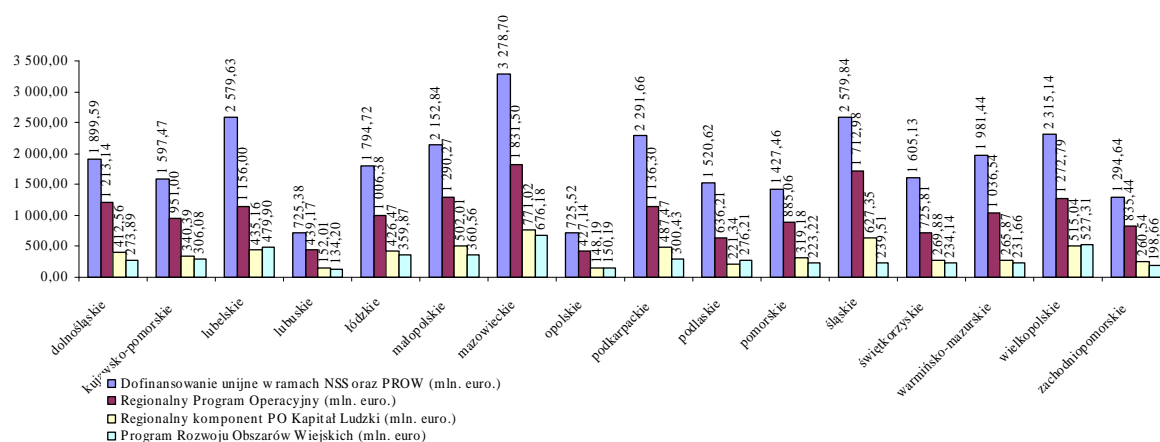
²¹⁷ *Ibidem*.

wykorzystanie przez województwo zachodniopomorskie środków na realizację inwestycji z obszaru lokalnej infrastruktury społecznej²¹⁸.

Kierunki alokacji środków Wspólnoty Europejskiej w województwie zachodniopomorskim w latach 2007-2013

W latach 2007-2015 województwo zachodniopomorskie w związku realizacją zadań objętych Strategią Rozwoju Kraju (2007-2015) uzyska łącznie finansowanie w kwocie 1 551,94 mln. euro²¹⁹. Kwotą tą tworzą dwa komponenty (rys.8.3): (1) współfinansowanie z funduszy unijnych²²⁰ – (1 294,64 mln. euro) obejmujące środki na realizację zadań w ramach Narodowej Strategii Spójności (1 095,98 mln. euro) oraz finansowanie zadań objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich (198,66 mln. euro)²²¹. (2) Finansowanie ze środków krajowych w wysokości 257,30 mln. euro.

Rys. 8. 3. Fundusze unijne na finansowanie zadań objętych Strategią Rozwoju Kraju (SRK) według województw w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRR nt. *Fundusze unijnych dla poszczególnych województw w latach 2007-2015* (pliki pdf http://www.mrr.gov.pl/Aktualnosci/strona_glowna/konferencja_miliardy.htm)

W nowym okresie programowania 2007-2013 na realizację regionalnych programów operacyjnych (RPO), opracowanych przez 16 polskich województw przeznaczonych zostanie 16,6 mld. euro pochodzących ze środków unijnych. Wartość finansowania przeznaczonego na implementację projektów w ramach regionalnego programu operacyjnego województwa zachodniopomorskiego (RPOWZ) w latach 2007-2013 kształtuje się na poziomie przekraczającym 900 mln. euro. Pierwotnie zakładana kwota alokacji z EFRR dla regionu wynosiła 835,44 mln. euro jednak za zgodą Komisji Europejskiej została zwiększona o ok. 72 mln. euro. Wynikało to z konieczności dokonania zmiany planu finansowego RPOWZ (wybrany początkowo wariant wykluczał wkład budżetu państwa we współfinansowaniu programu)²²². RPOWZ na lata 2007-2013 zakłada nie tylko redystrybucję środków unijnych na tworzenie i poprawę jakości infrastruktury technicznej w regionie, lecz również po raz pierwszy daje szansę na kreowanie warunków dla rozwoju nowoczesnej gospodarki (Tabela 8.5).

Indykatorywny Plan Inwestycyjny w ramach RPOWZ²²³ (projekty wybierane w trybie bezkonkursowym) w latach 2007-2013 zawiera 26 projektów kluczowych przewidzianych do współfinansowania ze środków unijnych. Łączna wartość przedsięwzięć szacowana jest na

²¹⁸ Ibidem.

²¹⁹ *Fundusze unijne dla województwa zachodniopomorskiego w latach 2007-2015*. www.mrr.gov.pl

²²⁰ Aktualnie z uwagi na zmianę wariantu planu finansowego RPOWZ 2007-2013 kwota ta będzie wyższa.

²²¹ *Fundusze unijne dla województwa zachodniopomorskiego w latach 2007-2015*. www.mrr.gov.pl

²²² Szerzej: <http://www.um-zachodniopomorskie.pl/index.php?wiad=3587>

²²³ <http://www.um-zachodniopomorskie.pl/zalaczniki/ipi.doc>

kwotę 329,5 mln. euro²²⁴. Inwestycje te w dominującym stopniu koncentrują się na finansowaniu zadań z zakresu infrastruktury (Tabela 8.6).

Krajowa lista podstawowa projektów indywidualnych w ramach POIiŚ i POIG (projekty wybierane w trybie bezkonkursowym) zawiera 30 zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie województwa zachodniopomorskiego (w tym projekty, których obszar oddziaływania obejmuje również inne województwa)²²⁵. Natomiast lista rezerwowa obejmuje 17 przedsięwzięć. Projekty indywidualne w ramach POIiŚ zgłoszone przez region zachodniopomorski to przede wszystkim duże inwestycje z zakresu transportu i energetyki o ważnym znaczeniu dla regionu²²⁶ m.in.: modernizacja połączenia kolejowego Wrocławia z Poznaniem i Szczecinem za pomocą linii E59 (dofinansowanie 1052,8 mln. euro), budowa drogi ekspresowej S3 odcinek Szczecin-Nowa Sól, Legnica-Lubawka (889,34 mln. euro), modernizacja linii CE59 Wrocław-Zielona Góra-Rzepin-Szczecin I etap (linia dla ruchu towarowego 490 mln. euro), budowa terminala do odbioru skroplonego gazu ziemnego na polskim wybrzeżu (120 mln. euro).

Tab. 8. 5. Podział alokacji z EFRR w ramach poszczególnych osi priorytetowych RPOWZ w latach 2007-2013

Oś priorytetowa RPOWZ	Alokacja z EFRR w latach 2007-2013 (tys. euro)	Udział %	Obszary wsparcia
Gospodarka-Innowacje-Technologie	232 753,90	28%	Wsparcie biznesu i zaplecza badawczo-rozwojowego przedsiębiorstw, internacjonalizacja przedsiębiorstw (granty na uczestnictwo w wystawach i targach międzynarodowych), tworzenie stref inwestycyjnych, zwiększenie dostępności do kapitału dla MSP, tworzenie centrów transferu technologii, kalstrów, kreowanie warunków dla wdrażania innowacyjnych produktów
Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej	215 789,50	26%	Budowa, przebudowa i remont dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Poprawa infrastruktury bezpieczeństwa ruchu drogowego. Podnoszenie dostępności do sieci drogowej krajowej i międzynarodowej. Zakup taboru, budowa i przebudowa infrastruktury w związku z uruchomieniem nowych linii poza obszarem metropolitalnym. Modernizacja regionalnych linii kolejowych. Rozwój infrastruktury lotnisk. Inwestycje w wyposażenie infrastruktury portowej
Rozwój społeczeństwa informacyjnego	42 000,00	5%	Projekty zwiększające dostępność i wykorzystanie infrastruktury teleinformatycznej. Upowszechnienie wykorzystania technologii społeczeństwa informacyjnego wspierających działalność instytucji publicznych i rozwój e-usług dla beneficjentów sektora publicznego (zapewnienie warunków do wdrożenia e-konceptji - eGovernment, eProcurement)
Infrastruktura ochrony środowiska	61 280,00	7%	Projekty przyczyniające się do ograniczenia zanieczyszczeń powietrza, wód i gleb. Poprawa jakości wody pitnej, usprawnienie gospodarki odpadami, czynna ochrona przyrody, wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Poprawa systemu bezpieczeństwa i ochrona przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń środowiska
Turystyka, kultura i rewitalizacja	74 935,70	9%	Inwestycje oddziałujące na poprawę atrakcyjności turystycznej regionu poprzez wykreowanie regionalnych i ponadregionalnych produktów turystycznych (całoroczna oferta turystyczna). Rewitalizacja obszarów zdegradowanych i przywrócenie im atrakcyjności turystycznej. Rozwój oferty kulturalnej regionu
Rozwój funkcji metropolitalnych	116 780,70	14%	Podnoszenie dostępności komunikacyjnej Szczecina i gmin tworzących Szczeciński Obszar Metropolitalny. Podnoszenie efektywności i rozbudowa systemu transportu publicznego. Rewitalizacja obiektów i obszarów o znaczeniu metropolitalnym. Rozwój funkcji kulturalnych, turystycznych i rekreacyjnych o charakterze metropolitalnym
Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia	58 480,00	7%	Podnoszenie jakości i standardów kształcenia. Tworzenie warunków dla prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej przez szkoły wyższe. Rozwój infrastruktury sportowej, promocja kultury fizycznej i zdrowego stylu życia. Podniesienie dostępu do usług medycznych oraz poprawa jakości tych usług, rozwój infrastruktury opieki zdrowotnej
Pomoc techniczna	33 417,50	4%	Stworzenie sprawnego systemu wdrażania i zarządzania RPOWZ 2007-2013
Suma	835 437,30	100%	

Projekt Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 z dnia 18 września 2007 roku, zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 11.10.2007r. s. 107

²²⁴ <http://www.um-zachodniopomorskie.pl/zalaczniki/c1c8ipi.doc>

²²⁵ Prezentowane dane nie mają charakteru ostatecznego. Wiązący wykaz projektów zostanie opublikowany w postaci obwieszczenia w Monitorze Polskim.

²²⁶ Załącznik 1 i 2 Fundusze unijne dla województwa zachodniopomorskiego w latach 2007-2015. www.mrr.gov.pl.

Tab. 8. 6. Projekty kluczowe Gminy Miasto Szczecin ujęte w Indykatorywnym Planie Inwestycyjnym w ramach RPOWZ 2007-2013

Oś priorytetowa RPOWZ 2007-2013	Nazwa projektu	Szacowany koszt całkowity inwestycji (mln. euro)
Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej	Budowa obwodnicy śródmiejskiej Szczecina	37,15
Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej	Modernizacja regionalnej linii kolejowej 402 Goleniów – Kołobrzeg wraz z budową łącznicy do Portu Lotniczego Szczecin-Goleniów	11,50
Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej	Rozbudowa Muzeum Narodowego w Szczecinie	4,00
Rozwój funkcji metropolitalnych	Budowa ogólnomiejskiej hali widowiskowo-sportowej w Szczecinie	41,30
Rozwój funkcji metropolitalnych	Opera na Zamku w Szczecinie	15,00
Rozwój funkcji metropolitalnych	Filharmonia Szczecińska im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie	15,00
Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia	Budowa i wyposażenie Centrum Diagnostyki i Terapii Nowotworów Piersi - Zachodniopomorskie Centrum Onkologii w Szczecinie Centrum Zabiegowe z zapleczem łóżkowym w Szpitalu Wojewódzkim w Szczecinie (SP Wojewódzki Szpital Zespolony w Szczecinie) Rozbudowa części środkowej budynku głównego szpitala wraz z dostosowaniem oddziałów chirurgicznych do wymogów fachowo-sanitarnych (Specjalistyczny Szpital w Szczecinie – Zdunowo) Kompleksowa poprawa dostępności i jakości usług medycznych dla matki i dziecka – zmiana funkcji Pawilonu 2B (SP Specjalistyczny ZOZ „Zdroje” w Szczecinie)	49,08 (łącznie z projektem Modernizacji Szpitala Wojewódzkiego w Koszalinie (SPZOZ Szpital Wojewódzki Koszalin))

Źródło: *Indykatorywny Plan Inwestycyjny w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013*, „Projekty kluczowe” <http://www.um-zachodniopomorskie.pl>

Negatywnie należy ocenić jednak fakt, iż w grupie indywidualnych projektów kluczowych w ramach POIG (projekty badawczo-rozwojowe) nie znalazł się ani jeden projekt województwa zachodniopomorskiego²²⁷. Obecnie trwają prace (podjęte przez Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny) nad wdrożeniem projektu Parku Naukowo – Technologicznego POMERANIA²²⁸. Przedsięwzięcie zakłada utworzenie: Inkubatora Technologicznego Pomerania, Centrum Innowacji Pomerania oraz Centrum Komputerowego Pomerania. Projekt ma być finansowany z RPOWZ oraz krajowego POIG, a jego całkowite wdrożenie ma zostać zakończone w 2011r.).

Bezzwrotne środki finansowe w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG) i Mechanizmu Finansowego Norweskiego (NMF)

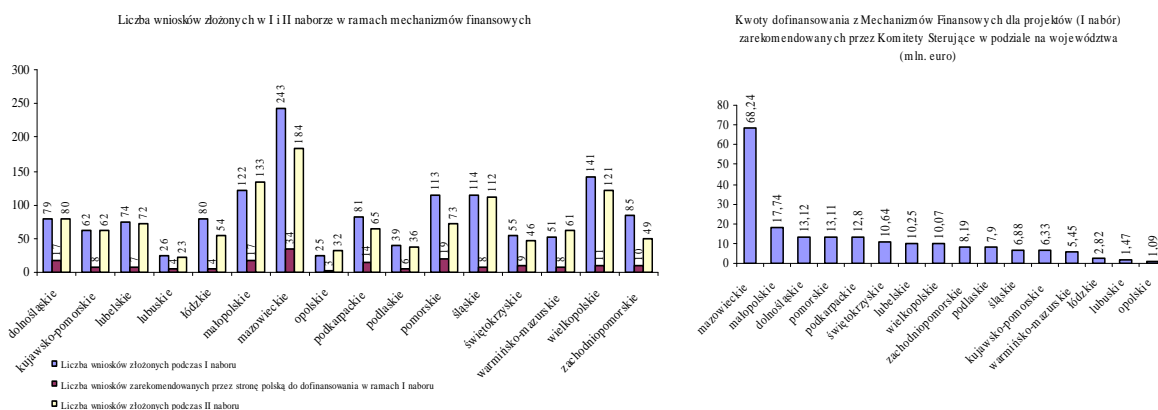
Dotychczas miały miejsce dwa nabory wniosków w ramach mechanizmów finansowych, które odbyły się w 2005 r. i 2007 r. Aktywność beneficjentów z regionu zachodniopomorskiego podczas I naboru w ramach dofinansowania z MF EOG i MFN w 2005 roku ocenić należy, jako zadawalającą (6 miejsce w kraju pod względem liczby złożonych wniosków). Kwoty dofinansowania z Mechanizmów Finansowych dla projektów złożonych w I naborze według województw przedstawia rys. 8.4.

²²⁷ Indykatorywne wykazy indywidualnych projektów kluczowych w ramach NSRO 2007-2013 w ramach POIiŚ i POIG, prezentacja MRR slajd 14.

²²⁸ http://www.spnt.pl/o_nas/park_pomerania-koncepcja_rozwoju_14.html

Rys. 8. 4 I i II nabór wniosków w ramach NMF i MFEOG ujęcie ilościowe wraz z rekomendowanymi kwotami dofinansowania dla projektów z I naboru

Źródło opracowanie własne na podstawie: <http://www.eog.gov.pl/>²²⁹

Liczba zarekomendowanych wniosków dla województwa zachodniopomorskiego na tle pozostałych województw pozycjonuje region na 7 miejscu. Jednak należy zwrócić uwagę, iż udział wniosków zarekomendowanych w liczbie wniosków ogółem złożonych przez wnioskodawców z regionu wynosi 11,76% i kształtuje się na pozycji przeciętnej (nieznacznie poniżej średniej dla województw 12,88%)²³⁰.

Na liście 144 projektów (I nabór) zaakceptowanych do dofinansowania przez państwa - darczyńców w ramach MFEOG i MFN znalazł się jeden projekt Gminy Miasta Szczecin²³¹: *Po pierwsze kompetencje* – szkolenia i kursy dla pracowników Urzędu Miasta Szczecin (priorytet 2.4) oraz wniosek złożony przez zachodniopomorską gminę Sławno dotyczący *Termomodernizacji obiektów budowlanych Gminy Miejskiej Sławno – przyjazne miasto w regionie zachodniopomorskim* (priorytet 2.1)²³².

W II naborze aktywność wnioskodawców z regionu zachodniopomorskiego mierzona ilością złożonych przez nich wniosków (49 wniosków) znacząco spadła w stosunku do I naboru z 2005 roku (85 wniosków). Na liście rekomendowanych wniosków złożonych podczas II naboru w ramach MFEOG i NMF znalazły się dwa projekty z regionu zachodniopomorskiego w tym jeden projekt Gminy Miasto Szczecin - *Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajezdnia Sztuki w Szczecinie* (projekt partnerski Norwegia, priorytet 3, dofinansowanie 2,3 mln. euro, beneficjent Gmina Miasto Szczecin).

Lista rankingowa w ramach priorytetu polityka regionalna i działania transgraniczne zawiera jeden wniosek Gminy Miasto Szczecin *Współpraca regionalna i dialog samorządów drogą do budowania obszarów metropolitalnych*. Projekt ten nie znalazł się jednak na liście projektów rekomendowanych do dofinansowania.

Środki z bezwrotnej pomocy zagranicznej w ramach MFEOG i NMF są trudno dostępnym instrumentem finansowania potrzeb miasta. W I naborze na 6 złożonych wniosków²³³, 1 projekt Gminy Miasto Szczecin uzyskał pozytywną rekomendację Komitetu Sterującego. Aktualnie, mimo upływu 2 lat od I naboru, przedsięwzięcie znajduje się jeszcze na etapie oceny (ostatni etap w Biurze NMF w Brukseli).

²²⁹ Ibidem.

²³⁰ <http://www.eog.gov.pl/Ocena+wnioskow/Wyniki+naborow/Wyniki+naboru+2005/>

²³¹ Na 6 projektów o łącznej kwocie 90,78 mln. zł., złożonych przez WFP w imieniu Gminy Miasta Szczecin.

²³² Lista 144 projektów wg priorytetów, złożonych w naborze 2005 r. w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, zaakceptowanych do dofinansowania przez państwa - darczyńców do 1 sierpnia 2007 r. <http://www.eog.gov.pl/Ocena+wnioskow/Wyniki+naborow/Wyniki+naboru+2005/>

²³³ Wszystkie projekty zakwalifikowały się na listę rankingową jednak z uwagi na ograniczoność środków nie zostały zarekomendowane przez Komitet Sterujący.

Z uwagi na silną konkurencję na etapie wnioskowania o dofinansowanie z MFEOG i NMF oraz przyjęty, dualny mechanizm oceny projektów dostępność tego źródła finansowania ocenić należy, jako niską.

8.4 Analiza SWOT (kapitał finansowy)

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie niska (na tle miast wojewódzkich) liczba projektów realizowanych przez Szczecin objętych dofinansowaniem Unii Europejskiej, • niski udział dofinansowania UE pozyskanego na projekty badawczo-rozwojowe w ogólnej kwocie wykorzystanych środków pomocowych, • niski na tle ogólnopolskim udział inwestycji krajowych i zagranicznych, • inwestycje zagraniczne o relatywnie niskiej wartości jednostkowej, • produkcja spółek z udziałem kapitału zagranicznego obecnych w regionie bazująca na imporcie komponentów produkcyjnych, • niski udział wydatków inwestycyjnych Szczecina w stosunku do łącznej kwoty wydatków budżetowych , • dominujący udział przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu infrastruktury, współfinansowanych środkami UE, którym nie towarzyszy jednak równoległa realizacja inwestycji w obszarze nowoczesnych technologii, • brak inwestycji publicznych realizowanych w oparciu o koncepcję współpracy międzysektorowej (kooperacja sektora publicznego i prywatnego), • niski udział firm krajowych i zagranicznych reprezentujących sektor nowoczesnych technologii działających w Szczecinie, • niedostateczna wielkość powierzchni biurowej klasy A i B+ w Szczecinie oddziałująca na atrakcyjność miasta w ocenie inwestorów zagranicznych i krajowych, • niski udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym spółek z udziałem kapitału zagranicznego aktywnych w regionie, • koncentracja kapitału w sekcjach finanse, handel, usługi, • niska dywersyfikacja struktury kapitału zagranicznego w Szczecinie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wysoka łączna wartość dofinansowania unijnego pozyskana przez Szczecin oraz wysoka wartość dofinansowania w przeliczeniu na 1 mieszkańca, • wysoka aktywność Szczecina w procesie pozyskiwania bezzwrotnych środków z pomocy zagraniczej współfinansujących projekty infrastrukturalne, • obecność w Szczecinie dużej liczby spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, wysoka dynamika rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, • rozproszone inwestycje firm krajowych i zagranicznych oddziałujące na lokalny rynek pracy, • nadwyżka eksportu nad importem spółek z udziałem kapitału zagranicznego obecnych na terenie Szczecina i regionu, • nadwyżka operacyjna zwiększająca zdolność inwestycyjną Szczecina, • wykorzystanie środków pomocowych UE celem ograniczania luki infrastrukturalnej występującej w Szczecinie i regionie, • realizacja projektów inwestycyjnych o strategicznym znaczeniu dla Szczecina i regionu współfinansowanych ze środków unijnych, • obecność w regionie parków naukowych i technologicznych, rozwój klastrów, • przyjazna inwestorom postawa władz Szczecina i otwartość na przyjmowanie inwestycji zagranicznych, planowane inwestycje zwiększające wielkość powierzchni biurowej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego, • rosnący napływ kapitału zewnętrznego (krajowego i zagranicznego), • wykorzystanie kapitału prywatnego celem podnoszenia dynamiki inwestycji publicznych, • dobra koniunktura na rynku światowym i w krajach UE, • nowe źródła kapitału (np. Mechanizm Szwajcarski), • działania promocyjne podejmowane przez władze miasta przyciągające kapitał zewnętrzny, • nowa pula środków unijnych w latach 2007-2013 podnosząca zdolność inwestycyjną Szczecina, wspierająca zrównoważony rozwój gospodarki miasta, • pozyskanie innowacyjnych źródeł finansowania (np. 	<ul style="list-style-type: none"> • niski udział spółek reprezentujących sektor nowoczesnych technologii, • akumulacja kapitału zewnętrznego w Szczecinie i gminach tworzących Szczeciński Obszar Metropolitalny kontrastująca z niską absorpcją kapitału przez pozostałe gminy (zwłaszcza gminy wiejskie wschodniej części regionu), utrwalanie dysproporcji społeczno-gospodarczych wewnątrz regionu, • przewaga korzyści prywatnych nad publicznymi, • dynamiczny rozwój dużych miast wojewódzkich w regionach sąsiadujących, • potencjalna niska dostępność źródła finansowania z uwagi na ogólnopolską konkurencję, • techniczno-organizacyjne problemy w absorpcji środków unijnych, ogólnopolska konkurencja w procesie pozyskania dofinansowania UE, wkład własny wymagany w procesie pozyskiwania środków unijnych, • spadek dochodów budżetowych w okresie

instrumenty rynku kapitałowego).

dekoniunktury,
• umacniający się kurs złotego determinujący zwiększony udział środków własnych w procesie aplikowania o fundusze unijne,
• prawdopodobieństwo wzrostu kosztów pozyskania kapitału zewnętrznego, obcego.

Wnioski i zalecenia

- Dywersyfikacja kapitału zagranicznego zarówno w ujęciu sektorowym, jak i według kryterium kraju pochodzenia
- Podejmowanie bądź stymulowanie inwestycji zwiększających atrakcyjność miasta w ocenie spółek z udziałem kapitału zagranicznego, jak i dużych spółek reprezentujących kapitał krajowy
- Wykorzystanie funduszy unijnych w celu równoległego stymulowania sektorów reprezentujących tradycyjną i nowoczesną gospodarkę miasta celem zrównoważenia udziału implementowanych inwestycyjnych zadań infrastrukturalnych z liczbą projektów realizowanych w sferze nowoczesnej gospodarki, kreujących warunki do rozwoju innowacji, GOW oraz społeczeństwa informacyjnego
- Kompleksowe, a nie punktowe podejście do zadań inwestycyjnych współfinansowanych ze środków z bezzwrotnej pomocy zagranicznej
- Zaangażowanie kapitału prywatnego w procesie współfinansowania inwestycji publicznych
- Rozszerzenie źródeł finansowania zadań inwestycyjnych o nowe, innowacyjne narzędzia (m.in. instrumenty rynku kapitałowego)
- Podejmowanie działań wspierających kształtowanie proinwestycyjnych postaw w celu zwiększenia nakładów na inwestycje
- Wzrost wydatków prorozwojowych w budżecie miasta oraz podwyższenie wartości wskaźnika wykonania wydatków majątkowych.

IX: ROZWÓJ LOKALNEGO RYNKU FINANSOWEGO A STAN I PERSPEKTYWY ROZWOJU MIASTA SZCZECIN

Wprowadzenie

9.1. Krajowa i lokalna architektura bankowo - finansowa

9.2. Stan i perspektywy rozwoju lokalnego rynku kredytowego

9.3. Kredytowanie a wykluczenie społeczne – Regionalny Ośrodek Doradztwa Finansowego

9.4. Depozyty w bankach w województwie zachodniopomorskim

9.5. Fundusze pożyczkowe w Szczecinie

9.6. Fundusze poręczeniowe w Szczecinie

9.7. Fundusze inwestycyjne i ubezpieczenia

Wprowadzenie

Niniejsza część opracowania stanowi próbę opisu podstawowych wielkości charakteryzujących system finansowy w Szczecinie na tle województwa zachodniopomorskiego i kraju od roku 2004, kiedy to Polska gospodarka znalazła się pod silnym wpływem procesów towarzyszącym wstąpieniu Polski do UE do II kw. 2007. W badanym okresie sytuacja makroekonomiczna kraju była korzystna dla banków, jak i ich klientów. Wzrost PKB w 2006 r. do poziomu 6,7% i I. kw 2007 do poziomu 7,4%, dobra koniunktura w budownictwie, szybko rosnąca konsumpcja miały istotny wpływ na wyniki sektora finansowego w kraju i regionie. Utrwalenie się pozytywnych tendencji w gospodarce przyczyniło się do poprawy sytuacji przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, zwiększając możliwości korzystania z instytucji finansowych.

Korzystna sytuacja w gospodarce znalazła wyraz w wynikach **koniunktury gospodarczej**. W październiku 2007 Wskaźnik Optymizmu Konsumentów (WOK)²³⁴ mierzony przez Ipsos wzrósł o 2 punkty, do poziomu 107,63 pkt²³⁵. Wskaźnik klimatu gospodarczego zyskał blisko 5 punktów i przyjmuje obecnie wartość 101,43 pkt. Zaś wskaźnik skłonności do zakupów praktycznie nie zmienił swojej wartości i obecnie notowany jest na poziomie 111,76 pkt.

Optymistyczne są również wyniki odnoszące się do ocen sytuacji materialnej gospodarstw domowych. Pozytywny trend zapoczątkowany mniej więcej dwa lata temu nie tylko nie jest zagrożony, ale wydaje się, że będzie nadal kontynuowany. To z kolei pozwala z optymizmem patrzeć przede wszystkim na przyszły przebieg wskaźnika skłonności do zakupów.

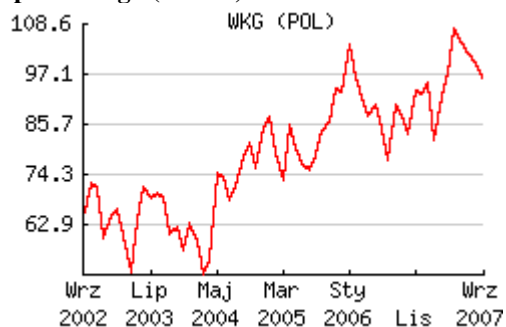
²³⁴ Wskaźnik Optymizmu Konsumentów (WOK) może przyjmować wartości od 0 do 200. Ostatnie badanie przeprowadzono między 2 - 8 sierpnia 2007 roku na reprezentatywnej losowo-kwotowej próbie 1015 Polaków w wieku 15 i więcej lat. WOK powstaje na bazie pytań zamieszczanych w comiesięcznym sondażu realizowanym od grudnia 1991 r. Badaną zbiorowością jest ludność Polski w wieku 15 lat i więcej. Sondaż przeprowadzany jest w na reprezentatywnej próbie 1000 osób. Respondenci oceniają sytuację kraju, swoją sytuację materialną, poziom bezrobocia, inflację, skłonność do zakupu trwałych dóbr konsumpcyjnych i poziom oszczędności w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz dokonują prognozy tych zjawisk na rok następny. Pytania od początku prowadzenia tego badania są zadawane w identycznym brzmieniu i kolejności.

²³⁵ Największa wartość: 112pkt (I 1996), najmniejsza: 57pkt (III 1992) .

Tab. 9. 1. Koniunktura gospodarcza

	Październik 2007	zmiana
Wskaźnik Optymizmu Konsumentów	107,63	+2,00
Klimat gospodarczy ²³⁶	101,43	+4,79
Skłonność do zakupów	111,76	+0,14

Źródło: Ipsos – Demoskop.

Rys. 9. 1. Wskaźnik Klimatu Gospodarczego (Polska)

Źródło: Ipsos - Demoskop

9.1. Krajowa i lokalna architektura bankowo-finansowa

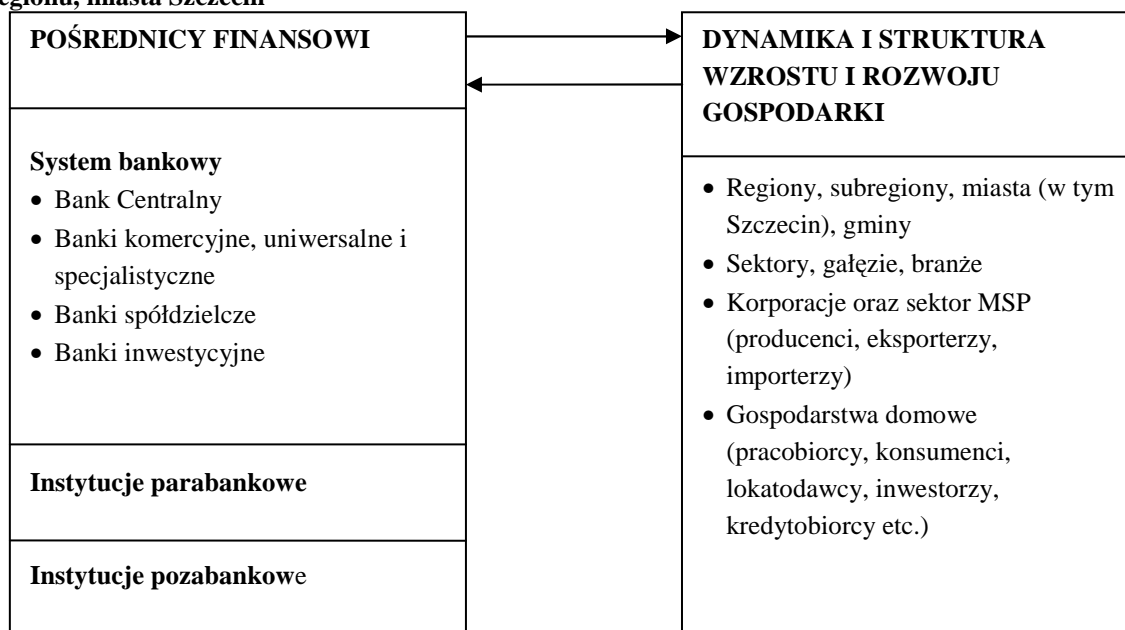
Czynnikiem determinującym rozwój gospodarki kraju jak i miasta jest silny sektor bankowy, który pełni dominującą rolę w zaspokajaniu potrzeb finansowych. Sektor bankowy jest nadal największym segmentem rynku finansowego, chociaż jego udział w aktywach sektora finansowego zmniejsza się na skutek szybkiego rozwoju instytucji para i pozabankowych jak zakłady ubezpieczeń, instytucje funduszy inwestycyjnych, pożyczkowych, poręczeńowych, leasingowych, faktoringowych itp.

System finansowy i działające na nim rynki finansowe mają znaczący wpływ na gospodarkę, na jej dynamikę i strukturę wzrostu, zarówno na regiony, subregiony, miasta, gminy, jak i na przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe. Powołując się na F.S. Mishkin'a można zauważyć, iż efektywnie funkcjonujące rynki finansowe poprawiają położenie społeczeństwa, przyczyniają się do podwyższenia produkcji i wydajności w całej gospodarce, zwiększają również bezpośrednio dobrobyt konsumentów, pozwalając im na korzystniejszy rozkład w czasie ich zakupów.²³⁷

²³⁶ Wskaźnik Klimatu Gospodarczego to jeden ze wskaźników składowych Wskaźnika Optymizmu Konsumentów liczonego w Polsce przez Ipsos-Demoskop. Na WKG składają się: ocena zmiany sytuacji gospodarczej w Polsce w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz przewidywanie zmian sytuacji gospodarczej w Polsce w ciągu najbliższych 12 miesięcy.; Największa: 119pkt (I 1996); Najmniejsza: 47pkt (III 1992)

²³⁷ Zob. F.S. Mishkin, *Ekonomika pieniądza, bankowości i rynków finansowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002., s. 55.

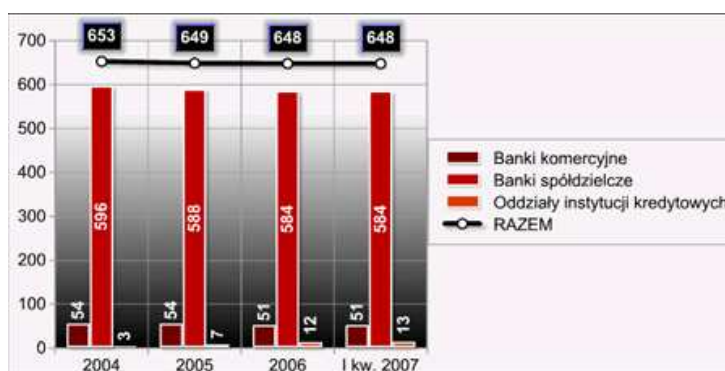
Rys. 9.2. Relacje między krajowym sektorem finansowym a wzrostem i rozwojem gospodarki kraju, regionu, miasta Szczecin

Źródło: S. Flejterski, *Architektura współczesnego systemu finansowego*, w: S. Flejterski, B. Świecka (red.), *Elementy finansów i bankowości*, Warszawa 2007.

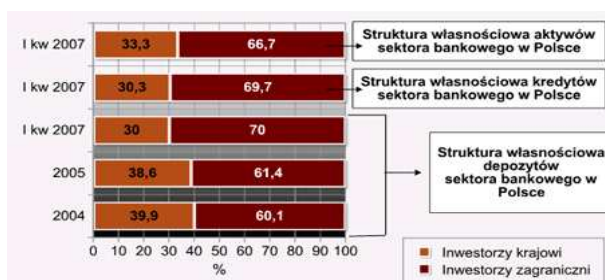
W I kw. 2007 r. w Polsce działalność operacyjną prowadziło 648 banków i oddziałów instytucji kredytowych (51 banków komercyjnych, 13 oddziałów instytucji kredytowych oraz 584 banki spółdzielcze). Inwestorzy krajowi kontrolowali 11 banków komercyjnych (w tym Skarb Państwa 4) oraz wszystkie banki spółdzielcze, a inwestorzy zagraniczni 40 banków komercyjnych i 13 oddziałów instytucji kredytowych. Pomimo zwiększenia liczby oddziałów instytucji kredytowych ich udział jest nadal nieduży, jednakże uważa się, że liczba ta będzie w najbliższych latach rosła.

Rys. 9.3. Działalność operacyjna banków w Polsce

W Szczecinie funkcjonują tylko oddziały banków, więc strategię krajową przekładają się na województwo i miasto. W I kw. 2007 r. udział inwestorów krajowych na rynku bankowym w Polsce mierzony aktywami, kredytami i depozytami wynosił odpowiednio 30,0%, 30,3% i 33,3%, a inwestorów zagranicznych odpowiednio 70,0%, 69,7% oraz 66,7%.

Rys. 9. 4. Struktura własnościowa sektora bankowego w Polsce w I kw. 2007

Poziom nasycenia usługami bankowymi przed przystąpieniem Polski do UE był średnio 5 razy niższy w Polsce niż w krajach UE. Po przystąpieniu, głównie z powodu ubiegania się rolników o dopłaty do produkcji, liczba rachunków prowadzonych w bankach komercyjnych wzrosła o ok. 2,9% (do 40,5 mln na koniec 2004 r.) a w bankach spółdzielczych o 8,3% (do 6,9 mln). Polski rynek usług bankowych cechuje się wysokim potencjałem rozwojowym, o czym z uwagi na przyjazny klimat gospodarczych i nadal niski poziom nasycenia usługami bankowymi (mierzony stosunkiem aktywów i kredytów do PKB), sądzi się, że rynek usług bankowych będzie cechował się szybkim potencjałem wzrostu.

W II kw. 2007 r. roku na terenie **województwa zachodniopomorskiego** funkcjonowały:

- Narodowy Bank Polski Oddział Okręgowy w Szczecinie,
- 26 banków komercyjnych,
- 19 banków spółdzielczych.

W tym samym czasie w **Szczecinie** oprócz Oddziału Okręgowego NBP, działalność prowadziły 25 banków komercyjnych i 19 banków spółdzielczych. W **Szczecinie** w okresie 2005 - 06. 2007 liczba **biur i domów maklerskich** ulegała kosmetycznym zmianom. W 2005 r. w całym województwie było ich 16, z czego w Szczecinie 9, zaś w latach 2006-2005 było ich 15 z czego w Szczecinie bez zmian 9.

Tab. 9. 2. Biura maklerskie w województwie zachodniopomorskim i Szczecinie

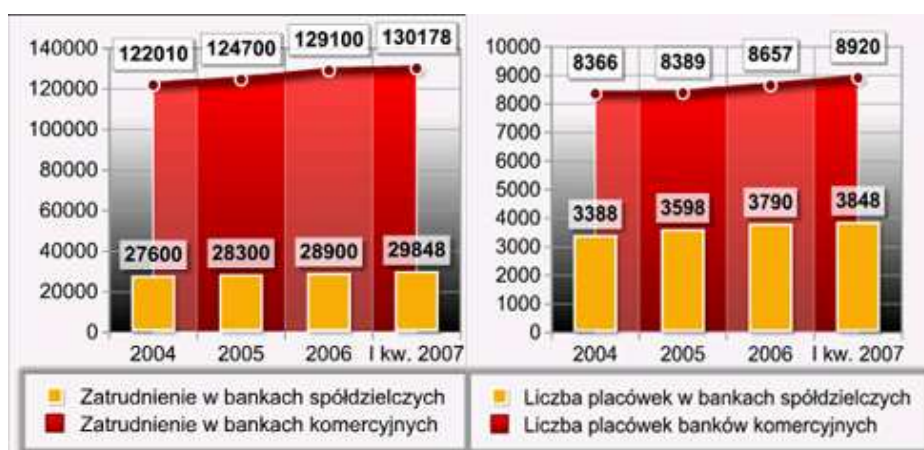
L.p.	Bank	31-12-2005 ²³⁸		31-12-2006		30-06-2007	
		woj. zach.	Szczecin	woj. zach.	Szczecin	woj. zach.	Szczecin
1.	Bankowy Dom Maklerski PKO Banku Polskiego S.A.	2	1	2	1	2	1
2.	Centralny Dom Maklerski Banku Pekao S.A.	6	3	6	3	6	3
3.	Biuro maklerskie BGŻ S.A.	2	1	2	1	2	1
4.	Inwestycyjny Dom Maklerski Kredyt Banku S.A.	2	1	1	1	1	1
5.	Biuro Maklerskie Banku BPH S.A.	1	1	1	1	1	1
6.	Dom Inwestycyjny BRE Banku S.A.	1	1	1	1	1	1
7.	Millennium Dom Maklerski S.A.	1	1	1	1	1	1
8.	Dom Maklerski S.A. BOŚ S.A.	1	0	1	0	1	0
	RAZEM	16	9	15	9	15	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych źródłowych NBP.

²³⁸ Brak danych za rok 2004, ale można przyjąć, że liczba biur maklerskich była zbliżona do 2005 r.

W latach 2004-2007 korzystne perspektywy rozwoju sektora bankowego przełożyły się na wzrost zatrudniania oraz na rozwój sieci placówek. Liczba zatrudniania w bankach w Polsce wzrosła do 159 380 osób, z czego 130 178 w bankach komercyjnych, a 29 848 w bankach spółdzielczych. Wzrost zatrudniania wynika z rosnącej sieci placówek, agencji, filii i zapotrzebowania na osoby efektywnie zajmujące się sprzedażą. Do wzrostu przyczyniły się dobre wyniki finansowe i perspektywy sektora bankowego w szczególności rozszerzenie działalności operacyjnej związanej z rosnącym popytem na kredyty ze strony gospodarstw domowych i przedsiębiorstw. **Instytucje finansowe w Szczecinie są potencjalnymi pracodawcami** dla absolwentów uczelni ekonomicznych. W Szczecinie na wydziałach ekonomicznych kształcą się kadrę o specjalnościach: finanse i bankowość, których pomimo dużej rotacji pracowników w bankach i powstających miejscach pracy w instytucjach para i poza bankowych jest niewystarczająca dla obsady stanowisk w instytucjach finansowych. Ponadto z uwagi na szeroki zakres obowiązków i nieadekwatną wysokość wynagrodzeń część młodych absolwentów wyjeżdża do pracy za granicę lub do innych ośrodków miejskich, gdzie są większe możliwości pracy i awansu. Powstanie na terenie Szczecina banków młodych jak np. Eurobank, Multibank otwierających nowe oddziały są potencjalnymi miejscami pracy dla absolwentów.

Rys. 9. 5. Liczba zatrudnionych i placówek banków komercyjnych i spółdzielczych

Większość banków w Polsce prowadzi działalność wykorzystując oddziały (filie, ekspozytury, placówki, agencje itp.), jednakże wiele banków (głównie detalicznych) świadczy usługi z wykorzystaniem **instytucji pośrednictwa finansowego** (kredytowego) lub placówek partnerskich na zasadzie „outsourcingu”. Odpowiedzialność za ich działanie ponosi bank zgodnie z art. 6b ust. 2 ustawy Prawo bankowe. W I półroczu 2007 r. w Polsce w grupie instytucji pośrednictwa finansowego działało 37 firm, zatrudniających 7 407 osób (21,3% wzrostu w skali roku). Pośrednicy kredytowi uczestniczyli przy udzielaniu 2,2 mln kredytów i pożyczek (wzrost o 17,5% w skali roku) z czego: 45,7% stanowiły kredyty ratalne, a 41,1 pożyczki gotówkowe. Instytucje te zajmowały się również pośrednictwem w sprzedaży innych produktów finansowych takich jak polisy ubezpieczeniowe czy jednostki funduszy inwestycyjnych. Banki dywersyfikując **kanały dystrybucji usług bankowych** oferują klientom usługi poprzez Internet, telefon, kioski multimedialne itp. Większy dostęp Szczecinian do elektronicznych mediów, głównie Internetu, zmniejszenie kosztów korzystania z Internetu i podniesienie **świadomości i wiedzy ekonomicznej (finansowej, bankowej)** Szczecinian mogłyby przyczynić się do zwiększenia liczby osób korzystających z elektronicznych kanałów dystrybucji usług bankowych. Niewątpliwie im młodsze pokolenie, tym większy procent osób korzystających z usług bankowych przez Internet. W perspektywie

kilku-kilkunastu lat, media elektroniczne będą wypierały oddziały bankowe (które cieszą się jak na razie dużym powodzeniem i nie zapowiada się by były całkowicie wyeliminowane, ale w niedalekiej przyszłości staną się bardziej punktami doradczymi niż głównymi punktami realizacji operacji bankowych.

9.2. Stan i perspektywy rozwoju lokalnego rynku kredytowego

Czynnikiem decydującym o stanie rozwoju banków był dynamiczny wzrost akcji kredytowej. W porównaniu z końcem 2006 r. kredyty dla sektora niefinansowego wzrosły w I kw. 2007 r. o 7,5% (rok/rok o 29,0%) do 322,6 mld zł, co wynikało z wysokiego popytu na kredyt ze strony gospodarstw domowych, jak również przedsiębiorstw.

Kredyty ogółem w Polsce w I kw. 2007

- Kredyty dla przedsiębiorstw w Polsce w I kw 2007 – 142,4 mld zł
- Kredyty dla gospodarstw domowych w Polsce w I kw. 2007 – 179,2 mld zł

Tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego w Polsce I kw. 2007

kredyty ogółem 7,5%

- Kredyty dla przedsiębiorstw 6,7%
- Kredyty dla gospodarstw domowych 8,5%

Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych ogółem w Polsce w I kw 2007-85,4 mld zł, w tym:

- złotowe 31,1 mld zł
- walutowe 54,3 mld zł

Tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych w I kw 2007 r. – 11,5%, w tym

- złotowe 16,9%
- dewizowe 8,7%

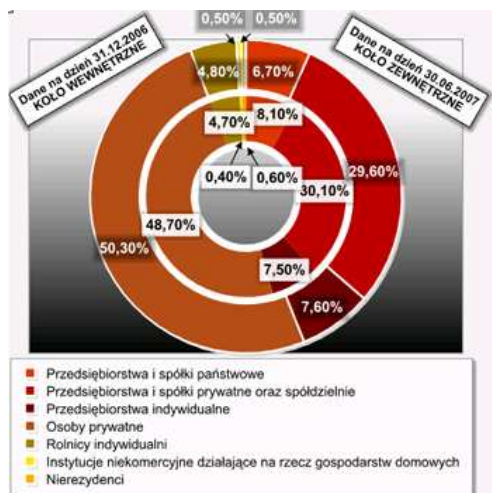
Kredyty dla gospodarstw domowych w I kw. 2007 wzrosły o 8,5% (rok/rok o 40,1%) do poziomu 179,2 mld zł (stanowiły 55,6% kredytów dla sektora niefinansowego). Decydujący wpływ miało utrzymanie wysokiego popytu na kredyty mieszkaniowe, które wzrosły o 11,5 % (rok/rok 57,5% do 85,4 mld zł i stanowiły już 26,5% wszystkich kredytów udzielonych podmiotom sektora finansowego. Należy odnotować korzystne oddziaływanie **Rekomendacji S**, które w połączeniu ze wzrostem stóp procentowych w Szwajcarii i strefie euro przyczyniło się do zainteresowania kredytami mieszkaniowymi udzielanymi w złotych polskich (wzrosły one o 16,9%, podczas gdy walutowe o 8,7%).

Poprawa sytuacji materialnej i korzystne postrzeganie przyszłości sprzyjały też zwiększeniu akcji kredytowej na cele konsumpcyjne. Wysokie tempo wzrostu i korzystne perspektywy polskiej gospodarki znalazły odzwierciedlenie we wzroście popytu na kredyty ze strony przedsiębiorstw, które zwiększyły się w I kw. 2007 o 6,3% (rok/rok 17,3%). Wysoka dynamika kredytów wynika m.in. z liberalizacji rynku kredytowego, sprzyjających uwarunkowań gospodarczych, wysokiego poziomu optymizmu ze strony klientów bankowych, jak z również z nadal niskiego ubankowienia społeczeństwa (w stosunku do 15 UE).

Z przeprowadzonej analizy wykonanej w oparciu o dane Oddziału Okręgowego NBP w Szczecinie nt. **funkcjonowania rynku finansowego w województwie zachodniopomorskim**, dokonanego w oparciu o sprawozdania 60% banków działających na jego terenie, wynika, że na II kw. 2007 roku stan należności ogółem w stosunku do stanu sprzed roku wzrósł, z czego w największym stopniu przyczyniły się gospodarstwa

domowe²³⁹, których udział w strukturze należności sektora finansowego wynosił 62,7%, w tym największy udział miały kolejno: osoby prywatne (50,3%), indywidualni przedsiębiorcy prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, zatrudniający do 9 osób, (7,6%) i indywidualni rolnicy (4,8%), Przedsiębiorstwa i spółki prywatne (zatrudnienie powyżej 9 osób) oraz spółdzielnie 29,6%.

Rys. 9. 6. Struktura podmiotowa należności sektora niefinansowego w województwie zachodniopomorskim w 2006 i 06.2007

Sprzyjał temu przede wszystkim spadek stóp procentowych w bankach. **W II kw 2007r. w województwie zachodniopomorskim** wszystkie podmioty w większym stopniu korzystały z kredytów złotych niż walutowych. Gospodarstwa domowe jako najczęściej zadłużający się podmiot (w 86% ogółu kredytów udzielonych gospodarstwom domowym w województwie zachodniopomorskim) korzystał głównie z kredytów złotych z czego:

- osoby prywatne w 69%
- przedsiębiorcy indywidualni w 91%
- indywidualni rolnicy niemalże 100%

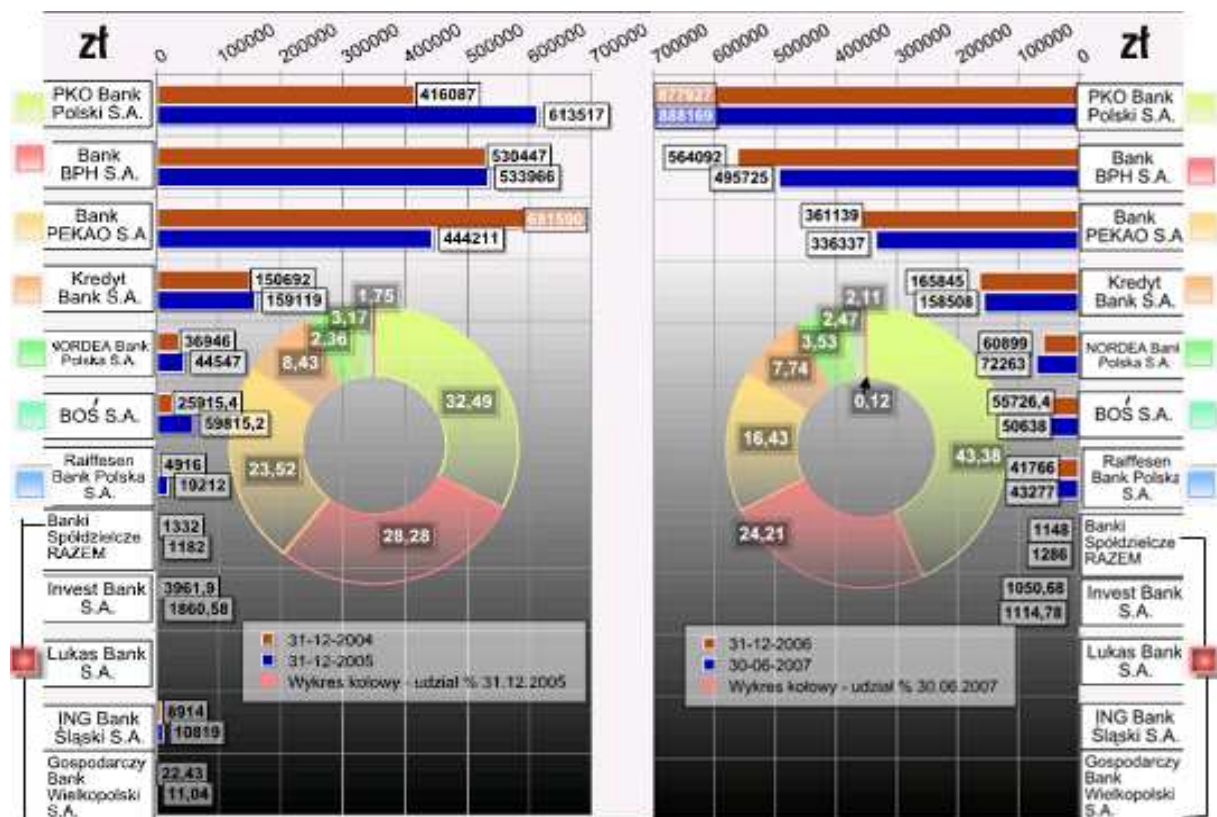
W II kw. 2007 r. w sektorze przedsiębiorstw (podobnie jak w okresach poprzednich) największym zainteresowaniem cieszyły się kredyty złote (86,6%) (w 2005 r. 87%), zwłaszcza krótkoterminowe do 1 roku. Biorąc pod uwagę strukturę wartości udzielonych kredytów przez banki województwa zachodniopomorskiego w II kw. 2007 r, największy udział wśród kredytów (złotowych i dewizowych) ma Bank PKO BP S.A. – 38,97 (złotowe), 43,38 % (dewizowe).

²³⁹ Począwszy od marca 2002 r. zasady klasyfikacji sektorowej stosowane przez banki są zgodne z wymogami ESA95.

Sektor gospodarstw domowych został podzielony na następujące podsektory:

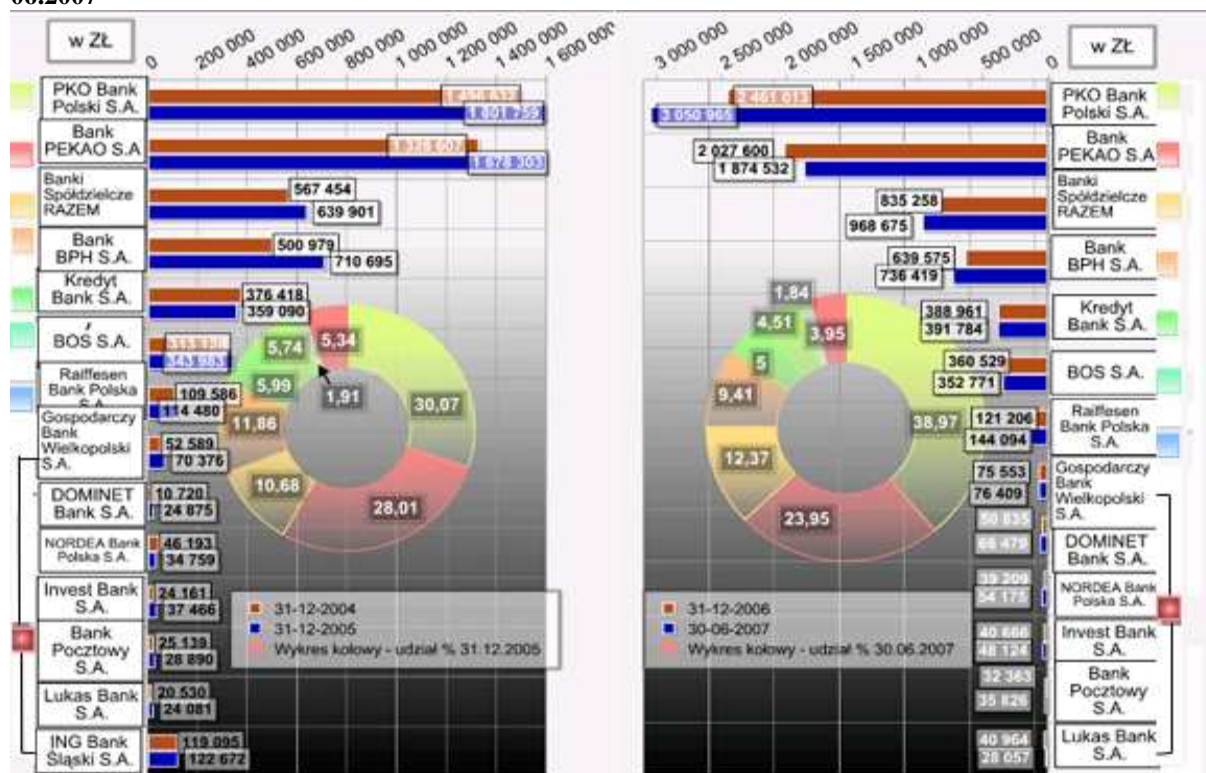
- **rolnicy indywidualni** - osoby fizyczne, których głównym źródłem dochodów jest produkcja rolnicza, a ich działalność nie jest zarejestrowana w formie przedsiębiorstwa, spółki, spółdzielni lub grup producenckich;
- **przedsiębiorcy indywidualni** - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, zatrudniające do 9 osób, którym bank sprawozdający świadczy usługi związane z ich działalnością;
- **osoby prywatne** - osoby fizyczne, z wyjątkiem osób prowadzących działalność gospodarczą, zakwalifikowanych do grupy przedsiębiorców indywidualnych lub rolników indywidualnych.

Rys. 9. 7. Kredyty dewizowe w bankach działających w województwie zachodniopomorskim w latach 2004-06.2007

W sektorze bankowym w ostatnich latach odnotowano poprawę akcji kredytowej, zwłaszcza w sektorze gospodarstw domowych. Ze względu na zmieniające się preferencje klientów wydaje się, że wzrost akcji kredytowej (głównie klientów indywidualnych) w kolejnych latach będzie jednym z podstawowych czynników determinujących rozwój usług bankowych na terenie kraju, województwa i miasta. Poszerza się oferta usług bankowych i banki coraz częściej stają się pośrednikami świadczącymi usługi nie tylko bankowe ale i innych instytucji finansowych.

Rys. 9. 8. Kredyty złotowe w bankach działających w województwie zachodniopomorskim w latach 2004-06.2007

9.3. Kredytowanie a wykluczenie społeczne – Regionalny Ośrodek Doradztwa Finansowego

Utrzymanie się tak wysokiej dynamiki akcji kredytowej, liberalizacja rynku kredytowego, rozwój konsumpcyjnego stylu życia, dostępność do produktów i usług, a także kredytów bankowych w szczególności w instytucjach parabankowych świadczących kredyty dla osób o „wątpliwej zdolności kredytowej” może przyczynić się do wzrostu liczby nadmiernie zadłużonych. przy zmianie koniunktury zwiększa ryzyko wystąpienia zjawiska **niewypłacalności** prowadzących niejednokrotnie do **wykluczenia społecznego**. Nadmierne zadłużenie stało się głównym problemem społecznym w wielu krajach. Gospodarstwa domowe zadłużają się coraz częściej i więcej. Polski rynek kredytów i zadłużenie gospodarstw domowych z tytułu kredytów bankowych nie jest jeszcze tak rozwinięty jak w 15 - UE, jednakże zmiany jakie nastąpiły w systemie bankowym w Polsce mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do wzrostu gospodarstw domowych żyjących na kredyt i tym samym do zwiększenia ryzyka nadmiernego zadłużenia w Polsce. Jednym z krajów o wysokiej liczbie nadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych są Niemcy. Uznaje się, że co 10 te gospodarstw domowe w Niemczech jest nadmiernie zadłużone, co oznaczałoby że w Niemczech w 2002 r. było ich 3,13 mln, z czego najwięcej w Niemczech Zachodnich.

W celu przeciwdziałania zjawisku nadmiernego zadłużenia i niewypłacalności w wielu wypadkach prowadzącego do wykluczenia społecznego konieczne jest potrzeba stworzenia **Regionalnego Ośrodka Doradztwa Finansowego (i Konsumentckiego)** wspierającego i pomagającego osobom indywidualnym, rodzinom, indywidualnym przedsiębiorcom ocenę produktów oferowanych przez instytucje finansowe, pomagająca podjąć świadomą decyzję kredytową, aby uniknąć spirali zadłużenia, nadmiernego zadłużenia i niewypłacalności. Na

terenie Polski funkcjonuje kilka takich ośrodków m.in. w Gdyni, Katowicach Warszawie i Krakowie.

Ośrodki Doradztwa Finansowego powinny zajmować się m.in. takimi działaniami jak:

- inicjowanie, prowadzenie i wspieranie działań na rzecz edukacji finansowej,
- ochrona konsumentów,
- pomoc konsumentom,
- promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
- rozwijanie kontaktów i współpracy pomiędzy społeczeństwami,
- promocja i organizacja wolontariatu,
- reintegracja społeczna i zawodowa,
- edukacja finansowa,
- prowadzenie działalności charytatywnej.

Ośrodki te powinny realizować swoje zadania m.in. poprzez:

- **współpracę z organami administracji państwowej i samorządowej oraz krajowymi i zagranicznymi instytucjami, których cele zbieżne są z jego celami.**
- pozaszkolne formy kształcenia,
- inicjowanie i organizowanie różnych form pomocy na rzecz instytucji kulturalnych, oświatowych i naukowych oraz instytucji, których celem jest krzewienie edukacji finansowej,
- arbitraż konsumencki,
- wspieranie instytucji przeciwdziałających społecznemu wykluczeniu,
- wspieranie finansowe dzieci i młodzieży w zdobywaniu wykształcenia w oparciu o wyodrębniony Fundusz Stypendialny.

9.4. Depozyty w bankach w województwie zachodniopomorskim

Depozyty instytucji rządowych i samorządowych wzrosły w Polsce w I kw. 2007 o 35% (o 9,8 mld zł), głównie dzięki wyższym wpływom z opodatkowania oraz napływowi środków z funduszy UE. Depozyty przedsiębiorstw i gospodarstw domowych zwiększyły się zaledwie o 1,3 % (o 4,4 mld zł) do 347,8 mld zł, przy czym wzrost ten wynikał ze zwiększenia poziomu depozytów bieżących (o 7,4%), podczas gdy depozyty terminowe uległy ponownemu zmniejszeniu o 2%.

Depozyty sektora niefinansowego w I kw 2007 r.

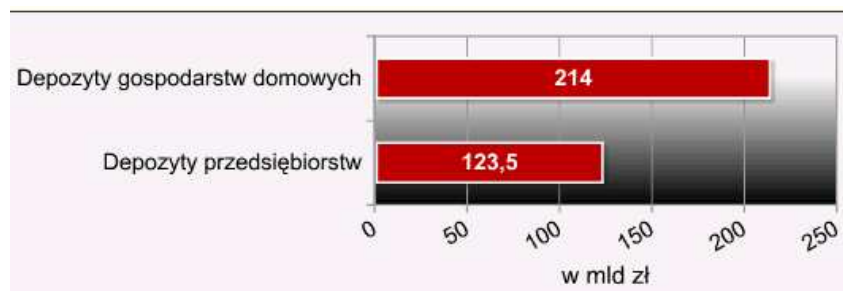
- Depozyty przedsiębiorstw 123,5 mld zł
- Depozyty gospodarstw domowych 214 mld zł

Tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego:

- Przedsiębiorstw 0,4%,
- Gospodarstw domowych 1,7%
- Ogółem 1,3%

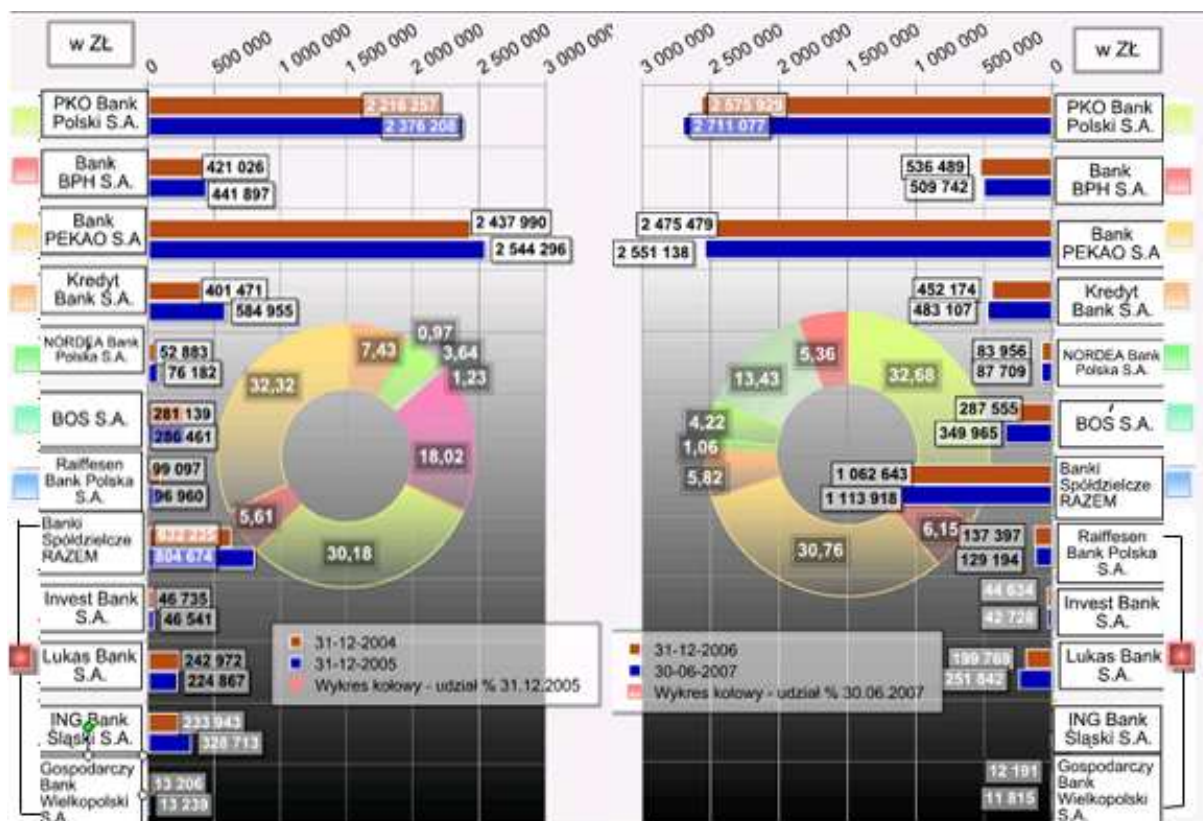
Utrzymujący się od 2002 r. spadek depozytów terminowych gospodarstw domowych wynika ze zmian preferencji lokowania środków pieniężnych na rzecz instytucji para i poza bankowych oraz redukcjami stóp procentowych, zaś niewielki wzrost (o 0,3%) depozytów sektora przedsiębiorstw związany jest z sezonowością

Rys. 9. 9. Depozyty sektora niefinansowego w I kw 2007 r.

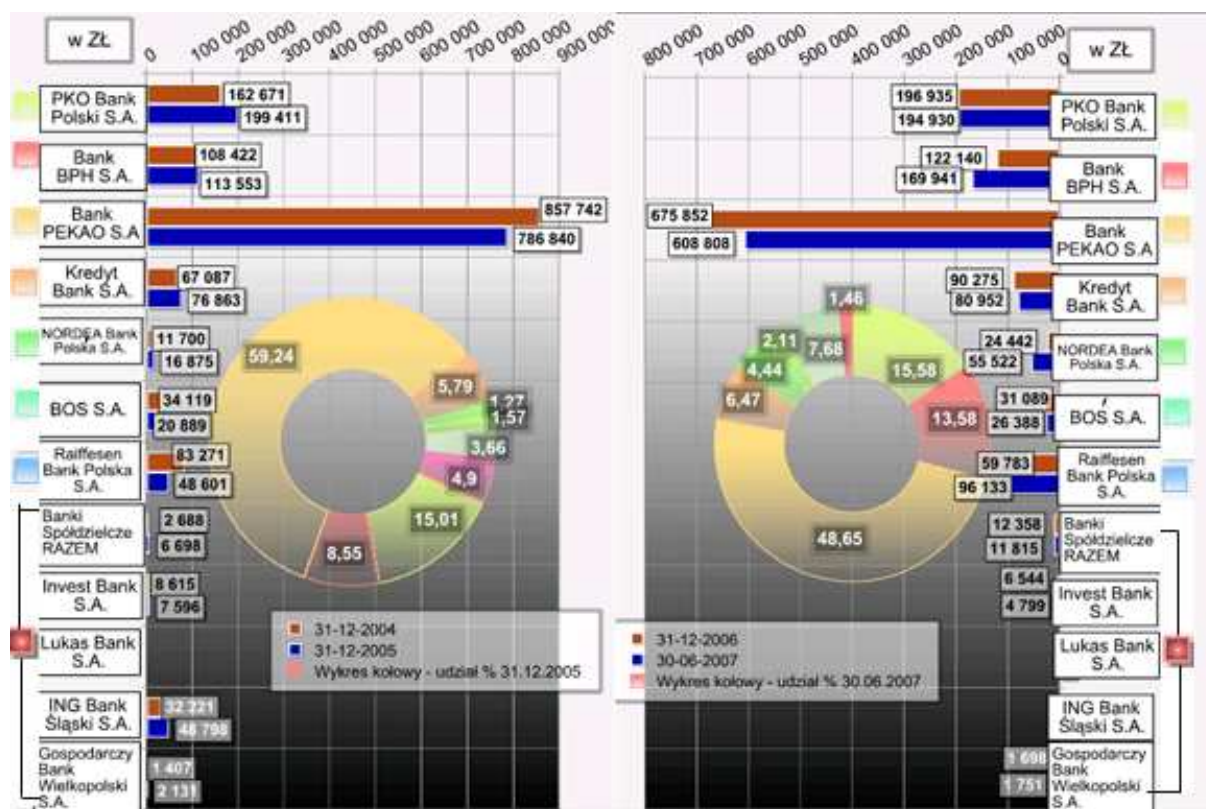
Z kolei stan depozytów w **województwie zachodniopomorskim** w II. kw 2007 r. wzrósł z czego najwięcej depozyty gospodarstw domowych posiadających prawie 71% wszystkich oszczędności sektora niefinansowego. Największy udział w strukturze depozytów gospodarstw domowych posiadają osoby indywidualne (63,6%), jednakże kształtowały się one na nieco niższym poziomie niż w grudniu 2006 r. (65,2%). Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie z województwa zachodniopomorskiego posiadały w II kw. 2007 r. niecałe 20% (18,4%) ogółu depozytów sektora finansowego, co stanowiło niewielki spadek w stosunku do końca roku poprzedniego.

Rys. 9. 10. Depozyty złotowe w bankach działających w województwie zachodniopomorskim

Największy udział w depozytach złotych na terenie województwa zachodniopomorskiego ma Bank PKO Bank Państwowy S.A - 32,68% ogółu banków w województwie i Bank PEKAO S.A. - 30,68%. W zakresie depozytów walutowych dominuje Bank PEKAO S.A. – 48,65% i PKO BP S.A. - 15,58%.

Rys. 9. 11. Depozyty dewizowe w bankach działających w województwie zachodniopomorskim

9.5. Fundusze pożyczkowe w Szczecinie

Fundusze pożyczkowe są stymulatorem rozwoju gospodarczego miasta Szczecin poprzez wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości. Wspierają aktywność gospodarczą przedsiębiorstw poprzez zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania. W ostatnich latach utrzymuje się korzystna tendencja kapitału pożyczkowego oraz udzielonych pożyczek (zarówno w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym), co jest przede wszystkim konsekwencją dokapitalizowania funduszy pożyczkowych w latach 2005-2006 środkami strukturalnymi Unii Europejskiej – Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrostu Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP), co w konsekwencji przyczynia się do dynamicznego przyrostu udzielonego wsparcia przedsiębiorcom. Coraz większe potrzeby przedsiębiorców wraz z większymi możliwościami kapitałowymi funduszy powodują wzrost udziału pożyczek o wyższej wartości.

W całym kraju na koniec czerwca 2007 r. 70 instytucji prowadziło 76 funduszy pożyczkowych, które:

- dysponowały kapitałem pożyczkowym o wartości 767,6 mln zł.
- udzieliły od początku działalności 142,0 tys. pożyczek
- wartości 2. 174.0 mln zł.

W województwie zachodniopomorskim w połowie 2007 r. funkcjonowały 4 fundusze pożyczkowe z czego 2 w **Szczecinie**²⁴⁰ w tym:

- Regionalny Fundusz Pożyczkowy” POMERANUS” (prowadzony przez Polską Fundację Przedsiębiorczości
- Szczeciński Fundusz Pożyczkowy

i pozostałe dwa: w Koszalinie (Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości) i Białogardzie (Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno – Gospodarczych).

W całym kraju na koniec czerwca 2007 r. porównaniu ze stanem z 2006 r. kapitał pożyczkowy wzrósł o 7,5% (o 53,5 mln w stosunku do 30 grudnia 2006 r.), liczba pożyczek o 18,3% (10,9 tys. sztuk), a ich wartość o 10,5% (o 205,9 mln zł). W relacji początku 2004 r. kapitał początkowy i wartość udzielonych pożyczek wzrosły dwukrotnie, a liczba udzielonych pożyczek jest o ponad dwie trzecie. **W województwie zachodniopomorskim** od początku działalności funduszy do dnia 30 czerwca 2007 r. udzielono w ramach funduszy 1036 pożyczek na kwotę ok. 50,1 mln. zł z czego 111 na kwotę 11 mln zł w I półroczu 2007 r. **Fundusze pożyczkowe dla samego Szczecina udzieliły 164 pożyczek o wartości 9,2 mln zł z czego w Połowie 2007 r. 30 pożyczek na kwotę 2 mln zł.** Z analizy danych empirycznych wynika, że w województwie zachodniopomorskim, pożyczki udzielane są w większości na cele inwestycyjne i najczęściej korzystają z nich przedsiębiorcy z sektora usług. Głównymi pożyczkobiorcami są głównie firmy zatrudniające do 9 osób.

Jednym ze **źródeł finansowania funduszy pożyczkowych** są dotacje ze strony **samorządu**, jednakże widoczna jest tendencja malejąca i spadek wpłat na rzecz kapitału pożyczkowego ze strony jednostek samorządu terytorialnego z 7,6% na koniec 2005 r. do 5,5% na koniec czerwca 2007 r. Największym źródłem przyrostu kapitału pożyczkowego w I półroczu 2007 r. były środki otrzymane w ramach **Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP)**. Środki wzrosły o 53,1 mln zł w porównaniu ze stanem na koniec 2006 r.

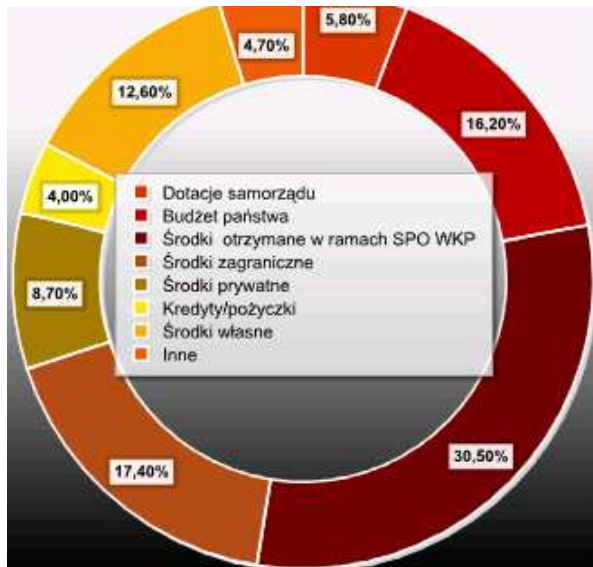
---

²⁴⁰ W raporcie o funduszach pożyczkowych w Polsce wyróżnia się 6 funduszy w województwie zachodniopomorskim z czego cztery w Szczecinie. Do wymienionych w raporcie funduszy zalicza się 1. Polską Fundację Przedsiębiorczości 2. Regionalny Fundusz Pożyczkowy” POMERANUS” (prowadzony przez (?), 3. Szczeciński Fundusz Pożyczkowy, 4. Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości (pozostałe 2 w Koszalinie i Białogardzie). Z uwagi na fakt, iż Regionalny Fundusz Pożyczkowy „Pomeranus” prowadzony jest przez Polska Fundację Przedsiębiorczości (która oprócz Pomeranusa prowadzi Program Pożyczek Bezpośrednich), więc potraktować go można jako jedną instytucję. Zaś Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości mimo tego, że funkcjonuje na mapie funduszy pożyczkowych w Polsce, to jednak w ostatnich latach nie udzielało żadnych pożyczek i w lipcu 2007 r. zakończyło swoją działalność bez perspektywy w najbliższym czasie na wznowienie działalności. Dlatego też w Szczecinie de facto można wyróżnić tylko (lub też aż) dwa fundusze pożyczkowe.

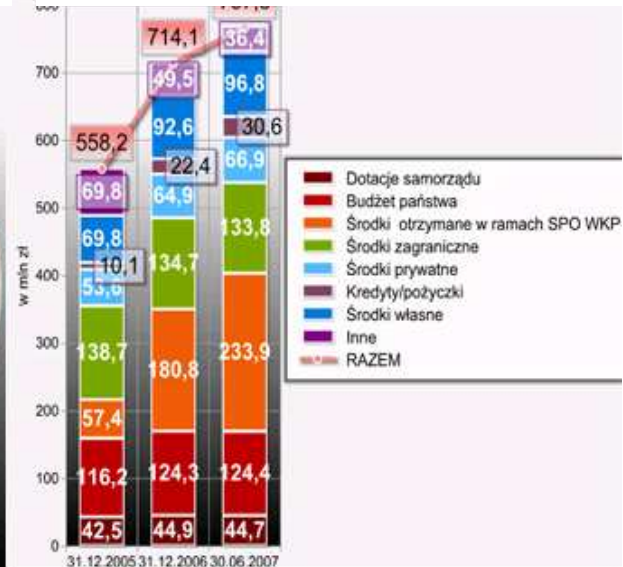
i pozostałe dwa w woj. zachodniopomorskim w Koszalinie (Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości) i Białogardzie (stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno – Gospodarczych)

Rys. 9. 13. Struktura kapitału pożyczkowego w Polsce według źródeł pochodzenia 30.06.2007

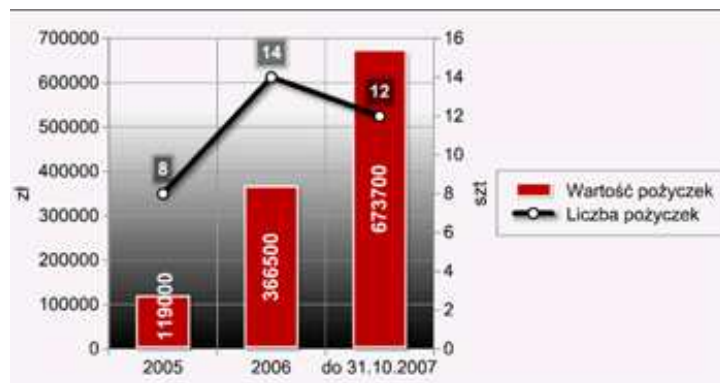

Rys. 9. 12. Kwota kapitału pożyczkowego w Polsce w mln zł

Istotnym czynnikiem wielkości pozyskanego kapitału pożyczkowego oraz udzielonego wsparcia finansowego stanowi **czas prowadzenia działalności pożyczkowej i charakter fundacji (lokalny, regionalny, krajowy)** poszczególnych funduszy pożyczkowych. **W Polsce** pierwszy fundusz powstał w 1979 r., a kolejne w latach 1992-2005 (w latach 2006-2007 nie powstał, żaden fundusz pożyczkowy). Momentem przełomowym w rozwoju funduszy pożyczkowych był rok 1996, w którym powstało ich w kraju 19, a po tej dacie powstała ich ponad połowa obecnie funkcjonujących (42 fundusze). W całym kraju fundusze pożyczkowe funkcjonujące dłużej niż 9 lat posiadają 71,1% wielkości kapitału pożyczkowego, a w liczbie i wartości udzielonych pożyczek odpowiednio 96,2% i 87,1%. **W województwie zachodniopomorskim** najdłużej funkcjonuje Fundusz Pożyczkowy z Koszalina Fundacja Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości), który powstał w 1996 r. **W Szczecinie** fundusze pożyczkowe funkcjonują od 2004 r. (zarówno Regionalny Fundusz Pożyczkowy” POMERANUS”, jak i Szczeciński Fundusz Pożyczkowy), jednakże różnią się znacznie liczbą i wartością udzielonych pożyczek, co wpływa na liczbę nowo powstałych jak i zachowanych miejsc pracy na terenie Szczecina, co może wynikać z jednej strony z charakteru funduszu - Pomeranus jest regionalny i ma większy obszar działania niż SFP), jak również efektywności działalności na rynku.

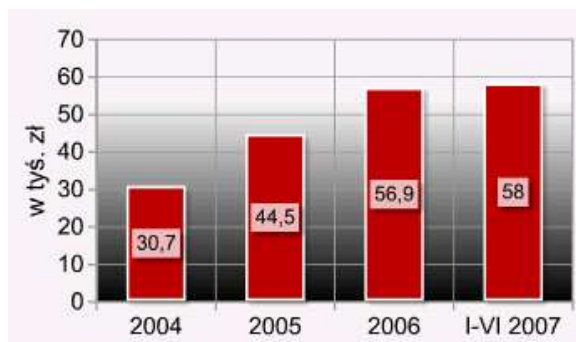
Rys. 9.14 Fundusz pożyczek w latach 2005-2007 udzielonych przez Szczeciński Fundusz Pożyczkowy

Dla wielu lokalnych, początkujących przedsiębiorców fundusze pożyczkowe stanowią jedyną szansę zaistnienia na rynku, trwania i dalszego rozwoju. W kraju fundusze pożyczkowe od początku działalności do 30.06.2007 r. udzielając przedsiębiorcom pożyczek na łączną kwotę 2. 174 mln zł umożliwiły utworzenie 49,5 tys. nowych miejsc pracy. W I półroczu 2007 r. fundusz udzielając wsparcia finansowego w wysokości 205,9 mln zł utworzył 3,5 nowych miejsc pracy (6,5 tys. w 2006 r.) co oznacza, że wygenerowanie jednego miejsca pracy w I półroczu 2007 r. wymagałoby, zewnętrznego wsparcia finansowego przeciętnie w kwocie 58 tys. zł. Część nowych miejsc pracy została utworzona przez przedsiębiorców, którzy otrzymali pożyczki w ramach projektów SPO WKP. W I półroczu 2007 r. utworzono 1,3 tys. nowych miejsc pracy w ramach projektów SPO WKP tj. 38% ogólnej liczby utworzonych miejsc pracy w tym okresie. (w 2006 r. takich miejsc pracy utworzono ponad 2,5 tys. i stanowiły one 39,1%).

W województwie zachodniopomorskim dzięki środkom z funduszy pożyczkowych przedsiębiorcy rozwijając swoją działalność mogą stworzyć nowe miejsca pracy i tak na terenie całego województwa od początku funkcjonowania do połowy 2007 r. powstało **ponad 1 100 nowych miejsc pracy z czego 173 w pierwszym półroczu 2007**. Od początku funkcjonowania funduszy do połowy 2007 r. dzięki środkom z funduszy pożyczkowych przedsiębiorstwa zachowały **2 630 miejsc pracy z czego 507 w pierwszych dwóch kwartałach 2007 r.** Z środków przydzielonych przedsiębiorstwom przez fundusze pożyczkowe w Szczecinie powstało ok. **200 nowych miejsc pracy z czego ok. 40 w pierwszym półroczu 2007 r. i ok. 500 zachowanych przez przedsiębiorstwa miejsc pracy (od początku do 30.06 2007) z czego ok. 90 w pierwszym półroczu 2007 r.**

Rys. 9.15. Zewnętrzne wsparcie finansowe w Polsce w celu wygenerowania jednego miejsca pracy w Polsce (tys.)

9.6. Fundusze poręczeniowe w Szczecinie

Działalność funduszy poręczeniowych skierowana jest głównie do mikro, małych i średnich przedsiębiorców, które posiadając zdolność kredytową nie mając jednak wystarczająco długiej historii kredytowej (nowo powstałe przedsiębiorstwa), jak tych o niskich kapitałach własnych, nie posiadających odpowiednich zabezpieczeń nie mają możliwości skorzystania z kredytów bankowych. Fundusze poręczeniowe poprzez udzielenie poręczeń, przejmując tym samym na siebie część ryzyka kredytobiorców z tytułu pozyskanego przez nich finansowania stanowią dodatkowe zabezpieczenie dla banków, obniżając ryzyko instytucji finansującej i w efekcie zachęcając banki do finansowania przedsięwzięć objętych działalnością poręczeniową. **Głównym zadaniem funduszy poręczeń kredytowych** jest ułatwienie przedsiębiorcom oraz osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą dostępu do zewnętrznego finansowania w postaci kredytów

bankowych oraz pożyczek na prowadzenie działalności gospodarczej. Fundacje poręczeniowe oferują poręczenia podmiotom ubiegających się o przyznanie kredytu. Opierają swoją działalność o zawarte z instytucjami finansowymi umowy o współpracę. Poręczenia udzielane są zarówno na pokrycie wydatków związanych z finansowaniem bieżącej działalności jak i inwestycjami.

W kraju wszystkie fundusze udzieliły od początku swojego istnienia do końca 2006 r. ok. 12 tys. poręczeń na kwotę ok. 800 mln zł z czego na koniec 2006 r. wszystkie fundusze (bez BGK) dysponowały kapitałem rzędu 355,1 mln zł i poręczyły kredyty o wartości ok. 640 mln zł. Wysokość tych kapitałów jak i wzrost w ostatnich latach wynikał głównie z dotacji w ramach Działania 1.2 SPO WKP²⁴¹. Wszystkie fundusze posiadały 5 347 aktywne poręczenia na kwotę 334 mln zł. Wskaźnik bieżącego wykorzystania kapitału wynosi aż 94% osiągając swoje historyczne maksimum. W całym roku 2006 r. fundusze udzieliły aż 4 018 poręczeń na kwotę ponad 316 mln zł co stanowi wzrost o 29% liczbowo i wartościowo 43% w stosunku do roku 2005. W związku z wzrastającą kapitalizacją systemu poręczeń kredytowych wzrasta wartość średniego poręczenia (2006 r. 78 tys zł, 2005 – 71 tys. zł)

Rys. 9.16. Najbardziej aktywne fundusze poręczeń kredytowych w Polsce w 2006 r.

Najbardziej aktywne fundusze - wartość poręczeń udzielonych w 2006 r.			Najbardziej aktywne fundusze - liczba poręczeń udzielonych w 2006 r.		
Miejsce w rankingu	Nazwa funduszu	Wartość poręczeń (mln zł)	Miejsce w rankingu	Nazwa funduszu	Liczba poręczeń szt.
1.	Polfund	48,6	1.	Polfund	505
2.	Lubelski Fundusz Poręczeń	34,9	2.	Kujawsko-Pomorski FPK	444
3.	Zachodniopomorski Regionalny FPK	22,9	3.	Zachodniopomorski Regionalny FPK	252
4.	Kujawsko-Pomorski FPK	21,8	4.	Lubelski Fundusz Poręczeń	217
5.	Mazowiecki FPK	20,8	5.	Śląski Regionalny FPK	209
6.	Pomorski Regionalny FPK	19,5	6.	Wielkopolski FPK	193
7.	Śląski Regionalny FPK	19,4	7.	Poznański FPK	191
8.	Lubuski FPK	16,9	8.	Pomorski Regionalny FPK	191
9.	Wielkopolski FPK	15,2	9.	Mazowiecki FPK	190
10.	Poznański FPK	11,0	10.	Lubuski FPK	174

W województwie zachodniopomorskim funkcjonują cztery Fundusze poręczeń kredytowych, z czego trzy w Szczecinie, zaś jeden w Stargardzie Szczecińskim.

W Szczecinie poręczeniami kredytowymi zajmują się takie instytucje jak:

- a. **POLFUND Fundusz Poręczeń Kredytowych**²⁴² - jako najdłużej funkcjonujący na rynku (pierwsze poręczenie w listopadzie 2001 r.) posiada największy kapitał i udziela najwięcej poręczeń w skali miasta i województwa; w 2006 r. udzielił 505 poręczeń na kwotę prawie 50 mln zł, zajmując pierwsze miejsce w rankingu najbardziej aktywnych funduszy w Polsce w 2006 r.

²⁴¹ Sektorowy Program Operacyjny - Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw; Środki z dotacji wpłynęły na strukturę wielkościową funduszy: kapitał do 1 mln zł – 14 funduszy, kapitał 1-3 mln zł – 14 funduszy, kapitał 3-6 mln zł 7 funduszy, kapitał ponad 6 mln zł – 19 funduszy.

²⁴² Akcjonariuszami Pofundu jest Polska Fundacja Przedsiębiorczości 50% i Bank Zachodni WBK 50%; zajmuje pierwsze miejsce według rankingu najbardziej aktywnych funduszy w 2006 r. pod kątem wartości ilości udzielonych poręczeń.

- b. **Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych – jako drugi w kolejności** (pierwsze poręczenie grudzień 2002), co do wielkości kapitału i wielkości poręczeń w województwie i Szczecinie; i w 2006 r. udzielił 252 poręczeń kredytowych na kwotę ok. 23 mln zł, zajmując trzecie miejsce w rankingu najbardziej aktywnych funduszy w Polsce.
- c. **Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina** – jako najpóźniej powstały na rynku lokalnym (pierwsze poręczenie maj 2003) posiada najmniejszy w stosunku do pozostałych kapitał i liczbę udzielonych poręczeń.

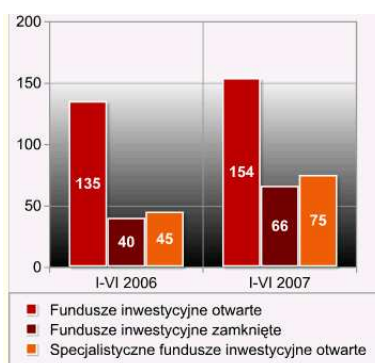
W województwie zachodniopomorskim najmłodszym funduszem jest FPK z Stargardu Szczecińskiego, który pierwsze swoje poręczenie udzielił w październiku 2005 r. i ma z pozostałych najmniejszy kapitał i liczbę i wartość udzielonych poręczeń.

Fundusze poręczeniowe w Szczecinie najczęściej udzielają poręczeń głównie pod kredyty obrotowe (w 2006 r. - 656 o wartości ok. 59 mln zł) jak i inwestycyjne (w 2006 r. - 145 kredytów o wartości ok. 24 mln zł). Poręczenie przez 3 wyżej wymienione firmy funkcjonujące w Szczecinie udzielały poręczeń głównie przedsiębiorstwom zatrudniającym do 10 osób (w 2006 r. 545 poręczeń na kwotę 44 mln zł) Dla przedsiębiorstw do 50 pracowników udzielono 225 poręczeń na kwotę 31 mln zł, najmniej dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 50 pracowników, zaledwie 39 poręczeń na kwotę 8 mln zł. Z poręczeń najczęściej korzystają firmy handlowe. W 2006 r. na wszystkie poręczenia udzielone w Szczecinie 278 stanowiły poręczenia dla firm handlowych (o wartości 29 mln zł), zaś najmniej firmy produkcyjne (77 poręczeń o wartości 8,4 mln zł) .

9.7. Fundusze inwestycyjne i ubezpieczenia

W II kw. 2007 r. towarzystwa funduszy inwestycyjnych²⁴³ jako podmioty zarządzające funduszami inwestycyjnymi i reprezentującymi je wobec osób trzecich wykazały dwukrotny wzrost wyniku netto w porównaniu z 2006 r.. Powstało 78 nowych funduszy i na koniec czerwca 2007 r. działało ich 298. Aktywa ogółem funduszy wzrosły o 80,8 mld zł do 147, 3 mld zł w II kw. 2007. Wynik z operacji zwiększył się 7-krotnie do 16,1 mld zł z czego 85,4% wypracowały fundusze otwarte, a 8,8% specjalistyczne otwarte, a 5,8 zamknięte²⁴⁴.

Rys. 9.17. Liczba funduszy inwestycyjnych w Polsce (wg. typu) w 2006 i 2007 r.

²⁴³ Dane obejmują 26 funduszy inwestycyjnych w II kw. 2007, zaś w II kw. 2005 – 24 towarzystwa.

²⁴⁴ **Fundusz inwestycyjny otwarty** zbywa jednostki uczestnictwa i dokonuje ich odkupienia na żądanie uczestnika funduszu. Z chwilą odkupienia jednostki uczestnictwa są umarzone z mocy prawa.

Fundusz zamknięty emituje jednostki uczestnictwa (certyfikaty), które mogą być przedmiotem wtórnego obrotu. Certyfikaty nie podlegają umarzaniu. Fundusz zamknięty ma z góry określoną wielkość kapitału akcyjnego (udziałów)

Znaczący udział w rynku para i poza bankowych instytucji pośrednictwa finansowego mają **firmy ubezpieczeniowe**. Według danych GUS wyniki finansowe sektora ubezpieczeń w Polsce w I półroczu 2007 były korzystniejsze niż rok temu. Wynik finansowy brutto wykazany przez ubezpieczycieli ogółem wzrósł w skali roku o 5,4 procent, a netto o 31 procent (w dziale ubezpieczeń na życie odpowiednio o 2,1 i 29 procent, a w dziale ubezpieczeń majątkowych o 9 i 33 procent). Wartość aktywów zakładów ubezpieczeniowych według stanu na dzień 30 czerwca 2007 wyniosła 71,6 mld zł i wzrosła o 6,4 procent w stosunku do stanu na 1 stycznia. Aktywa ubezpieczycieli na życie wyniosły 41,4 mld zł, a w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych 30,2 mld zł.

SWOT

Przedstawione w formie analizy SWOT wnioski z analizy sektora finansowego w Szczecinie pokazują, że mimo wielu słabości w Szczecinie istnieje duży potencjał dla rozwoju sektora finansowego posiadającego bogate instrumentarium wspierające rozwój przedsiębiorczości miasta Szczecina. Wejście do Unii Europejskiej stwarza wiele pozytywnych impulsów, które mogą ten rozwój przyspieszyć.

Tab. 9.3. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> postrzeganie instytucji finansowych, (głównie banków jako instytucji zaufania publicznego), duży dostęp do lokalnych usług finansowych - duża liczba placówek, oddziałów, filii, agencji bankowych, bankomatów, itp.), obecność skupisk (ulic bankowych), badania naukowe prowadzone z zakresu bankowości na uczelniach wyższych miasta, przywiązanie klientów do banków. 	<ul style="list-style-type: none"> brak centrali banków na terenie Szczecina, mała współpraca banków z ekonomicznymi uczelniami wyższymi i średnimi, słabość kapitałowa banków w Polsce nie pozwalająca na finansowanie dużych inwestycji, słabo rozwinięta przedsiębiorczość młodzieży.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> dobry klimat gospodarczy sprzyjający rozwojowi usług finansowych, korzystny klimat dla tworzenia i funkcjonowania instytucji finansowych, stworzenie Regionalnego Ośrodka Doradztwa Finansowego (Ośrodka Krzewienia Edukacji Finansowej), informatyzacja Szczecina zwiększenie liczby miejsc z dostępem do Internetu pozwalających na korzystanie z bankowości elektronicznej, zwiększenie dialogu nauka-praktyka, wsparcie ze strony miasta w zakresie możliwości finansowania przedsiębiorstw (bankowych i parabankowych) wśród nowo powstałych przedsiębiorstwach, możliwość tworzenia przy uczelniach wyższych biura pośrednictwa pracy, pobudzanie innowacyjności i konkurencyjności sektora przedsiębiorstw i zwiększanie zapotrzebowania na kapitał zewnętrzny, możliwość pozyskania środków pomocowych z Unii Europejskiej na funkcjonowanie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, 	<ul style="list-style-type: none"> niski stopień ubankowienia, migracja młodych wykształconych, zdolnych ludzi za granicę, zwiększenie osób nadmiernie zadłużonych, zwiększenie osób wykluczonych społecznie w wyniku braku płynności finansowej wynikającej z zbyt dużej liczby zaciągniętych zobowiązań (bankowych i pozabankowych), mała wiedza i świadomość ekonomiczna, finansowa, bankowa ze strony przedsiębiorców i osób indywidualnych nie prowadzących działalności gospodarczej, brak działań (programów) w zakresie podniesienia inteligencji finansowej wśród dzieci.

<ul style="list-style-type: none"> • prężny rozwój miasta i regionu, • zwiększenie obszaru działalności funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, • wsparcie ze strony władz lokalnych w zakresie udostępniania informacji nt. zewnętrznych źródeł finansowania dla firm nowopowstających (jak i już funkcjonujących), • możliwość poręczenia zobowiązań samorządowych – BGK. 	
---	--

Wnioski i zalecenia

- Instytucje finansowe na lokalnym rynku finansowym posiadają **szeroką gamę instrumentów wspierających przedsiębiorczość**. Szczecińscy przedsiębiorcy jak i osoby rozpoczynające działalność gospodarczą posiadają źródła finansowania w postaci kredytów, pożyczek bankowych jak i pożyczek i poręczeń uzyskanych z funduszy pożyczkowych i poręczeniowych. Środki uzyskane zarówno z banków jak i instytucji para i pozabankowych przyczyniają się do **pobudzenia przedsiębiorczości szczecińskich firm i poprawy jakości życia społeczności lokalnej**.
- **Fundusze pożyczkowe** stanowią integralny element systemu wsparcia rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, dlatego też powinny być stale wspierane zarówno pod względem kapitałowym jak i obszarowym z uwzględnieniem doskonalenia jakości świadczonych usług oraz obszaru działania. Fundusze pożyczkowe poprzez swoją działalność mogą przyczyniać się do **zwiększenia poziomu inwestycji w regionie, unowocześnienia i rozszerzenia produkcji i usług**. Bezpośrednim efektem wsparcia finansowego mikro, małych i średnich przedsiębiorstw przez fundusze pożyczkowe są **nowe miejsca pracy**. Udzielenie możliwie pełnego wsparcia poprzez działania wspierające i promujące zatrudnienie młodzieży, w tym absolwentów, tak aby nie powiększali grona bezrobotnych lub migrujących za pracą za granicą lub większych miast w Polsce.
- Miasto i instytucje finansowe Szczecina powinny wykorzystać **położenie geograficzne** tworząc warunki do świadczenia **usług finansowych o charakterze transgranicznym**. O ile widoczna jest silna turystyka zakupowa (kierunek Niemcy-Polska), o tyle firmy, osoby indywidualne z pobliskich miejscowości niemieckich powinny mieć stworzone warunki (cenowe, lokalowe) na korzystanie z banków, funduszy inwestycyjnych, jak również funduszy pożyczkowych.
- **Instytucje finansowe** w Szczecinie są potencjalnymi pracodawcami. Banki w regionie powinny być **kreatorami zatrudnienia** dla absolwentów szkół ekonomicznych. Pierwszym krokiem ku temu jest pogłębienie dialogu pomiędzy uczelniami ekonomicznymi, a instytucjami finansowym Szczecina.
- W celu podniesienia świadomości ekonomicznej gospodarstw domowych dzięki działaniom na rzecz edukacji finansowej, jak również przeciwdziałanie nadmiernemu zadłużeniu i społecznemu wykluczeniu koniecznym wydaje się powołanie w Szczecinie **Regionalnego Ośrodka Edukacji Finansowej**
- W celu podniesienia wiedzy ekonomicznej niezbędne jest nauczanie reguł **przedsiębiorczości**, a także podstawowych reguł ekonomicznych już we wczesnym stadium rozwoju **dzieci**, w tym w przedszkolach i szkołach podstawowych, co winno determinować w przyszłości większym, bardziej świadomym rozwojem ekonomicznym mieszkańców miasta i regionu. **Edukacja najmłodszych poprzez**

stworzenie możliwości wejścia instytucji finansowych przy udziale miasta, uczelni i innych ośrodków zainteresowanych do przeszkoli i szkół podstawowych ze stosownie przygotowanym programem zwiększającym inteligencję finansową dzieci.

- Instytucje finansowe jako firmy posiadające wysoki w stosunku do wielu regionalnych firm niebankowych kapitał własny mogą uczestniczyć w działaniach **rewitalizacyjnych** w Szczecinie, np. Starówka, Łasztownia.

X. KONKLUZJE I REKOMENDACJE

- 10.1. Miasto Szczecin – porównanie SWOT za lata 2002 i 2007
- 10.2. Potencjalne scenariusze rozwoju gospodarki miasta
- 10.3. Instrumentarium lokalnej polityki gospodarczej miasta

10.1. Miasto Szczecin – porównanie SWOT za lata 2002 i 2007*

Analiza porównawcza SWOT miasta Szczecin na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Szczecina z roku 2002 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 uchwalonego we wrześniu 2007 roku.

---

* Zestawienie sporządził mgr Michał Podleśny – doktorant WZiEU US

<u>Mocne strony 2002</u>	<u>Mocne strony 2007</u>
<ul style="list-style-type: none"> • korzystnie przebiegająca transformacja gospodarcza, w tym restrukturyzacja przemysłu, wyjątkowo niskie bezrobocie, duża liczba nowych podmiotów gospodarczych, łagodny klimat • duża ilość terenów inwestycyjnych • port morsko-rzeczny, jeden z największych na Bałtyku • dobre warunki do rozwoju gospodarki turystycznej, bardzo dobre do rozwoju jachtingu • bogata historia miasta, zabytki • wysoka jakość architektury XIX-wiecznej • atrakcyjne miejsce do mieszkania: efektowne śródmieście, bulwary nadrzeczne, dużo zieleni parkowej, bardzo dobre warunki do wypoczynku w sąsiedztwie miasta • rozwinięte funkcje wiodące: gospodarka morska, przemysł, usługi • rozwinięty ośrodek administracyjny o randze ponadregionalnej • wykształcony ośrodek akademicki • aktywność gospodarcza społeczeństwa, dobre wykształcenie i kultura techniczna kadr, znajomość zachodnich standardów pracy • młoda struktura wieku ludności • położenie u ujścia rzeki żeglownej posiadającej połączenia z europejskim systemem dróg wodnych • dobre połączenia kolejowe • lotnisko Dąbie, potencjalne lotnisko dyspozycyjne • istniejące połączenie autostradowe z Berlinem i Europą Zachodnią • względnie dobry stan transportu drogowego i parkowania w Śródmieściu • praktycznie nieograniczona dostępność wody dla celów technologicznych, bliskość źródła energii elektrycznej (Dolna Odra) • wysokie wskaźniki wyposażenia miasta w systemy infrastruktury technicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnący udział usług w strukturze sektorowej gospodarki • duży odsetek spółek z udziałem kapitału zagranicznego • coraz korzystniejsza struktura sektorowa gospodarki • istnienie węzła transportowego zespołu portów morskich, regionalnego portu lotniczego węzła kolejowo-drogowego • znaczne tempo przyrostu podmiotów gospodarczych • znaczna aktywność gospodarcza mierzona liczbą spółek prawa handlowego oraz małych i średnich przedsiębiorstw • modernizowany sektor przetwórczy • korzystne warunki dla rozwoju turystyki zarówno w sensie przestrzennym jak i jakościowym • otwartość na przyjmowanie inwestycji zagranicznych • coraz bardziej korzystna struktura zatrudnienia, zbliżona do struktury nowoczesnych gospodarek Państw Unii Europejskiej.

Słabe strony 2002	Słabe strony 2007
<ul style="list-style-type: none"> • brak kapitału • brak terenów inwestycyjnych gotowych do zabudowy, mało efektywna polityka gospodarki gruntami miejskimi • ograniczenia naturalne dostępu do portu od strony morza (długi tor podejściowy, kosztowne utrzymanie toru, ograniczenia batymetryczne) • zbyt niska ranga kultury, mała liczba imprez o znaczeniu międzynarodowym, niedostateczna ilość obiektów dla takich imprez • brak zabytków klasy europejskiej, brak starego miasta • degradacja techniczna, estetyczna i społeczna XIX-wiecznej zabudowy mieszkaniowej • mała czytelność układu urbanistycznego dla przyjezdnych, zbyt duża szerokość pasa Międzyodrza - dezintegracja miasta, zaniedbania w zakresie zieleni miejskiej • brak przemysłu wysokich technologii • niskie zaludnienie polskiego Pomorza Zachodniego, ograniczony obszar regionu usługowego • brak placówek naukowo-badawczych (poza akademickimi), mała liczba kierunków artystycznych • niska świadomość i przestrzeganie prawa, w tym planów zagospodarowania przestrzennego, brak znajomości praw i obowiązków mieszkańców miasta • starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny • niski standard drogi wodnej Odry • brak szybkich połączeń kolejowych typu TGV, niekorzystne położenie dworca względem miasta • słabo rozwinięta sieć połączeń lotniczych • niska jakość połączeń drogowych, zewnętrznych • niedostateczny stan połączeń drogowych między lewo- a prawobrzeżną częścią miasta, fatalny stan Trasy Nadodrzańskiej, brak obwodnic • zanieczyszczenie wód powierzchniowych, w tym Odry • niedorozwój jakościowy infrastruktury technicznej, brak oczyszczalni ścieków dla Lewobrzeża, niska jakość wody, brak składowiska odpadów przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie niski poziom wykorzystania wiedzy w rozwoju gospodarczym • niskie nakłady na działalność badawczo-rozwojową • brak siedzib central instytucji finansowych, • nadal duży wpływ koniunktury w gospodarce morskiej na gospodarkę regionu, • relatywnie niskie nakłady na inwestycje, • brak sieciowej współpracy jednostek otoczenia biznesu, • niewystarczający poziom konkurencyjności firm, • przewaga firm jednoosobowych, • kryzys tradycyjnych przemysłów stanowiących dotychczas przewagę konkurencyjną • niewielki udział (wartościowo) bezpośrednich inwestycji zagranicznych • niedorozwój nowoczesnych układów komunikacyjnych • słabo rozwinięty system informacji na temat rynku pracy i gospodarki • niewielka liczba markowych produktów • brak skutecznych środków i mechanizmów wsparcia rewitalizacji i restrukturyzacji zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej • niewystarczająca promocja gospodarcza • niewykorzystane możliwości rozwoju turystyki aktywnej • sezonowość usług turystycznych.

Szanse 2002	Szanse 2007
<ul style="list-style-type: none"> • nadgraniczne położenie w kontekście integracji z UE • otwarcie granic • odtworzenie regionu usługowego miasta po zachodniej stronie granicy • bliskie położenie Berlina • atrakcyjność "sentymentalna" dla zagranicznych sąsiadów • euroregion Pomierania • słabość ośrodków usługowych w sąsiedztwie: Koszalina, Gorzowa, Piły, Prenzlau, Pasewalku, Anklam, Schwedt • projektowane: autostrada A3, autostrada do Hamburga po niemieckiej stronie granicy, przeprawa przez Odrę w Policach • brak problemów reprivatyzacyjnych • łatwość przenikania wzorców zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa koniunktury gospodarczej dzięki akcesji do Unii Europejskiej • wzrastający napływ kapitału zagranicznego i inwestycji bezpośrednich • profesjonalna i efektywna promocja miasta w kraju i za granicą • możliwość pozyskania kapitałów i technologii oraz rozwoju zasobów ludzkich w ramach współpracy międzynarodowej (w tym euroregionalnej) • budowa systemu wsparcia dla MSP ze szczególnym uwzględnieniem technologii innowacyjnych • wspieranie ponadregionalnych produktów turystycznych • rozwój współpracy gospodarczej społecznej i politycznej państw i regionów w obszarze Morza Bałtyckiego • wsparcie przedsiębiorczości i innowacji ze środków Unii Europejskiej • rewolucja informatyczna, w tym wykorzystanie łączy szerokopasmowych.
Zagrożenia 2002	Zagrożenia 2007
<ul style="list-style-type: none"> • spontaniczna urbanizacja gmin przygranicznych na zachód od miasta • nielegalna imigracja • niskie zaludnienie przygranicznych gmin niemieckich • wzrost konkurencyjności Berlina, zdominowanie Szczecina przez Berlin • wzrost tendencji ksenofobicznych i nacjonalistycznych • konkurencja Berlina, Trójmiasta i Poznania w pozyskiwaniu atrakcyjnych inwestycji • wyjątkowo niskie środki państwowe na infrastrukturę techniczną w mieście • brak skutecznej polityki mieszkaniowej państwa • zbyt agresywna polityka ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego • konkurencyjność Świnoujścia i portów niemieckich w usługach portowych • trudności w rozwiązywaniu problemu utylizacji odpadów i innych konfliktowych problemów gospodarki komunalnej • niska rentowność rolnictwa pomorskiego • zagrożenie przestępczością • utrata ważności przez plany miejscowe z końcem 1999 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymujące się wysokie koszty pracy i kapitału oraz mało elastyczne reguły zatrudnienia pracowników • zagrożenie marginalizacją powodowane większym potencjałem gospodarczym sąsiadujących regionów • bezzatrudnieniowy wzrost gospodarczy • słaba dostępność do atrakcyjnych źródeł finansowania inwestycji dla przedsiębiorstw • przewaga potencjału techniczno-ekonomicznego, innowacyjności i zdolności dostosowawczych europejskich MSP w stosunku do podmiotów działających w regionie • bariery w rozwoju sektora MSP w związku z dostępem do nowoczesnych technologii, kapitału i wysokiej klasy specjalistów • upadek tradycyjnych gałęzi przemysłu • problemy zdolności instytucjonalnej absorpcji Funduszy Strukturalnych UE na poziomie krajowym i regionalnym • rosnąca rola ograniczeń związanych z ochroną środowiska • zagrożenie marginalizacją, będące skutkiem zbyt małych nakładów na realizację zadań państwa w regionie.

10.2. Potencjalne scenariusze rozwoju gospodarki miasta

Wyróżnić można pięć podstawowych postaw wobec przyszłości:

- pasywną (akceptującą zmiany);
- reakcyjną (polegającą na reagowaniu na już zaistniałe zmiany);
- preaktywną (przygotowującą na dające się przewidzieć zmiany);
- proaktywną (prowokującą pożądane zmiany);
- ponadto antycypacyjną, będącą kombinacją postaw reakcyjnej, preaktywnej i proaktywnej²⁴⁵.

Nie ulega wątpliwości, że w polskiej (w tym i szczecińskiej) sytuacji w pierwszej dekadzie XXI wieku pożądana byłaby postawa antycypacyjna. Jedyne co mogłoby być gorsze od otwarcia gospodarki krajowej na świat, byłoby nie otwarcie jej; warto tu przywołać, skądinąd niezbyt finezyjną, formułę „lepiej być *in*, niż *out*”. Za racjonalną można uznać opinię, że nie eksploatacja krajów zacofanych przez rozwinięte jest podstawową przyczyną ubóstwa pierwszych i bogactwa drugich, lecz o ekonomicznym wzroście i rozwoju rozstrzyga kultura, twórcze możliwości człowieka, które są jej wytworem. **Od typu kultury zależy, czy jednostki będą twórcze, pracowite, zdyscyplinowane i gotowe do współpracy, czy raczej będą bierne, chaotyczne i nieufne.**

Na uwagę zasługuje w tym kontekście nowatorskie podejście zaprezentowane niedawno przez J.Sachsa²⁴⁶: Współautor polskiej transformacji i tzw. „terapii szokowej” - tym razem sformułował postulat rozwijania tzw. **ekonomii klinicznej**: (a) gospodarki są złożonymi systemami, aby prawidłowo mogła funkcjonować cała gospodarka, prawidłowo muszą działać wszystkie podsystemy, (b) ekonomiści muszą posiadać sztukę stawiania zróżnicowanej diagnozy, tzn. koncentrowania się na ukrytych przyczynach zagrożenia gospodarki i zalecania odpowiednich środków zaradczych dobrze dostosowanych do szczególnych warunków, (c) rozpatrywać kurację nie tylko w kategoriach jednostki, ale w kategoriach „rodziny”, (d) aby praktyczne działania oparte na ekonomii były skuteczne potrzebna jest kontrola i ocena sytuacji, a zwłaszcza wnikliwe porównywanie celów i wyników, (e) społeczność ekonomistów powinna respektować surowe normy etyczne i zawodowe (odpowiedzialność, zaangażowanie w poszukiwanie właściwych odpowiedzi, pogłębione interdyscyplinarne podejście). Nie ulega wątpliwości, że podejście to zasługuje na uwagę wszystkich osób i gremiów współodpowiedzialnych za kształtowanie rozwoju lokalnego. Podstawowym ich zadaniem jest dążenie do pozyskiwania i optymalnego wykorzystywania zasobów kapitału w proponowanym wyżej szerokim rozumieniu tej kategorii.

Formułując elementy diagnozy, prognozy i terapii rozwoju gospodarczego Miasta Szczecin należy uwzględnić następujące spostrzeżenia o charakterze metodologicznym:

- **przeszłość jest ważna, ale zdecydowanie ważniejsza jest przyszłość;**
- **przewidywanie jest współcześnie wyjątkowo złożone, żyjemy bowiem w czasach wysokiego poziomu niepewności i ryzyka;**
- **jako miasto jesteśmy tylko częścią większej całości, na bieg wielu zdarzeń nie mamy bezpośredniego wpływu („tyrania status quo”);**

²⁴⁵ Godet M., *Creating Futures. Scenario Planning as a Strategic Management Tool*, Londyn-Paryż-Genewa 2001.

²⁴⁶ J. Sachs, *Koniec z nędzą. Zadanie dla naszego pokolenia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

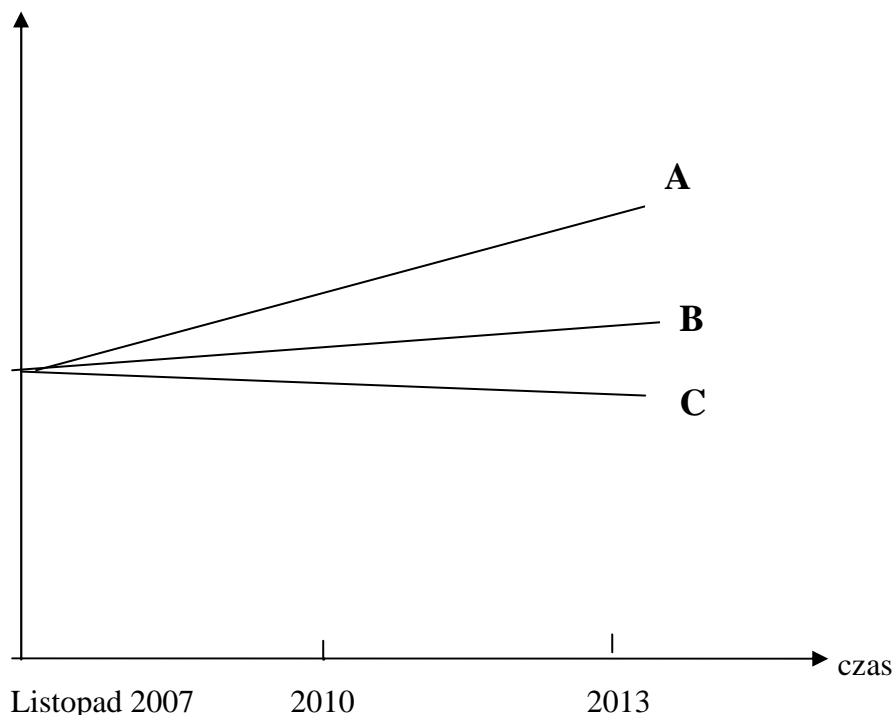
- u źródeł obecnego stanu gospodarki Szczecina znajduje się wiele różnych przyczyn: obiektywnych i subiektywnych, egzogenicznych i endogenicznych, ekonomicznych i pozaekonomicznych, „twardych” i „miękkich”;
- ogromną rolę w rozwoju gospodarczym miasta powinny i mogą odegrać elity oraz lokalni liderzy;
- w mieście mieliśmy niekiedy do czynienia z zaniechaniami, skłóceniem środowisk, dekompozycją, partykularyzmami;
- przyszłość miasta (i całego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego) zależy głównie od kondycji gospodarki, ale też od stanu i stylu polityki, poziomu rozwoju edukacji, nauki, szeroko rozumianej kultury, a także od mediów;
- nie istnieje panaceum na szybki (natychmiastowy) rozkwit miasta, potrzebny jest natomiast długotrwały, systematyczny, inteligentny wysiłek;
- ogromną rolę w rozwoju miasta odgrywa i odgrywać będzie tzw. kapitał ludzki oraz społeczny (kulturowy), potrzebne jest więc pobudzanie pozytywnego myślenia i wiary w sens pracy na rzecz miasta (należy zahamować zjawisko ucieczki absolwentów z miasta);
- niezbędny jest „consensus szczeciński” – mobilizacja wszystkich sił i ośrodków na rzecz rozwoju Szczecina.

Miasto Szczecin z obecnej perspektywy – w świetle zaprezentowanych informacji i faktów – uznać można za miasto „budzące się z letargu”, które w ostatnim czasie podjęło wyraźne wysiłki na rzecz „ucieczki do przodu”.

Potencjalnie w rachubę wchodzi trzy scenariusze rozwoju gospodarczego Szczecina w latach 2008 – 2013 (rys. 10.1):

- A - scenariusz szybkiego rozwoju (ekspansja, rozkwit),
- B - scenariusz umiarkowanego rozwoju,
- C - scenariusz stagnacji.

Rys. 10.1 Scenariusze rozwoju gospodarczego Szczecina w latach 2008-2013

Źródło: opracowanie własne

Za najbardziej prawdopodobny uznać można scenariusze A i B (zob. tab.10.2). Realizacja poszczególnego z nich zależeć będzie od uwarunkowań zewnętrznych, ale i od lokalnej polityki gospodarczej. Szanse realizacji scenariuszy A lub B związane są głównie bez wątpienia z realizacją Wieloletniego Programu Inwestycyjnego na lata 2008-2013. Na uwagę zasługują zwłaszcza następujące projekty i zadania inwestycyjne: budowa elementów obwodnicy Śródmieścia Szczecina, przebudowa ulicy Autostrada Poznańska, budowa Trasy Północnej, budowa Szczecińskiego Szybkiego Tramwaju, budowa nowej filharmonii, budowa hali widowisko-sportowej, budowa basenu 50 m, a także budowa nowego stadionu piłkarskiego.

Tab. 10.2 Główne ekonomiczne i pozaekonomiczne warunki realizacji trzech scenariuszy rozwoju Miasta Szczecin w latach 2008-2013

SCENARIUSZ A	SCENARIUSZ B	SCENARIUSZ C
I. Egzogeniczne (niezależne od władz miasta) <ul style="list-style-type: none"> – relatywnie wysoka dynamika rozwoju gospodarki światowej (zwłaszcza UE) – dynamika wzrostu gospodarczego w Polsce (PKB powyżej 6%) – silnie prorozwojowa polityka gospodarcza rządu – korzystne tendencje rozwoju gospodarki na Pomorzu Zachodnim – rozwój sprywatyzowanej stoczni szczecińskiej 	I. Egzogeniczne (niezależne od władz miasta) <ul style="list-style-type: none"> – utrzymanie dotychczasowej dynamiki rozwoju gospodarki światowej – dynamika wzrostu gospodarczego w Polsce (PKB w granicach 5-6%) – przyjazna polityka gospodarcza rządu – utrzymanie obecnych tendencji rozwoju gospodarki na Pomorzu Zachodnim – przetrwanie i stopniowy rozwój sprywatyzowanej 	I. Egzogeniczne (niezależne od władz miasta) <ul style="list-style-type: none"> – spowolnienie dynamiki rozwoju gospodarki światowej – spowolnienie dynamiki wzrostu gospodarczego w Polsce (PKB w granicach 3-5%) – zachowawcza polityka gospodarcza rządu – pogorszenie tendencji rozwoju gospodarki na Pomorzu Zachodnim – upadłość SSN wraz z jej negatywnymi

	stoczni szczecińskiej	konsekwencjami ekonomicznymi i społecznymi
<p>II. Endogeniczne (bezpośrednio lub pośrednio zależne od władz miasta)</p> <ul style="list-style-type: none"> – skuteczna i efektywna polityka rozwoju lokalnego – realizacja większości projektów zapisanych w WPI – pozyskanie poważnych środków z funduszy UE – zwiększony napływ inwestorów zewnętrznych, w tym zagranicznych – zdynamizowanie rozwoju miasta jako centrum innowacji, kształcenia akademickiego i turystyki przyjazdowej – korzystny klimat społeczny – korzystny klimat polityczny 	<p>II. Endogeniczne (bezpośrednio lub pośrednio zależne od władz miasta)</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontynuacja obecnej strategii i polityki rozwoju lokalnego – realizacja części projektów zapisanych w WPI – utrzymanie dotychczasowego tempa absorpcji funduszy UE – utrzymanie dotychczasowego tempa napływu inwestorów zewnętrznych, w tym zagranicznych – kontynuacja dotychczasowych trendów w dziedzinie innowacji, kształcenia akademickiego i turystyki przyjazdowej – dotychczasowy klimat społeczny – dotychczasowy klimat polityczny 	<p>II. Endogeniczne (bezpośrednio lub pośrednio zależne od władz miasta)</p> <ul style="list-style-type: none"> – zachowawcza polityka rozwoju lokalnego – niezrealizowanie większości projektów zapisanych w WPI – trudności z absorpcją funduszy UE – spadek tempa napływu inwestorów zewnętrznych, w tym zagranicznych – pogorszenie pozycji miasta w dziedzinie innowacji, kształcenia akademickiego i turystyki przyjazdowej – niekorzystny klimat społeczny – niekorzystny klimat polityczny („syndrom dekompozycji”)

Źródło: opracowanie własne

10.3 Instrumentarium lokalnej polityki gospodarczej miasta

1. Stosowanie instrumentów interwencjonizmu samorządowego w Mieście Szczecin – wybór czy konieczność?

W obecnej sytuacji gospodarczej naszego kraju powszechna staje się opinia, że rozwój gospodarczy odgrywa bardzo ważne miejsce w całokształcie zjawisk społecznych, a także że bardzo znacząca jest rola przedsiębiorczości w tworzeniu warunków do życia społeczności lokalnych. Potwierdzają to, zeszło- i tegoroczne, dobre wyniki gospodarki krajowej, poprawiające swe wartości z kwartału na kwartał, powodujące nie tylko ogólne zadowolenie ekspertów, polityków, ale przede wszystkim przedsiębiorców i gospodarstw domowych²⁴⁷. Poziom nastrojów ekonomicznych podmiotów sfery społecznej wskazywał, że to rozwój gospodarczy stanowi siłę napędową rozwoju społecznego i ekologiczno-przestrzennego. Choć dynamika i poziom wzrostów wskaźników makroekonomicznych w odniesieniu do Aglomeracji Szczecińskiej w ostatnim czasie nie dotyczyły niestety najwyższych wartości, to jednak z całą pewnością trzeba stwierdzić, że rozwój gospodarczy będzie tu również

²⁴⁷ Zaobserwowane w 2006 i 2007 r. wzrosty wydatków inwestycyjnych, wzmacniane coraz większym strumieniem środków unijnych, spadek bezrobocia w stopniu większym od optymistycznych przewidywań rządowych, wzrost wydatków konsumpcyjnych, dynamika eksportu i niska inflacja powodowały coraz lepszą atmosferę w środowiskach gospodarczych. Wzrósł optymizm inwestorów, co w konsekwencji wpłynęło na podejmowanie działań inwestycyjnych z dłuższą perspektywą czasową. Wzrastały wskaźniki nastroju ekonomicznego (PESK, OGD, PENKON) składające się na barometr nastrojów ekonomicznych opinii publicznej – taki stan rzeczy potwierdzają dane Banku Centralnego (<http://www.nbp.pl>) oraz badania PENTOR (<http://www.pentor.pl>).

podstawą dla poprawy jakości życia szczecińskiej społeczności. Dla Szczecina oznacza to, zatem potrzebę dalszego tworzenia warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, które według dotychczasowych ocen (por. pkt. 2) pozostają dalece odmienne od stanu pożądanego (por. pkt 10.1).

Wpływanie na sprawność funkcjonowania gospodarki szczecińskiej, przez kreowanie możliwie najbardziej dogodnych warunków dla jej rozwoju, powinno być przedmiotem szczególnej troski władz i administracji publicznej Szczecina. Z doświadczeń miast, w których wzrost gospodarczy odznacza się dużą dynamiką (Wrocław, Poznań, Gdańsk) wynika, iż niezmiernie duża rola w zakresie kształtowania rozwoju lokalnego przez władze samorządowe przejawia się w specyficznych funkcjach im przypisywanym. Wobec powyższego władza lokalna Szczecina powinna starać się być skutecznym inicjatorem, pośrednikiem oraz partnerem dla lokalnej przedsiębiorczości. Władza lokalna Szczecina w szerokim zakresie powinna również wykorzystywać dostępne instrumenty stymulowania rozwoju gospodarczego. Jak pokazują badania przeprowadzone na próbie lokalnych przedsiębiorców, większość z nich oczekuje od władz lokalnych właśnie tego typu postawy²⁴⁸.

Według dokonanych analiz, lokalni przedsiębiorcy²⁴⁹ wskazując na rolę poszczególnych instytucji w pobudzaniu rozwoju gospodarczego największą wagę przypisują samorządowi lokalnemu. Aż 28% respondentów jest zdania, że władze lokalne wywierają bardzo istotny wpływ na procesy rozwoju gospodarczego. Równocześnie zaskakującym jest fakt, iż zaledwie dla 9 % ankietowanych władze centralne państwa istotnie stymulują rozwój gospodarczy. Ankietowani przedsiębiorcy wyraźnie przesuwają środek odpowiedzialności za kształtowanie warunków dla funkcjonowania przedsiębiorstw ze struktur rządowych na samorządowe. Na podstawie opinii respondentów co do instytucji okołobiznewych można stwierdzić, iż większym zakresem oddziaływania charakteryzują się instytucje lokalne niż instytucje krajowe (por rys. 10.2).

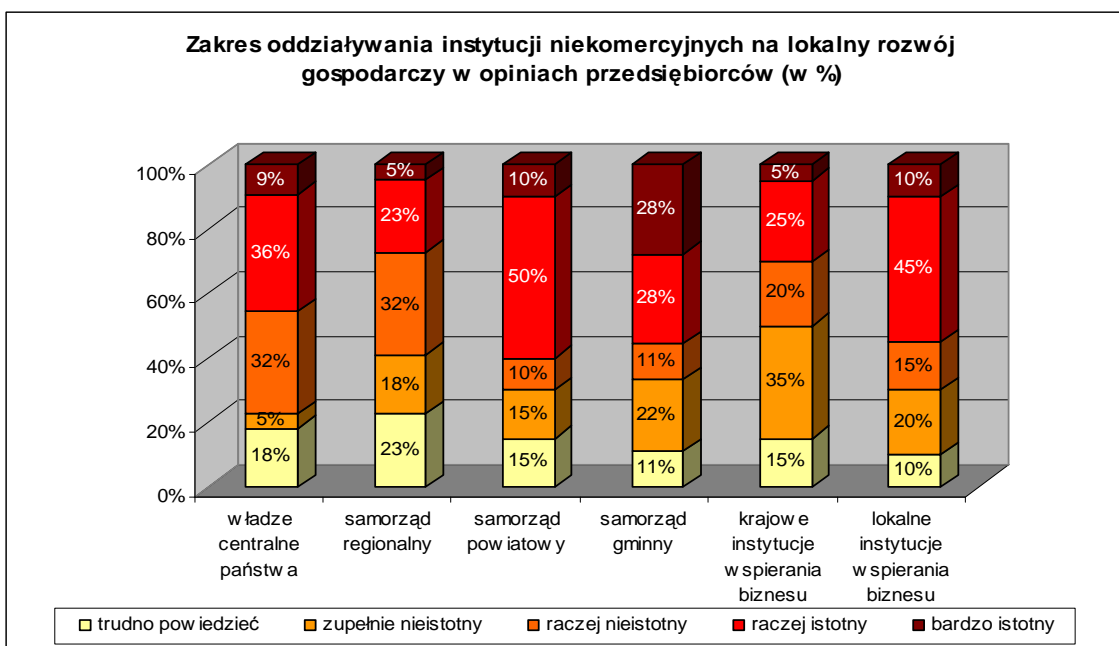
Rys. 10.2

---

²⁴⁸ W opracowaniu przytoczono wyniki badań, które zostały przeprowadzone w 2007 r. w ramach grantu promotorskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pt. „Instrumenty interwencjonizmu lokalnego w stymulowaniu rozwoju gospodarczego”. Projekt badawczy Nr 1H02C11730, kierownik grantu – Prof US dr hab B.Filipiak, główny wykonawca mgr Magdalena Kogut-Jaworska.

²⁴⁹ Z uwagi na brak wyników badań dotyczących samego miasta Szczecina, posłużono się prezentacją wyników badań przeprowadzonych w województwie zachodniopomorskim. Należy jednak podkreślić, że firmy mające siedzibę w Szczecinie stanowiły w tym badaniu zdecydowaną większość.

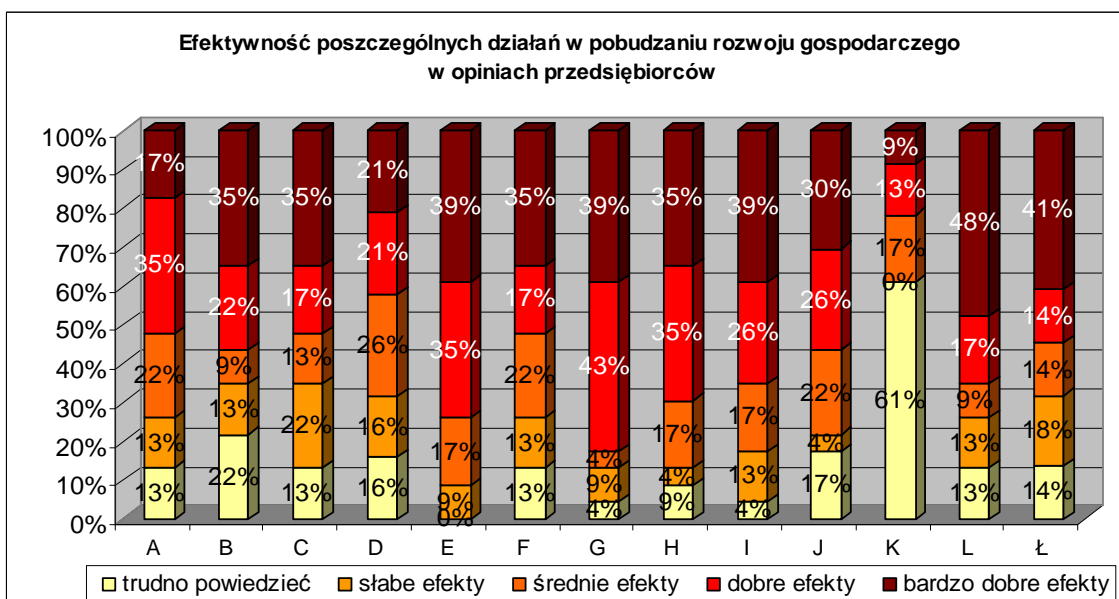

Źródło: badania własne

Analizę zakresu oddziaływania poszczególnych instytucji na rozwój lokalnej przedsiębiorczości można poszerzyć o analizę efektywności konkretnych działań i instrumentów wykorzystywanych przez władze lokalne. Przedsiębiorcy za efektywne instrumenty w pobudzaniu ich rozwoju uznali, te związane z: realizacją polityki dochodowej (łącznie 82 %), upraszczaniem procedur dot. obsługi przedsiębiorców przez samorząd (łącznie 74 %) oraz realizacją polityki wydatkowej (łącznie 70 %). Natomiast do działań, które zdaniem przedsiębiorców nie mają większego znaczenia w pobudzaniu lokalnej gospodarki zaliczono prowadzenie niekonkurencyjnej działalności gospodarczej samorządu (tzw. działalności komunalnej).

Rys. 10.3

A	polityka (strategia) rozwoju gospodarczego gminy	H	realizacja polityki wydatkowej sprzyjającej przedsiębiorcom
B	przygotowanie ofert inwestycyjnych dla przedsiębiorców	I	prowadzenie działalności informacyjnej dot. finansowania zewnętrznego
C	sprzyjający inwestorom plan zagospodarowania przestrzennego	J	współorganizowanie parków inwestycyjnych, inkubatorów, itd.
D	budowanie zaufania przedsiębiorców do władz lok.	K	prowadzenie działalności gospodarczej samorządu (niekonkurencyjnej)
E	upraszczanie procedur dot. obsługi przedsiębiorców przez samorząd	L	przychylnie przedsiębiorcom gospodarowanie mieniem komunalnym
F	działania w zakresie kształcenia dostosowane do potrzeb rynku	Ł	działalność promocyjna i marketingowa samorządu
G	realizacja polityki dochodowej sprzyjającej przedsiębiorcom		

Zródło: badania własne

Reasumując, można z całą pewnością stwierdzić, że doskonalenie i wykorzystywanie instrumentarium polityki gospodarczej przez Miasto Szczecin jest koniecznością. Instrumentarium lokalne nie tylko poprawia warunki działalności dla już funkcjonujących podmiotów, ale również świadczy o poprawie poziomu konkurencyjności lokalnej i regionalnej, a tym samym oddziałuje na potencjalnych inwestorów spoza Miasta. Potrzeba stymulowania rozwoju lokalnej gospodarki przez władze Miasta Szczecina znajduje swe potwierdzenie również wśród opinii przedsiębiorców działających na obszarze miasta. Zdecydowana większość udzielanych przez podmioty sektora gospodarczego odpowiedzi sugeruje, że Miasto Szczecin powinno systematycznie doskonalić system kompleksowego wsparcia podmiotów gospodarczych. Dodać można, że system takiego wsparcia powinien być stosowany przez władze lokalne aż do momentu osiągnięcia znaczącej poprawy w zakresie rozwoju gospodarczego.

1. Zakres dotychczasowych rozwiązań w stymulowaniu rozwoju gospodarczego

Polityka stymulowania rozwoju gospodarczego Miasta Szczecina oparta była dotychczas na instrumentach realizacyjnych Strategii Rozwoju Miasta Szczecina, a w szczególności Polityki Wspierania Rozwoju Gospodarczego. Polityka ta zakładała wykorzystanie instrumentów w ramach konkretnych programów realizacyjnych, głównie w sferze:

- tworzenia infrastruktury gospodarczej,
- współdziałania ze środowiskami naukowymi i gospodarczymi,
- wspierania sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- doskonalenia mechanizmów finansowych stymulujących rozwój przedsiębiorczości i przeciwdziałającym bezrobociu.

Główne inicjatywy podejmowane przez Miasto Szczecin na rzecz pobudzania rozwoju gospodarczego w latach 2001-2007 prezentuje tabela 10.1.

Tworzenie przez Miasto Szczecin sprzyjających warunków dla powstawania i funkcjonowania przedsiębiorstw do 2006/2007 roku opierało się głównie na wykorzystaniu:

- **instrumentów dot. polityki fiskalnej oraz polityki opłat** – wprowadzono zasadę stabilizacji dotyczącą głównie stawek podatków lokalnych (od nieruchomości i środków transportowych) oraz opłat czynszowych; podjęto również wiele inicjatyw dotyczących zwolnień w obciążeniach fiskalnych (tzw. programów pomocowych); niestety wprowadzane w tym okresie systemy programów pomocy publicznej dla przedsiębiorców, należy ocenić negatywnie - nie zawsze, bowiem spełniały swoją funkcję (do roku 2004 barierą dla przedsiębiorców były wysokie progi inwestycji warunkującej otrzymanie zwolnienia, po 2004 bariery formalno prawne, związane z wymogiem notyfikacji programów przez Komisję Europejską trwające nawet kilkanaście miesięcy);

- **instrumentów dot. powoływania podmiotów specjalnego przeznaczenia – instytucji otoczenia biznesu** – (których celem działalności jest wsparcie szkoleniowe, doradcze, finansowe, poręczeniowe, pożyczkowe); wśród pomyslnie przeprowadzonych inicjatyw

2001-2004 r.

Pomoc publiczna dla przedsiębiorców:

- do 2002 r. udzielana na podstawie Uchwały Rady Miasta z 26 lipca 1999 w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości (dot. w szczególności dużych inwestycji, pozostających poza zasięgiem sektora MSP)
- 16 września 2002 r. Rada Miasta podjęła Uchwałę w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach regionalnej pomocy publicznej dla przedsiębiorców (obniżono próg wartości inwestycji i zatrudnienia, celem umożliwienia dostępu szerszemu gronu przedsiębiorców)
- 29 lipca 2003 r. Rada Miasta podjęła Uchwałę w sprawie przyjęcia Szczecińskiego Programu Pomocy Przedsiębiorcom (zróżnicowano progi inwestycji i zatrudnienia dla małych, średnich i dużych przedsiębiorców)

Rok	Kwota udzielonej pomocy publicznej przez Miasto Szczecin	Ilość przedsiębiorstw korzystających z pomocy publicznej Miasta Szczecina
2001	4 671 613,96	372
2002	16 354 051,32	438
2003	7 585 104,42	757
2004	20 124 553,15	1107

2005 r.

Pomoc publiczna dla przedsiębiorców:

- 25 kwietnia 2005 r. Rada Miasta podjęła następujące Uchwały dot. pomocy publicznej w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis: na szkolenia, na zatrudnienie oraz dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą
- 18 lipca 2005 r. Rada Miasta podjęła Uchwałę w sprawie zwolnień z podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis dla przedsiębiorców dokonujących nowych inwestycji lub tworzących nowe miejsca pracy związane z nową inwestycją

Rok	Kwota udzielonej pomocy publicznej przez Miasto Szczecin	Ilość przedsiębiorstw korzystających z pomocy publicznej Miasta Szczecina
2005	4 028 005,25	692

* w 2005 roku ze względu na konieczność stwierdzenia zgodności programów pomocowych z prawem obowiązującym w Unii Europejskiej wszystkie postępowania o udzielenie pomocy publicznej zostały zawieszono, a zakończenie postępowań uzależnione zostało od czasu w jakim Komisja Europejska zakończyła procedurę notyfikacji Szczecińskiego Programu Pomocy Przedsiębiorcom (tłumaczy to niską kwotę udzielonego wsparcia)

2006 r.

Pomoc publiczna dla przedsiębiorców:

- 14 marca 2006 r. Rada Miasta podjęła uchwałę zmieniającą w sprawie przyjęcia Szczecińskiego Programu Pomocy Przedsiębiorcom
- 26 czerwca 2006 r., 16 października 2006 oraz 25 września 2006r. Rada Miasta podjęła uchwałę w sprawie szczegółowych zasad umarzania wierzytelności Gminy Miasto Szczecin oraz udzielania ulg tytułu należności pieniężnych

Rok	Kwota udzielonej pomocy publicznej przez Miasto Szczecin	Ilość przedsiębiorstw korzystających z pomocy publicznej Miasta Szczecina
2006	10 908 503 ,38	718

* pomoc publiczna udzielana jest głównie w formie umorzeń, rozłożenia na raty, odroczeń zobowiązań finansowych wobec Miasta,

* dotyczy w szczególności podatków i opłat lokalnych (w tym zw. z użytkowaniem gruntów i czynszów);

* w odniesieniu do przedsiębiorców szczególnie uwzględniła sektor MSP

2007 r. (I połowa roku)

Pomoc publiczna dla przedsiębiorców:

- dnia 9 lipca 2007 r. Rada Miasta podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia Szczecińskiego Programu Regionalnej Pomocy Inwestycyjnej w Podatku od Nieruchomości
- dnia 9 lipca 2007 r. Rada Miasta podjęła uchwałę dnia w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis na zatrudnienie

Rok	Kwota udzielonej pomocy publicznej przez Miasto Szczecin	Ilość przedsiębiorstw korzystających z pomocy publicznej Miasta Szczecina
2007	11 093 433,00	822

* Program pomocowy dotyczy zarówno mikro, małych, i średnich jak i dużych przedsiębiorców,

* w zależności od wielkości działalności gospodarczej rozróżnia warunki przyznania wsparcia (koszty związane z inwestycją)

WAŻNIEJSZE INICJATYWY MIASTA SZCZECIN NA RZECZ LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ZWIĄZANE Z WYDATKAMI BUDŻETOWYMI

2001-2004 r.	2005 r.	2006 r.	2007 r. (I połowa roku)
---------------------	----------------	----------------	--------------------------------

<p>Instytucje otoczenia biznesu – wsparcie finansowe Miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie w 2001 r. Szczecińskiego Parku Technologicznego Sp. z o.o (obecnie Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o.) (wsparcie Miasta: pokrycie kapitału zakładowego w 100 % wkładem niepieniężnym w kwocie 367 000 zł, a w dalszej kolejności jego podwyższeniem przez wniesienie aportów w postaci prawa użytkowania wieczystego gruntu i budynków o wartości 1 406 000 zł, prawa użytkowania wieczystego o wartości 3 310 000 oraz wkładu pieniężnego w wys. 750 000 zł.) - utworzenie w 2002 r. Funduszu Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina Sp. z o.o. (wsparcie Miasta: pokrycie kapitału zakładowego w 100 % w postaci wkładu pieniężnego w wys. 400 000 zł. oraz wkładu niepieniężnego o łącznej kwocie 31 781 000 zł w formie prawa własności nieruchomości), oraz: <ul style="list-style-type: none"> - udostępnienie lokalu (w siedzibie FWRGMS) dla Regionalnego Funduszu pożyczkowego Pomeranus, - utworzenie spółki Szczeciński Fundusz Pożyczkowy przez Miasto Szczecin (z kapitałem Zakładowym 650 000) oraz Fundusz Wspierania Rozwoju GMS - wsparcie niektórych form działalności Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskiego Centrum Przedsiębiorczości (ZSRG-SCP), zarówno finansowych jak i rzeczowych (m.in. oddanie w użytkowanie do 2020 zajmowanych nieruchomości), - dofinansowanie przez Miasto działalności (ZSRG-SCP) w zakresie funkcjonowania Centrum Euro Info - dofinansowanie przez Miasto działalności (ZSRG-SCP) w zakresie Studenckiego Klubu Przedsiębiorczości 	<p>Instytucje otoczenia biznesu – wsparcie finansowe Miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> - działalność Szczecińskiego Parku Naukowo-Technologicznego Sp. z o.o. (wsparcie miasta poprzez dofinansowanie w latach 2004 / 2005 – 1 590 000 zł. - prowadzenie portalu przez Miasto i Szczeciński Park Naukowo Technologiczny portalu internetowego „E-Miś Szczeciński Portal Gospodarczy” z informacjami dla szczecińskich przedsiębiorców i zainteresowanych prowadzeniem działalności w Szczecinie - działalność Funduszu Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina oraz Regionalnego Funduszu pożyczkowego Pomeranus i Szczecińskiego Funduszu Pożyczkowego (dalsze wsparcie finansowe miasta) - Miasto zleciło poprzez otwarte konkursy dla organizacji pozarządowych realizację działalności wspierającej rozwój gospodarczy (tj, przygotowanie studentów i absolwentów do prowadzenia działalności gospodarczej oraz przygotowanie polskich przedsiębiorców do prowadzenia działalności gospodarczej w Unii Europejskiej, a także organizację szkoleń, konferencji, seminariów i warsztatów dla przedsiębiorców). W ramach zawartych kontraktów Miasto dofinansowuje działalność sieci Euro Info Centre oraz Studencki Klub Przedsiębiorcy (40 000 zł w 2005 r. 60 000 zł w 2006 i 60 000 zł w 2007). - podpisanie porozumienia z Północną Izbą Gospodarczą w sprawie współpracy i podjęcia wspólnych działań, które umożliwią rozwój życia gospodarczego w Szczecinie <p>Działalność Konsultacyjno – Informacyjna</p>	<p>Instytucje otoczenia biznesu – wsparcie finansowe Miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Miasto zleciło poprzez otwarte konkursy dla organizacji pozarządowych realizację działalności wspierającej rozwój gospodarczy (tj, przygotowanie studentów i absolwentów do prowadzenia działalności gospodarczej oraz przygotowanie polskich przedsiębiorców do prowadzenia działalności gospodarczej w Unii Europejskiej, a także organizację szkoleń, konferencji, seminariów i warsztatów dla przedsiębiorców). W ramach zawartych kontraktów Miasto dofinansowuje działalność sieci Euro Info Centre oraz Studencki Klub Przedsiębiorcy (60 000 zł w 2006, łącznie w latach 1004-2006 – wsparcie w kwocie 210 000) - Miasto zleciło w ramach dodatkowego otwartego Konkursu dla organizacji pozarządowych realizację zadań zw. ze wsparciem rozwoju gospodarczego, w tym przedsiębiorczości w zakresie organizacji Konferencji integrującej środowiska zw. z rozwojem architektonicznym Euroregionu Pomerania –Watersfront – miasto nad wodą. Stowarzyszenie Wspierania, Opieki i Rozwoju POMOST w Szczecinie zorganizowała konferencję nt. zagospodarowania terenów Łasztowni (dofinansowanie ok. 13 200 zł) - zorganizowanie wspólnie z Zachodniopomorskim Stowarzyszeniem Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskim Centrum Przedsiębiorczości szkolenia dla przedsiębiorców nt. Podatek VAT w wewnątrzspółnotowym nabyciu i dostawie towarów - wydanie wspólnie z Zachodniopomorskim Stowarzyszeniem Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskim Centrum Przedsiębiorczości brozury informacyjnej dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą 	<p>Instytucje otoczenia biznesu – wsparcie finansowe Miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Miasto zleciło poprzez otwarte konkursy dla organizacji pozarządowych realizację działalności wspierającej rozwój gospodarczy (tj, przygotowanie studentów i absolwentów do prowadzenia działalności gospodarczej oraz przygotowanie polskich przedsiębiorców do prowadzenia działalności gospodarczej w Unii Europejskiej, a także ułatwienia im dostępu do Jednolitego Rynku Unii Europejskiej, a także organizację szkoleń, konferencji, seminariów i warsztatów dla przedsiębiorców). W ramach zawartych kontraktów Miasto dofinansowuje działalność sieci Euro Info Centre oraz Studencki Klub Przedsiębiorcy (60 000 zł w 2007). - Miasto współorganizowało w ramach II Targów Przedsiębiorczości i Rozwoju Biznesu „PROBIZNES 2007” bezpłatne szkolenia dla przedsiębiorców: <ul style="list-style-type: none"> - wraz z Zachodniopomorskim Stowarzyszeniem Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskim Centrum Przedsiębiorczości szkolenia nt: „,ABC Przedsiębiorczości – pierwsze kroki do biznesu” - „Polski przedsiębiorca w Unii Europejskiej” - „Prowadzenie działalności gospodarczej – najważniejsze zmiany w roku 2007” - wraz z Regionalnym Systemem Innowacji szkolenia nt. „Dostosowanie polskiej produkcji drewna do wymogów Unii Europejskiej”
---	---	--	--

<p>Działalność Konsultacyjno – Informacyjna</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie przez miasto Punktu Konsultacyjno – Prawnego dla tworzących się firm (w siedzibie Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Rozwoju Gospodarczego) - utworzenie w Urzędzie Miejskim w Szczecinie (pierwszego w kraju) Biura Obsługi Interesantów - oddelegowanie urzędników lub utworzenie w urzędzie odrębnej komórki do obsługi tego rodzaju spraw do innych instytucji - funkcjonowanie systemu Urząd – Przedsiębiorca w ramach systemu System Komunikacji Urząd – Obywatel wdrożony w Mieście, z który Szczecin otrzymał nagrodę Europrodukt 2004 	<ul style="list-style-type: none"> - działalność utworzonego przez miasto Punktu Konsultacyjno – Prawnego dla tworzących się firm (w siedzibie Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Rozwoju Gospodarczego)-do końca 2005 r - działalność Centrum Obsługi Przedsiębiorców w Urzędzie Miasta, którego celem jest usprawnienie i udogodnienie procedury rozpoczęcia, a także dalszego prowadzenia działalności gospodarczej (na miejscu można dokonać wpisu do ewidencji, a przedsiębiorcy już działający mogą dokonać z mian w dotychczasowym wpisie) Centrum współpracuje z innymi instytucjami wspierania rozwoju gospodarczego w Mieście oraz organizuje dyżury doradcze Izby Skarbowej oraz Okręgowym Inspektoratem Pracy - skrócono czas oczekiwania na wydanie zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (tylko skomplikowane procedury są załatwiane dłużej niż 3 dni) - Rada Miasta zwolniła z opłaty stałej od wniosku do ewidencji działalności gospodarczej osoby bezrobotne i absolwentów oraz pielęgniarzy i położne jako grupę o niskich dochodach - utworzenie w celu jawności życia gospodarczego bazy z ewidencją przedsiębiorców zarejestrowanych w Urzędzie Miasta, dostępnej na stronach internetowych 	<p>Integracja ze środowiskiem gospodarczym</p> <ul style="list-style-type: none"> - zorganizowanie przez Miasto i Północną Izbę Gospodarczą II Forum nt. Zamówień publicznych w Polsce i w Niemczech (z udziałem przedsiębiorców z polski i Niemiec) - zorganizowanie przez Miasto i Północną Izbę Gospodarczą III Forum na temat możliwości finansowania działalności gospodarczej „Przedsiębiorca-Pracodawca” (współorganizatorzy: Powiatowy Urząd Pracy oraz Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.) - Ustanowienie przez Prezydenta Miasta Szczecina Nagrody Gospodarczej w kategoriach: mikro, małego, średniego i dużego przedsiębiorcy, w celu promowania najlepszych firm Szczecina oraz promowanie postaw innowacyjnych (nagroda o charakterze honorowym, niezwiązana z gratyfikacjami finansowymi, lecz daje prawo do używania tytułu Laureata lub Nominowanego do Nagrody) - organizacja jarmarków z udziałem szczecińskich przedsiębiorców (m.in. bożonarodzeniowy), które spotkały się z dużym zainteresowaniem mieszkańców Szczecina, - objęcie Mecenatem Miasta Szczecina Targów Przedsiębiorczości i Rozwoju Biznesu PROBIZNES, gdzie Miasto prezentowało swoje oferty inwestycyjne oraz udzielało informacji nt. prowadzenia działalności gospodarczej 	<p>Integracja ze środowiskiem gospodarczym</p> <ul style="list-style-type: none"> - Przeprowadzenie II Edycji Nagrody Gospodarczej Prezydenta Miasta Szczecina w kategoriach: mikro, małego, średniego i dużego przedsiębiorcy oraz przedsiębiorstwa innowacyjnego, w celu promowania najlepszych firm Szczecina oraz promowanie postaw innowacyjnych (m.in. przeprowadzenie akcji promocyjnej, organizacja gali rozdania nagród) - współorganizowanie i dofinansowanie III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Uwarunkowania rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw Mikrofirma 2007” inicjatywa podjęta z Uniwersytetem Szczecińskim - udział Miasta Szczecina w II Targach Przedsiębiorczości i Rozwoju Biznesu PROBIZNES, gdzie Miasto prezentowało swoje oferty inwestycyjne oraz udzielało informacji nt. prowadzenia działalności gospodarczej - organizacja jarmarków z udziałem szczecińskich przedsiębiorców (m.in. wielkanocny i planowany bożonarodzeniowy),
<p>Wyznaczenie działań do realizacji w ramach „Strategii rozwoju Szczecina”</p> <ul style="list-style-type: none"> - uchwalenie przez Radę Miasta w 2004 roku „Polityki wspierania rozwoju gospodarczego” wraz z 6 programami realizacyjnymi: - G1 Rozwój infrastruktury gospodarczej, - G2 Od nauki do gospodarki, - G3 Integracja środowiska gospodarczego, naukowego i politycznego, - G4 Program MIS (Małe i średnie przedsiębiorstwa), - G5 Instrumenty Finansowe wspierające przedsiębiorczość, - G6 Przeciwdziałanie bezrobociu 			

	<p>Integracja ze środowiskiem gospodarczym</p> <ul style="list-style-type: none"> - zorganizowanie przez Miasto Szczecin I Forum na temat kierunków rozwoju przestrzennego miasta Szczecina z udziałem przedstawicieli środowiska gospodarczego i naukowego, - zaproszenie przez Prezydenta Miasta Szczecina grupy amerykańskich przedsiębiorców z Miasta St. Louis. W trakcie wizyty Przedstawiciele Północnej Izby Gospodarczej podpisali umowę o współpracy World Trade Centre ST. Louis - organizacja jarmarków z udziałem szczecińskich przedsiębiorców (m.in. bożonarodzeniowy), które spotkały się z dużym zainteresowaniem mieszkańców Szczecina i mają szansę wpisać się na trwałe do tradycji świątecznych Miasta 	<p>Pozostałe inicjatywy podejmowane na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości</p> <ul style="list-style-type: none"> - podjęcie Uchwały przez Radę Miasta o dodatkowych oznakowaniach taksówek, która przewiduje m.in. wprowadzenie hologramów na pojazdy i identyfikatorów dla kierowców taksówek w celu podporządkowania i ochrony rynku przewozów osobowych w mieście (z inicjatywy środowiska taksówkarskiego), - przygotowanie uchwały w sprawie zwiększenia ilości punktów sprzedaży alkoholu o 100 miejsc 	<p>Pozostałe (planowane) inicjatywy podejmowane na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości</p> <ul style="list-style-type: none"> - konkursy organizowane przez szczecińskie szkoły wyższe na najlepszą przedkomercyjną pracę naukową oraz najlepszą pracę dyplomową i doktorską ukierunkowaną na nowoczesne technologie i innowacje.
--	---	--	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Urzędu Miasta Szczecina i Informacji BIP

Miasta Szczecina niewątpliwie należy wymienić utworzenie Parku Naukowo-Technologicznego, Funduszu Wspierania Rozwoju Gospodarczego MS, stworzenie spółki Szczeciński Fundusz Pożyczkowy;

- **instrumentów dot. wspierania działalności konsultacyjno-informacyjnej** – podjęto działania polegające finansowaniu bądź dofinansowaniu inicjatyw w zakresie udzielania porad i informacji na temat tworzenia oraz prowadzenia działalności gospodarczej; niewątpliwym sukcesem było utworzenie w strukturach urzędu Centrum Obsługi Przedsiębiorców, które jako jedno z pierwszych w Polsce połączyło wiele funkcji zw. z zakładaniem szczecińskich firm; na uwagę zasługuje jednak zbyt mała ilość podjętych przedsięwzięć oraz skromna wartość ich dofinansowania
- **instrumentów dot. inicjatyw w zakresie integracji ze środowiskiem gospodarczym** – w tym w szczególności organizowano spotkania z przedsiębiorcami, współorganizowano i współfinansowano konferencje oraz targi; ustanowiono nagrody dla środowisk gospodarczych.

Należy stwierdzić, że w analizowanym okresie władze lokalne Szczecina, z wielką ostrożnością stosowały instrumenty polityki gospodarczej. Instrumenty te w rzeczywistości w umiarkowany sposób oddziaływały na lokalną sferę gospodarczą. Pewnym jest ponadto fakt, że skala zastosowanych w Szczecinie instrumentów polityki budżetowej (zwłaszcza wydatkowej) była wąska i wymagała zdecydowanego zwiększenia nakładów finansowych, w tym inwestycyjnych. Z drugiej jednak strony, sytuację taką tłumaczyć można niekorzystną relacją w budżecie lokalnym, niskimi dochodami oraz wysokimi wydatkami na cele społeczne.

Tworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości realizowane może być również przez instrumenty prawne i organizacyjne. Wskazać należy, na niewielki zakres (lub zupełny brak) stosowania działań związanych z podejmowaniem przedsięwzięć publiczno-prywatnych w ramach przygotowania terenów pod nowe inwestycje, modernizację istniejących obiektów oraz nowe zagospodarowanie terenów. Bariere dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości mógł stanowić brak jednolitej polityki wobec nowopowstałych centrów handlowych.

3. Potencjalne instrumentarium i wytyczne dla jego stosowania w perspektywie średniookresowej

Większości lokalnych decydentów na pytanie, co oferuje ich samorząd na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, na pierwszym miejscu wymienia udzielanie preferencji fiskalnych w postaci zwolnień w podatkach lokalnych (głównie od nieruchomości). Tymczasem z przeprowadzonych badań wynika, że ważniejsze dla lokalnych przedsiębiorców jest jednak wyposażenie infrastrukturalne, tworzenie lokalnego systemu finansowania przedsiębiorczości, doradztwo w zakresie pozyskiwania środków finansowych, szkolenia. Zasadniczą kwestią dla władz lokalnych Szczecina jawi się, zatem wybór odpowiedniej polityki stosowania instrumentów stymulowania rozwoju gospodarczego. Te same cele strategiczne można często osiągać różnymi, alternatywnymi drogami.

W odniesieniu do Miasta Szczecin trzeba pamiętać, że instrumenty powinny być ściśle powiązane z: polityką fiskalną oraz polityką opłat gospodarką przestrzenną, gospodarką nieruchomościami, infrastrukturą techniczną, powoływaniem podmiotów specjalnego przeznaczenia, działaniami promocyjnymi i integracji ze środowiskiem gospodarczym, umacnianiem pozycji gospodarczej gminy, a głównie dotyczyć takich obszarów jak rozwój sektora MSP, rozwój kapitału ludzkiego, rozwój gospodarki morskiej, rozwój turystyki,

rozwoju innowacji i nowych technologii, rozwój rynku finansowego, przyciąganie kapitału zewnętrznego oraz wykorzystania środków z Unii Europejskiej.

Kierunki wykorzystania instrumentów polityki gospodarczej Szczecina obejmują następujące obszary:

- (1) **Polityka fiskalna oraz polityka opłat** – „tworzenie sprzyjających warunków dla działalności sektora MSP, aby przyciągać inwestorów zewnętrznych (spoza regionu, by tworzyć nowe miejsca pracy” – Szczecin powinien prowadzić stabilną politykę fiskalną opartą na względnie stałych stawkach podatków i opłat lokalnych, polityka podatkowa Szczecina powinna w najbliższej przyszłości być oparta na systemie pomocy publicznej (programach pomocowych), choć trzeba pamiętać, że oznacza to rezygnację z dochodów własnych (zwolnienia, umorzenia, rozłożenia na raty); w dalszej perspektywie, wraz ze wzrostem poziomu rozwoju gospodarczego szczecińskich przedsiębiorców oraz wprowadzeniem podatku katastralnego należy systematycznie odchodzić od tego rodzaju wsparcia²⁵⁰.
- (2) **Gospodarka przestrzenna** – dzięki której przedsiębiorcy mogą znaleźć swoje miejsce w strukturze przestrzennej Szczecina, a przestrzeń Szczecina była czynnikiem ich rozwoju – istnieje niezmiernie ważna potrzeba stworzenia pełnego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, które będzie podstawą dla Planu Zagospodarowania Przestrzennego; ważne jest aby plany te objęły całkowity obszar Szczecina, były zostały wykonane jak najszybciej; jest to, bowiem sprawa priorytetowa! (szczególnie ważne dla rozwoju gospodarczego będą tu m.in. tereny lotniska w Dąbiu, Łasztowi i Kępy Parnickiej, obszary przygotowywane pod inne funkcje gospodarcze muszą opierać się o szczegółowe analizy logistyczne, ekologiczne, infrastrukturalne i rynkowe)
- (3) **Gospodarka nieruchomościami** – decyzje dotyczące dysponowania nieruchomościami Miasta Szczecin w sposób istotny powinny wpływać na rozwój lokalnej przedsiębiorczości – Szczecin powinien wykorzystywać takie instrumenty jak sprzedaż, najem, dzierżawa, polityka opłat i czynszów z myślą o rozwoju przedsiębiorstw. Miasto powinno występować tu jako partner rynkowy i jako stymulator rozwoju wybranych dziedzin przedsiębiorczości. Możliwość dysponowania nieruchomościami będącymi własnością komunalną powinny przynosić korzyści dla działalności gospodarczej w Mieście, istnieje potrzeba podejmowania inicjatyw związanych z porządkowaniem gruntów, gospodarką terenami związaną z funkcjami gospodarczymi Miasta; (przykładem może tu być proces zamiany gruntów między Miastem a Zarządem Morskich Portów Szczecin Świnoujście, który pozwoli na rozwój funkcji portu oraz budowę zachodniopomorskiego Centrum Logistycznego, z drugiej strony pomoże Miastu rozwinąć funkcje nie tylko rekreacyjne, ale również handlowe na Nabrzeżu Starówka);

---

²⁵⁰ Trzeba pamiętać, że niejednokrotnie instrumenty polityki fiskalnej m.in. zwolnienia podatkowe dużych przedsiębiorstw oznaczają nieproporcjonalne straty dla lokalnego budżetu (dla dużych przedsiębiorstw, bowiem podatek od nieruchomości stanowi niewielki składnik wszystkich obciążeń finansowych, dla Miasta może stanowić ważną pozycję w dochodach własnych). Ponadto należy zaznaczyć, że w kierunkach wykorzystania poszczególnych form pomocy publicznej w Unii Europejskiej dominuje pomoc bezpośrednia w formie dotacji dla przedsiębiorstw (indywidualnych grantów) jako ta najbardziej przejrzysta i bardziej skuteczna. Mniejsze znaczenie przypisuje się pomocy powodującej uszczuplenia wpływów do budżetu. Twierdzi się nawet, że pomoc taka nie przynosi długookresowych efektów dla przedsiębiorstwa.

- (4) **Infrastruktura techniczna** – infrastruktura komunalna i komunikacyjna powinny być czynnikami aktywizacji gospodarczej lokalnego biznesu- wydatki inwestycyjne Miasta Szczecin powinny być szczególnie ważnym instrumentem polityki wspierania rozwoju gospodarczego. Po pierwsze poprzez tworzenie wygodniejszych warunków do prowadzenia działalności małej i średniej przedsiębiorczości (zaopatrzenie w media: gaz woda ścieki, prąd), po drugie poprzez przyciągnięcie i nawiązanie współpracy z dużymi inwestorami w zakresie budowy tej infrastruktury (wydatki na cele infrastrukturalne służące gospodarce Miasta powinny być priorytetem dla władz Szczecina!, szczególnie istotne są tu m.in: utworzenie Systemu Zarządzania Gospodarką Odpadami, dokończenie budowy obwodnicy Śródmieścia Szczecina, rewitalizacja Śródmieścia)
- (5) **Powolywanie podmiotów specjalnego przeznaczenia** – działalność instytucji otoczenia biznesu w Mieście powinna wspomagać kreowanie innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych – miasto powinno zwiększyć wydatki na tworzenie instytucji otoczenia biznesu lub wspierać ich działalność szkoleniową, doradczą, zw. ze wspieraniem transferu technologii, inkubacją przedsiębiorczości, finansowaniem przedsięwzięć innowacyjnych; szczególnie rekomendowane są tu również wydatki zw. z powstaniem Szczecińskiego Centrum Usługowego (m.in. usługi informatyczne, telefoniczne, księgowo, badawcze) oraz rozwojem parku naukowo - technologicznego (realizacja idei Parku Naukowo-Technologicznego „Pomerania”)
- (6) **Działania promocyjne i integracja ze środowiskiem gospodarczym** –miasto Szczecin powinno szerzej informować o możliwościach inwestowania i potencjalnych korzyściach, na jakie mogą liczyć podmioty gospodarcze spoza regionu – wydatki na cele związane z informacją o dynamice rozwoju gospodarczego, głównych przedsiębiorstwach, zaletach infrastrukturalnych i logistycznych Miasta Szczecina powinny być wykorzystywane racjonalnie i efektywnie (z jednej strony należy zwiększyć wydatki budżetowe na te cele, z drugiej szukać sposobów najlepszego ich zagospodarowania); wspieranie integracji szczecińskiego środowiska gospodarczego powinno odbyć się poprzez współpracę samorządów gospodarczych w celu rozwoju Miasta, generowania i upowszechniania nowych pomysłów i inicjatyw; (istnieje konieczność kontynuowania dotychczasowych oraz podejmowania nowych działań z zakresu promocji (m.in. tworzenie Marki Szczecina, Nagrody Prezydenta Miasta, należy rozwijać współpracę Miasta z instytucjami otoczenia biznesu oraz środowiskiem naukowym, gospodarczym, politycznym, społecznym w kraju i zagranicą)
- (7) **Działania związane z umacnianiem pozycji gospodarczej Miasta** –powinny być ukierunkowane na to, aby miasto było postrzegane przez przedsiębiorców jako atrakcyjne, innowacyjne i progospodarcze centrum rozwoju, któremu zawdzięczać można własne korzyści ekonomiczne” – istotne jest by wydatki budżetowe miasta w tym zakresie dotyczyły kierunków polityki rozwojowej władz samorządowych, należy skoncentrować wydatki na działania związane z pozyskiwaniem inwestorów, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, rozwój komunikacji, kultury informatycznej, ulepszanie szkolnictwa oraz wykreowanie tzw. „serca miasta”.
- Graficzny obraz instrumentów stymulowania rozwoju gospodarczego w Szczecinie prezentuje rys. 10.4 i rys. 10.5.

Podejmowanie działań mających swe skutki w budżecie lokalnym obarczone jest ryzykiem podjęcia nieracjonalnych, mało efektywnych oraz nieskutecznych działań. Stąd istotne jest, aby przy podejmowaniu decyzji finansowych przez władze miasta Szczecin uwzględnione zostały następujące wytyczne.

(1) Polityka fiskalna oraz polityka opłat

- Wytyczne dotyczące polityki dochodowej Miasta Szczecina

1. polityka podatkowa Miasta powinna być stabilna a regulacje dot. preferencji fiskalnych (ulg i zwolnień w podatkach i opłatach lokalnych) nie mogą być często zmieniane,
2. decyzje dotyczące stawek podatków i opłat lokalnych oraz wykorzystania preferencji fiskalnych powinny być podejmowane z uwzględnieniem stabilności przyszłej sytuacji społeczno-gospodarczej w Mieście oraz skali korzyści dla Miasta (skutków inwestycji),
3. regulacje dotyczące ulg i zwolnień powinny być **POWSZECHNIE ZNANE!**
4. należy unikać decyzji jednostkowych (subiektywnych), uprzywilejowujących jedne podmioty względem drugich, wpływających na podnoszenie poziomu konkurencyjności pojedynczych podmiotów w sektorach gospodarczych Szczecina,
5. informacje na temat przyznanych ulg i zwolnień muszą być podane do publicznej wiadomości mieszkańców Miasta,
6. udzielanie preferencji fiskalnych powinno być uzasadnione, szczególną sytuacją przedsiębiorców starających się o takie wsparcie.

(2) Gospodarka przestrzenna

– wytyczne dotyczące tworzenie warunków do inwestowania

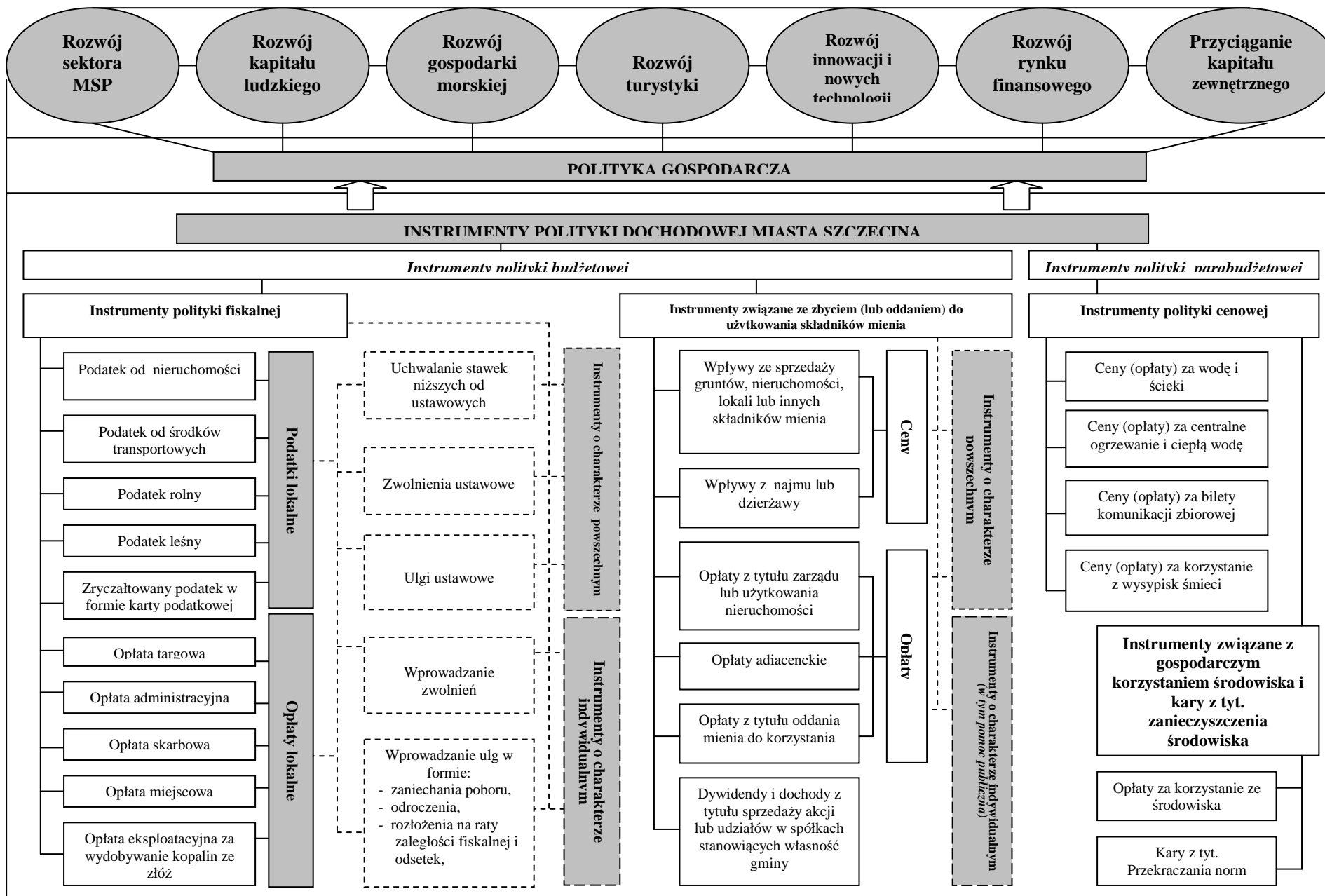
1. określenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenów, wyraźnie ustalających funkcje gospodarcze terenów Szczecina,
2. wytworzenie wśród lokalnych przedsiębiorców i inwestorów poczucia stabilności (np. wśród handlowców na targowiskach),
3. określenie w prawie lokalnym wszelkich preferencji (ulg, zwolnień) w odniesieniu do poszczególnych terenów Szczecina,
4. ustalenie stałego procentu opłaty za użytkowanie wieczyste gruntów pod poszczególne rodzaje inwestycji,
5. określenie zasad partycypowania Miasta w inwestycjach prowadzonych z udziałem dużych inwestorów (wewnętrznych i zewnętrznych (spoza regionu)),
6. otwarcie na współpracę władz lokalnych z inwestorami, przemyślane, szybkie i konkretne decyzje, dobra informacja

(3) Gospodarka nieruchomościami

– wytyczne dotyczące prowadzenia polityki majątkowej Szczecina

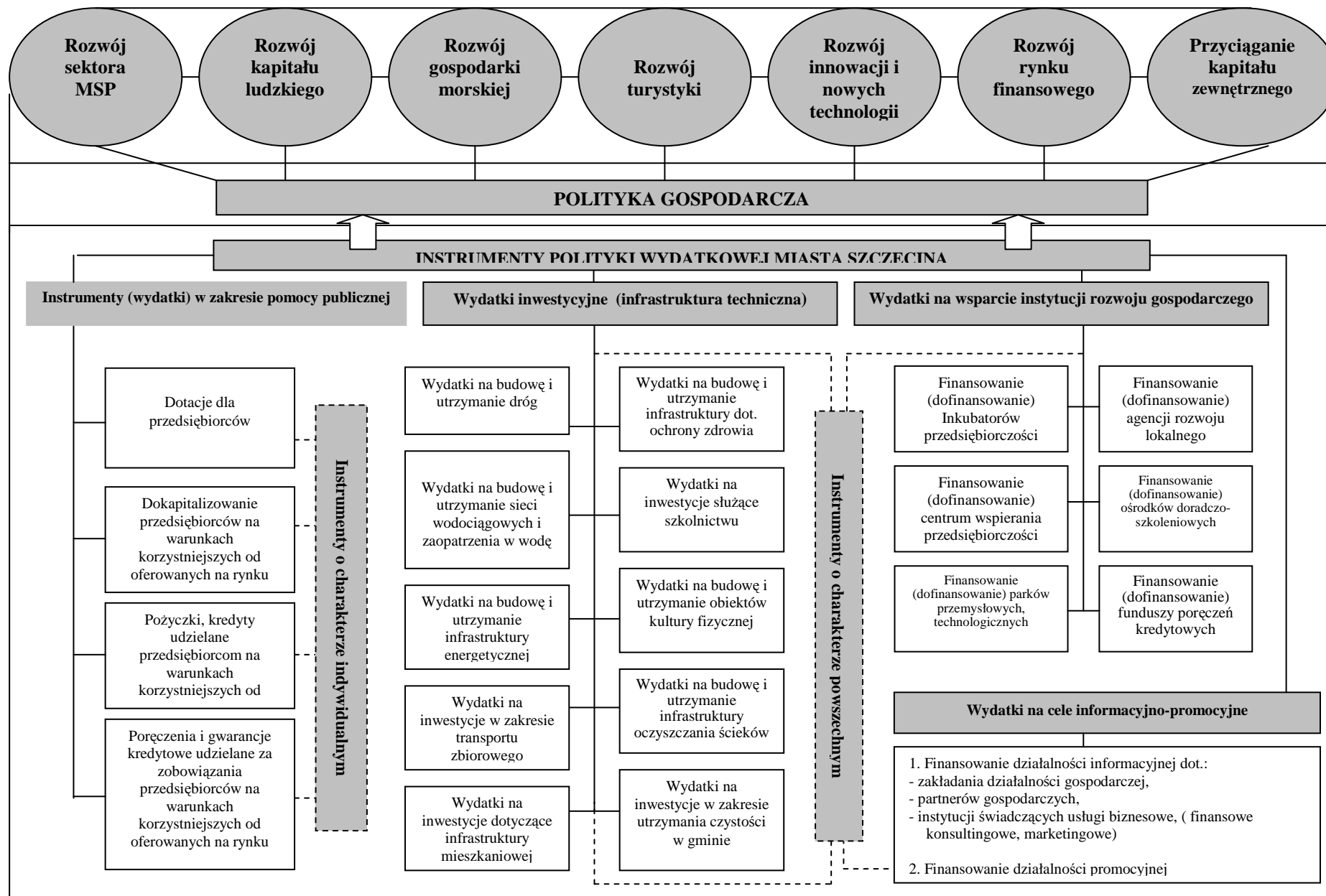
1. rozpoznać potrzeby Miasta w zakresie zakupu i sprzedaży składników mienia komunalnego (rozstrzygnąć co? kiedy? za ile?) oraz szeroko udostępnić informację,
2. uregulować stan prawny nieruchomości i pozostałych składników mienia
3. stworzyć przejrzyste, powszechnie znane (i z jak najmniejszą ilością wyjątków) zasady udostępniania mienia innym podmiotom (sprzedaż, najem, dzierżawa udostępnianie do nieodpłatnego korzystania)

Rys. 10.4: Ważniejsze instrumenty polityki dochodowej

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 10.5: Ważniejsze instrumenty polityki wydatkowej

(3) Gospodarka nieruchomościami

4. rozpoznać potrzeby Miasta w zakresie zakupu i sprzedaży składników mienia komunalnego (rozstrzygnąć co? kiedy? za ile?) oraz szeroko udostępnić informację,
5. uregulować stan prawny nieruchomości i pozostałych składników mienia
6. stworzyć przejrzyste, powszechnie znane (i z jak najmniejszą ilością wyjątków) zasady udostępniania mienia innym podmiotom (sprzedaż, najem, dzierżawa udostępnianie do nieodpłatnego korzystania)
7. wiedzieć jak zarządzać gospodarką komunalną, posiadać plany i programy działania
8. podejmować współpracę z sektorem prywatnym w obszarze tworzenia lub modernizacji składników majątku komunalnego (nie obawiać się partnerstwa publiczno-prawnego)

(4) Infrastruktura techniczna

- wytyczne dotyczące szacowania wydatków inwestycyjnych Szczecina

1. porównać budżet Miasta z budżetami innych miast realizujących analogiczne inwestycje poszukując środków na niezbędne priorytetowe wydatki
2. zdefiniować zakres i jakość przedsięwzięcia inwestycyjnego (z jednej strony ustalić czy inwestycja nie kosztuje za wiele, z drugiej strony z ostrożnością stosować kryterium najniższej ceny - nie powinno być ono priorytetem, jeśli jakość wykonania będzie znacznie niższa od oczekiwanej)
3. określić przyczyny wysokiej ceny (w przypadku gdy usługi wykonuje monopolistyczna firma należy szukać wykonawcy na zewnątrz)
4. wdrożyć środki zaradcze na przyszłość – można osiągnąć oszczędności w wydatkach budżetu Miasta , z przeznaczeniem na nowe zadania inwestycyjne

(5) Powoływanie podmiotów specjalnego przeznaczenia lub ich dofinansowanie

- wytyczne dotyczące wydatków

1. ustalić jaki procent budżetu Miasta ma być przeznaczony na cele związane ze wsparciem środowiska otoczenia biznesu
2. sporządzić wykazy niezbędnych działań Miasta w zakresie wsparcia (np. dla podtrzymania obecnego stanu i dla pożądanej poprawy)
3. powierzyć maksymalny zakres zadań do wykonania organizacjom trzeciego sektora,
4. podejmować racjonalne decyzje odnośnie przekazywania do nieodpłatnego użytkowania składników mienia (tereny, budynki, lokale),
5. definiować jasne i przejrzyste reguły udostępniania mienia instytucjom wspierania przedsiębiorczości

(6,7) Działania promocyjne związane z umacnianiem pozycji gospodarczej Miasta oraz integracja ze środowiskiem gospodarczym

- wytyczne zw. z finansowaniem lub dofinansowaniem inicjatyw

1. ustalić jaki procent budżetu Miasta ma być przeznaczony na cele związane ze finansowaniem lub dofinansowaniem inicjatyw
2. szeroka i podawana do publicznej wiadomości informacja o inicjatywach

3. przekazywanie powszechnej informacji o korzyściach jakie przynoszą inicjatywy promocyjne i progospodarcze
4. podnoszenie profesjonalizmu w zakresie organizacji inicjatyw ze środowiskiem gospodarczym

Wszelkie instrumenty polityki gospodarczej miasta Szczecin, zarówno w zakresie dochodów, jak i wydatków budżetowych, powinny być oparte na rachunku ekonomicznym. Z drugiej jednak strony nie wszystko da się zmierzyć jedną finansową miarą, bowiem korzyści (czasem straty) można określić dopiero po kilku lub kilkunastu latach. Ważne jest, i wymaga szczególnego podkreślenia, że wszystkie kategorie instrumentów powinny być stosowane z uwzględnieniem określonych zasad, tj. władze lokalne powinny przede wszystkim unikać decyzji subiektywnych, dbać o jawność i dostępność informacji o stosowanych rozwiązaniach i podejmowanej działalności, wykorzystywać budżet zadaniowy tj. wiązać cele z zadaniami służącymi rozwojowi gospodarstwu w mieście Szczecin.

Bibliografia (wybór)

1. Artykuły z periodyków i prasy lokalnej (np. Nadmorski Przegląd Gospodarczy”, „Świat Biznesu”, „Zachodniopomorski Przedsiębiorca”, „Gazeta Wyborcza”, „Kurier Szczeciński” etc.) .
2. Atrakcyjność inwestycyjna województwa zachodniopomorskiego dla inwestorów zagranicznych, IBnGR 2007.
3. Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski, IBnGR 2006.
4. Bartkowiak B., Flejterski S., Pliskota P., *Fundusze i usługi pożyczkowe dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw*, Difin Warszawa 2006.
5. Briguglio L. i inni: *Maximising Malta's Competitiveness Potential*, Islands and Small States Institute, Foundation for International Studies of the University of Malta and Commonwealth Secretariat, London, May 2003.
6. Dorozik L., Flejterski S.: *Regionalne i lokalne bieguny wzrostu. Podejście metodologiczne*, w: Region 2001, Szczecin 2001.
7. Dorozik L., Flejterski S.: *Zewnętrzne i wewnętrzne źródła gospodarczego sukcesu regionu. W poszukiwaniu modus vivendi*, w: Region 2002, Szczecin 2002.
8. Dylewski M., Gorzałczyńska-Koczkodaj M., Filipiak B., *Finanse samorządowe. Narzędzia, decyzje, procesy*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
9. Działalność przedsiębiorstw pośrednictwa kredytowego w I półroczu 2007 roku, GUS, Warszawa 2007.
10. Finanse publiczne – Miasto Szczecin, FitchRatings, lipiec 2007.
11. Flejterski S. Pluskota P., Szymczak I., *Instytucje i usługi poręczeniowe na rynku finansowym*, Difin 2005.
12. Flejterski S., Miklewicz Z.: „*Myśleć globalnie – działać lokalnie*” w sektorze usług bankowo-finansowych, w: Region 2003, Szczecin 2003.
13. Flejterski S., Wahl P.T.: *Ekonomia globalna. Synteza*, Warszawa 2003.
14. Flejterski S.: *Endo- i egzogeniczne czynniki rozwoju regionu otwartego o intensywnych powiązaniach z zagranicą*, Region 2000, Szczecin 2000.
15. Flejterski S.: *Kryzysy bywają szansą. W poszukiwaniu nowych regionalnych i lokalnych centrów rozwoju*, w: Inwestycje regionalne a fundusze strukturalne Unii Europejskiej, Region 2004, Szczecin 2004.
16. Flejterski S.: *Polen setzt auf den Mittelstand (interview)*, w: Wirtschaft & Markt, lipiec 2004.
17. Flejterski S.: *Rozwój regionalny z pozycji nauki finansów: interesariusze i beneficjenci*, w: Polska samorządność w integrującej się Europie, I Forum Samorządowe, Szczecin 2004.
18. *Fundusze pożyczkowe w Polsce wspierające mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa*, Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych, Szczecin 2007 (za lata 2004-2007).
19. Grzesiuk A., Zelek A.: *Zatrzymać degradację regionów nadmorskich!*, w: „Świat Biznesu” 2004, nr 11
20. *Informacja o wielkości depozytów i kredytów w bankach działających w województwie zachodniopomorskim 31.12.2006, 31.03.2007 i 30.06.2007*, NBP Oddział Okręgowy w Szczecinie, Szczecin 2007.
21. *Informacje Izby Skarbowej i Urzędów Skarbowych*.
22. Informator bankowy 2004, NBP Oddział Okręgowy w Szczecinie, Szczecin 2005.
23. Informator bankowy 2005, NBP Oddział Okręgowy w Szczecinie, Szczecin 2006.
24. Korenik S.: *Funkcjonowanie układów osadniczych (ze szczególnym uwzględnieniem dużych ośrodków) w przestrzeni społeczno-gospodarczej*, w: Aglomeracja miejska i jej znaczenie dla konkurencyjności miast i regionów, Wrocław 2002.
25. Kuberka-Kóska E., *Analiza przygotowania gminnych władz samorządowych do pozyskiwania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w świetle badań ankietowych*, FiR 1/2007.
26. Landes D.S., *Bogactwo i nędza narodów. Dlaczego jedni są tak bogaci, a inni tak ubodzy*, Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA SA, Warszawa 2000.
27. Markowski T., *Zarządzanie rozwojem miast*, WN PWN, Warszawa 1999.
28. Materiały wewnętrzne firm pożyczkowych i poręczeniowych.
29. Osborne D., Gaebler T.: *Rządzić inaczej. Jak duch przedsiębiorczości przenika i przekształca administrację publiczną*, Poznań 1992.
30. Peccei A. (1987): *Przyszłość jest w naszych rękach*, PWN, Warszawa.
31. Pluciński M., *Analiza ewolucji funkcji gospodarczych zespołu portowego Szczecin-Świnoujście w : Przemysły Morskie w Polityce regionalnej Unii Europejskiej*, praca zbiorowa Gdynia 2007.
32. *Polityka wspierania rozwoju gospodarczego* (Załącznik do Uchwały Rady Miasta Szczecina w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Szczecina), projekt, październik 2004.
33. Portale internetowe odpowiednich ministerstw, Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Miasta Szczecin, Urzędu Statystycznego, ZARR, WUP, PIG, etc

34. Potoczek A., Jachowicz S., *Administracja publiczna w procesie zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym*, Toruń-Warszawa 2005.
35. Raport o stanie funduszy poręczeń kredytowych w Polsce, Stan na dzień 31.12.2006.
36. Raport o stanie miasta Szczecin, Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta, Szczecin 2006 (wersja papierowa i elektroniczna).
37. Raport roboczy grupy G-8 (Wstęp do programu naprawy gospodarki i finansów Szczecina i Pomorza Zachodniego), Szczecin, październik 2003.
38. Rocznik statystyczny Szczecina, Szczecin 2006.
39. Rocznik Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2006.
40. Rocznik statystyczny, www.stat.gov.pl.
41. Rozwój systemu finansowego w Polsce, NBP, Warszawa listopad 2006.
42. Sachs J., *Koniec z nędzą. Zadanie dla naszego pokolenia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
43. Soczewka K.: *Rozwój gospodarczy regionu w świetle teorii bazy ekonomicznej*, w: Aglomeracja miejska i jej znaczenie dla konkurencyjności miast i regionów, Wrocław 2002.
44. Strahl D. (red. pr. zbior.), *Metody oceny rozwoju regionalnego*, Wydawnictwo AE, Wrocław 2006.
45. Strategia rozwoju miasta Szczecina, Szczecin 2002.
46. Synteza raportu o sytuacji sektora finansowego w I kwartale 2007, Warszawa, lipiec 2007.
47. Sytuacja finansowa banków w 2004r.. Synteza, warszawa, maj 2005.
48. Sytuacja finansowa banków w 2005r.. Synteza, Warszawa, maj 2006.
49. Sytuacja finansowa banków w 2006 r. Synteza, NBP, Warszawa, czerwiec 2007.
50. Sytuacja na rynku kredytowym – wyniki ankiety przewodniczących komitetów kredytowych, II kw. 2007.
51. Thurow L.C., *Powiększanie bogactwa. Nowe reguły gry w gospodarce opartej na wiedzy*, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2006.

SPIS TABEL:

- Tabela 1.1.** Podstawowe grupy teoretycznych koncepcji rozwoju regionalnego
- Tabela 2.1.** Ranking miast wojewódzkich na podstawie wartości względnego wskaźnika poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w roku 2000 i w roku 2006
- Tabela 2.2.** Wybrane wyniki jednoczynnikowej analizy wariancji dla danych z roku 2000
- Tabela 2.3.** Wybrane wyniki jednoczynnikowej analizy wariancji dla danych z roku 2006
- Tabela 3.1.** Struktura podmiotów gospodarczych wybranych miast wojewódzkich według klas wielkości
- Tabela 3.2.** Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Szczecinie zarejestrowane w rejestrze Regon wg PKD
- Tabela 3.3.** Liczba podmiotów gospodarczych rejestrowanych i wyrejestrowanych w rejestrze REGON
- Tabela 3.4.** Pomioty gospodarki narodowej w miastach wojewódzkich w roku 2006
- Tabela 3.5.** Wartość środków trwałych i stopień ich zużycia w roku 2006
- Tabela 3.6.** Wartość środków trwałych i stopień ich zużycia wg sekcji PKD w 2006, dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób
- Tabela 3.7.** Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach
- Tabela 3.8.** Wartość nakładów inwestycyjnych w tys. zł wg sekcji PKD, dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób
- Tabela 3.9.** Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach
- Tabela 3.10.** Pracujący wg sektorów ekonomicznych
- Tabela 3.11.** Pracujący wg sektorów własności
- Tabela 3.12.** Przychody szczecińskich podmiotów gospodarczych z całokształtu działalności w tys. zł
- Tabela 3.13.** Wpływy podatkowe w szczecińskich Urzędach Skarbowych trzech kwartałach w latach 2004, 2005, 2006, 2007 w zł
- Tabela 3.14.** Największe szczecińskie przedsiębiorstwa
- Tabela 3.15.** Wartość środków trwałych Miasta Szczecina
- Tabela 3.16.** Wykaz spółek z udziałem miasta Szczecin
- Tabela 3.17.** Stan zobowiązań długoterminowych Miasta Szczecin wg instytucji finansujących
- Tabela 3.18.** Dochody Miasta Szczecin wg grup rodzajowych
- Tabela 3.19.** Dochód wynikający z udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych
- Tabela 3.20.** Dochody budżetów wybranych miast na 1 mieszkańca
- Tabela 3.21.** Wydatki budżetów wybranych miast na 1 mieszkańca
- Tabela 4.1.** Podstawowe dane o ludności Szczecina
- Tabela 4.2.** Prognoza ludności Szczecina
- Tabela 4.3.** Podstawowe dane o rynku pracy i bezrobociu w Szczecinie
- Tabela 4.4.** Stopa bezrobocia w Szczecinie i jej spadek na tle wybranych miast Polski
- Tabela 4.5.** Struktura pracujących w Szczecinie
- Tabela 4.6.** Szkolnictwo w Szczecinie
- Tabela 4.7.** Liczba studentów w Szczecinie na tle wybranych miast Polski
- Tabela 4.8.** Liczba organizacji pozarządowych i instytucji w Szczecinie na tle wybranych miast Polski
- Tabela 4.9.** Frekwencja w wyborach w Szczecinie na tle wybranych miast Polski
- Tabela 4.10.** Liczba przestępstw w Szczecinie na tle wybranych miast Polski
- Tabela 4.11.** Środki dla województwa zachodniopomorskiego w ramach komponentu regionalnego PO KL
- Tabela 4.12.** Wybrane cele i wskaźniki realizacji PO KL
- Tabela 4.13.** Wartości wybranych wskaźników dla województwa zachodniopomorskiego w ramach komponentu regionalnego PO KL
- Tabela 4.14.** Analiza SWOT Szczecina w obszarze kapitału ludzkiego i społecznego
- Tabela 5.1.** Podmioty gospodarki morskiej Szczecina
- Tabela 5.2.** Ważniejsze przedsiębiorstwa przemysłowe o lokalizacji wymuszonej technologicznie zlokalizowane na terenie portu Szczecin
- Tabela 5.3.** Przedsiębiorstwa przemysłowe o lokalizacji wymuszonej rachunkiem ekonomicznym zlokalizowane na terenie portu Szczecin
- Tabela 5.4.** Nowe przemysły portowe na terenie portu Szczecin
- Tabela 5.5.** Pracujący w gospodarce morskiej na tle rynku pracy miasta Szczecina
- Tabela 5.6.** Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w podmiotach gospodarki morskiej na tle przeciętnego wynagrodzenia w mieście Szczecinie (w zł)

Tabela 5.7. Nakłady inwestycyjne podmiotów gospodarki morskiej na tle całości nakładów inwestycyjnych podmiotów gospodarczych w Szczecinie (w mln zł)

Tabela 5.8. Inwestycje ZMPSiŚ S.A. w latach 2007–2020

Tabela 5.9. Charakterystyka stanu władania terenów w porcie Szczecin

Tabela 5.10. Analiza SWOT gospodarki morskiej Szczecina

Tabela 6.1. Ogólne dane o obiektach zbiorowego zakwaterowania w Szczecinie w latach 2004-2006

Tabela 6.2. Struktura wydatków poniesionych przez urzędy miast na turystykę w 2006 roku (tys. zł)

Tabela 6.3. Struktura planowanych wydatków urzędów miast na turystykę w 2007 roku (tys. zł)

Tabela 6.4. Analiza SWOT dla szczecińskiego rynku turystycznego

Tabela 7.1. Innowacyjność przedsiębiorstw usługowych według województw

Tabela 7.2. Przykładowe innowacyjne przedsięwzięcia szczecińskich firm

Tabela 7.3. Główne obszary aktywności naukowo-badawczej uczelni wyższych Szczecina

Tabela 7.4. Charakterystyka wybranych instytucji otoczenia biznesu w kontekście świadczonych usług, wspierania innowacyjności firm oraz rozwoju organizacji

Tabela 7.5. Struktura klientów wybranych instytucji otoczenia biznesu w Szczecinie według rodzajów usług szkoleniowo-doradczych w 2006 r.

Tabela 7.1. Użytkownicy Inkubatora Zachodniopomorskiego Stowarzyszenia Rozwoju Gospodarczego - Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości

Tabela 7.8. Struktura Regionalnej Strategii Innowacyjności w Województwie Zachodniopomorskim

Tabela 7. 2. Projekty realizowane przez podmioty szczecińskie w ramach działania 2.6. ZPRR

Tabela 7. 3. Ocena potencjału innowacyjnego Miasta Szczecin - analiza SWOT

Tabela 8.1. Wybrane parametry ekonomiczne przedsiębiorstw według miast wojewódzkich i województw oraz wielkość nakładów inwestycyjnych w wybranych okresach 2006r. i 2007r

Tabela 8.2. Inwestorzy zagraniczni, którzy zainwestowali w Szczecinie ponad 1 milion USD (2006r.)

Tabela 8.3. Wykorzystanie funduszy unijnych w miastach wojewódzkich (czerwiec 2006r.)

Tabela 8.4. Podział alokacji z EFRR w ramach poszczególnych osi priorytetowych RPOWZ w latach 2007-2013

Tabela 8.5. Projekty kluczowe Gminy Miasto Szczecin ujęte w Indykatorywnym Planie Inwestycyjnym w ramach RPOWZ 2007-2013

Tabela 9. 1. Koniunktura gospodarcza

Tabela 9. 4. Biura maklerskie w województwie zachodniopomorskim i Szczecinie

Tabela 9.3. Analiza SWOT

Tabela 10.1. Ważniejsze inicjatywy miasta Szczecin na rzecz lokalnej przedsiębiorczości skutkujące zmniejszonymi dochodami budżetowymi

Tabela 10.2 Główne ekonomiczne i pozaekonomiczne warunki realizacji trzech scenariuszy rozwoju Miasta Szczecin w latach 2008-2013

Tabela 10.3 Ważniejsze inicjatywy miasta Szczecin na rzecz lokalnej przedsiębiorczości

SPIS RYSUNKÓW:

- Rysunek 1.1.** Relacje między mega- i makrootoczeniem a rozwojem regionalnym i lokalnym
- Rysunek 1.2.** Obszary współzależności
- Rysunek 1.3.** Główne determinanty rozwoju lokalnego
- Rysunek 2.1.** Twarze Chernoffa
- Rysunek 2.2.** Wyniki grupowania dla danych z roku 2000
- Rysunek 2.3.** Wyniki grupowania dla danych z roku 2006
- Rysunek 3.1.** Dynamika przyrostu liczby podmiotów gospodarczych
- Rysunek 3.2.** Pracujący wg sektorów własności
- Rysunek 3.3.** Dynamika wzrostu wpływów podatkowych
- Rysunek 3.4.** Dynamika dochodu wynikającego z udziału w podatku CIT
- Rysunek 4.1.** Kapitał społeczny a dobrobyt materialny
- Rysunek 5.1.** Struktura pracujących w gospodarce morskiej Szczecina
- Rysunek 5.2.** Struktura nakładów inwestycyjnych podmiotów gospodarki morskiej Szczecina
- Rysunek 6.1.** Ocena dostępności komunikacyjnej Szczecina
- Rysunek 6.2.** Motywy przyjazdu do Szczecina
- Rysunek 6.3.** Najbardziej interesujące walory kulturowe Szczecina w opinii respondentów
- Rysunek 6.4.** Ocena współczynnika jakość/cena w odniesieniu do wybranych dóbr i usług turystycznych
- Rysunek 6.5.** Częstotliwość przyjazdów niemieckich klientów do Polski w 2006 roku
- Rysunek 6.6.** Częstotliwość przyjazdów niemieckich klientów do Polski w latach 2004-2006
- Rysunek 6.7.** Czynniki warunkujące przyjazd niemieckich klientów na zakupy do Polski w 2006 roku
- Rysunek 6.8.** Główne czynniki warunkujące wybór sklepu/zakładu usługowego przez niemieckich klientów w 2006 roku
- Rysunek 6.9.** Miejsca, w których niemieccy klienci najchętniej robią zakupy (lata 2004-2006)
- Rysunek 6.10.** Najpopularniejsze polskie produkty kupowane przez niemieckiego klienta
- Rysunek 6.11.** Średnie jednodniowe wydatki niemieckiego klienta w sklepach i punktach usługowych w województwie zachodniopomorskim w latach 2004-2006 [w Euro]
- Rysunek 7.1.** Współzależność między aktorami i elementami regionalnej sceny innowacji
- Rysunek 7.2.** Wskaźnik przedsiębiorczości w Polsce (stan na 30.09.2006 r.)
- Rysunek 7.3.** Liczba podmiotów, które wniosły o przyznanie kredytu technologicznego z podziałem na województwa
- Rysunek 7.4.** Udział projektów koordynowanych i realizowanych w Szczecinie oraz poza Szczecinem we wszystkich na terenie województwa zachodniopomorskiego w ramach działania 2.6
- Rysunek 8. 5.** Aktywność miast wojewódzkich w procesie pozyskiwania środków unijnych (30.06.2006r.)
- Rysunek 8. 6.** Fundusze unijne na finansowanie zadań objętych Strategią Rozwoju Kraju (SRK) według województw w latach 2007-2015
- Rysunek 8. 7.** I i II nabór wniosków w ramach NMF i MFEOG ujęcie ilościowe wraz z rekomendowanymi kwotami dofinansowania dla projektów z I naboru
- Rysunek 9. 1.** Wskaźnik Klimatu Gospodarczego (Polska)
- Rysunek 9.218.** Relacje między krajowym sektorem finansowym a wzrostem i rozwojem gospodarki kraju, regionu, miasta Szczecin
- Rysunek 9.3.** Działalność operacyjna banków w Polsce
- Rysunek 9.4.** Struktura własnościowa sektora bankowego w Polsce w I kw. 2007
- Rysunek 9.5.** Liczba zatrudnionych i placówek banków komercyjnych i spółdzielczych
- Rysunek 9.6.** Struktura podmiotowa należności sektora niefinansowego w województwie zachodniopomorskim w 2006 i 06.2007
- Rysunek 9.7.** Kredyty dewizowe w bankach działających w województwie zachodniopomorskim w latach 2004-06.2007
- Rysunek 9.8.** Kredyty złotowe w bankach działających w województwie zachodniopomorskim w latach 2004-06.2007
- Rysunek 9.9.** Depozyty sektora niefinansowego w I kw 2007 r.
- Rysunek 9.10.** Depozyty złotowe w bankach działających w województwie zachodniopomorskim
- Rysunek 9. 11.** Depozyty dewizowe w bankach działających w województwie zachodniopomorskim
- Rysunek 9. 12.** Kwota kapitału pożyczkowego w Polsce w mln zł
- Rysunek 9.13.** Struktura kapitału pożyczkowego w Polsce według źródeł pochodzenia 30.06.2007

- Rysunek 9.14** Fundusz pożyczek w latach 2005-2007 udzielonych przez Szczeciński Fundusz Pożyczkowy
- Rysunek 9.15.** Zewnętrzne wsparcie finansowe w Polsce w celu wygenerowania jednego miejsca pracy w Polsce (tys.)
- Rysunek 9.16.** Najbardziej aktywne fundusze poręczeń kredytowych w Polsce w 2006 r.
- Rysunek 9.17.** Liczba funduszy inwestycyjnych w Polsce (wg. typu) w 2006 i 2007 r.
- Rysunek 10.1.** Scenariusze rozwoju gospodarczego Szczecina w latach 2008-2013
- Rysunek 10.2.** Zakres oddziaływania instytucji niekomercyjnych na rozwój gospodarczy
- Rysunek 10.3.** Efektywność poszczególnych działań w pobudzaniu rozwoju gospodarczego
- Rysunek 10.4.** Ważniejsze instrumenty polityki dochodowej
- Rysunek 10.5.** Ważniejsze instrumenty polityki wydatkowej